

**DRŽAVNI ZBOR
REPUBLIKE SLOVENIJE**

Sejni zapisi

23. izredna seja

(3. in 5. maj 2010)

**Dokumentacijsko-knjižnični oddelek
Ljubljana, 2010**

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

23. izredna seja

(3. in 5. maj 2010)

Sejo so vodili dr. Pavel Gantar, predsednik Državnega zbora, France Cukjati in mag. Vasja Klavora, podpredsednika Državnega zbora.

Seja se je pričela ob 14.00.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Spoštovane kolegice poslanke in kolegi poslanci, gospe in gospodje.

Pričenjam 23. izredno sejo Državnega zbora, ki sem jo sklical na podlagi prvega odstavka 58. člena in prvega odstavka 60. člena Poslovnika Državnega zbora.

Obveščen sem, da se današnje seje ne morejo udeležiti naslednji poslanci: Miran Potrč, mag. Štefan Tisel, France Cukjati od 16.30 do 18.30 in Matjaž Zanoškar.

Na sejo sem vabil predstavnike Državnega sveta k 2. točki dnevnega reda, predsednika Vlade Boruta Pahorja, ter kandidata ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Dejana Židana k predvideni 3. točki dnevnega reda, ter predstavnike Vlade k vsem točkam dnevnega reda. Vse prisotne lepo pozdravljam.

Prehajamo na določitev dnevnega reda 23. izredne seje Državnega zbora.

Predlog dnevnega reda ste prejeli s sklicem seje 26. aprila 2010. Prehajamo na obravnavo in odločanje o predlogu za širitev dnevnega reda. Vlada Republike Slovenije je v okviru gradiva o predlogu kandidata za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlagala Državnemu zboru, da dnevni red seje razširi z obravnavo predloga kandidata za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Predlog ste prejeli z dopisom dne 29. 4. 2010. Želi besedo predstavnik Vlade kot predlagateljice širitve? (Ne želi.) Želijo besedo predstavniki poslanskih skupin? (Ne želijo.) Prehajamo na odločanje. Poslanke in poslance prosim, da preverite delovanje glasovalnih naprav. Odločamo o predlogu za širitev dnevnega reda. Glasujemo. Navzočih je 71 poslank in poslancev, za je glasovalo 70, proti nihče.

(Za je glasovali 70.) (Proti nihče.)

Ugotavljam, da je predlog za širitev sprejet.

Zbor bo izglasovano širitev obravnaval kot 3. točko dnevnega reda v sredo, 5. maja 2010.

Prehajamo na glasovanje o določitvi dnevnega reda v celoti. Zboru predlagam, da za današnjo sejo določi dnevni red, kot ste ga sprejeli s sklicem in sprejeto dopolnitvijo. Glasujemo. Navzočih je 73 poslank in poslancev, za je glasovalo 73, proti nihče.

(Za je glasovali 73.) (Proti nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red 23. izredne seje Državnega zbora določen.

Prehajam na **1. TOČKO DNEVNEGA REDA - TO JE NA OBRAVNAVO PREDLOGA ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O RATIFIKACIJI ARBITRAŽNEGA SPORAZUMA MED VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE IN VLADO REPUBLIKE HRVAŠKE**. Predlog odloka je v obravnavo zboru predložila skupina 86-ih poslank in poslancev, s prvopodpisanim Bojanom Kontičem. Za dopolnilno obrazložitev predloga odloka dajem besedo predstavniku predlagateljev Bojanu Kontiču. Prosim.

BOJAN KONTIČ: Gospod predsednik, spoštovani, ministrica, ministri, generalna sekretarka, kolegice in kolegi.

90. člen Ustave Republike Slovenije zahteva, da Državni zbor razpiše zakonodajni referendum na zahtevo najmanj tretjine poslancev. Državni zbor je vezan na izid referenduma. 25. člen Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi pa določa, da eno leto po razglasitvi odločitve na referendumu Državni zbor ne sme sprejeti zakona, ki bi bil vsebinsko v nasprotju z odločitvijo volivcev. Pod zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o Zakonu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške je 86 podpisov poslank in poslancev. S tem so več kot izpolnjeni pogoji za razpis referenduma. Na ta način podpisnice in podpisniki izražamo strinjanje s predsednico in predsedniki parlamentarnih strank, ki so soglasno sprejeli odločitev, da se v primeru sprejetja Zakona o ratifikaciji arbitražnega sporazuma v Državnem zboru razpiše zakonodajni referendum. Na podlagi tega dogovora smo podpisnice in podpisniki zahteve za posvetovalni referendum od te zahteve odstopili. Tako visoka stopnja soglasja, dosežena v državnem zboru, vsekakor izraža zavedanje, kako pomembna je odločitev, ki jo je sprejel Državni zbor ob potrditvi omenjenega zakona. Kljub vsebinskim razlikam, celo glede koristnosti in škodljivosti tega sporazuma, smo si enotni vsaj v tem, da je nujno, da dokončno odločitev sprejmejo volivke in volivci. Kljub temu, da nekateri menijo, da gre za prelaganja odgovornosti na ljudi, so prispevali podpise pod zahtevo za razpis referenduma. Podpise smo prispevali tudi tisti, ki sicer menimo, da smo svojo odgovornost v korist Slovenije izpolnili že z glasovanjem o sporazumu, ki ga je podpisal predsednik Vlade Republike Slovenije, gospod Borut Pahor. Argumenti "za" so nas namreč prepričali in z zahtevo za referendum se nikakor ne želimo odreči odgovornosti in jo preložiti na ramena ljudi. Tisti, ki smo glasovali "za", smo torej svojo odločitev zelo nazorno pokazali in pričakujemo, da nam bodo ljudje na referendumu pritrdili. Zakon o arbitražnem sporazumu namreč podpisniki, ki se s sporazumom strinjamo, podpiramo, ker se z njim v ničemer ne odrekamo ne suverenosti

in ne avtonomiji. Pravice postaviti pravila igre ne prenašamo na tretjega, ampak smo to pravico pridržali zase in jo tudi uveljavili. Sporazum zahteva od arbitrov, da upoštevajo mednarodno pravo, pravičnost, dobre sosedske odnose in relevantne okoliščine, rešitev pa mora biti pravična za obe državi. Spoštovanje stanja na dan 25. junij 1991 noben enostranski dokument po tem datumu nima pravnega pomena, ne zavezuje nobene strani v sporu in nikakor ne prejudicira rzsodbe. In razlog, ki je tudi zelo pomemben: iz mnenja Ustavnega sodišča nedvoumno izhaja, da predlog zakona ni v nasprotju z ustavo. Pri tem velja poudariti, da sporazum ne predvideva, da arbitražno sodišče ugotovi, ali Slovenija ima stik z odprtim morjem. Sporazum govori o tem, da arbitražno sodišče določi stik Slovenije z odprtim morjem. Dejstvo da je v kakovostnem pogledu ta arbitražni sporazum presešek vseh dosedanjih morebitnih dogovorov, ki smo jih bilateralno dosegli oziroma smo menili, da smo jih dosegli s Hrvaško, pa podpira sprejeto odločitev Državnega zbora oziroma je bil pomemben tehten razlog za to, da smo se odločili sprejeti Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma. Z današnjim sprejetjem odloka o razpisu referendumu se pričinja pomembno obdobje, kjer bomo zagovorniki in nasprotniki sporazuma z argumenti odgovarjali na vprašanja in dileme, ki se porajajo tistim, ki bodo na koncu tudi odločili. 33. člen Zakona o referendumu in ljudski iniciativi predvideva določitev datuma referendumu. Glede na določbe tega člena podpisniki predlagamo 6. junij 2010.

Naj na koncu povzamem tekst, ki smo ga zapisali v obrazložitvi. Ob upoštevanju dogovora predsednikov vseh parlamentarnih strank o razpisu naknadnega zakonodajnega referendumu, ki je bil sprejet na sestanku pri predsedniku Vlade Borutu Pahorju 26. marca 2010, podpisani predlagatelji ocenjujemo, da gre za tako pomembno vprašanje, da bi o uveljavitvi zakona o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške morali presojeti tudi volivke in volivci v Republiki Sloveniji.

Predlagamo, da Državni zbor na današnji seji sprejme odlok o razpisu zakonodajnega referendumu z vprašanjem: "Ali ste za to, da se uveljavi Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, ki ga je sprejel Državni zbor na svoji seji dne 19. aprila 2010? Glasovanje na referendumu pa naj se izvede v nedeljo, 6. junija, 2010. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Za dopolnilno obrazložitev predloga odloka dajem besedo predstavniku predlagateljev Janezu Janši. Prosim.

JANEZ JANŠA: Hvala za besedo, spoštovani gospod predsednik parlamenta. Kolegice in kolegi!

Predlog za naknadni zakonodajni referendum je dala vladna koalicija oziroma konkretneje predsednik Vlade, potem ko si je premislil in odstopil od predloga za predhodni referendum o arbitražnem sporazumu. Vmes se je do danes zgodila še nesrečna ratifikacija arbitražnega sporazuma v Državnem zboru, ki je sam primer samo še bolj zapletla. Arbitražni sporazum je bil v Državnem zboru ratificiran na ustavno sporen način. Po našem mnenju na protiustaven način. Državni zbor je o vstopu Bolgarije in Romunije v Evropsko unijo oziroma o prenosu romunske in bolgarske suverenosti na Evropsko unijo oziroma njene organe odločal z dvotretjinsko oziroma ustavno večino. O naši meji in državni suverenosti Slovenije pa ste odločali z navadno večino. Ob tem ste še določili, da ima vsak poslanec za razpravo največ eno minuto časa. Kot je dejal dr. Miro Cerar, je to velik madež na telesu slovenske demokracije. In postavlja se povsem formalno vprašanje, ali bi sploh smeli razpisati referendum o zakonu, ki je bil sprejet z nezadostno večino, torej na protiustaven način. Ampak očitno je v tej situaciji referendum še edini način, s katerim lahko poskušamo preprečiti veliko škodo, ki lahko nastane z uveljavitvijo arbitražnega sporazuma, zato smo tudi prispevali podpise za to referendumsko zahtevo.

V času mandata prejšnje, naše vlade, pa tudi že prej, je veljal temeljni princip dogovarjanja med Republiko Slovenijo in Hrvaško, in sicer, da je za vsak sporazum potrebna najmanj dvotretjinska podpora vnaprej v obeh parlamentih oziroma med političnimi strankami v obeh državah. Ta princip je temeljil na izkušnji o propadlem poskusu ratifikacije sporazuma Drnovšek-Račan v hrvaškem saboru. Tudi kdaj prej bi bilo možno brez dvotretjinske podpore v eni ali v drugi državi dogovoriti takšen ali drugačen sporazum, vendar smo se zaradi te negativne izkušnje ob ratifikaciji sporazuma Drnovšek-Račan seveda temu izogibali v obeh državah. Sedanja slovenska vlada pa ponavlja napako nekdanjega predsednika hrvaške vlade Ivice Račana, ki sporazuma ni usklajeval z vsemi parlamentarnimi strankami v Saboru in zaradi tega nikoli ni bil ratificiran.

Po načelnem dogovoru na Bledu, poleti leta 2007, da se poskuša uskladiti arbitražni sporazum za haaško sodišče ali za katerokoli drugo sprejemljivo obliko reševanja mejnega vprašanja s pomočjo tretje osebe, smo ustanovili slovenska dela mešanih komisij za mejo in za pravni okvir. V obeh komisijah je sodelovalo devet članov na predlog takratne opozicije. Vsa stališča so bila usklajevana z vsemi parlamentarnimi strankami. Mi pa smo v tem mandatu za podpis oziroma za namero o podpisu sporazuma Pahor-Kosor izvedeli iz medijev, in to najprej iz tujih. Tudi za osnutek sporazuma Pahor-Kosor smo najprej izvedeli iz tujih medijev, šele potem je tekst prišel v Državni zbor. Nihče iz opozicije ni bil povabljen k njegovi pripravi. Pri pripravi tega arbitražnega sporazuma niso sodelovali niti strokovnjaki, ki so pripravljali sporazum Drnovšek-Račan. Sodelovalo je samo nekaj

strokovnjakov mednarodnega prava iz Slovenije, in to večinoma tisti, ki so pred desetletjem v uvod slovenskega pomorskega zakonika zapisali, da je Slovenija ozemeljsko prikrajšana država.

Da Vlada sama ne verjame v dober rezultat arbitraže, čeprav stalno govori drugače, predvsem pa ne verjame v rezultat, ki bi Sloveniji ohranil teritorialni izhod na odprto morje, sta dva neposredna dokaza vsebovana že v samem tekstu. Prvič, arbitražni sporazum, ki naj bi ga danes s tem odlokom poslali na referendum, nalaga sodišču, naj najprej določi mejo med državama na kopnem in na morju, in to v skladu z mednarodnim pravom. Šele nato arbitražni sporazum nalaga sodišču, naj določi stik Slovenije z mednarodnimi vodami. Kdor ni prebral tega dela sporazuma, naj ga prebere še enkrat. Če bi slovenska vlada verjela, da se bo naša meja končala v mednarodnem morju, točka B v tem sporazumu sploh ne bi bila potrebna. Točka B je v tem sporazumu smiselna le ob predpostavki, da se meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, določena po mednarodnem pravu, ne bo končala v odprtem morju. Šele v tem primeru sploh nastane potreba po določitvi stika z odprtim morjem oziroma potreba po določitvi nekakšne služnostne poti iz slovenskih teritorialnih voda preko hrvaškega morja v mednarodne vode. Ponavljam še enkrat, če bi slovenska vlada verjela, da bo arbitraža zagotovila Sloveniji ohranitev teritorialnega stika z mednarodnimi vodami, bi bila dovolj samo točka A v tem sporazumu, ne pa tudi točka B. Točka B je smiselna samo, če se ne verjame v to, da bo arbitraža določila mejo tako, da se bo ta končala v mednarodnih vodah.

Drugi razlog oziroma drugi očiten dokaz za to, da Vlada sama ne verjame v dober izhod tega sporazuma, pa je dejstvo, da je po nekaterih informacijah slovenska stran predlagala izjemno dolgo časovnico presoje. Vsi se spomnimo, da je predlog komisarja Rehna iz lanskega leta določil, naj arbitražno sodišče presodi v roku enega leta od ratifikacije sporazuma, torej še pred odločanjem o vstopu Hrvaške v Evropsko unijo. Ta časovnica je bila za Slovenijo ugodna. Sedanji, v Državnem zboru z navadno večino ratificiran arbitražni sporazum, pa odločitev premika v nedoločeno prihodnost. Pravzaprav sporazum določa celo to, da se delo sodišča začne šele po hrvaškem podpisu pristopne pogodbe. Če bi Vlada verjela, da je arbitražni sporazum dober za Slovenijo, potem bi si končno odločitev želela čim prej in ne šele v času, ko ji bo mandat že zdavnaj potekel. Zdaj smo pred zadnjo fazo v tem postopku, odlok o razpisu referenduma je treba sprejeti in arbitražni sporazum na njem zavrnil, kajti ta sporazum je slab za Slovenijo, slab pa je tudi za Hrvaško in za Evropsko unijo. Za Slovenijo je ta sporazum slab, ker, prvič, ogroža pomorski status slovenske države, saj ji jemlje pravico do uporabe že razglašanih suverenih pasov v Jadranu. Državni zbor je pred petimi leti sprejel Zakon o razglasitvi

suverenih pasov v Jadranskem morju. S tem arbitražnim sporazumom se Slovenija tej suvereni pravici odreka. Za Slovenijo je ta sporazum slab, ker ogroža teritorialno povezavo Republike Slovenije z mednarodnimi vodami Sredozemlja. Ta sporazum ogroža gospodarski interes Luke Koper in Slovenije. Sporazum ogroža slovensko suverenost in jo izpostavlja nesorazmernemu tveganju v času, ko je mednarodni položaj Slovenije objektivno najmočnejši doslej v zgodovini. In petič, ta sporazum je za Slovenijo slab, ker je Slovenijo sprl. Zdaj nismo v sporu s Hrvaško glede meje, kar bi bilo normalno, ker imamo različna stališča, v sporu smo sami med sabo, hrvaški sabor pa je z velikansko enotnostjo ratificiral ta sporazum in očitno se bo ta spor prenašal še v naslednje generacije, kot da nam je že starih dovolj.

Za Hrvaško je arbitražni sporazum slab, ker bi njegovo potrditev na referendumu zagotovo dodatno zapletlo vstopanje Hrvaške v Evropsko unijo. V najboljšem primeru bi se vstop zavlekel do odločitve sodišča, v najslabšem v nedoločeno prihodnost. Tukaj je tudi Vlada Republike Hrvaške naredila isto napako kot slovenska vlada v času podpisa sporazuma Drnovšek-Račan. Ni namreč zahtevala zagotovila o zadostni politični podpori sporazumu v Sloveniji. Dodatno napako je Republika Hrvaška naredila s sprejetjem enostranske izjave, v kateri piše, da se sporazuma v nobenem primeru ne more razlagati tako, da ima Republika Slovenija pravico do teritorialnega izhoda v mednarodno morje. Seveda pa je napaka hrvaške vlade tukaj manjša od napake slovenske vlade, o čemer ne nazadnje priča dejstvo, da je proti arbitražnemu sporazumu glasovalo samo 7 poslancev hrvaškega sabora. Ratifikacija tega sporazuma bi zapletla vstopanje Hrvaške v Evropsko unijo, vendar pa je Hrvaška to odločitev sprejela enotno in se vsaj med sabo ne bo prepirla o posledicah. In tretjič je arbitražni sporazum slab za Evropsko unijo, ker bi njegova morebitna verifikacija oziroma ratifikacija zapletla širitveni postopek na zahodni Balkan, kar je popolnoma jasno vsakomur, ki zna izračunati pet korakov naprej.

Slovinci se bomo očitno drugič v zgodovini na plebiscitu odločali o svoji meji. Prvi smo o tem odločali oziroma so nekateri naši rojaki odločali o severni meji pred 90-imi leti. Takrat smo na plebiscitu izgubili za 5 tisoč glasov. Izgubili smo 11% prebivalstva in nekatere vitalne dele ozemlja tudi zato, ker so nekateri takratni slovenski politiki v Ljubljani gledali na Koroško skozi prizmo lastnih političnih in osebnih interesov. Danes se zgodovina žalostno ponavlja.

Vlada računa, da bodo ljudje glasovali za arbitražni sporazum zato, da bo mir, ker so pred vrati počitnice na Jadranski obali ali zaradi vikendov na Hrvaškem. Saj niti enega in niti drugega jim zavrnitev arbitražnega sporazuma ne bo vzela ali ogrozila, poleg tega pa verjamem, da so Slovenci večji patrioti od nekaterih politikov vladne koalicije.

Danes smo na Odboru za zunanjo politiko slišali predsednico, ki je med argumente za podporo arbitražnemu sporazumu naštevala bojazen pred rezanjem gum in nacionalističnimi izpadi na obeh straneh. Kako malo se je spremenilo v Ljubljani v zadnjih 90-ih letih. Pred nekaj leti je aktualni predsednik republike, ki podpira ta sporazum, izdal učbenik mednarodnega prava, v katerem je zapisal, da je Slovenija tipičen primer ozemeljsko prikrajšane države. In danes podpira sporazum, ki gre natančno v to smer. Pred nekaj dnevi pa smo lahko prebrali tudi mnenje pisatelja Borisa Pahorja, ki je o tem sporazumu dejal naslednje: "Poglejte vprašanje meje s Hrvaško. Tu bo Slovenija spet klavrno pogorela." Nobena arbitraža seveda ne more določiti, da bo Slovenija imela izhod na morje, to je jasno, vedno smo ga imeli. Lahko samo obžalujemo, da za predsednika države v teh pomembnih trenutnih nimamo osebe formata Borisa Pahorja.

Arbitražni sporazum je slab za Slovenijo, slab je tudi za Hrvaško in Evropsko unijo, zato ga je treba zavrnilo. Da se bo pa to zgodilo, pa je treba sprejeti ta odlok o razpisu referendumu, zato ga bomo podprli.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Ker je govornik izrazil stališče, da je bil Zakon o arbitražnem sporazumu neustaven ali nezakonito ratificiran v Državnem zboru, bom prebral del pravnega mnenja: "Arbitražni sporazum je vrsta mednarodne pogodbe, za katere ratifikacije je v Sloveniji pristojen Državni zbor. Iz naslova in vsebine arbitražnega sporazuma pa ne izhaja, da bi se z njim prenašal del suverenih pravic Republike Slovenije na mednarodno organizacijo, kot to opredeljuje 3.a člen Ustave. Ker torej ta mednarodni sporazum ne sodi v izjemno kategorijo mednarodnih pogodb, ki jih obravnava 3.a člen Ustave, je treba z ustavnopravnega vidika šteti, da se arbitražni sporazum ratificira z zakonom, ki ga v skladu s 86. členom Ustave sprejme Državni zbor z večino opredeljenih glasov navzočih poslancev. Državni zbor torej sme in mora, če se tako odloči, arbitražni sporazum sprejeti le na navedeni način ter v skladu s 86. členom Ustave in 169. Poslovnika Državnega zbora." Podpisan dr. Miro Cerar.

Predlog odloka je obravnaval odbor za zunanjo politiko kot matično delovno telo. Za predstavitev poročila odbora dajem besedo predsednici Janji Klasinc. Prosim.

JANJA KLASINC: Spoštovani gospod predsednik, spoštovani predsednik Vlade z ministri. Spoštovane kolegice in kolegi!

Odbor za zunanjo politiko je na svoji današnji 36. nujni seji obravnaval Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, ki ga je skupina poslancev, s prvopodpisanim Bojanom Kontičem, 36.

aprila letos posredovala Državnemu zboru v obravnavo in sprejem.

Odbor je pri obravnavi upošteval mnenje Zakonodajno-pravne službe, ki je predlog proučila z vidika njegove skladnosti z ustavo, pravnim sistemom in z zakonodajnotehničnega vidika in k besedilu predloga odloka ni imela pripomb. Odbor se je seznanil tudi z mnenjem Vlade, ki predlog odloka podpira.

V razpravi sta poslanca Anton Anderlič in Franco Juri pojasnila, zakaj sama nista med podpisniki zahteve za razpis zakonodajnega referendumu. Povedala pa sta, da bosta na referendumu zakon o ratifikaciji podprla.

Anton Anderlič je menil, da je vprašanje, ali je pravilna odločitev, da se o tako zahtevnem vprašanju odgovornost preloži na volivce, saj bi za glasovanje o ratifikaciji morali prevzeti odgovornost poslanci. Obstrukcija poslancev opozicije na seji Državnega zbora, dne 19. 4. 2010, ko je bil zakon o ratifikaciji sprejet, je pomenila, da je bil sprejet samo z glasovi koalicije.

Franco Juri je menil, da gre v bistvu le za tehnično vprašanje, saj sporazum določa načine rešitve spora in torej pri tem ne gre za določitev meje.

Predstavniki opozicijskih poslanskih skupin so ponovili, da je arbitražni sporazum za Slovenijo škodljiv, da ne vsebuje načela "ex aequo et bono", vprašanje je, kakšen bo rezultat, posledice bodo dolgoročne in vidne šele v prihodnosti, zato je na referendumu treba zavrniti ta zakon. Menili so, da bodo volivci na referendumu glasovali proti zakonu in s tem pokazali zrelost, saj bodo s tem branili suverenost ozemlja Slovenije. Menili so, da je arbitražni sporazum slaba rešitev, da je boljši status quo in da naj se začenjajo pogajanja o reševanju mejnega vprašanja od začetka. Povedali so, da je že Ustavno sodišče menilo, da je predhodno treba ustrezno spremeniti Ustavo Republike Slovenije, zato bi bila za sprejem zakona potrebna dvotretjinska večina.

Predstavniki koalicijskih poslanskih skupin, pa so menili, da je zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma treba na referendumu podpreti, pri čemer so se strinjali, da 86 podpisov na zahtevi za razpis zakonodajnega referendumu na prvi pogled kaže na veliko enotnost političnih strank, v resnici pa gre za veliko neenotnost. Strinjali so se, da gre za zelo zapleteno vprašanje, zato je zelo pomembna dobra predstavitev argumentov v času predreferendumske kampanje, prizadevati pa si je treba za preprečitev populizma in odgovornost za referendum mora prevzeti celotna politika, tako koalicija kot opozicija. Menili so, da je sporazum do sedaj najboljša možna rešitev večletnega mejnega spora, ki upošteva slovenske vitalne interese. Poudarili so, da v točki B prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma jasno piše, da arbitražno sodišče določi stik Slovenije z odprtim morjem, sporazum pa vsebuje tudi opisno načelo pravičnosti. Poudarili

so, da sta predsednik Vlade in minister za zunanje zadeve ves čas priprav besedila arbitražnega sporazuma sodelovala na sejah Odbora za zunanjo politiko in na sejah Državnega zbora in poslance obveščala o njegovi vsebini.

Po zaključeni razpravi je odbor glasoval o vseh delih predloga odloka skupaj in ga sprejel z 10 glasovi "za" in niti enim glasom "proti". Ker k predlogu odloka na seji matičnega delovnega telesa ni bil sprejet noben amandma, Odbor za zunanjo politiko Državnemu zboru predlaga, da Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške sprejme v predloženem besedilu. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Za uvodno predstavitev mnenja dajem besedo predstavniku Vlade. Besedo ima Borut Pahor, predsednik Vlade Republike Slovenije.

BORUT PAHOR: Spoštovani gospod predsednik, visoki dom!

Preden bi se posvetil razlogom, zakaj je dobro, da kljub vsemu gremo skupaj z našimi ljudmi na referendum in skupaj odločimo o tem kapitalnem političnem vprašanju - ne nazadnje, meja je eden od vitalnih elementov suverenosti -, mi dovolite, da rečem nekaj uvodnih besed, ki zadevajo sam sporazum, ne da bi se ponavljal glede tega, kar sem, ko smo ratificirali sporazum, že povedal.

Najprej, da kasneje ne pozabim, naslednje. Tu se je veliko govorilo o napakah, ki da so bile storjene v času pogajanj in s samim sporazumom. Da ne bom iskal diplomatskih besed, največja napaka, ki jo lahko Slovenija stori leta 2010, je, da zavrne dober arbitražni sporazum s sosednjo Hrvaško, omogoči nadaljnje urejanje odnosov s to vzhodno sosedo, krepí svoj mednarodni ugled in prestiž, tvega politične konflikte, ki so nepredvidljivi do vprašanj, ki zadevajo tudi varnost v prihodnosti.

Glavna napaka, ki je, ki bi jo storili, če tega sporazuma ne bi ratificirali, je, da bi ostali pri stanju, kakršno je.

Danes smo slišali od nekaterih, in bomo še, da bi bilo mogoče začeti od začetka, da bi bilo mogoče doseči boljše rešitve. Danes je 19 let po tem, ko sta obe državi razglasili neodvisnost, in boljše rešitve nismo imeli. Danes pa ima slovenski človek, državlján in državljanka Republike Slovenije možnost, da po svoji vesti in presoji odloči, ali sem se jaz kot glavni pogajalec, in zato odgovornost v celoti prevzemam, skupaj z ministrom za zunanje zadeve, z mojimi najožjimi sodelavci v kabinetu, s strokovnjaki, predsednikom republike, ministri in člani iz parlamenta, zlasti koalicijskimi, dogovoril o sporazumu tako, da zaščiti vitalne interese Republike Slovenije. To je ključno vprašanje. Ali jih zaščiti? Da. Zaščiti jih. Po 19-ih letih, ko nismo imeli sporazuma, ki bi urejal to vitalno vprašanje med obema državama, imamo zdaj

predlog tega sporazuma, ki te vitalne interese zaščiti na način, kot jih določa vsebina arbitražnega sporazuma, ki nalaga arbitražnemu sporazumu, da pri določanju meje na kopnem in na morju po mednarodnem pravu, upošteva vitalne interese in vse relevantne okoliščine, določi dokončen potek meje na kopnem in na morju med državama ter s tem odpravi najpomembnejše in najtežje vprašanje, ki je ostalo med državama po osamosvojitvi 25. junija.

Katastrofalna napaka bi bila, če bi se Slovenija odločila, da tega sporazuma ne sprejme, ampak ga zavrne. Najprej, to rečem s težkim srcem, ker sem se ne nazadnje v zadnjih mesecih pogovarjal s predsednico Vlade, s katero sva zgradila zelo trden most zaupanja, pogovarjal z njenimi sodelavci, s katerimi smo morali iti skozi trde preizkušnje verodostojnosti izrečenih besed. Če bomo zavrnila ta sporazum Slovenci, se Hrvati veliko ne bodo pritoževali. Hrvaška tega sporazuma ne bi nikoli podpisala, če ne bi gorela rdeča luč pred vstopom v Evropsko unijo. Tudi Slovenci, da Hrvati zdaj ne bi imeli slabih občutkov, češ, da smo Slovenci edini, ki smo izsili neke zgodovinske okoliščine za pridobitev nekaterih svojih posebnih koristi. Tudi Slovenci smo plačali ceno za vstop v Evropsko unijo. Leta 1997 smo spremenili ustavo z dvotretjinsko večino, da smo zadovoljili tako imenovanemu španskemu kompromisu, ki je bil prevod italijanskih posebnih zahtev glede vrnitve nepremičnin v naravi. Prav podobno so storili Čehi, Poljaki in nekateri drugi narodi in države, ki so se vključevale v Evropsko unijo. In da ne bo nesporazumov, glede tega sem nekoliko bolj doma, ker je to moje strokovno področje, ne boste verjeli, države so od začetka, ko so začele sodelovati v 50 letih samo pri skupnosti glede premoga in jekla in potem širile Evropsko skupnost, praktično tudi velike države, ki so vstopale, recimo Veliko Britanijo ali druge, prisilile, da so storile nekatere stvari, ki jih nikoli ne bi storile, tudi kar se tiče bilateralnih odnosov med njimi, če te države ne bi imele interesa, da bi vstopile v Evropsko skupnost. Če Slovenija ne bo potrdila arbitražnega sporazuma, se Hrvaška ne bo veliko sekirala. Na svoji strani bo rešena skrb, ki jih ima, in to je, da je morala pristati na določilo v 3. členu, da bo Slovenija z odločitvijo arbitražnega sodišča dobila stik z odprtim morjem, stvar, ki je Hrvaška danes Sloveniji ne priznava. Da ne bi imel kdo nesporazumov, k temu se bom še vrnil kasneje, ko slovenske ladje plujejo na odprto morje, Hrvaška ne meni, da plujejo skozi teritorialne vode Slovenije do odprtih meja, ampak skozi diplomatske note, ki jih dobiva slovenska vlada, interpretirajo to kot služnostno pravico oziroma njihovo privolitev v to, da brez zadržkov iz gospodarskih interesov Slovenija lahko opravlja pomorski promet do odprtega morja - da ne bo nesporazumov.

Drugič. Hrvaška torej ne bo objokovala naše odločitve, da sporazuma ne sprejmemo. Ne nazadnje Hrvaška je tako kot mi pravilno ocenila pod, moram reči, pogumnim vodstvom

predsednice vlade, da je vstop v Evropsko unijo za Hrvaško tako pomemben, da bo sprejela drugi Rehnov predlog, ki je bil zanjo sprva popolnoma nesprejemljiv. In eden pomembnih političnih voditeljev v tej državi, ne koalicijski, je, ko je bil objavljen prvi Rehnov predlog, dejal nekaj pomembna, "ni perfekten, toda nič ni v življenju perfektnega, s tem se da živeti." Drugi Rehnov predlog pa je bil natančno tisto, kar smo si mi želeli. Glavna napaka, ki bi bila storjena poleg tega, da Hrvaški, ki jo jaz štejem ne samo za sosednjo državo, ampak bi jo želel imeti za prijateljsko državo, s katero imamo vsestransko razvite odnose, to je brž ko ne želja vsake države, da ima v sosesčini prijatelje, ne nasprotnike, je, da bi ohranili stanje tako, kot je. Ministrstvo za notranje zadeve bom, ko bo imela za to možnost, naprosil, da natančneje pove, kakšen je bil historiat nadzora nad Piranskim zalivom po 25. juniju leta 1991. Ni nujno, da to stori na odprti seji Državnega zbora, niti na odprti seji Odbora za zunanjo politiko, prav pa je, da poslanke in poslanci veste, kako je bilo z nadzorom nad Piranskim zalivom v tem času. Kadarkoli je slovenski policijski čoln, tudi ko sem to ukazal jaz in prevzel odgovornost za to, v času mojega mandata, ukazal, da preide sredinsko črto, je hrvaška stran protestirala, da je slovenski policijski čoln zašel v hrvaške teritorialne vode. Če bomo ostali pri situaciji, v kateri smo, bo, recimo, mejni prehod v Sečovljah ostal tam, kjer je.

Leta 1993 je hrvaški predsednik vlade na Drnovškovo noto, češ, da gradi objekt, ki je na slovenskem ozemlju, dejal, da gre za začasni objekt, ki služi zlasti turistični sezoni, lažjemu prehodu turistov in da bo upoštevano načelo, da meja ni določena. Ta mejni prehod je tam. In v dokumentaciji, ki jo je Hrvaška poslala Evropski komisiji, je v enem od dokumentov zapisala, da je to trajen mednarodni prehod ustrezne kategorije, ki bo tak tudi ostal. Če ne bomo spremenili stvari s tem sporazumom, in s tem sporazumom bomo te stvari spremenili seveda, potem bo ostalo tako, kot je. Meja naj bi tako po hrvaški interpretaciji potekala po sredini Piranskega zaliva. Tri občine na levi strani Dragonje bo upravljala hrvaška lokalna in državna oblast. Na Hotizi bo stanje takšno, kot je. In ni tako, kot bi moralo biti, spričo okoliščin, ki smo jim bili priča 25. junija 1991. Da ne naštevam dalje.

Preden bom povedal, zakaj je ta sporazum dober, moram vendarle vprašali tiste, ki so veliki nasprotniki tega sporazuma, in bodo nagovarjali, in to je legitimna pravica, naše ljudi, da ga ne podprejo, naj odgovorijo na nekaj vprašanj. Najprej: Če bo sporazum zavržen, in ljudsko voljo bomo upoštevali, ali bo Slovenija blokirala pogajanja Hrvaške z Evropsko komisijo? Prejudici, takoj ko arbitražni sporazum ne bo stopil v veljavo, ne bodo odpravljeni.

Ali bo Slovenija blokirala Hrvaško ob izteku pogajanj z Evropsko komisijo? Rad bi, da ko boste odgovarjali na to

vprašanje, poveste še, kakšne bodo konsekvence in cena te odločitve.

Drugič. Ko govorite o alternativah, ki smo jih baje imeli, ne samo, da te alternative niso prišle do konca, kot je prišla naša in je bil arbitražni sporazum ne samo podpisan, ampak tudi ratificiran v obeh visokih domovih, bi rad povedal, da Haag odloča, vsaj tako lahko razberemo iz njegovih judikatur, tako, da določi v podobnih primerih, kot je slovenski, sredinsko črto za osnovo, potem pa z majhnimi odstopanji, če upošteva tudi načelo "ex aequo et bono", upošteval ga je samo dvakrat oziroma v mednarodnem pravu je bilo upoštevano samo dvakrat, odstopi za kilometer sem ali kilometer tja oziroma meter sem ali meter tja, to ne moremo reči. Predhodnik je to pravilno napovedal, odločitve sodišča ne moremo natančno napovedati.

Če bomo sporazum zavrnil, pravijo, bomo začeli od začetka. Od kakšnega začetka pa? Od 25. junija 1991 predpostavljam. Slovenci smo začeli od začetka in imeli nekaj iniciativ. Najdlje je prišel predsednik Drnovšek. Vendar se stvar ni končala v hrvaškem saboru in končala se ni, gospe in gospodje zato, ker je Hrvaška razumela, da je predsednik Račan parafiral nekaj, kar posega v ozemeljski teritorij Republike Hrvaške. Sprejela je dvotretjinski zakon, ki je sedaj od hrvaškega sabora zahteval z enako večino sprejem arbitražnega sporazuma, da se to ne bi nikoli več zgodilo. Naj torej ne bo nobenih dvoumnosti kaj Hrvaška meni, da je njeno. Vendar moram tudi kot predsednik slovenske vlade povedati, da ni nobenih dvoumnosti, kaj mi mislimo, da je naše. Zato smo si tudi prizadevali za vsebino takega sporazuma, kot ga imate pred seboj.

Zakaj je torej arbitražna boljša od Haaga? Zato, ker omogoča večjo prilagodljivost glede postopka in pravil, na podlagi katerega arbitri odločajo in v tem sodišču bomo imeli svojega advokata. Jaz tega sporazuma nisem sklenil zato, da bi dosegel mir, ker bi bil mir zame pomembnejši od poštene meje. Zame sta to dva enakovredna cilja. Brez poštene meje ni miru med narodi. Tudi če bi Hrvaška zaradi interesa za vstop v Evropsko unijo pristala, da je meja pri Reki, in bi vstopila v Evropsko unijo, to bržkone ne bi bila poštena meja in bi se prej ali slej sosednji narod dvignil proti taki rešitvi. Iščemo torej mejo, ki bo poštena in ki bo zagotavljala mir med narodi. Običajno govorimo o pošteni meji takrat, ko se oba naroda, obe državi enako strinjata in ne strinjata, da je to meja, kot si jo želita.

Mi si prizadevamo za to, da bi se stvari vrnile na dan stanja ob osamosvojitvi. Zdaj takšnega stanja nimamo. Če ne bomo sprejeli arbitražnega sporazuma, bomo ostali pri tem. In naj vam povem, ker spet to zadeva področje, ki ga sam nekoliko bolje poznam, dlje časa kot bomo odlašali z rešitvijo, dlje časa bomo pričeli tako imenovanemu konkludentnemu statusu, ker ne bo novih rešitev starih problemov, bo obveljalo, da veljajo

tiste, ki so nastale sčasoma. To pa pomeni sredina Piranskega zaliva, Plovanija, Hotiza ect, ect, ect.

Tukaj je bilo veliko govora, ko smo se pogovarjali o poštenosti in nepoštenosti, o sposobnosti pogajalcev za arbitražni sporazum, da je ključno vitalno vprašanje, in o vitalnem vprašanju se govori v sporazumu, o vitalnem interesu, o relevantnih okoliščinah, kaj pa je to drugega kot prevod načela "ex aequo et bono", in brez zamere, da še enkrat rečem, ker sem ne nazadnje jaz na Patrickovo sugestijo, ker je on mednarodni pomorski pravnik in ne jaz, prinesel to stališče za okroglo mizo predsednikov strank, kakšno garancijo pa nam daje načelo "ex aequo et bono", da bomo dobili stik z odprtim morjem, kdo nam lahko da to garancijo?! Zdaj jo pa imamo. V 3. členu je napisano, da ima Slovenija stik, da ima arbitražno sodišče nalogo, da določi stik Slovenije z mednarodnimi vodami. In mi, Hrvaška in mednarodna skupno dobro ve, kaj to pomeni. Nekdo je rekel, da enostranska izjava Hrvaške bistveno spreminja te stvari. Nič jih ne spreminja. Spremenila bi jih, če bi spremenila vsebino sporazuma, pa je ni. Ali je bila ta nevarnost? O, seveda je bila. Ali smo bili na trnih glede uspeha tega sporazuma v zadnjem mesecu pogajanj? O, seveda smo bili. 18 let trajajoča zgodovina pogajanj nam je govorila, da je manj možnosti, da uspemo, kot da uspemo. Ampak izkoristili smo tisto majhno okno priložnosti, ki nam je naložilo to zgodovinsko odgovornost in privilegij, da smo sklenili sporazum, in to sporazum, ki daje Sloveniji stik z odprtim morjem.

Nadaljevanje statusa quo bi torej, gospe in gospodje, dokončno Slovenijo in Hrvaško oddaljilo od rešitve, njunega mejnega vprašanja. Mejna vprašanja, pustimo druga, ki so manj pomembna, pa so bila v tem delu Evrope, mi ne pripadamo Balkanu, smo pa na njegovem robu, dovolj velik razlog, ne samo za incidente. Kdaj je že bila slovenska specialna enota na Hotizi? V prejšnjem stoletju? Ne. Nekaj let nazaj.

Problem je, da ni možnost samo za incidente. Problem je, da ni možnost samo za manjše ali večje konflikte. Problem je, da lahko to resno poškoduje neko medčloveško zaupanje med dvema narodoma, med ljudmi, ki živijo skupaj v soseščini. Ker smo oboji na robu nekega popolnoma statusno neurejenega področja, tam je sicer mir in zaenkrat varnost, toda zagotovo ne blaginje, ki bi zagotavljala trajnost tega miru in varnosti, ker meje niso določene, gospe in gospodje. Potem pomeni določitev meje med dvema državama, ki sta na občutljivem področju jugovzhodne Evrope, nekaj, kar je več, kar je pomembno samo za Slovenijo in za Hrvaško in za regijo, ampak je pomembno za celotno Evropo in za celotno mednarodno skupnost. Ko bodo arbitri določali mejo, bodo upoštevali vse relevantne okoliščine. Ni res, da bodo upoštevali samo mednarodno pravo. Sporazum v Haagu, pa temelji na upoštevanju mednarodnega prava. Nekdo bo rekel, saj mi smo ustanovili mešano komisijo zato, da bomo prišli do načela pravičnosti. Pa

ste prišli? Ne. Seveda, da ne. Na koncu bi morda celo Hrvaška bila pripravljena pristati na načelo pravičnosti, samo ta barka je odplavala. Jaz sem imel že drugačne zamisli januarja. In imel sem to prekleto srečo, ki je po navadi na strani pogumnih, da se je junija izšlo vse dobro in srečno.

Kar se tiče "ex aequo et bono". Meddržavno sodišče v Haagu od ustanovitve leta 1945 nikoli ni razsojalo po tem načelu. Ampak še enkrat moram povedati, ker bo o tem veliko diskusij, sporazum o arbitraži načelo pravičnosti v bistvu prevaja skozi upoštevanje vitalnih interesov in skozi relevantne okoliščine ter ne nazadnje v 3. členu s stikom z odprtim morjem.

In ne nazadnje, gospe in gospodje, v preteklih letih je Slovenija zamudila priložnost, da bi kot država, ki je naredila velik korak naprej od osamosvojitve - in tistim, ki so bili na čelu teženj za demokracijo, gre naše veliko priznanje, in tistim, ki so bili na čelu prizadevanj za samostojno državo, gre naše veliko priznanje, in tistim, ki so bili na čelu prizadevanj za vstop v Evropsko unijo in Nato, gre naše veliko priznanje. Samo tudi tistim, ki smo si prizadevali za to, da rešimo še zadnje od velikih vprašanj, gre lahko priznanje, da nismo zaradi tega, da bi dosegli rešitev za vsako ceno, spregledali vitalnih interesov Slovenije, ampak smo jih uresničili tako, kot so si dediči demokracije in osamosvojitve, naši, če smem uporabiti angleški izraz, kolega Pukšič, naši "fathers", zamislili ob koncu 80. in na začetku 90. let. S sprejetjem arbitražnega sporazuma bo Slovenija zaščitila svoje vitalne interese, izboljšala bo vsestransko - v to sem prepričan, ker se to že dogaja - odnose s sosednjo Hrvaško, okrepila bo svoj vpliv v regiji, gospodarskega, političnega, pridobila bo ugled države, ki najtežje probleme rešuje na miren način. Postala bo država, ki bo spet zgled tistim, ki so v regiji in okoli nje. In, kar moram na koncu povedati - toliko neskromnosti si že lahko privoščim -, ta sporazum je bil dosežen v času, ko se je Slovenija spopadala z največjo gospodarsko in socialno krizo in ko je bilo treba pravilno oceniti, da šele rešitev tega vprašanja pomeni, in to čimprejšnja in tem boljša, da se Slovenija lahko v celoti posveti svoji gospodarski obnovi in da bo ta gospodarska obnova trajna ter da nas lahko, ker bomo imeli rešena vsa druga vprašanja, za dolgo časa porine v klub najbolj razvitih držav v Evropi. Imamo priložnost, ki se redko ponudi, ampak o tem se bodo odločali ljudje, mi smo se že, da glasujemo za sporazum, ki prinaša pošteno rešitev določitve meje med dvema državama, ki odpravlja star problem, ki odpravlja neodgovorjena vprašanja, kaj je alternativa temu, če bo zavržen, ki torej dviga imidž, status, vpliv Slovenije v regiji in širše, in zaradi katerega bomo Slovenci marsikateremu narodu spet zgled za to, kako je treba rešiti velike probleme zato, da se gleda v prihodnost z zaupanjem in ne s strahom. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Sledi predstavitev stališč poslanskih skupin. Stališče Poslanske skupine Demokratične stranke upokojencev bo predstavil Anton Urh.

ANTON URH: Spoštovani gospod predsednik, spoštovani gospod predsednik Vlade, ministrice in ministri, spoštovana generalna sekretarka Vlade, kolegice in kolegi.

Po skoraj dveh desetletjih negotovosti v nedorečenosti južne mejne črte bo dan 6. junij 2010 zagotovo vpisan v zgodovino Slovencev z veliko začetnico. Volivke in volivci bomo takrat oddali glas za eno izmed najpomembnejših državotvornih odločitev, glede na naravo katere je prav in pošteno, da je sprejeta neposredno s strani volilnega telesa samostojne in neodvisne republike.

Poslanci DeSUS-a smo ratifikacijo arbitražnega sporazuma podprli soglasno brez kančka dvoma v njegovo svetlo prihodnost za slovensko ozemlje. V upanju, da se bo tako odločila tudi večina volivk in volivcev, smo poslanci DeSUS-a sopolisniki zahteve za referendum. Jasno nam je, da se mejni spor, ki je nastal kmalu po nastanku obeh novih mladih držav po razpadu prej skupne domovine in kljub vložitvi velikih naporov na bilateralni ravni za rešitev mejnega vprašanja na določenih točkah, brez pomoči tretjega ne bo razrešil. Pomembno je tudi zavedanje o tem, da je treba v široki paleti interesov obeh držav in za voljo koristi njunih državljanov in dobrih midsosedskih odnosov, ki so pogoj za uresničevanje vsestranskega sožitja v ožji in širši mednarodni skupnosti, vsa odprta vprašanja meje dokončno rešiti. To, upamo, da je oziroma bo jasno tudi volivkam in volivcem, ko bodo o usodi že ratificiranega arbitražnega sporazuma odločali na referendumu. Pomembno je, da bodo ljudje vedeli, da ne bodo odločili o poteku meje, temveč se bodo opredelili za ali priti temu, da se o meji odloči s pomočjo arbitražnega razsodišča. Naš mejni nacionalni interes je jasno začrtan v arbitražnem sporazumu s tem, ko se o njem za razsojanje izhoda iz določenega datuma in tega dne za nas jasno določenega formalnega in dejanskega izvajanja teritorialne oblasti. Nič več in nič manj ne smemo pričakovati, da nam bi prisodil tribunal strokovnjakov, ki jim bomo prepustili že tako predolgo nerešljivo vprašanje, ki, kot vsi dobro vemo, škoduje plodnosti družbenih in gospodarskih odnosov med državama. Nadalnje odmikanje od konstruktivnega reševanja težav z mejnimi črtami in ohranjanje zatečenega stanja, ki predstavlja zelo tanko linijo do že doživetih in občutenih provokacij, incidentov in raznovrstnih drugih napetosti in blokad, pomeni skrajno neodgovorno ravnanje in trajno oviro za mirno in kvalitetno sožitje med dvema sosednjima državama. Povedano naj bo sporočilo in vodilo za referendumsko kampanjo ter izhodišče volivkam in volivcem pri sprejemanju odločitve, ki bo v zvezi z usodo aktualnega sporazuma dokončna.

V Poslanski skupini DeSUS se strinjamo, da se pot arbitražnega sporazuma na nacionalni ravni konča z izraženo ljudsko voljo na predlaganem naknadnem zakonodajnem referendumu. Vprašanje volivkam in volivcem bo jasno zastavljeno. Tudi s tem se strinjamo. Predlog odloka je torej popolnoma sprejemljivo. Zavedamo se pa tudi, da bo kampanja pomenila oster boj med vsemi nami, ki smo sicer s podpisi izrazili skoraj stoddostno enotnost v podpori referendumskega odločanja. A so namere zavzemanja zanj in pričakovanja o izidu obeh polov vsak na svoji strani globokega kanjona.

Za konec naj dodam, da v Poslanski skupini DeSUS upamo, da bo referendumski izid prižgal zeleno luč za dokončno zaživitev arbitražnega sporazuma, ki je plod dobrih odločitev in v dobrobit naši in sosednji državi, nenazadnje pa bo tudi v očeh širše mednarodne skupnosti utrjeno zaupanje v stabilnost, dogajanja na tem koščku sveta. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke bo predstavil Zmago Jelinčič Plemeniti. Prosim.

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: Lep pozdrav vsem skupaj. Danes gotovo je pomemben dan, zgodovinski dan. In tudi 6. junija bo. In to me spominja na tisti zgodovinski dan 10. 10. 1920 leta, ko smo izgubili Koroško. Zdaj bomo izgubili velik del Slovenije. Bistveno večjega, kot smo ga izgubili takrat na Koroškem. Tudi takrat so ljubljanski politiki pripeljali do tega in tudi danes bodo ljubljanski politiki pripeljali vse skupaj do tega.

Konec koncev, ko sem poslušal premiera, se mi je zdelo, da je gospa Kosorjeva pisala njegov govor in da mu je ona dala tiste iztočnice. Kajti, kot je bilo evidentno vidno, gospoda Pahorja je bistveno bolj strah, kaj bo s Hrvaško, ne pa, kaj bo s Slovenijo. Tako bi mu predlagal, naj gre za ombudsmana in naj ne dela tega tukaj. Ne, hrvaškega premiera ne, ker hrvaški premier ...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Prosim, mir v dvorani.

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: ... mora biti zelo dosleden in braniti interese svoje države. Ampak za hrvaškega ombudsmana lahko greste, gospod premier.

Mislím, da na ta način, kot tukaj rešujemo tako vitalno vprašanje obstoja slovenske države, se gremo neumne variante, ki so v bistvu zrasle na nekem komsomolskem razmišljanju kumrovških učencev, ki jim po glavi hodi samoupravni sporazum. Zakaj? Govorimo o arbitražnem sporazumu. Velik nonsens za vsakogar, ki pozna slovenski jezik, pa še kakšnega drugega. Arbitražnega sporazuma namreč ne more biti. Lahko je sporazum o arbitraži. Zato bo v hrvaških uradnih tekstih vedno brez izjeme zasledili sporazum o arbitraži. Mi govorimo o

arbitražnem sporazumu, vendar tega ni. Kajti dejstvo je, da gre tukaj za slabo poznavanje slovenske sintakse, slovenskega jezika. Če bi pogledali v Slovar slovenskega knjižnega jezika, bi pri geslu "o" dobili pojasnilo "sporazum o nečem". Če bi pogledali Slovenski pravopis pod besedo "arbitražni" navaja samo razsodnik, razsodba in očitno je stavčna zveza arbitražni sporazum absurd. Ampak seveda slovenska vlada, vključno z našim ustavnim sodiščem ne pozna niti slovenskega jezika, kako bi ji potem lahko prisodili, da pozna pravo in to še mednarodno pravo in mednarodno diplomacijo, kjer je vsaka beseda, vsaka vejica, vsak poudarek na besedi izredno pomemben. Mi ravnamo s svojo deželo kot svinja z mehkom. Brcamo jo, hodimo po njej, pljuvamo po njej in vseeno nam je za vse skupaj.

Morda bi bilo res dobro, če bi se šli učiti nazaj na Hrvaško, tudi tisti naši, slovenski, tako imenovani mednarodni in pomorski pravniki, ki so pri raznih Rudoljih diplomirali ali so jih poslušali, kajti tudi za njih je gospod Rudolf rekel, da zdaj pri njemu nikoli več ne bi naredili izpita. Rekel je zelo dvoumno, ampak zelo kruto in zelo resnično. Pa še nekaj manjka. Zgodovine. Ne poznamo je, ne poznajo je gospodje, Vladi je vseeno, kaj je z zgodovino; in tako pač je. Nihče se ne obregne ob to, kaj se je kdaj dogajalo, kako se je dogajalo in zaradi česar se je kaj dogajalo. Konec koncev cela plejada naših politikov, naših modrecev, naših pravnikov ne razume teh zvez, teh besednih povezav in ko govorimo o sporazumu o arbitraži, sem zasledil en sam zapis enega samega novinarja v vsem slovenskem vesoljnem medijskem prostoru in to je bil gospod Jakopec v Delu. En sam, edini. Temu je treba dati nagrado in namesto Toporišiča njega postaviti za tistega, ki sedi tam v SAZU-ju, vsaj ne bo delal škode slovenskemu jeziku.

Gospod premier je rekel, da bo sporazum zaščitil vitalne interese, on je sicer rekel Slovenije, jaz sem prepričan, da bo zaščitil vitalne interese Hrvaške, kajti dodelil jim bo nekaj, česar Hrvaška nikoli ni imela. Dejstvo je, da so vse meje v kraljevini Jugoslaviji in kasneje v, recimo, demokratični Jugoslaviji, v DFJ, FLRJ in kasneje SFRJ bile zgolj administrativne, nikoli regulirane z nobenim mednarodnim, meddržavnim, medrepubliškimi sporazumom. Tega ni. Edino pravno relevantno dejstvo, ki ima težo v mednarodni politiki in v mednarodnem pravu, je mejno področje, ki so ga imele slovenske dežele v času Avstro-Ogrske monarhije, in sicer so bile to kronske dežele, kar pomeni, da so imele status države. Hrvaška tega statusa ni imela, kajti v ogrskem delu je bil to praktično en podrejen lokalni faktor. To je vedel tudi kralj Aleksander, ki je to povedal v ustavodajni skupščini v Beogradu ob ustanovitvi skupne države. Slovencem je priznal vstop v skupno državo, Hrvatom pa ne, kajti Hrvaška je bila kot ogrski del zgolj vojni plen Srbije, samo tega naši pravniki, kaj šele naši politiki ne vedo, ne berejo; morda

berejo, ne, Alan Ford je že pretežak. Ravno tako lahko rečem, da tudi Ustavno sodišče nima kakšnega posebnega pojma, če ne bi že v referendumskem vprašanju popravilo to: Ali ste za to, da se uveljavi Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma in tako naprej. Hrvatje striktno pišejo, še enkrat pravim, sporazuma o arbitraži, ni napak, razen včasih, kadar gre za opisne zadeve v kakšnih tekstih, v kakšnih medijih, pišejo arbitražni sporazum, vendar je ena bistvena razlika, ki je tudi naša gospoda ne pozna, "sporazum o arbitraži" začnejo pisati z veliko začetnico, "arbitražni sporazum", kadar pišejo v pogovornem jeziku pišejo z malo začetnico, vendar za takšne finese v Sloveniji - pustimo to, to ni pomembno, tako kot ni pomembna slovenska meja, kot niso pomembne slovenske žrtve, kot ni pomembna slovenska kri. Samo da bodo Hrvatje zadovoljni, da bo Evropa ploskala, da nas bo trepljala po ramenih in nič drugega. In Evropa to dobro ve, kajti takih hlapcev, kot jih ima v slovenski vladi, jih nima nikjer. Niti ena država v Evropi, kaj šele v Evropski skupnosti, ne funkcionira tako hlapčevsko, tako pritlehno kot - saj ne vem, kakšno primerico bi dal. Iščem po živalskem svetu - ne najdem, morda bi šel lahko v enoceličarje, tja k paramecijem ali pa "Euglena viridis", recimo, bi bila morda zaradi svoje spremenljive oblike taka primerna primerica.

Govori se tudi o nekem datumu 25. 6. 1991, pa vendar, če ne bi jaz tega povedal enkrat na zaprti seji Odbora za mednarodne odnose, tudi minister za zunanje zadeve tega ni vedel, Slovenija se je osamosvojila 25. 6. 1991, Hrvaška pa ne. To se pravi, vse kar smo se mi dogovarjali s Hrvaško, ne velja nič, ker se nismo dogovarjali z Beogradom. Kajti Hrvaška je bila 25. 6. še del SFRJ in samostojna je postala šele 8. 10. 1991. To vede hrvaški, ne samo mediji, vsi vedo to na Hrvaškem. Pri nas ne vemo nič. Pri nas noben dogovor ne velja iz tistega časa. Hrvatje so nas "nategnili"; mislim mene ne, vas so pa, marsikaterega! Ampak, tako je to v naši domovini. Ni važno. Izgovore in opravičila bomo iskali za svoje napake in v dobrobit komurkoli.

In še nekaj. Premier je govoril o Piranskem zalivu. Vprašanje Piranskega zaliva so nam imputirali leta 1991 modreci, ki so na Hrvaškem že dolgo razmišljali o teh zadevah. Eden od njih je bil dr. Peter Vučić, ki je genialno izpeljal to zadevo. In so preko obveščevalnih služb začeli postavljati vprašanje Piranskega zaliva. Nikoli ne bi smeli postavljati tega vprašanja, kajti Piranski zaliv je bil nedvomno slovenski, vedno. Celo, če pogledamo vojaške karte, lahko vidimo, da navkljub vsem spremembam je bilo še v zadnjih vojaških razdelitvah Jadranskega morja celo Savudrijski rt v slovenskih vodah in v slovenskem ozemlju. Če vzamemo vojaško razdelitev, bi videli, kje je bila vojaška razdelitev v SFRJ in da je bila cela Istra vključena v slovensko vojaško ozemlje, vendar to pač ni pomembno za naše gospode. Bistveno

je, da bodo sosedje srečni, da nam bodo Hrvatje ploskali in se nam smejali, tako kot se nam smejijo že ves čas.

Jaz bi želel, da imamo mi takšno vlado, kot jo imajo Hrvatje, kajti njihova vlada, navkljub vsem grozljivim slabostim, in se ne bom spuščal v gospodarsko situacijo, ampak kar se tiče zaščite lastne domovine, nam je lahko za vzgled. Takšnih "prodajalcev" lastnih nacionalnih interesov, takšnih "poceni trgovčičev" ne najdemo po svetu. In zdaj nam bodo vsilili sporazum o arbitraži, kjer bodo arbitri odločali o tem, kaj se bo zgodilo. Mi bomo tiho. In glede na to, kakšno znanje imajo naši gospodje in kako se pripravljajo ekipe, ki bodo pisale spremljajoči memorandum, smo lahko prepričani, da smo izgubili pravzaprav vse, še več, kot smo izgubili že ves čas. Hrvaška, je rekel gospod premier, je protestirala, ko je naš patroljni ali kakšen čoln, tisti gumenjak verjetno, šel proti hrvaški obali, v kolikor je sploh šel dva metra čez tisto sredinsko črto, ker več se po navadi policaji sploh ne upajo, oni so protestirali, da gre za kršitev ozemeljskih voda. Ko so se pripeljali hrvaški policija, oboroženi, v Piran, izstopili s svojih čolnov, šli na kavo v Piran, se odpelji nazaj, so naši gledali stran. Verjetno so se policiji tam dol poskrili, ker jih je bilo strah, ali pa so mogoče že oblekli hrvaške uniforme in se drli: "Čao, dečki!" Tudi to je mogoče. Glede na to, kako gre naša država, je verjetno to bilo bolj res kot tisto, da bi kdorkoli stopil po koncu.

Gospod premier je rekel, da Slovenija tvega tudi varnostne konflikte. Ali to pomeni, da nas bodo Hrvatje napadli?! Ja kaj pa bodo naredili?! Sredi Evrope, z željo po vstopu v Evropsko unijo bodo pripravili svoje enote in vdrli v Slovenijo s tistimi tanki, ki smo jih takrat mi "šenkali" njim. In kaj še naprej, ali bodo bojne pline metali?! Saj jih še imajo, da ne boste mislili, da jih nimajo več na zalogi, še iz Jugoslovanske armade. Za kaliber 155 milimetrov. To bi morala vaša obveščevalna služba vedeti, pa mislim, da ne ve in še marsičesa ne ve. Obenem pa, ko to govorim, jaz upam, da me vaša vlada spet ne bo dala zapreti, da ne bo gospa Kresalova "uletela" s kakšno hordo oboroženih policistov in me spet odpeljali zaradi mojega mnenja, ki ga tukaj izražam. Upam, gospod premier. Se ne strinjate s tem, da bi gospa Kresalova prišla...

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Mir v dvorani, prosim!

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: Ja, potem bo pa mogoče poslala koga. Mislím, da nima korajže, da bi prišla...

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Mislím, da ni te bojazni, kolega Jelinčič. Brez bojazni, kolega Jelinčič.

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: Gospod predsednik Državnega zbora, premierju pač moram odgovoriti. Mislím, da je to skorajda moja

dolžnost, razen če mi vi prepoveste, potem bom pa upošteval vaše mnenje.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Premier bi moral zdajle molčati.

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: In do kdaj naj molčim, gospod predsednik Državnega zbora?

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Premier, premier.

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: Verjetno najbolje do konca tega mandata, kajne?

Slovenija je pred razpotjem. In to razpotje bomo udejanjili 6. junija. Takrat moramo zavreči ta sporazum o arbitraži. Dejstvo je, da ob nesposobnih slovenskih politikih, ob nesposobnih slovenskih pravnikih, ob nepoznavanju zgodovine in ob pomanjkanju patriotizma, nacionalnega naboja in želje po ohranitvi slovenskega naroda bomo izgubili še več, kot smo izgubili do danes. Priprava skupine, ki bo sodelovala, recimo, v nekakšni pripravi tega memoranduma, se že kaže v neki čudni luči, v nekih čudnih željah po tem, da bi sicer vključili mogoče enega ali dva drugače misleča, vendar zgolj za vzorec, zgolj zato, da bi lahko kdo rekel: "Pa saj je bil ta tudi zraven, pa se ni nič naredilo." Nič se ne preverja, kdo je tisti, ki bi bil za domovino, ampak se daje v te skupine ljudi, ki delujejo in bodo delovali tako, kot jim bo naročeno. Tako bodo všečni naši vladi, všečni Evropski uniji. Evropska unija potrebuje Hrvaško, Slovenija ima premalo obale in vsega ostalega, pa tudi malo težje je kupiti v Sloveniji. Na Hrvaškem so pa pravzaprav že vse pokupili in morajo zdaj čim prej izpeljati te neumnosti, ki se jih gredo Slovenci. Ampak Slovenci bodo tako ali tako pokleknili, kot so še vedno pokleknili. Od leta 1992 naprej smo samo poklekali, samo kimali - brez hrbtenice. Nevretenčarji! Tipični. Tipični! Človek bi se vprašal, zakaj je do tega prišlo in kako je to mogoče. Mogoče bi bilo treba spet Cankarja malo prebrati, ko pravi v tistem svojem delu, da je hrbet biča vaje in željan. Lahko je nekdo vaje bičanja, pa vstane in si izbori svobodo. Toda, če je pa biča voljan, sodi pa to v patologijo, ampak patologija je danes "in" v Sloveniji. Večja, ko je patologija, bolje je. In če so vpleteni vladni krogi, pa gospodarski krogi, pa tako imenovani intelektualni krogi v razne patologije še hujše vrste, kot sem jo jaz zdaj omenil, potem pa je to to. Mogoče se pa začne z bičanjem, pa se nadaljuje z bulmastifi. Ne vem.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Kolega Jelinčič. Opozarjam vas, da ostanete pri temi, to je odlok o razpisu referendumu za arbitražni sporazum. Prosim, da ostanete v mejah razprave. Prosim.

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: Upam, gospod predsednik, da mi boste te vaše diskurze prišteli v minutaži.

Zopet smo tam. Tudi gospod predsednik Državnega zbora, ki je magister, doktor je zopet rekel "arbitražni sporazum". Pa sem mu vendar pojasnil, da gre tukaj za absurdno besedno povezavo. Ampak to nič ne pomeni. Glavno je, da je Vlada rekla, tako mora biti in tako tudi bo.

Rešitev je ta, da na tem referendumu zavrremo vse to skupaj. Ustavno sodišče je pač reklo tako, ker je moralo reči. Razumelo ni, verjetno niti vprašanja ne. Verjetno, ne samo, da ni razumelo vprašanja, verjetno niti ni vedelo, za katero državo gre. Mogoče so mislili, da to koristi nam, ne pa Hrvatom. Tako pač je. Mislím, da bo tako še kakšnih 50 let. Takrat in do takrat bomo Slovenci verjetno ob pomoči slovenskih vlad, če jih ne bomo, takšnih kot so zdaj, vrgli in tudi, če ne bomo naredili nečesa, da bomo popravili vse napake, ki so jih delali od leta 1992 naprej. Namreč, začetek propada je Demosova vlada in potem vse naprej. Kocka na kocko, kot lgokocke se je pripravljaj propad Slovenije, ampak zdaj smo pa tam, da propademo praktično dokončno.

Zatorej, mi bomo podprli to zadevico tukaj, ki ji nekateri pravijo ratifikacija arbitražnega sporazuma, navkljub temu da je nesmiselno, bedasto in tako naprej. Ampak dejstvo pa je, da bomo na referendumu glasovali proti. Upam samo, da se je v slovenskem narodu že razvilo toliko patriotizma, da bodo vedeli, da leta 1991 nekateri nismo šli z orožjem se boriti za to, da bi nas tisti, ki so takrat tako ali drugače kimali, sodelovali ali še kaj drugega z napadalci, da nas bodo tisti ljudje še enkrat prodali. Slovenija je v svoji zgodovini izgubila skoraj dve tretjini svojega ozemlja. Naredimo nekaj, da se nam vrne nekaj našega nazaj, ne pa, da "pošttempljamo" tisto, kar so nam nekateri ukradli oziroma ni bilo treba ukrasti. Tisto, kar so jim slovenski, ljubljanski politiki "šenkali". Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanskega kluba Liberalne demokracije Slovenije bo predstavil Anton Anderlič.

ANTON ANDERLIČ: Spoštovani. Izgleda, kot da začenjamo razpravljati od začetka, znova o vseh vprašanjih, ki naj bi domnevno bila sporna ob sprejetju zakona o ratifikaciji sporazuma o določitvi meje s Hrvaško in ostalega, kar ureja arbitražni sporazum. Kazalo je, da bo prišlo do dogovora med političnimi strankami in predsedniki in predsednico stranke parlamentarnih strank, dogovorili so se, kakšen naj bi bil vozni red. Na presenečenje se je zgodilo, da poslanci in poslanke tako enotni ob tem dogovoru nismo zmogli vsi opraviti najprej tisto, kar morajo poslanci narediti, torej ratificirati, sprejeti zakon o ratifikaciji, sprejeti arbitražni sporazum in kasneje po tehtnem premisleku dati v

odločanje to tudi volivcem in volivkam. Izgleda, kot da danes opravljamo tisto, kar naj bi za nas, ker po 18 letih nismo mogli s Hrvaško urediti vprašanja meje in nekaterih drugih vprašanj, da sedaj mi ne moremo sami, torej politika, tega narediti in zato prelagamo na volivce tisto odgovornost, ki jo moramo sami prevzeti.

Za nas ni sporno, da je zakon tak, kakršen je, in arbitražni sporazum le postopek, po katerem naj bi prišli do določitve meje, do določitve stika z odprtim morjem, do izhoda na odprto morje in kdo naj to opravi namesto nas. Za nas je to v sporazumu povsem jasno, zato smo vsi poslanci Liberalne demokracije tudi zakon ob obstrukciji opozicije tudi podprli. Danes bi bilo prav, ko razpravljamo o odloku za razpis referendumu, da so na mizi argumenti "za" in "proti", ne, vsebina samega sporazuma, kajti o tem ni mogoče več razpravljati, kajti zakon je sprejet. Lahko samo damo na mizo argumente, zakaj je prav in dobro, kar zagovarja Vlada, koalicija in del strokovne javnosti in tudi druge zainteresirane javnosti, da pripeljemo do konca ta del procedure in da, če ni drugače, ljudje odločijo na referendumu, ali sprejemajo ta način, ta postopek določanja meje in reševanja odprtih vprašanj s sosedo Hrvaško. Nikakor danes ni vprašanje, ali določamo mejo na vrh Savudrijskega polotoka, ali urejamo vprašanja v zvezi s statusom okrog Hotize, ali urejamo vprašanje izhoda na odprto morje ali karkoli drugega. Ne! Danes ne delamo tega! Danes je preprosto treba povedati, zakaj nekdo je za to, da se na ta način razreši odprta vprašanja po dolгих letih, in zakaj nekdo ni za to.

Več kot očitno je, da bi moral biti kakšen adut v rokavu, ki bi zagotovil, ne po vzoru Brionov, ne po vzoru Bleda, neko čarobno formulo, ne haaško sodišče, ne kaj drugega, kaj je tisto, kar je lahko za Slovenijo bolje in kdaj bo to tudi udejanjeno. To bi bilo prav, da se ob tem, ko je predlog povsem jasen, ko smo pripeljali proceduro do faze, da bi lahko uveljavili sporazum, da bi se začeli postopki za določitev arbitrov, ko bi lahko prišli na dan s svojimi argumenti, z dokumentacijo in seveda predvsem vključili v delo vse tiste, ki v Sloveniji lahko in seveda najeli tudi koga od zunaj, ki bi lahko to našo odločenost, da uredimo mejo in to na pravičen način, na način, ki mora upoštevati sporazum obeh, kar je na nek način to vedno kompromis. In to je tisto, kar bi ob odloku o razpisu referendumu pravzaprav potrebovali.

Sam, da ne bo pomote, nisem podpisal te zahteve za razpis referendumu. Nisem proti temu, da se odloča o tem na referendumu, sem pa prepričan, da je nepotrebno prelaganje odgovornosti na volivce in volivke, kajti še enkrat moram podčrtati, ne določamo s tem meje, ne postavljamo nobenih prejudicev, ampak želimo neko vprašanje urediti. Tudi danes je stališče Poslanskega kluba tako, da bo večina podprla razpis referendumu, kar je logično, ker je bil tak dogovor, kljub

izigranemu dogovoru. Ampak mislim, da nas čaka predvsem to, da se po celem letu in več, odkar razpravljamo o tem vprašanju, poskušamo znebiti nekaterih utvar, da je mogoče skozi interpretacijo, ki se pojavlja tako v Državnem zboru kot v javnosti, kaj češ da s tem zapravljamo, in da preidemo h kvalitativni razpravi in poskušamo vendarle z državljanji in državljanjkami prediskutirati, ali ni prav, da to vprašanje uredimo, in to na ta način.

Če bo razprava šla samo na na tej ravni tudi zadnjič, jasno, pri razpravi je bilo na odboru, mislim, da deset pa že v Državnem zboru smo nekajkrat o tej vsebini razpravljali. Najbrž je ta naša želja, da bi prišli k argumentaciji odveč in nekako bo težko naletela na plodna tla.

Jaz samo verjamem na koncu to, da ne bo to referendum o podpori ali nepodpori Vladi. Tukaj gre, še enkrat ponavljam, za določitev postopka načina urejanja nekega odprtega vprašanja. In če ne zaupate sami sebi in skupaj nam vsem v Državnem zboru, da smo pooblaščenji, da smo odgovorni za to, da smo v tej fazi ravnali odgovorno, potem naj to odločijo volivci in volivke, ampak vendarle na mizo bi bilo prav, da se dajo vsi argumenti, kajti teh šestinosemdeset podpisov pod zahtevo za referendum izhaja iz popolnoma različnih izhodišč. In to ni tisto, kar je običajno, ko gre za plebiscitarna, ko gre za nekatera vprašanja, o katerih se naj bi odločalo z "da" ali "ne", ampak gre za to, da se pravzaprav šele, ko bo začelo arbitražno sodišče delati, šele ko bodo vsi argumenti na mizi, šele ko bodo dokumentacijo, ki jo imamo mi veliko in Hrvati tudi in še kje drugje bomo najbrž dobili, preučili ti, ki bodo določeni v to arbitražno institucijo, šele takrat se bo dalo govoriti, da gremo v neko smer reševanja meje in drugih odprtih vprašanj. Do takrat pa razpravljamo samo o postopku.

Kot rečeno, mi želimo, da se ta referendum odvijje v nekem strpnem dialogu in da pridejo v ospredje argumenti, ne pa to, da je nekomu manj ljubo zato, ker je v preteklosti nekaj poskušal, pa mu ni uspelo, sedaj pa ne dovoli drugemu, ki ima trenutno oblast, da uredi to vprašanje, ki je že odprto že predlogo časa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov bo predstavila Darja Lavtižar Bebler, prosim.

DARJA LAVTIŽAR BEBLER: Hvala za besedo gospod predsednik Državnega zbora.

Naj samo ob začetku povem, da se strinjam s tistimi, ki nam priporočajo, da bi brali Cankarja. Strinjam se, da je Cankarja potrebno vse bolj in bolj brati, kajti postaja vse bolj in bolj aktualen. Ampak v skupini socialnih demokratov beremo tudi Prešerna in Prešeren je rekel, "le čevlje sodi naj Kopitar". In zato naj samo povem, da ko je bil tukaj dvom o tem, ali je naslov tega arbitražnega sporazuma pravilen ali

ne, naj povem, da očitno tudi na institucijah Evropske unije ne premorejo dosti kvalificiranih pravnih strokovnjakov, mednarodnih pravnikov, kajti ta sporazum se že v izvirniku imenuje "arbitration agreement". Skratka, gre za to, da ne gre samo za sporazum o arbitraži, da torej arbitraža bo, ampak gre tudi za to, da se določijo vsa vsebinska vprašanja, o katerih naj arbitražni tribunal odloči. Potemtakem je tudi naslov tega sporazuma povsem pravilen.

V Poslanski skupini Socialnih demokratov bomo odlok o razpisu zakonodajnega referendumu podprli. Podprli ga bomo, ker spoštujemo dogovor, ki ga je predsednik Vlade dosegel s predsedniki in predsednico parlamentarnih strank, ker menimo, da je prav, da se o arbitražnem sporazumu in načinu postopka razreševanja skoraj dve desetletji trajajočega mejnega spora s sosednjo državo neposredno izrečejo volivke in volivci, in ker želimo tudi na ta način ugotoviti, ali si naše državljanke in državljani želijo v doglednem času priti do končne razrešitve tega problema, ki deluje v marsikaterem pogledu obremenjujoče in otežujoče na vzpostavitev in vzdrževanje normalnih, prijateljskih, dobrososedskih in konstruktivnih odnosov s sosednjo Hrvaško, za katere sta obe državi objektivno zainteresirani. Pri tem nas sicer žalosti ali pa vsaj čudi, da opozicijske poslanske skupine niso želele sodelovati na seji Državnega zbora, ko je slednji brez njih ratificiral arbitražni sporazum. Očitno niso želele sprejeti odgovornosti za svojo odločitev, zdaj pa kar naprej poslušamo očitek, da je nedopustno prenesti vso odgovornost za odločitev na volivke in volivce, namesto da bi politika opravila svojo nalogo in uveljavila pooblastila, ki jih je dobila z zadnjimi splošnimi volitvami. Pa saj sploh ne gre za to. In ne gre niti za to, koliko časa je bilo na seji Državnega zbora na razpolago za splošno razpravo. Gre preprosto za to, da bi opozicija v vsakem primeru našla izgovor za to, da bi obstruirala sejo Državnega zbora, na kateri bi sicer morala pokazati svojo državotvorno držo in se neposredno izreči bodisi "za" bodisi "proti", in za takšno odločitev sprejeti tudi ustrezno odgovornost.

Danes se sicer opredeljujemo do predloga odloka o razpisu referendumu, a današnja seja se je že začela tako, da nekateri ponavljajo svoja vsebinska stališča, pa če temeljijo na dejanskih ali neresničnih in izkrivljenih argumentih. Zato bom tudi sama v imenu Poslanske skupine Socialnih demokratov nanizala nekaj argumentov.

V ničemer se ne odrekamo ne lastni suverenosti ne avtonomiji. Ustavno sodišče je podalo mnenje, da sporazum ni v nasprotju z Ustavo in Temeljno ustavno listino. Dejstvo, da sporazum določa, da mora arbitražno sodišče določiti stik z odprtim morjem, pomeni, da stik dejansko že obstaja. Določiti je treba zgolj, kje natančno se nahaja oziroma kje natančno poteka. Rzsodba arbitražnega sodišča bo pomenila dokončno rešitev spora. Arbitražni sporazum je kompromis, vsako

odločanje tretjega za državo pomeni nekaj tveganja, vendar je v našem primeru to tveganje razumno. Sporazum zahteva od arbitrov, da upoštevajo mednarodno pravo, pravičnost, dobre sosedske odnose in relevantne okoliščine, rešitev pa mora biti pravična za obe državi. Arbitražni sporazum zagotavlja uresničitev strateških interesov Slovenije. Arbitražni sporazum je prinesel bistveno izboljšanje odnosov med državama. Življenje ljudi ob meji in tistih, ki živijo od morja, bo nedvomno lažje. Sporazum je dober pravni okvir za rešitev, končna rešitev pa bo seveda zahtevala še veliko odgovornega dela in to delo bomo morali opraviti mi sami, v Sloveniji, torej pripraviti res utemeljen in argumentiran memorandum.

Arbitraža predstavlja sredstvo mirnega načina razreševanja sporov, kar je skladno s 33. členom Ustanovne listine Združenih narodov. Sporazum pravičnost omenja na več mestih, samo pred arbitražnim sodišče bo Sloveniji omogočeno utemeljevati tudi zgodovinske okoliščine, medtem ko bi bili takšni argumenti pred meddržavnim sodiščem v Haagu že vnaprej obsojeni na neuspeh. Arbitražni sporazum ščiti vitalne interese slovenske države, zagotavlja stik z odprtim morjem, omogoča rešitev vprašanja meje, omogočil pa bo tudi vstop Hrvaške v EU in pripomogel k stabilizaciji celotne regije, kar je tudi v našem interesu. Je konstruktivni kompromis, ki bo onemogočil nadaljevanje konflikta, ki je obema državama jemal kredibilnost in mednarodni ugled. Zahtevano je spoštovanje stanja na dan 25. junij 1991. Sprejem arbitražnega sporazuma je dober tudi zaradi širšega konteksta splošnega izboljšanja odnosov med državama tako v političnem kot gospodarskem smislu, kot tudi zaradi dobrih sosedskih odnosov v celoti, še zlasti pa na obmejnem območju. Ureditev nemotene plovbe v Luko Koper, njeno nemoteno delovanje ter razvoj mogoče doseči mnogo lažje v pravno urejenih ter dobrih sosedskih odnosih. Urejeni in dobrososedski odnosi med državama pozitivno vplivajo na stabilnost v regiji in so lahko vzgled za urejanje odprtih vprašanj tudi med drugimi državami v regiji. Mednarodna skupnost in ugledne osebnosti, gre za države Evropske unije, za visoke funkcionarje Evropske unije, Združene države Amerike in tudi Sveti sedež so pozdravile oziroma pozdravili dogovor o rešitvi spora pred arbitražnim sodiščem kot velik dosežek in kot korak naprej v dobrososedskih odnosih, ki so eno izmed temeljnih načel delovanja Evropske unije.

Naj strnem. Kdor hoče poiskati ali slišati argumente v prid uveljavitvi arbitražnega sporazuma, bo slednje našel ali vsaj hotel slišati. Vsekakor pa se ne bo zatekal k citatom, praviloma iztrganim iz konteksta stališč strokovne javnosti in posameznih strokovnjakov. Žal bo očitno tudi v ta referendum slovenska politika šla neenotna in razdeljena. V Poslanski skupini Socialnih demokratov si pri tem želimo in sami bomo storili vse, da bo v referendumski kampanji vsaj tisti del slovenske politike, ki jo predstavljamo, volivkam in volivcem

predstavljal vse relevantne argumente in objektivna dejstva, pošteno in kredibilno, brez potvarjanja in izkrivljanja dejstev ter brez fige v žepu, brez politikantskih in populističnih prijemov.

Čeprav gre za zelo zahtevne vsebine, tudi strokovno zelo zahtevne, smo prepričani, da bodo naše volivke in volivci znali ločiti, kaj je pomembno, kaj je bistveno in kaj ni in bodo skladno s tem tudi odločili na referendumu. Torej, Socialni demokrati podpiramo ta odlok o razpisu referendumu. Ampak, kako je že rekel Cankar? Rekel je: "Domovina, kot te je bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel, tod bodo živeli veseli ljudje." Dajmo temu dodati še: "Tod bodo živeli veseli in modri ljudje." Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališča Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke bo predstavil Jože Tanko. Prosim.

JOŽE TANKO: Hvala lepa. Spoštovani kolegi, gospod minister. Danes odločamo o razpisu naknadnega zakonodajnega referendumu o zakonu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško. Zanj se odločamo, ker niso bile izrabljene ne notranjepolitične in tudi ne strokovne možnosti ter potenciali, niti niso bili v zadostni oziroma v dovoljšni meri vloženi naporji v pripravo zunanjepolitičnih okoliščin in podlag za ta korak. Oboje je Pahorjeva vlada ob izdatni podpori tako aktualnega kot nekdanjega predsednika države, dr. Türka in Kučana ignorirala in podcenila. Najbrž zavestno. V Slovenski demokratski stranki smo prepričani, da bi morala katerakoli vlada, tudi Pahorjeva, pri tako dolgoročnih in usodnih odločitvah povezati vse konce domače politike in se potruditi za pridobitev najvišjega možnega političnega in siceršnjega soglasja. Vemo, da popolnost ne bi bila možna, dalo pa bi se doseči zagotovo precej več od tega polovičarstva, ki smo mu priča sedaj, ko koalicija arbitražni sporazum nekritično podpira, opozicija pa mu enotno in argumentirano nasprotuje. Za opozicijo je referendumski zavrnitev arbitražnega sporazuma zadnja priložnost, še zadnji poskus, da se preprečijo škodljive posledice za Slovenijo in da se z glasom "proti" zaustavi parcelacija v Piranskem zalivu, ki bo odrezala Luko Koper in ostalo obalo od neposredne povezave z mednarodnimi vodami, se pravi z odprtim morjem. Za koalicijo pa je referendum le sredstvo za prevalitev odgovornosti na ramena državljanov.

Opozicija je bila iz posvetovanj o urejanju odnosov s Hrvaško v tem mandatu izključena. Pahorjeva vlada je akt, to se pravi arbitražni sporazum, skrivala še potem, ko so ga že objavili hrvaški in slovenski mediji. Po vztrajanjih pa smo imeli le kakšno zaprto, tajno sejo Odbora za zunanjo politiko in sejo Državnega zbora, kjer smo iz pisma hrvaške predsednice prebirali, kako si Hrvaška razlaga sporazum. Naši najvišji

politični predstavniki pa niso vedeli ali hoteli vedeti nič, kar je bilo zelo zanimivo. Vse pomembne vsebine, stališča, mnenja in druge zadeve do tega, za Slovenijo ključnega zunanje in notranjepolitičnega akta, smo najprej izvedeli bodisi od tujega in malo kasneje še od domačega tiska ali iz izjav tujih politikov. Predsednik Vlade Pahor se je sprenevedal, minister Žbogar pa je tako ali tako samo strogo pazil, da mu ne bi ušla še kakšna depeša. Najbrž se je v Washingtonu naučil, kako je treba ravnati pri takih stvareh. Hrvaška pa je igrala svojo igro. Kosorjeva je povezala hrvaško politiko, nič ji ni skrivala, z vsemi parlamentarnimi strankami se je redno sestajala, pletla in pilila taktiko in vsebino in v vsaki odločujoči fazi postopka je znala poiskati dodatek, da zahteva in doseže več, kot je bilo dogovorjeno. In prav vsakič je preigrala Pahorja.

Podpisu v Stockholmu je sledilo pismo Kosorjeve, ki je postala glavna tema debat tudi v slovenskem parlamentu. Ob sprejetju arbitražnega sporazuma v saboru, pa je sabor sprejel še posebno izjavo, ki ne pušča nobene dileme o tem, kako si Hrvaška predstavlja ureditev mejnega vprašanja na morju. Mi v tem času oziroma tudi vlada, predsednik vlade ni pripravil nič: ne pojasnilnega pisma, ne kakšnega interpretativnega akta ali pojasnila.

Hrvaška vlada je tudi poskrbela, da je hrvaška politika dosegla visoko stopnjo soglasja, saj je bil sporazum z dodatkom, s posebno izjavo, sprejet z več kot dvema tretjinama saborskih poslancev. Celo naš predsednik Vlade se je vključil v dogajanje na Hrvaškem in prepričeval SDP-jevca Milanovića, ki je, nihče pravzaprav ne ve, zakaj, vihal nos nad arbitražnim sporazumom, naj za božjo voljo SDP-jevci le podprejo ta arbitražni sporazum v saboru. Nekaj, kar je bilo vnaprej jasno, da se bo zgodilo, da bo hrvaška SDP storila, je potrebovalo Pahorjevo "fotko". Hrvaška, ki bo zagotovo pridobila, je odločitev zavarovala z visokim dvotretjinskim pragom odločanja v saboru in na Hrvaškem referendum ni potreben, nimajo ga. Prihranili so čas in denar in ohranili enotnost naroda. Se vem mar ne zdi to čudno? Vam, spoštovani predsednik Vlade, ki je odsoten, gospod minister, ministrski zbor in koalicija, vem še sedaj "ne potegne", kako se je Hrvaška tega lotila, in kaj se je zgodilo pri nas!

Hrvaška, ki ima okoli 1.000 kilometrov obale in kateri je ureditev meje v Piranskem zalivu bolj prestižno in čustveno vprašanje kot kaj drugega, je za zaščito svojih interesov storila vse. Slovenija, kateri je ureditev meje v Piranskem zalivu življenjskega pomena, je v tem mandatu zakockala vse. "So what?" bi rekel nekdo, ki je bil malo prej v tej dvorani in ob tem bi najbrž samo še zavzdihnil, ne samo: "Kakšen fantastičen dan!", ampak najbrž celo, "Kakšen fantastičen mandat!"

Pa pogledjmo kaj se je v tem času dogajalo pri nas. Predpripravo na ta ključni poosamosvojitveni korak je opravil

kar predsednik republike dr. Türk, ki je poskrbel, da so za daljši čas ostala nezasedena najpomembnejša veleposlaniška mesta v Bruslju, Londonu, Washingtonu, Berlinu, Dunaju, Moskvi, Haagu, Kopenhagnu, Kijevu, Bratislavi in še kje. V teh svetovnih političnih prestolnicah nismo imeli veleposlanikov, ampak le odpravnike poslov. V ključnem času v ključnih svetovnih metropolah nismo imeli diplomatske vojske, ki bi branila in se borila za slovenske interese. Vzrok temu je najbrž politični prestiž, saj je kandidate za nove veleposlanike predlagala Janševa vlada. Za predsednika vseh državljanov je bilo najpomembnejše, kdo bo predlagal in kako bo predlagal veleposlanike oziroma kandidate za veleposlanike, potrebe države so bile drugorazredne. Od nekaj mesecev pa do več kot eno leto je bila v prelomnem času obglavljena naša diplomacija. Poleg pomorsko prikrajšane države smo ponovno po predsednikovi zaslugi postali še diplomatsko prikrajšana država. V najpomembnejših državah nismo imeli nikogar, ki bi relevantno zastopal naše interese. V temu času se je zgodilo na tisoče mednarodnih dogodkov, na katerih se niso slišala ne naša stališča, ne naša pravica, ne naša resnica, ne naše zahteve in predlogi; so se pa hrvaški. In težko je pričakovati od nekoga, ki je ustvarjal pogoje za prikrajšanje svoje domovine, da bo potem podprl rešitve, ki bi Sloveniji omogočil lasten izvoz ali pa odhod na odprto morje. No tudi sedanja, Pahorjeva vlada je sploh prva po osamosvojitvi, ki je pristala na realno možnost pomorsko-ozemeljske amputacije Slovenije. Vse njene predhodnice so se borile im pogajale za prost dostop na odprto morje. Samo spomnite se "dimnika", sporazuma Drnovšek - Račan, odprave Zrca, vztrajanje na stanju na dan osamosvojitve, rezultatov Badinterjeve komisije, Brionske deklaracije na načelu zunanje pravičnosti in tako naprej. Pahorjeva vlada je prva, ki je v temelju odstopila od načel njenih predhodnic.

In kaj je še uspela podreti ali pa uničiti Pahorjeva vlada? Namesto nadaljevanja procesov ustvarjanja pogojev za pravično rešitev, s katero bi Slovenija dobila neposreden dostop na odprto morje in s katerim je Slovenija uspela doseči položaj, v katerem je bila Hrvaška tista, ki je bila arogantna, nespravljiva in je ovirala rešitev, je Pahorjeva vlada z eno potezo postavila vse na glavo. Namesto prejšnjih pogojnih soglasij na nekatera predpristopna poglavja, je Pahorjeva vlada nenadoma in brez razloga razglasila blokado. Nepotrebna in nepremišljena zaostritev, ki je Slovenijo v hipu postavila v položaj izsiljevalske države, ki ovira vstopanje svoje sosede v evropske in mednarodne povezave. Lahko se vprašate, če je bilo to precenjevanje oziroma napuh predsednika Vlade na mestu ali ne. Odgovor je nedoumen. Ni bilo na mestu.

Tako nenadoma kot blokada se je zgodila tudi deblokada. Kar naenkrat se je predsedniku Vlade Pahorju med lanskimi počitnicami posvetilo in začela se je druga skrajnost. Ko je

slovenska vlada kar naenkrat opravila vse pridržke za Hrvaško in ko praktično ni bilo več nobenih omejitev Hrvaški, niti pri odpiranju niti pri zapiranju poglavij. Tudi koalicijski poslanci so po razodetju in razsvetljenju predsednika Vlade Pahorja v hipu obrnili ploščo. Nobenih pomislekov več, nobenih zdržkov več, pa so bili več kot utemeljeni.

Predsednik Vlade Pahor, zanašajoč se na podporo sedanjega in bivšega predsednika republike, na njun politični vpliv ter podporo medijev, je zastavil urejanje najpomembnejšega nacionalnega vprašanja notranjepolitično zelo izključujoče. Popolnoma drugače, kot je to počela Janševa vlada. Domača opozicija je bila povsem izključena. Predsednik Vlade Pahor ni prav nobene domače politične stranke povabil na pogovore, kaj šele, da bi obiskal, kot je obiskal hrvaško SDP. Doma ni želel dvotretjinske podpore v Državnem zboru, boril pa se je za tako odločitev v hrvaškem saboru; doma je širši konsenz eliminiral, ni se mu dalo utemeljevati in ni čutil nobene, ne ustavne ne politične potrebe za takšen korak.

Če bi bila Pahorjeva vlada prepričana v pravilnost in kredibilnost svojih odločitev in če bi za svoje odločitve imela kvalitetne argumente, potem bi tudi postopke na domačem političnem polju peljala tako, da bi vodili k največjemu nacionalnemu političnemu soglasju, saj dobrih političnih rešitev ni enostavno blokirati ali zavreči - ne notranjepolitično, ne zunanjepolitično. Odgovorna politična stranka bi bila kvaliteten predlog dolžna podpreti. Morda bi si tovrsten diskurz privoščila kakšna manjša politična skupina, zagotovo pa ne največja: ne zaradi prestiža, še manj zaradi usodnosti odločitve. Če pa je trdnost vladnih argumentov šibka, potem je politično izmikanje razumljivo, iskanje širšega političnega konsenza nezaželeno in oteženo, strah pred dvotretjinskim glasovanjem pa utemeljen. Ignoriranje pravne stroke, ki sporazumu nasprotuje in ta je v veliki večini, je dosegel vrhunec. Napihnjene izjave v slogu "jaz imam prav in ne oni", samo sledijo nenadnemu razodetju predsednika Vlade Pahorja preteklo poletje. Sprejemanje posledic, ki jih utegne prinesti arbitraža, pa tudi ni nekaj, kar bi zanimalo Pahorja. Tako ali tako bo to prevzelo ljudstvo z odločitvijo na referendumu. Zato je Pahorjevo prelaganje odgovornosti na druge tudi razumljivo. Predsednik Vlade želi kljub slabo opravljenemu delu ostati brez madeža. In zato se je tudi zgodilo vladno spraševanje Ustavnega sodišča. Toda spraševanje o čemu? Ne o celem arbitražnem sporazumu, kot bi pričakovali, ampak samo o eni, to je 3.a točki arbitražnega sporazuma in o njeni skladnosti s 4. členom Ustave v povezavi z drugim poglavje, Temeljne ustavne listine, s tem da so zahteve in potrebe Slovenije zreducirane na "junction", kar pomeni naslednje - da se bo zarisala meja slovenskega morja po pravilih mednarodnega prava, nastala bo morska kletka, v katero bo ujeta Slovenija. In tak "junction", če nekoliko poskušam to bolj plastično prikazati in s svobodo ima tudi

ujete ptice v kletki. Nima pa izhoda, dostopa do svobode, do odprtega morja, čeprav dobro ve, kje so vratca kletke. V težkem položaju smo vsi, tudi Ustavno sodišče. Tudi zato taka previdnost in sugestija Ustavnega sodišča. Ne glede na to, kako presojamo in ocenjujemo njihovo odločbo, nekaj je jasno: ocenjujejo, da bo najverjetneje odločitev arbitraže taka, da bo zahtevala spremembo ustave in ustavni sodniki priporočajo, da bi ustavo spremenili predhodno, še pred pričetkom arbitraže. Torej se tudi najvišja pravosodna institucija zaveda posledic vihravih in nedomišljenih Pahorjevih odločitev. Te bodo za Slovenijo zelo boleče. V arbitražnem sporazumu ni upoštevano načelo zunanje pravičnosti, ki bi sploh omogočilo lastniški izhod na odprto morje, niso upoštevane okoliščine na dan osamosvojitve in tako naprej. Na posledice arbitraže opozarja tudi 90% pravne stroke, zato arbitražnemu sporazumu nasprotujejo, nasprotuje pa mu tudi velik del nekdanjih ustavnih sodnikov. Po mnenju Ustavnega sodišča bo torej treba spremeniti ustavo, najbolje kar preventivno, za vsak slučaj. Že vsakemu povprečnemu državljanu je jasno, kaj to pomeni. Pa še nekaj, enkrat bomo vsekakor morali o slovenskem ozemlju le glasovati z dvema tretjinama vseh poslancev - ko bomo spreminjali ustavo. Žal bo to takrat, ko bo prepozno in ko napak Pahorjeve politične garniture ne bo mogoče več popraviti. Ustavni sodniki so nam zelo neposredno sporočili, česa sporazum ne bo prinesel oziroma kaj bo odnesel. Najbrž je jasno tudi predsedniku Vlade, čeprav za potrebe piarja govori drugače. Vendar takih zmag si Slovenci ne zaslužimo. Dovolj velik davek smo plačali že na severni in zahodni meji, nobene potrebe ni, da ga sedaj plačamo še na južni meji, in to ne zaradi kakšne krivične zunanje odločitve, ampak zaradi napak lastne vlade.

Tudi druge odločitve Pahorjeve koalicije niso slučajne. Arbitražno sodišče bo začelo delovati šele po vstopu Hrvaške v Evropsko unijo, kar pomeni, da bo odločitev postavljena daleč v prihodnost, v naslednje mandate, kot te vladne garniture ne bo več. Časovnica, ki jo je predlagala Pahorjeva ekipa, jasno pokaže, da se zaveda posledic svojega dela, zanj pa noče prevzeti nobene odgovornosti.

Omejena je bila tudi razprava v Državnem zboru. Za temeljno in usodno odločitev je koalicija namenila vsakemu poslancu le minuto za razpravo, kar je le polovico tistega časa, ki ga ima poslanec na voljo za obrazložitev glasu, in samo petino tistega, ki je na voljo za razpravo pri katerikoli točki dnevnega reda. Resna razprava je bila preprečena, zato smo tudi obstruirali razpravo o arbitražnem sporazumu. Pahorjeva vlada in koalicija se bojita razprave, je ne želita, zato tudi na vse mogoče načine ovirata razpravo. Najbrž se bodo nasprotnikov arbitražnega sporazuma na podoben način lotili tudi v referendumski kampanji. Vlada hiti tam, kjer ni potrebno. Arbitražni sporazum lahko postavim ob bok vseh tistih njenih odločitev, ki Slovence razdvajajo, niz kot so:

izbrisani, homoseksualne posvojitve otrok, povišanja sodniških plač, kadrovska čiščenja in politične nastavitve v upravi nadzornikov, ukinjanje brezplačnih malic za dijake, zapravljanja, klienetlistične odločitve, politična pokrivanja Kresalove, Golobiča, Zalarja, Križaniča in drugih sopotnikov. In Vlada zamuja tam, kjer so nujni hitri in učinkoviti ukrepi: pri gospodarskih in davčnih reformah, pri debirokratizaciji, pri ukrepih za spodbude in razvoj gospodarstva, pri tako imenovani izhodni strategiji, pri razpisih za črpanje evropskih sredstev, regionalni politiki, investicijah in tako naprej. Na tem področju pa čakamo na rezultate Angele Merkl in drugih v Evropski uniji. In zraven Vlada govori, kako so ukrepi, ki jih ni in ni od nikoder, prijeli in začeli dajati rezultate. Nekaj o tem je v uvodu govoril tudi predsednik Vlade in to je najbrž narobe svet. Problem se pojavi tudi pri referendumski kampanji. Po Zakonu o referendumu in ljudski iniciativi je potrebno odpreti račune 45 dni pred razpisom referendumoma. Tega ni več mogoče storiti. In sprašujemo se tudi, kako bomo te postopke peljali naprej, ali bomo kršili zakone ali pa pravzaprav to pomeni samo še dodatno oviranje opozicije pri izpeljavi referendumske kampanje. To se pravi, da bo morala iti v kampanjo brez denarja, brez sredstev, Vlada pa se bo tega lotila na drug način. Mislím, da bi bilo potrebno zelo veliko pozornost dati tudi temu področju in poglavjem glede referendumske kampanje, kar ureja Zakon o referendumu in ljudski iniciativi. Mi bomo podprli razpis referendumoma zato, da bomo pojasnili, zakaj je potrebno glasovati proti in glasovati je potrebno proti zato, ker arbitražni sporazum ne omogoča neposrednega teritorialnega izhoda na odprto morje. Hrvaška je, kot sem že povedal, ob ratifikaciji sprejela posebno izjavo, v kateri piše: Nič v sporazumu o arbitraži med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške se ne bo smatralo kot pristanek Hrvaške na zahtevo Slovenije po teritorialnem stiku z odprtim morjem.

Drugič. Arbitražni sporazum naroča sodnikom, naj najprej po mednarodnem pravu potegnejo mejno črto med Slovenijo in Hrvaško, šele nato pa naj določijo stik in ne teritorialnega izhoda z odprtim morjem.

Tretjič. Arbitražni sporazum bo tako v najboljšem primeru Sloveniji omogočil služnost oziroma neškodljiv prehod iz razdeljenega Piranskega zaliva preko hrvaškega teritorialnega morja do mednarodnih voda.

Četrtič. Arbitražni sporazum določa, da sodniki pričnejo z določanjem meje šele po hrvaškem podpisu pristopne pogodbe z Evropsko unijo, kar pomeni, da bodo posledice sporazuma razvidne šele v mandatu naslednje Vlade in po vstopu Hrvaške v Evropsko unijo.

Arbitražni sporazum ne upošteva načela zunanje pravičnosti, o katerem je bilo leta 2007 doseženo soglasje med vsemi parlamentarnimi strankami v Sloveniji. To načelo bi omogočilo, da sodniki prvenstveno upoštevajo zgodovinske

okolščine, zaradi katerih je po 2. svetovni vojni več kot 120.000 Slovencev ostalo v Italiji. Tam pa sta ostala tudi Trst in Gorica, medtem ko je Hrvaška dobila nazaj celotno narodnostno ozemlje in večji del Istre, ki v zgodovini nikoli ni bila njena.

Šestič. Z arbitražnim sporazumom je ogrožen slovenski nacionalni interes v tistem delu, kjer temelji na strateškem pomenu pristanišča Koper, ki Sloveniji in drugim državam v Srednji Evropi omogoča intenzivno gospodarsko sodelovanje.

Sedmič. Slovenska Vlada, ki je sporazum podpisala brez usklajevanja in obveščanja strokovne javnosti in opozicije, nato pa ga je na razpravi na zgolj minuto na poslanca še potrdila z navadno večino glasov, nas je z arbitražnim sporazumom razdvojila in sprla. Namesto, da bi se Slovenci enotno soočili z nasprotnimi stališči sosednje države, se prepiramo med seboj in smo hkrati prisiljeni izbirati zgolj med bolj ali manj slabimi odločitvami.

Osmič. Uveljavitev arbitražnega sporazuma s pičlo večinsko podporo na referendumu lahko objektivno privede do blokade pri ratifikaciji pristopne pogodbe Hrvaške z Evropsko unijo, kajti prepričljiva večina slovenskih volivk in volivcev podpira zahtevo po nesporni in pravični določitvi naše južne meje še pred vstopom Hrvaške v Evropsko unijo.

Devetič. Ni res, da bodo državne meje z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo izgubile svoj pomen. Z vstopom države v Evropsko unijo bo odpravljena samo carinska kontrola, meja pa bo ostala nadzorovana vse do vstopa Hrvaške v schengenski sistem. Nato pa bo potrebno čakati še zelo dolgo, najverjetneje do vstopa vseh držav Zahodnega Balkana v Evropsko unijo.

Desetič. Zavrnitev arbitražnega sporazuma na referendumu ne bo poslabšalo slovenskega pogajalskega položaja, ampak ga bo, nasprotno, okrepila. Evropska unija je v bližnji preteklosti preživela že več zanj bistveno pomembnejših odklonilnih referendumov. Pa je vedno poiskala nove in sprejemljivejše rešitve.

Enajstič. Na referendumu bomo odločali o vprašanju naše južne in morske meje, o slovenskem ozemlju in o slovenskem morju. Ta odločitev bo pomembnejša od običajnih političnih odločitev in pomembnejša od volitev, ki so vsake štiri leta. Potrditev arbitražnega sporazuma na referendumu bi za vedno zaprla Sloveniji teritorialni dostop do odprtega morja. Nikoli več je ne bi mogli spremeniti. Zato se bomo referendumoma zagotovo udeležili in tudi glasovali proti.

Seveda pa v primeru, da bo arbitražni sporazum kljub vsemu sprejet, pa bi kazalo, če bi prebrali prvo kitico Gregorčičeve pesmi "Ujetega ptiča tožba", ki pravi takole: "Oj, zemlja, širna zemlja lepa, ti vsa si bila moja last. Zdaj ozka kletka me zaklepa, ko ujel sem se v nesrečno past." Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Hvala lepa. Besedo ima gospa Cvetka Zalokar Oražem v imenu Poslanske skupine Zares.

CVETKA ZALOKAR ORAŽEM: Hvala lepa za besedo. Spoštovani predsedujoči, spoštovani ministri, spoštovani kolegi in kolegice. Ob današnji izredni seji na kateri bomo potrdili Odlok o razpisu naknadnega zakonodajnega referendumu o arbitražnem sporazumu, vlada velika enotnost poslank in poslancev, saj se je pod zahtevo za razpis referendumu podpisalo šestinosemdeset poslank in poslancev, čeprav nekateri nasprotujejo samemu arbitražnemu sporazumu.

Pri tej enotnosti kažemo odgovoren odnos do instituta zakonodajnega referendumu, ki smo mu redko priča. In po mnenju Poslanske skupine Zares je prav, da o tako pomembni zadevi, kot je arbitražni sporazum, odločajo državljanke in državljani Slovenije. Koalicija si je v koalicijski pogodbi zadala nalogo, da si bomo prizadevali za čimprejšnjo ureditev nerešenih vprašanj s Hrvaško, in tej nalogi sledimo.

Zapisali smo, da bomo izhajali iz negovanja zaupanja in dobrososedskih odnosov v reševanju realnih problemov. Tudi pri tej nalogi smo na dobri poti, saj je Vlada pokazala zaupanje in dela korake v smeri izboljšanja dobrososedskih odnosov. Prav tako smo v koalicijski pogodbi zapisali, da bomo izhodišče za razreševanje odprtih vprašanj meje na kopnem in morju postavili na stanje na dan, 25. junija 1991. Tudi to smo dosegli.

In prav tako smo zapisali, da bomo spodbujali začetek dela mešane diplomatske komisije, ki naj bi pripravila predloge obema vladama za vsebino in način odločanja pri dokončnem urejanju meje na kopnem in na morju ob dolžnem upoštevanju načela pravičnosti. Sedaj je ta pravičnost s posebnimi okoliščinami zapisana in opisana v samem sporazumu.

V Zares smo se in se še vedno zavzemamo za doslednost in vztrajnost pri vodenju zunanje politike in uveljavljanju interesov na podlagi spoštovanja suverene enakosti držav ter mednarodnega prava. Prav tako se zavzemamo za mirno reševanje sporov, kar se lahko doseže samo z dialogom, dialogom in še enkrat dialogom, ki mora biti razumen in pravičen za obe strani ter predvsem, da ne bi bilo dogovorov pod mizo.

Zares je v svojem programu zapisala, da bo tudi dosledno zagovarjala, da odnose s sosedi morajo določiti trije dejavniki. To so: spoštovanje temeljnih norm sodelovanja v mednarodnih odnosih, kjer se države med seboj spoštujejo kot enakopravne članice mednarodne skupnosti, kjer si medsebojno priznavajo suverene pravice in sodelujejo na različnih področjih in kjer medsebojne probleme rešujejo strpno in v dialogu; skrb za probleme, s katerimi se srečujejo prebivalci na obmejnem območju, ter občutljivost za njihove interese.

Slovenija je in mora tako ravnanje upravičeno in dolžno zahtevati od vseh svojih sosed. V tem ima Slovenija kot članica Evropske unije posebej pomembno odgovornost, saj s

sprejemanjem novih članic, v tem primeru Hrvaške, soustvarja krepitev integracije.

Zares je vedno poudarjala, da zgrajena podoba odnosov s Hrvaško ni ustrezala realnosti. Trdno stojimo na stališču, da je bilo, v nekaterih primerih pa je še vedno, nereševanje odprtih problemov posledica nezaupanja med državama, ki je po nesprejetju sporazuma Drnovšek-Račan postala vsakdanjost. Kot sem prej omenila, smo v Zares mnenja, da to počasi presegamo ter da odpiramo novo poglavje v odnosih s Hrvaško, v katerem bo več prostora za sodelovanje med mladimi na obeh straneh meje, več skupnih okoljskih in gospodarskih projektov ter projektov na področju znanosti. To nezaupanje, ki ga sistematično širijo akterji na hrvaški kot tudi na slovenski strani, je treba preseči tudi z odločanjem na referendumu o arbitražnem sporazumu.

Arbitražni sporazum bistveno izboljšuje izhodišča in vse dogovore, ki so bili pred tem sprejeti v smislu posredovanja tretjega razsodnika, tudi Blejskega sporazuma iz leta 2007 v času Janševe Vlade, ki je predvideval reševanje spora na meddržavnem sodišču v Haagu. Takratni dogovor je bil in je za stranko Zares nesprejemljiv, predvsem pa del dogovora o meddržavnem sodišču v Haagu. Da se je o tem tudi dogovarjalo na Bledu, lahko razberemo iz srečanja Pahor-Sanader na Mokricah, ko je premier Sanader bil prepričan in je zagovarjal scenarij Haag. Iz tako imenovane spomenice o reševanju slovensko-hrvaške meje, ki jo je vodja stranke SDS Janez Janša objavil na spletnih straneh stranke SDS, smo lahko razbrali prav dogovor o scenariju Haag.

Prav ta dogovor oziroma sporazum, če bi bil uveljavljen, bi lahko v resnici ogrozil vitalne interese Slovenije, saj bi v scenarij Haag težko zapisali uporabo načela pravičnosti. Taka praksa dokazuje, da bi bila majhna verjetnost, da bi sodišče v Haagu dejansko odločalo po načelu zunanje pravičnosti. Očitno takrat Janezu Janši to ni bilo pomembno. Danes pa tega načela, ki je pravno definirano v 4. členu sporazuma, ne vidi oziroma ne želi videti. Pri Janševi spomenici, ki je po mnenju našega kolega Iva Vajgla iz Zares šlo za poskus opravičevanja nespornega dejstva, da v zadnjih štirih letih, ko je bil predsednik Vlade Janez Janša in zunanji minister dr. Dimitrij Rupel, pri reševanju vprašanj s Hrvaško ni bil dosežen nikakršen napredek ter da so bile leta 2007 na Bledu dane obljube, na katere se je skliceval Sanader in uradni Zagreb na srečanju Pahor-Sanader, ko je Hrvaška zavračala konstruktivno reševanje problema brez posredovanja Evropske unije.

To pa je za stranko Zares bilo nesprejemljivo in bi moralo biti nesprejemljivo ne nazadnje tudi za vodjo stranke SDS Janeza Janšo, če seveda pravilno razumemo to, kar govori danes.

Da je sporazum skladen z Ustavo Republike Slovenije in s temeljno ustavno listino, je v svojem mnenju nedvoumno potrdilo in zapisalo tudi Ustavno sodišče.

Poskusi prevrednotenja ali drugačnega tolmačenja tega mnenja pa so skrajno nedostojni in smo jih poslušali tudi danes v tem prostoru.

Zato je bolje, da se držimo dejstev. In dejstvo je, da je zaključek mejnega spora v interesu vseh, v interesu obeh držav, v interesu njunih državljanek in državljanov, gospodarstva, širitve naših tržišč, stabilnosti v regiji, miru in sodelovanja, kakovosti življenja ljudi ob meji in seveda v interesu kredibilnosti in ugleda Slovenije v Evropi in v odnosu do celotnega Zahodnega Balkana.

Kdor si tega ne želi, bo našel in si bo izmislil tisoč in en razlog za glasovanje proti arbitražnemu sporazumu na referendumu. Ob tem pa naj si zastavi tudi vprašanje: Kakšno prihodnost si želi za ti dve državi v regiji? Ali si ne želimo med državama vzpostaviti učinkovitih, sodobnih, transportnih poti? Ne želimo v pogojih globalne krize doseči večje in bogatejše turistične pogače na obeh straneh meje? Želimo z blokadami, eno za drugo, zaustavljati pogajanja, s katerimi bi za obe državi veljal prosti pretok blaga, ljudi in storitev? Nam je bližja možnost, da se ena ali druga stran odloči za "ne kupujmo slovensko" ali "ne kupujmo hrvaško"?

Tega v Evropski uniji ni in še veliko je prednosti za slovenske državljanke in državljane, za slovensko gospodarstvo, ki izhajajo iz polnopravnega članstva Hrvaške v Evropski uniji in iz spoštovanja evropske zakonodaje in skupnih norm.

Ob razpisu tega referenduma moramo izpostaviti tudi dejstvo, da se državljanke in državljani ne bodo odločali o poteku meddržavne meje na kopnem ali na morju, ne o poteku ne o označitvi meje, ki je obe državi kljub temeljnima ustavnima listinama že devetnajst let tolmačita tako različno. Državljanke in državljani bodo odločali, posebej poudarjam, o začetku arbitražnega postopka pri mednarodnem telesu, sestava katerega je bila določena enakopravno, v določilih in pogojih, ki smo jih po dolгих pogajanjih ob mediaciji Evropske unije in po neposrečenem enoletnem zastoju, ki je škodoval vsem, končno zapisali v arbitražni sporazum.

Poslanska skupina Zares je arbitražni sporazum podprla in ratificirala in s tem prispevala k prenehanju dolgoletnih napetosti in sejanja sovraštva, ki v obeh državah koristijo le parcialnim interesom in notranje političnim obračunavanjem nekaterih. Vedeti pa moramo, da smo še vedno na začetku poti. Poti, ki bo dolga in se ne bo zaključila s potrditvijo arbitražnega sporazuma na referendumu. Zato že danes pozivamo vse državljanke in državljane Slovenije, da se udeležijo referenduma ter da s svojim glasom za arbitražni sporazum končajo dolgoletne napetosti med državama, ki najbolj škodujejo prav državljanke in državljanom obeh držav.

Zamislite si dobre odnose med sosedama. Zamislite si razviti državi, ki ju vidite čez nekaj let, in vprašajte se, na kakšen način pridemo do večje blaginje v regiji. Zares mislimo, da z glasom za, za arbitražni sporazum.

In za konec. Kako lahko nekdo trdi, da je bila razprava o arbitražnem sporazumu onemogočena? Samo danes bomo o tem govorili skoraj 9 ur. In prav je tako. Tako mislimo v stranki Zares. Samo, lepo prosim, nehajte govoriti o oviranju razprave. Tisti, ki je pred menoj to trdil, je sam govoril 30 minut in to o vsem mogočem in ne samo o arbitražnem sporazumu. No, morda je bila prav to želja, govoriti o vsem mogočem in ne samo o arbitražnem sporazumu. Hvala.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Hvala lepa. Besedo ima gospod mag. Radovan Žerjav v imenu Slovenske ljudske stranke. Prosim.

MAG. RADOVAN ŽERJAV: Hvala lepa gospod podpredsednik. Spoštovani ministri, kolegice in kolegi. Državne meje, ki določajo ozemlje, so eden od konstruktivnih elementov samostojne in neodvisne države. So temeljna vsebina suverenosti države. Tega se je zavedal tudi ustavodajalec, zato je državne meje, ki jih je lahko določil v času sprejetja Temeljne ustavne listine, določil v drugem razdelku le-teh. Pri tem je s Hrvaško določil samo državno mejo na kopnem, in sicer kot mejo med republikama v okviru bivše Jugoslavije. Na morju te meje ni bilo mogoče določiti, ker ni obstajala in ne obstaja niti danes.

Odločitev arbitražnega sodišča, ki bo sprejeta na podlagi arbitražnega sporazuma, bo po vsej verjetnosti v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije dopolnila Temeljno ustavno listino s tem, da bo določila mejo na morju. Do izdaje mnenja Ustavnega sodišča o arbitražnem sporazumu je namreč veljalo, da je bistvena razlika med morsko in kopno mejo med državama v tem, da morsko območje, ki spada pod suverenost ene ali druge države, med njima ni bilo nikoli opredeljeno na način, kot je to veljalo za kopno. Z mnenjem o arbitražnem sporazumu pa je Ustavno sodišče nadgradilo dosedanje stališče, na podlagi katerega je glede na načelo "Uti possidetis" meja na kopnem ustavno varovana tam, kjer je potekala meja med republikama v okviru nekdanje Jugoslavije.

Meja na morju pa po črti, do katere je Slovenija pred osamosvojitvijo izvrševala dejansko oblast do odprtega morja. Z navedenim stališčem je torej Ustavno sodišče postavilo, "na glavo" svoje stališče in tudi stališče Vlade Republike Slovenije, po katerem Vlada ob obrazložitvi arbitražnega sporazuma meni, da arbitražni sporazum ni v neskladju s Temeljno ustavno listino, torej Ustavo, ker meja na morju ni bila nikoli določena. Prav tako je odstopilo, torej, Ustavno sodišče od stališča, sprejetega pri presoji ustavnosti tako imenovanega španskega kompromisa, ko je tudi šlo za abstrakten

položaj, do katerega bi lahko prišlo, če bi morala po ratifikaciji Slovenija spremeniti svojo zakonodajo, kar pa bi, po mnenju Ustavnega sodišča, bilo v neskladju z 68. členom Ustave.

Razsodba arbitražnega sodišča bo torej lahko odstopila od mejne črte med Slovenijo in Hrvaško, kakor je določeno v Temeljni ustavni listini in z njim ustavnopravno zaradi načela "uti posedetis" pa tudi mednarodno pravno varovano.

Arbitražni sporazum je postopkovni dokument. Kot tak zgolj predpisuje, kako in na kakšen način bo sodišče odločalo o vsebini, in predstavlja preveliko tveganje za Slovenijo. Ena od temeljnih pomanjkljivosti tega sporazuma, po našem mnenju je, da Slovenija nima nobenega zagotovila, da bo v prihodnje imela teritorialni stik z mednarodnimi vodami oziroma da bomo do mednarodnih voda dostopali po slovenskem teritorialnem morju in ne preko hrvaškega morja ob neki, po domače rečeno, služnosti.

Prav tako se z določbami o tem, kako dolgo bo arbitraža trajala, in predvsem o tem, da vsi roki iz sporazuma začnejo teči po podpisu pristopne pogodbe s strani Hrvaške, odpovedujemo pomembni pogajalski prednosti in predvsem dejstvu, da smo mi polnopravna članica Evropske unije, Hrvaška pa to šele želi postati.

Verjemite, da, ko bo Hrvaška v Evropski uniji, nikogar v mednarodni politiki ne bo več zanimalo kaj se dogaja na mejnem sporu med dvema balkanskima državicama, in šele tedaj bo zgodba o naših pravicah izgubljena za vse večne čase.

Nikakor ne razumem, kam se nam tako mudi, pa čeprav za ceno oškodovanja vitalnih strateških interesov. Najprej je treba mednarodni javnosti sploh pojasniti jedro spora in razloge, zakaj nam zgodovinsko pripadajo določene pravice in ozemlja, ki jih mednarodno pravo ne more reševati. Prav pristanek na reševanje po mednarodnem pravu, kar je eksplicitno zapisano v točki 3.A, je uresničitev želja nasprotne strani.

In ne nazadnje, Slovenija je, zgodovinsko gledano, vedno imela teritorialni dostop do odprtega morja. Po naši oceni nam arbitražni sporazum tega ne zagotavlja. Če se spomnim, dobro leto nazaj, se nam je že oddahnilo, saj je s sprejetjem sklepa Državnega zbora Republike Slovenije o zaščiti slovenskih interesov kazalo, da smo se Slovenci končno začeli zavedati, da moramo odločno in samozavestno braniti tisto, kar je naše.

Če bi vedel, da se bomo že čez leto v tej dvorani pogovarjali o tem, kdaj iti na referendum in potrditi ali zavrniti arbitražni sporazum, bi bil globoko zaskrbljen. S kakšno lahkoto Slovenci barantamo z lastnim ozemljem. Kot da se nismo stoletja in stoletja težko borili zanj. Grozljivo.

Predlagani arbitražni sporazum je za Slovenijo slab in škodljiv, zato ga je na referendumu treba zavrniti. Sloveniji ne omogoča ustrezne in pravične rešitve ter tako ogroža vitalne slovenske nacionalne interese, kar med drugim po vsej

verjetnosti pomeni, da bomo izgubili morje, teritorialni stik Slovenije z mednarodnimi vodami, status pomorske države in še bi lahko naštevali.

V Slovenski ljudski stranki resnično obžalujemo, da breme tako kompleksne, a hkrati pomembne problematike, kot je odločanje o meji, prelagamo na državljanke in državljane. A spoštovana Vlada in poslanci koalicije, druge možnosti nam niste ponudili. Arbitražni sporazum je v celoti izdelek nekaj posameznikov v Vladi. Pri njegovem nastanku pa je bila ignorirana celotna pravna stroka, zainteresirana strokovna javnost in ostala politika.

Prav zato bomo v Slovenski ljudski stranki predlagani odlok o razpisu referendumu seveda podprli. Bili smo namreč prva politična stranka, ki je v primeru neustrezne rešitve takšen referendum tudi napovedala. Veseli nas vsaj to, da je v tem trenutku politika zbrala toliko moči, da arbitražni sporazum soglasno pošiljamo v presojo ljudstvu. Čeprav pozno, še ni prepozno. Na referendumu imajo ljudje možnost zavrnila arbitražni sporazum in dokazati, da se nihče nima pravice samovoljno odločati v škodo slovenskemu ozemlju in morju. Slovenija je bila v svoji zgodovini že prevečkrat ozemeljsko oškodovana. Zato v Slovenski ljudski stranki ne bomo dopustili, da se to ponovi. In smo odločno proti arbitražnemu sporazumu. Upamo in želimo, da bodo volivke in volivci na referendumu odločili tako, kot je za našo domovino, našo ozemeljsko celovitost in suverenost ter predvsem za bodoče rodove Slovenk in Slovencev najbolj prav.

Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Hvala lepa.

Končali smo s predstavitevijo stališč poslanskih skupin.

Prehajamo na splošno razpravo poslank in poslancev o predlogu odloka.

Preden dam besedo prvemu prijavljenemu razpravljavcu, dajem besedo ministru za zunanje zadeve gospodu Samuelu Žbogarju.

Izvolite.

SAMUEL ŽBOGAR: Hvala lepa, gospod predsedujoči.

Mislil, da je po tej razpravi prav, da odgovorim na nekatera vprašanja oziroma komentiram nekatere trditve, ki so bile v razpravi.

Najprej o tem, da je Vlada z odločitvijo oziroma s predlogom za referendum prevalila odgovornost, Vlada oziroma koalicija prevalila odgovornost na ljudi oziroma da ni sprejela lastne odgovornosti.

Prvič bi spomnil, da Vlada ni vztrajala na referendumu, da je Vlada prevzela svojo odgovornost in sprejela predlog Zakona o ratifikaciji sporazuma. Da je koalicija v Državnem zboru sprejela Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma in da smo prišli do razprave o referendumu šele takrat, ko je

opozicija vztrajala, da referendum bo, ko so se že zbirali podpisi na rezervo in v tem primeru je Vlada oziroma predsednik Vlade menil, da je bolje, da gremo na referendum skupaj kot pa ločeno, da vsaj glede razpisa referenduma pokažemo enotnost.

Toliko glede referenduma.

Potem pa glede arbitražnega sporazuma in zakaj je arbitražni sporazum dober za Slovenijo ob vsem tem, kar je že bilo rečeno. Prvič, mislim, da je treba ugotoviti, da, ko spoznamo, da se bilateralno nekaj ne moremo dogovoriti, kar mislim, da smo spoznali, vsaj v tem trenutku, da se s Hrvaško ne moremo dogovoriti o mejnem vprašanju, in v izogib vojni kot drugi opciji, nam seveda ostane samo pomoč tretjega. In to počnemo. In ker arbitražni sporazum prinaša to trajno rešitev mejnega spora na pravičen način, mislim, da je arbitražni sporazum dober.

Arbitražni sporazum je dober, ker prekinja škodljiv status quo na terenu. Ta status quo, ki ga je Hrvaška zadnjih 19 let stalno popravljala v našo škodo, o čemer vsi govorimo. In ta sporazum z enim samim členom odpravlja vse te spremembe zadnjih 19-ih let in vrača stanje na 25. junij 1991.

Naprej, mislim, da je sporazum dober, ker Sloveniji zagotavlja ohranitev stika z odprtim morjem in zagotavlja razvoj Luke Koper. O stiku bi rekel to, ker je bilo tukaj govora. Sporazum ne govori o pravici do stika, sporazum ne govori o tem, da naj sodišče odloči, ali ima Slovenija pravico do stika z odprtim morjem. Sodišču se tudi ni postavilo vprašanje, ki nam ga je predlagal mednarodni pravnik, ki je svetoval prejšnji vladi, da naj se sodišče vpraša, ali ima Slovenija teritorialni izhod na odprto morje.

V sporazumu je govora, da Slovenija ima stik, ki ga mora sodišče samo določiti. In zato mislim, da je dober. Beseda je vzeta iz sporazuma Drnovšek-Račan, kar bo sodišču zadosten, jaz mislim, razlog, da ga bo usmerilo v pravo smer odločanja. In tudi sicer v sodni in pravosodni in pogodbeni praksi ta stik, ta "junction" določa ozemeljski stik dveh vodotokov ali pa dveh meja na morju. In zato imamo primere, v kolikor bi hotel navedbe.

Zakaj naprej je sporazum dober? Ker bo sodišče razsodilo na osnovi vseh relevantnih okoliščin geografskih, zgodovinskih in drugih okoliščin. Strinjam se z gospodom Tankom, ki pravi, da je za Hrvaško to prestižno vprašanje, da je za Slovenijo to življenjsko vprašanje. Vprašanje vitalnega pomena. In zato verjetno se boste strinjali, da je velik uspeh Slovenije, da sporazum daje napotek sodišču, naj pri odločanju upošteva te življenjske interese držav, za katere smo sami vsi skupaj ugotovili, da se v glavnem nanašajo na Slovenijo.

Sporazum je gotovo dober, ker krepi sodelovanje s sosednjo Hrvaško na vseh področjih oziroma omogoča, da potem, ko umaknemo to veliko breme z mize, ko rešimo mejno vprašanje, omogoča razvoj odnosov z Republiko Hrvaško na vseh drugih

področjih. In to so odnosi, ki so pomembni za prebivalce na obeh straneh meje in so pomembni za razvoj Slovenije. Zakaj je dober? Ker je verjetno to zadnja priložnost, da ohranimo stik z odprtim morjem. Sporazum govori o stiku z odprtim morjem in vprašanje je, če lahko še kdaj pridemo do takega sporazuma.

Slovenija je članica Evropske unije in Hrvaška hoče postati članica Evropske unije in tega sporazuma ne bi bilo, če ne bi bilo teh dveh dejstev. Tisti, ki so pogajali sporazum po haaškem dogovoru, točno vedo, da Hrvaška takrat nikakor ni pristala na nobeno od zadev. Ni pristala niti na 25. junij in status quo na morju. Ampak je govorila samo o status quo na zemlji oziroma na ozemlju, ker so po njihovem samo tam veljale meje. Nikakor ni pristala na načelo pravičnosti in ne na notranje, ne na zunanje, niti na forum, niti na nič drugega.

Mislím, da je edino dejstvo, da je Slovenija članica in da Hrvaška želi kot prvo prioriteto postati članica Evropske unije, je privedlo do tega sporazuma. In mislim, da je to zadnja priložnost, da se lahko ta stik ohrani oziroma zapiše potem tudi v bilateralni sporazum. Predvsem mislim, da je važen ta sporazum, ker krepi mir in sožitje ob meji in ker je to razumen sporazum in ker je dober za ljudi ob meji, za ljudi na obeh straneh meje in za Slovenijo in za Hrvaško. Toliko bi v tem trenutku, kasneje pa mogoče še na kakšna druga vprašanja. Hvala.

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima Janja Klasinc.

JANJA KLASINC: Spoštovani gospod podpredsednik, spoštovane kolegice in kolegi. Danes v tem Državnem zboru razpravljamo o problematiki arbitražnega sporazuma že tretjič. Tretjič na zasedanju Državnega zbora. Enkrat smo to počeli za zaprtimi vrati na izredni seji, dvakrat smo to počeli na odprtih sejah. V vseh fazah nastajanja tega sporazuma je Odbor za zunanjo politiko, ki je matično delovno telo tega Državnega zbora, razpravljal o tej problematiki sedemkrat z današnjo sejo vred. Na vseh sejah je bil prisoten zunanji minister. Na treh sejah, na vseh treh sejah Državnega zbora je bil z nami predsednik Vlade, na treh sejah zunanjepolitičnega odbora je bil prav tako predsednik Vlade. In potem slišimo očitke, ki se danes še kar naprej pojavljajo iz opozicije, da je ta koalicija omejevala razpravo.

Ja, oprostite, če pa ni več deseturnih sej dovolj, da si izmenjamo poglede na naša stališča in skušamo najti skupni jezik, potem pa res ne vem, kaj bi bilo potrebno. Ampak seveda verjetno zajec tiči v drugem grmu. Opozicija trdi, da se je to pod prejšnjo Vlado dogajalo drugače, da je bila bolj vključena tedanja opozicija, sedanja koalicija. Kdaj? Kako? Mogoče na kakšnih zaprtih sejah, na neformalnih sestankih?

Poglejmo eno samo dejstvo. Blejski sporazum je bil dogovorjen 26. avgusta leta 2007. Pred tem organi, ki so v tem Državnem zboru zadolženi za razpravo o takih vprašanjih, to se

pravi Odbor za zunanjo politiko ali pa Odbor za evropske zadeve, o tem nikoli niso razpravljali.

Ali veste, kdaj so prvič razpravljali o blejskem sporazumu? 17. aprila 2008, osem mesecev po tistem, ko so bili dogovori na Bledu, je predsednik Vlade seznanil poslance OZP-ja, Janez Janša takrat, kaj se je pogovarjal in kakšni so lahko nadaljnji koraki. Če mislite, da je to redno obveščanje opozicije in konec koncev tudi koalicije, potem pa res ne vem, kaj naj si mislim.

Kolega Žerjav je pravkar rekel: Kam se nam mudi? Jaz ne razumem. Ali se vam zdi devetnajst let kratka doba za rešitev enega vprašanja? Ali se nam res mudi, da bi po devetnajstih letih radi rešili vprašanje? Sicer pa je tudi sam predsednik Vlade jasno in glasno povedal, kaj bi pomenilo nadaljnje odlašanje. Lahko se nam zgodi, da bodo zatečena dejstva. In tukaj pa priznam, da so bili Hrvatje dejansko bolj spretni v zadnjih devetnajstih letih pri nekaterih svojih širjenjih na naše ozemlje, ampak, kaj pa če potem resno ostane zatečeno stanje? Pa še kako se nam mudi? Če hočemo uresničiti svoje vitalne interese, se nam mudi.

Resnica pri vseh teh pripombah je seveda drugje, da opozicija pravzaprav nima pravih argumentov. Zakaj to trdim? Zaradi tega, ker danes v vseh uvodih opozicijskih parlamentarnih strank nisem slišala nobenih pravih argumentov, kaj bi se sploh dalo lahko narediti. Poglejte, trditve, da bo Luka Koper blokirana, trditve, da bomo izgubili slovensko ozemlje s tem arbitražnim sporazumom. To je popolno zavajanje javnosti. Obe državi podpisnici tega sporazuma nista določili še niti sodnikov, arbitrov. Še to ne vemo, kdo bo odločal. Naša opozicija pa že ve, kako bodo ti x ljudje odločili. To je popoln nesmisel.

Pojdimo na Hrvaško. Nепrestano govorite, kako je sporazum v prid Hrvaški in kako so ga sprejeli z dvotretjinsko večino v parlamentu. Sami se dobro spomnimo, kakšne težave so bile pri temu sprejemanju in prepričevanju, če ne bi Hrvaška stala pred tem, da mora vstopiti v Evropsko unijo, in da je ta sporazum eden od pogojev za to, da bodo sploh postali polnopravna članica Evropske unije, tega seveda ne bi storili. In zato je potem prišlo do dogovora z opozicijo, ki je pa očitno bolj konstruktivna v hrvaškem saboru kot pa v našem parlamentu.

Dejansko pa strokovnjaki, tako hrvaški kot tudi drugi tuji strokovnjaki za mednarodno pravo, ugotavljajo, da je ta sporazum precej naklonjen Sloveniji. In ne pozabimo, to sem že na zadnji seji Državnega zbora, ko smo razpravljali o tem, opozorila, da so najvidnejši hrvaški mednarodni pravniki, dr. Rudolf, dr. Ibler, dr. Vidac, podpisali peticijo proti temu arbitražnemu sporazumu z argumentacijo, da je preveč napisan v korist Slovenije. In to ne ugotavljajo samo oni, ampak ugotavljajo tudi drugi mednarodni pravniki, naše zunanje ministrstvo - seveda, tega memoranduma in drugih priprav na

arbitražo ne opravlja samo z domačimi strokovnjaki, ampak tudi s tujimi strokovnjaki.

In ko smo že pri strokovnjakih, kateri od mednarodnih pravnikov pa je proti temu? Samo dr. Pavliha. Samo dr. Pavliha. Vsi ostali, jaz spoštujem, nekateri nasprotniki tega sporazuma so vidna pravna imena, ampak ne s področja mednarodnega prava. Medtem, ko pa mednarodni pravniki, dr. Türk, dr. Škrk, dr. Sancin, to so tudi naši domači mednarodni pravniki, ki so uveljavljeni tudi v Evropi in konec koncev tudi minister Vlačič je med njimi, povedo, da je ta sporazum za Slovenijo ugoden.

Pri nas imajo pomisleke ne samo pravniki, ki niso strokovnjaki za mednarodno pravo, ampak tudi nekateri drugi intelektualci. Med njimi celo nekateri moji dobri znanci, prijatelji, nekateri, ki jih jaz sicer cenim. Ampak oprostite, ko mene zabolí, kaj jaz vem, ko me zabolijo ledvice, jaz grem k zdravniku urologu, ne grem k optiku, okulistu. Jaz grem k specialistu in zato bolj verjamem specialistom, to se pravi mednarodnim pravnikom, kot pa nekaterim splošnim pravnikom.

Tudi sama bi rada povedala, da podpiram arbitražni sporazum zaradi tega, ker nedvomno določa stik Slovenije z odprtim morjem. Ne sprašuje se, ali imamo pravico ali nimamo pravice. Imamo pravico, določil bom mesto, kje bo ta stik. Potem je moj drugi razlog, zaradi katerega ga podpiram, ta, da bo to načelo pravičnosti, ki je zelo sporno v mednarodnem pravu, ne samo, da ni pogosto uveljavljeno, samo dvakrat je bilo, ampak ima še drug problem. Da je lahko uveljavljeno samo pod pogojem, če se zanj strinjata obe strani, ki sta v sporu. To me pa zanima, kdaj bi Slovenija lahko dosegla, da bi se tudi Hrvaška strinjala s tem načelom pravičnosti.

To načelo pravičnosti je v tem sporazumu napisano opisno. Skratka, Slovenija bo lahko s tem sporazumom uveljavljala svoje zgodovinske, socialne, ekonomske in vse druge okoliščine, enako tudi seveda Hrvaška. In jaz mislim, da to nezaupanje do teh argumentov, ki veje v opoziciji, je pravzaprav nezaupanje v naš prav. Medtem, ko v koaliciji smo prepričani, da imamo Slovenci prav in da bomo zmagali. Zato absolutno podpiram ta arbitražni sporazum in tudi referendum, kajti ljudje bodo v naslednjem mesecu imeli priložnost slišati prav vse argumente za in proti in se pametno odločiti.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Franco Juri.

FRANCO JURI: Hvala za besedo, gospod predsedujoči. Na dnevnem redu imamo odlok o zakonodajnem referendumu, kjer naj bi državljani in kjer bodo državljani odločali o usodi sporazuma o arbitraži. Doslej smo govorili malo o tem odloku, malo o referendumu, veliko pa o samem sporazumu. Zato dovolite mi, da začnem, da namenim vsaj nekaj uvodnih besed samemu referendumu. Sem med tistimi redkimi poslanci, ki te pobude

niso podpisali, ker menim, da ta tema in odločanje o takem sporazumu ne sodi v referendum.

Mi bomo za cel mesec priče polemikam, tudi vročim, čustveno nabitim diskusijam o tem, ali je tako imenovani arbitražni sporazum pravi ali ne. Slovenija se bo polarilizirala, mnenja se bodo radikalizirala. Lahko pričakujemo, da ne bo prevladal racio, ne bodo prevladali tehtni argumenti ali strokovni argumenti, ampak bo spet prevladala kampanja z izbruhi takih ali drugačnih čustev. Vedno, ko je govora o meji po devetnajstih letih tega nerešenega vprašanja, diskusija zaide v neracionalnost in argumenti, ki izhajajo bodisi iz mednarodnega prava, bodisi iz politične logike ali iz evropske prakse, so potlačeni. Ostajajo nekje v ozadju, prevladujejo pa argumentacije, ki z racionalnostjo imajo malo skupnega. Zato lahko sedaj pričakujemo napet mesec, ki upam, da bo ostal znotraj okvirov civilizirane dialektike kljub vroči temi in kjer ne bomo spet poslušali raznoraznih obtožb izdajstva ali razprodaje nacionalnih interesov. Nekaj takih besed je bilo izrečenih že danes v Državnem zboru v nekaterih uvodih.

Sam menim, da, če že gremo na referendum, je treba postaviti piko na i in bobu reči bob. To pomeni, da se moramo najprej izogniti dezinformacijam. Veliko je dezinformiranja. Že danes sem poslušal pri dolgem uvodu cenjenega kolega, gospoda Tanka, predstavnika SDS, recimo, nekaj takih dezinformacij.

Ena od teh je, ko je rekel (dobesedno citiram): "Nadaljnja parcelizacija Piranskega zaliva bo ovirala svobodno plovo iz Luke Koper k odprtemu morju." To je ena takih popolnoma napačnih informacij. Že bežen ogled zemljevida in osnovnošolsko geografsko znanje nam pove, da je Piranski zaliv daleč od plovnih poti, ki iz Luke Koper peljejo proti odprtemu morju. Torej, tako imenovana "nadaljnja parcelizacija Piranskega zaliva" s tem seveda nima prav ničesar. Ne gre za parcelizacijo Piranskega zaliva, verjetno bo šlo za določitev meje. Sedanje stanje, status quo, pomeni, da piranski ribiči danes ne vedo, kje lahko ribarijo, kje lahko lovijo. Vedo samo, da, če gredo južno od sredinske meje Piranskega zaliva, je to tvegano dejanje, kajti tam se običajno pojavi patroljni čoln iz umaške policijske postaje. Zato se temu izogibajo. In to je de facto stanje. De jure, po našem mnenju, ne, ampak de facto je tako.

Drugo vprašanje, ali mi v sedanjem stanju in sedanjem statusom quo lahko razpolagamo z morjem do tako imenovane točke 5, torej do stičišča z odprtim morjem? Ali lahko implementiramo, uresničujemo to, kar smo zapisali, mislim, da leta 2005 ali še prej v zakonu, ki določa ekološko ribolovno cono Republike Slovenije, nekje do višine Vrsarja? Ali lahko razpolagamo s tistim akvatorijem? Odgovor je ne. Naša policija ne plove do točke 5. Naša policija ostane tam, kjer je bilo dogovorjeno že v času prejšnje vlade. In to, da bi se

izogibali incidentom, točno vemo, da so bila dana navodila, ki našo policijo drži severno od sredinske meje Piranskega zaliva in jim preprečuje plovbo do točke 5 oziroma do odprtega morja, zato da bi se izognili incidentom. Stanje je pač takšno.

Zakaj to poudarjam? Ker mi lahko gremo na referendum in večina lahko glasuje proti arbitražnemu sporazumu. In kaj bomo s tem dosegli? Dosegli bomo, da ostane vse tako, kot je danes, vključno z rampo, ki jo dvigujejo. In to po številčnih kombinacijah, ki jih določa hrvaška policija, ki dvigujejo samo prebivalci Škril oziroma Mlinov oziroma zaselka na levem bregu Dragonje, kjer biva tudi gospod Joras.

Kot veste, dejansko jurisdikcijo na levem bregu Dragonje opravlja vse od 1991 leta od tistega datuma naprej hrvaška policija. To je dejstvo. Ko smo mi ugotovili, da se nastala meja oziroma nastala kontrolna točka ali kontrolna črta ne ujema s katastrskimi mejami, smo podprli vprašanje dejanske jurisdikcije oziroma jurisdikcije, ki bi jo morali na tistem območju uveljaviti. Kako? Vsi načini so se izkazali kot jalovi, kot neučinkoviti. Note, incidenti, celo namen, ki ni bil nikoli uresničen, da bi poslali neko policijsko enoto na drugo stran Dragonje, sama policija ga je preprečila, ker je vedela, da nikoli ni tega storila, in je bilo to neizvedljivo. Torej, edina možnost, da bi uveljavili tezo o katastrskih mejah, je v arbitraži. Edino tam z dokumentacijo, s katero razpolagamo, bo možno, če bo možno, nekaj dejansko spremeniti. In samo z arbitražo bo možno določiti takšno morsko mejo, ki bo Sloveniji zagotovila tudi uradno in tudi mednarodno pravno priznano tisto, kar Slovenija smatra za svojo neodtujljivo pravico. To je stik z odprtim morjem, stik z mednarodnimi vodami.

Jaz se v celoti strinjam s tem, kar je danes povedal predsednik Vlade. Samo z eno točko se ne strinjam; ko je izrazil prepričanje, da je možno doseči pravično mejo. Poglejte, pravičnih meja ni, meje so meje in konec. Meje delijo, meje omejujejo suverenost ene države, razdvajajo ljudi, narode, celo iste narode včasih in celo družine. To se v Istri dogaja, celo družine. Meja ni nikoli pravična, ampak postane krivična takrat, ko države začnejo z njo manipulirati in ne države ampak politika začne z njo manipulirati zato, da bi si zagotovila boljši politični položaj doma. In to se dogaja že devetnajst let ob Dragonji in tudi drugod med Slovenijo in Hrvaško.

Priča smo neskončni zgodbi nesporazumov, nezaupanja in celo sovraštva. Meja, ki je bila včasih medrepubliška črta, ki ni pomenila nič za ljudi, ki živijo ob meji in ki živijo v Istri, je postala danes potencialna meja sovraštva. Prav zaradi tega je arbitraža potrebna. Potrebna zato, da prenehamo s to dolgo zgodbo, ki je že veliko, preveč zastrupljala medseseske odnose, ki zastruplja politično ozračje ob meji in ki seveda ohranja nek status quo, kjer nekateri lahko

profitirajo, večina pa ne. Večina pa ne. In kdo profitira s sedanjim stanjem?

Poglejte, jaz se vsak teden s svojim sinom sprehajam ob tisti meji. Zelo všeč mi je, še posebej mi je všeč pot, ki vodi iz našega mejnega prehoda vse do muzeja solinarstva. To je približno nekaj več kot 3 kilometre makadama ob kanalu Svetega Odorika, kjer je možno videti nekaj zelo zgovornega. Jaz priporočam vsem ta sprehod in naj si ogledajo drugo stran. Kaj bodo videli? Bodo videli nekakšno, nikogaršnjo zemljo, kjer se odvija vse.

In veste, tisti del na levem bregu Dragonje je sestavni del krajinskega parka Sečoveljskih solin. Verjeti ali ne, ampak Sečoveljske soline in krajinski park sega tudi onstran sedanje dejanske meje. Ampak, ker tam ni naše jurisdikcije, ker mi ne moremo zavarovati tistega pasu, Hrvatje ga tudi ne zavarujejo okoljsko, ker se nočejo preveč vpletati, vmešavati v zdrahe, v mikrolokalne zdrahe. Kajti to je politično občutljiva stvar. Tisti pas je, v tistem pasu danes vlada brezvladje in zato so mogoče črne gradnje, je mogoča kršitev zakonodaje, ki bi veljala, če bi ena ali druga država tam uveljavila svojo jurisdikcijo. In zato je sramotno gledati, kako včasih nastajajo takšne divje gradnje, ki s krajinskim parkom nimajo ničesar. Vprašajte, čigave so in kdo ima interes obdržati to nedorečeno stanje, to nejurisdikcijo na tistem ozemlju.

Tako prosim, ne govorimo o velikih načelih, govorimo o konkretnih interesih, tudi o zasebnih interesih nekaterih, ki seveda potem razglašajo velika načela kot edino vodilo.

Jaz takim patetičnim vzklikom in pozivom, ki jih slišim že 19 let od ljudi, ki verjetno ne čutijo, ker niso niti tam rojeni pravzaprav in ne čutijo pomena in pestrosti, multikulturalnosti tistega dela Istre, ne verjamem. Zato je edina pot mirna pot. Pot dogovora. Slovenija in Hrvaška sta probali večkrat po bilateralni poti doseči kompromis, jima ni uspelo, kajti vedno se je vmešavala ali opozicija ali stroka, ki je močno spolitizirana. Prej je kolegica Klasinčeva omenila nasprotovanje gospoda Rudolfa, Iblerja, Vidasu, tudi škofovske konference Hrvaške, stranke prava, enega dela umaških ribičev, tistih, ki v bistvu pomenijo udarno silo stranke prava temu sporazumu. No, tudi to je zelo zgovorno, veste.

To pove marsikaj o tem, kdo pravzaprav nasprotuje dokončnemu dogovoru o meji. Tisti, ki se lahko s tem oplajajo tako ali drugače, ali politično ali finančno. Takrat, ko se je končalo delo obeh mešanih komisij, diplomatskih, ki jih je določila vlada na eni in drugi strani po Blejskem sporazumu o haaškem sodišču, glej ga zlomka, odšel je tudi Rudolf. In danes piše peticije proti temu sporazumu.

Na drugi strani njegov kolega, prav tako je na čelu tistih, ki nasprotujejo temu sporazumu. Torej, pomeni, da je sporazum dober. Je prava pot, je sredinska pot. Pa ne sredinska po Piranskem zalivu. Ampak je pot, ki hkrati

upošteva mednarodno pravo. In prosim, priporočam, da ne bi kriminalizirali mednarodnega prava, kajti po mednarodnem pravu obstaja tudi Republika Slovenija kot neodvisna, suverena in samostojna država. In prav po zaslugi ene dobre arbitraže pa enega dobrega sodnika, gospoda Badinterija, imamo na mednarodni ravni to, kar imamo. In zato jaz ne bi zaničeval mednarodnega prava. Ampak pri tem sporazumu je treba priznati, da ob mednarodnem pravu neizbežno obstaja tudi politična volja, da se uredi ob upoštevanju vseh drugih okoliščin. In je celo, kar seveda, verjetno tudi arbitrom se bo zdelo malo čudno, ampak če bodo to sprejeli, bodo to morali implementirati, zapisan stik slovenskega morja z odprtim morjem.

Torej vidite, koliko elementov, ki govorijo v prid tej arbitraži, ljudem bo treba jasno povedati o čem bodo glasovali in zakaj, če ne glasujemo za arbitražni sporazum, bomo stali tam, kjer smo. Hrvaška bo šla v Evropsko unijo, kajti nihče si ne more zamisliti nove blokade, bi bilo to precej samomorilsko in s prihodom v Evropsko unijo seveda bi lahko bilo relativizirano vse, ampak je boljše, da imamo reči dorečene.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Franc Pukšič.

FRANC PUKŠIČ: Hvala lepa, kolegice in kolegi. Minister, gospod podpredsednik.

6. junija letos si bo slovenski narod pisal usodo sam in vsaj to možnost ima, da si jo bo pisal sam, ne pa, da mu jo piše vladna koalicija, ki je tako kot pri marsičem tudi pri tej točki, ne vem zakaj, ampak iz nekih ozkih interesov naredila nekaj najbolj slabega, kar je seveda lahko, ali pa kar bo lahko naredila v svoji zgodovini, pa kakorkoli in kako dolgo že bo. Najpomembnejši dogodek za vse generacije, ki sedaj živimo, bo sigurno 6. junij, ko moramo jasno in glasno iti na referendum in zaokrožiti proti arbitražnemu sporazumu.

Tisti, ki danes tukaj govorite, da poslanci ne bomo določali meje, da arbitražni sporazum ne določa meje in da na referendumu ne bomo določali meje, ni res. Enostavno narod zavajate in ne govorite resnice. Skratka, enostavno mu lažete. Dejstvo je, da s tem arbitražnim sporazumom bodo arbitri določili mejo. Tako so zapisali tudi naši ustavni sodniki in ustavni sodniki so zapisali, da je seveda, torej originalno, da bo meja določena na arbitražnem sodišču. Določena meja na arbitražnem sodišču pa so tudi naši ustavni sodniki zapisali, da bo potrebno spremeniti 4. člen Ustave in celo tako daleč, da so celo nekateri pozivali Državni zbor, da bi to naj naredil celo vnaprej, ne torej kasneje.

Ker so v arbitražnem sporazumu zaveze za države tako močne, da enostavno več ni mogoče potem o ničemer odločati. No, pa poglejmo samo malo zgodovino nazaj. Poglejte, ob koncu prve svetovne vojne se je takratni Mestni svet občine Maribor

odločil za priključitev Maribora k Republiki Nemški, Avstriji, torej k nemški republiki Avstriji. No, s tem se Maister ni strinjal in je zbral 23. novembra leta 1918, razorožil tako imenovano zeleno nemško gardo.

Danes bi potrebovali še enega Maistra, da bi razorožil to gardo, ki je pripravila ta sporazum, ampak Maistrov nimamo. Imamo pa referendum in slovenski narod bo razorožil z referendumom, ko bo glasoval proti temu arbitražnemu sporazumu, to zdajšnjo vladno gardo.

Kaj se bo zgodilo, če sporazum ne bo sprejet? Nič posebnega se ne bo zgodilo. V Evropi smo imeli tako imenovano evropsko ustavo. Irska je na referendumu ni potrdila oziroma jo je zavrgla. Kaj se je zgodilo? Ta ustava se je spremenila oziroma spremenila se je v pogodbo in določene rešitve, na katere so opozarjali, s katerimi se niso strinjali, so se spremenile.

Kaj se bo zgodilo z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo? Ali se še spomnite - sam se, ker sem takrat že sedel v parlamentu -, ko smo morali v nekih petnajstih minutah ali nekaj takšnega je bilo na razpolago, sprejeti tako imenovani Španski kompromis? Če ga ne bi, je bilo zagroženo, da se bodo ustavila pogajanja za vstop Slovenije v Evropsko unijo. Kljub temu, da smo bili takrat v opoziciji, smo to ustavno spremembo potrdili, čeprav je bil to nek "nateg". Pa vendar, stvari so se nadaljevale.

V tem primeru bo slovenski narod enostavno jasno povedal, pa tudi slovenska politika Hrvaški in Evropski uniji, da, preden bo Republika Slovenija dala zeleno luč za vstop Hrvaške v Evropsko unijo, bo enostavno morala rešiti mejo s Slovenijo. Kaj pa to pravzaprav pomeni oziroma kaj hočemo Slovenci?

Ali hočemo Slovenci morda rešitev iz leta 1918, ko smo v okviru avstrijskega cesarstva vstopili v tako imenovano SHS, državo Slovencev, Hrvatov in Srbov s šestimi deželami: Štajersko, Koroško, Kranjsko, Goriško, Trstom in Istro? Ne. Čeprav je bila ali pa je še vedno edina veljavna meja med Slovenijo in Hrvaško s takratnim vstopom tistih dežel na reki Mirni.

Nočemo tega. Nismo rekli, da to hočemo. Ampak enostavno hočemo to, da se Hrvaška umakne z okupiranih ozemelj, ki jih je okupirala po 25. juniju 1991. Torej, do takrat in še nekaj časa kasneje smo mi vodili določene nadzorne točke, tako z Italijo točko T-5 in imeli s Pariško pogodbo dostop do odprtega morja. Hrvaška je pa okupirala naša, slovenska ozemlja. Nič drugega nočemo. Enostavno bomo Hrvaški povedali, glejte, zeleno luč s strani Slovenije za vstop v Evropsko unijo boste dobili, ko se boste umaknili na svoje nekoč republiške meje. In to je vse.

Ali je to preteško? Ali je to preveč? Za slovenski narod, za slovensko zemljo, ki smo jo vseskozi pravzaprav izgubljali, tako 20. na referendumu kot vedno takrat, ko so nam mejo

določali drugi, torej neki arbitri. Tako smo izgubili Primorsko, tako smo izgubili Koroško in tako dalje.

Skratka, z vsemi ostalimi državami, ko so bile pač v okviru takratne Jugoslavije meje določene ali pa so določene tako z Madžarsko z Mirovno pogodbo, z Avstrijo z Avstrijsko državno pogodbo in z Italijo z Osimskim sporazumom iz leta 1975. Razen s Hrvaško je še vedno iz leta 1918, ko smo vstopali s temi šestimi deželami v tako imenovano SHS državo.

In edina, torej edina pot in edina rešitev iz te zagate je in zato se je pravzaprav tudi vladna koalicija odločila, ker ne ve, kako bi izplavala iz potopljene ladje, da pač gre na referendum in potem bo... Ampak dobro, saj tega vam niti ne zamerimo. Jaz sem celo vesel, da je med poslankami in poslanci vladne koalicije, ki so sicer z zaprtimi očmi in stisnjeno pestjo stisnili za arbitražni sporazum, ko se je tukaj glasovalo brez opozicije. In danes se predsednik vlade izgovarja na to, da je ta visoki zbor podprl ta arbitražni sporazum. Vendar ni povedal, da brez opozicije, ker enostavno ni imela možnosti nasprotovati temu, je s svojo obstrukcijo to izrazila. In to je pač najhujši način protesta, ko mora opozicija izbrati metodo obstrukcije.

In jaz sem vesel, da smo v zgodovini vendarle imeli tako pomembne in ponosne ljudi, kot so Maister, ker v kolikor teh ljudi ne bi bilo, potem danes iz krajev, iz katerih prihajam, ne bi govoril v slovenskem jeziku ali v našem štajerskem narečju, ampak bi verjetno govoril "zwei und zwei ist vier" tako, kot me je sicer tukaj nagovoril predsednik Vlade, ko je govoril o patrih iz naših 80. in 90. let, ko niso želeli spregledati vitalnih interesov Slovenije in jih niso, seveda pa niso niti slučajno razmišljali, ali imel pred seboj, da bo takšne vitalne interese po 18-ih letih želela spregledati neka vladna koalicija popolnoma brez konsenza slovenske politike. In če je že vladna koalicija spregledala te vitalne interese, potem sem prepričan, da jih slovenski narod ne bo. S tem bomo dali enostavno samo sporočilo, tako evropski politiki kot Hrvaški, da ne želimo od njih nič drugega, kot da se umaknejo z okupiranih slovenskih ozemelj. In Republika Slovenija bo nadzorovala vse tiste meje, ki jih je nadzorovala pred 25. 6. 1991. Za to tudi ne potrebujemo nobenega arbitražnega sodišča. Nič posebnega. Hrvati naj se umaknejo, tudi tako, kot so zapisali v poročilu zunanjega ministra Hrvaške, ne vem, 92. ali 93. leta, da lahko to naredijo v dveh urah. Danes pa nočejo in ne želijo o tem nič slišati.

Zgodovinska naloga, priložnost in odgovornost, ker s tem, da si odgovoren do svoje domovine in da po 14 stoletjih, ko Slovenci obstajamo na tem ozemlju, bo tudi slovenski narod tokrat pokazal, da je dovolj odgovoren, da bo popravil tisto, kar je ta vladna koalicija zavozila, in da bo šel na referendum in bo glasoval proti referendumu, proti temu arbitražnemu sporazumu.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Silven Majhenič.

SILVEN MAJHENIČ: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani ministri. Sosed je postavil mejo seveda v našo škodo. To ozemlje zaseda že 19 let. Mi pa sedaj hočemo, da nam nek organ v Evropi pove, da je sosod res na naši strani in da bi bilo prav, da vsak malo popusti, s tem pa moramo biti vsi zadovoljni. S tako logiko ne bi bil zadovoljen noben kmet v Sloveniji, ki ima svoje ozemlje rad, kajti v nasprotnem bo kmetijo zapravil.

Določitev meje s Hrvaško je problem, ki traja že predolgo. Traja zato, ker je nekdo naredil napako ob osamosvojitvi pa za to ni nikoli odgovarjal.

Hrvaška si želi v Evropo, tako kot smo si želeli mi. Nihče jim ne brani. Naj gredo, vendar brez slovenskega ozemlja. Z nami so se ves čas pogajali s figo v žepu. Še več, izvajali so nasilje nad državljanji Slovenije, ki živijo ob meji na očeh slovenske diplomacije, ki ni bila pripravljena ali pa nesposobna dogovoriti in pojasniti sosedom, da so na ozemlju Republike Slovenije.

V decembru je gospod Balažic v imenu Vlade izjavil, da je sporazum o arbitraži največji uspeh diplomacije, in zavrnil, da bo sporazum poslabšal položaj Slovenije. Poudarjeno je bilo, da ne gre za vprašanje ali Slovenija ima ali nima ali bo dobila ali ne bo dobila izhoda na odprto morje. Sodišče bo odločilo o koordinatah fizičnega stika Slovenije z odprtim morjem. Ko nek politik, ki je odgovoren za izjave Vlade, pove, da so z vsebino, ki podpira Hrvaško v pogovorih, zadovoljni, bi lahko rekel, da je slovenska politika v konfliktu sama s seboj in dela v korist sosednje države Hrvaške. Ko se vladajoča politika pohvali, da je s takšnim dejanjem pokazala, da so na liniji evropskih vrednot in da je tveganje pač potrebno, ugotavljam, da je to razmišljanje manjšine, kar se bo izkazalo na referendumu. Kajti takšnih tveganj je bilo že preveč, saj smo ob vsaki takšni odločitvi izgubili del ozemlja. Hiteti v nekaj, kar nam že vnaprej ne daje pričakovanega uspeha, je malo neodgovorno, istočasno pa zavrniti predlog dr. Bučarjeve skupine, ki je predlagala mednarodno konferenco v okviru nasledstva po nekdanji SFRJ. Ta predlog je bil zavrnjen kot nestrokovno z obrazložitvijo, da v demokratični državi lahko vsak poda pač neko svoje mnenje. In zvenelo je tako, kot da so to mnenje podali osnovnošolci in nevidni zaslužni strokovnjaki in državljanji Republike Slovenije.

Utemeljuje se, da je samoumevno Slovenija teritorialna država, da so slovenske vode povezane s teritorialnimi vodami. To pa je tudi tisto, kar nas povezuje z besedo stik z odprtim morjem. In to naj bi bilo očitno dovolj. Glejte, preprosto to ne vzdrži. To je zavajanje samega sebe in celotne slovenske javnosti. Po izjavi nekdanjega predsednika Milana Kučana, da

nam nihče ne sme vzeti pravic, ki so izhajale izpred osamosvojitve, ko smo imeli prost izhod na odprto morje, je za podpreti, vendar ne z vsebino, ki jo ponuja Vlada, kajti v tem primeru se bo verjetno zgodilo tisto, česar se zavedajo le tisti, ki na to tudi opozarjajo.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Hvala lepa. Besedo ima gospod Ljubo Germič.

LJUBO GERMIČ: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Sam bom podprl predlog zahteve za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške. Zato sem tudi sam prispeval podpis za razpis tega referendumu.

Sam ta referendum vidim kot izredno pomembno odločitev, za katero bo potrebno v tem času, kajti glede na število podpisov, ni danes dvomiti o tem, da bo podpora za ta referendum široko dana. Ko pa bomo pričakovali odziv na temeljno vprašanje s strani ljudi, seveda je potrebno imeti v uvidu, da jim bomo znali predstaviti natančno vsebino tega, o čemer bodo odločali. In odločali bodo o tem, ali in na kakšen način Slovenija in Hrvaška predlagata urejanje vprašanja meje na kopnem in meje na morju. Torej vprašanja, katerega skupno sami nista mogli urediti v osemnajstih letih.

Jaz mislim, da že staro ljudsko pravilo pravi, da je izredno dobro imeti dobrega soseda. In pobude, ki so bile s teh strani dane v zadnjem obdobju, gredo pravzaprav v tej smeri. Torej, graditi dobre medsosedske odnose tudi na najtežjih vprašanjih, ki pravzaprav odvajata ljudi, ki živita v teh državah, ki razdvajata obe državi.

Kaj prinaša ta sporazum, bo v temuu mesecu oziroma na kakšen način bo kaj urejeno, določeno reševanje tega vprašanja, bo prav gotovo čas razprave v prihodnjem mesecu. Je pa potrebno danes tukaj pošteno priznati, da je pravzaprav rešitev, ki je pred nami, rešitev, ki je pripeljala najdlje, in je pravzaprav nadaljevanje tistega, kar je bilo storjeno že v preteklosti.

In ugotovljeno je bilo, da državi že sami kljub temu, da ta arbitražni sporazum omogoča, da v neki fazi ti dve državi še vedno z mediacijo rešita to vprašanje, preden bodo arbitri prinesli dokončno odločitev, da to odločitev sprejmeta v zadovoljstvo obeh strani. Ampak seveda izkušnje kažejo, da do tega v preteklosti ni bilo možno priti. In tudi država in tukaj seveda današnja opozicijska SDS govori o tem, kako pot ni prava. Ampak spomniti se je potrebno to, da je bil seveda že v letu 2007 sprejet nekako dogovor med Sanadarjem in Janšo, da se seveda to rešuje s pomočjo tretjega, s pomočjo takratnega predloga z mednarodnim sodiščem v Haagu. Jaz ne bom ponavljal vseh dobrih rešitev v načinu, ki jih prinaša ta arbitražni sporazum. Torej ob upoštevanju mednarodnega prava, torej tudi bistveno širših elementov, torej vključevanja

pravičnosti in načela dobrih sosedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve upošteva vse relevantne okoliščine.

In pred nami je seveda zdaj zahtevna naloga, da Slovenija uporabi vse svoje najboljše kadre, vse svoje zgodovinske argumente za to, da bo v memorandumu pripravila takšna izhodišča, ki bodo seveda zagotovila rešitve, ki so v predlogu načina reševanja tega vprašanja tudi predvidena. Seveda zato sam pričakujem od Vlade res izbiro vseh kompetentnih strokovnjakov in predstavitev vseh relevantnih zgodovinskih in drugih dejstev, ki bodo seveda dokazovali to, kar Slovenija v tej arbitraži želi doseči. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Samo Bevk.

SAMO BEVK: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani zbor. 86 poslank in poslancev je 26. aprila v Državni zbor vložilo zahtevo za razpis naknadnega zakonodajnega referendumu o Zakonu o retifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel 19. aprila 2010. V zahtevi je bil podan tudi predlog odloka za razpis referendumu. To smo storili ob upoštevanju dogovora predsednikov vseh parlamentarnih strank v razpisu naknadnega zakonodajnega referendumu, ki je bil sprejet na sestanku pri predsedniku Vlade 26. marca. Podpisani predlagatelji namreč ocenjujemo, da gre za tako pomembno vprašanje, da bi ob uveljavitvi Zakona o ratifikaciji arbitražnega sporazuma morali presojsati tudi volivke in volivci Republike Slovenije.

Naj še enkrat poudarim, kot je to že ugotovilo Ustavno sodišče v svojem mnenju, da sporazum ni protiustaven, ker gre za akt, ki določa samo pot za rešitev problema. Sporazum torej ne določa meje, ampak samo način, kako bo po mirni poti ta meja dokončno določena.

Slovenija in Hrvaška sta s podpisom tega arbitražnega sporazuma po skoraj dvajsetih letih začrtali pot za dokončno rešitev mejnega vprašanja. Odločili sta se, da mejni spor rešita s pomočjo tretjega in s tem razbremenita medsebojne odnose, kar bo omogočilo nadaljnje poglobljanje dobrososedskih odnosov in vsestranskega sodelovanja.

Kot sem že med ratifikacijo arbitražnega sporazuma 19. aprila v Državnem zboru povedal, je po mojem mnenju tokrat zares dozorel čas, da skoraj po dvajsetih letih na podlagi arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške arbitražno sodišče določi potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju in stik Slovenije z odprtim morjem in ne zgolj služnostne poti, kot je takrat in tudi pozneje večkrat zatrdil predsednik največje opozicijske stranke Janez Janša. Poleg tega na podlagi 3. člena arbitražnega sporazuma mora arbitražno

sodišče določiti tudi režim za uporabo ustreznih morskih območij.

Arbitražno sodišče bo pri odločanju upoštevalo: prvič, pravila in načela mednarodnega prava, ko bo določalo potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju, in drugič, mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve upoštevajoč vse relevantne okoliščine, ko bo določalo stik Slovenije z odprtim morjem. Med vse relevantne okoliščine pa med drugim sodijo tako zgodovina kot zgodovinska dejstva in tradicija.

Zgodovinsko dejstvo je, da so mesta in naselja na naši strani skozi celotno zgodovino obvladovala Piranski zaliv, saj na nasprotni strani zaliva praktično ni bilo strnjениh naselij. Tu so še druge zgodovinske okoliščine, ribolovne pravice, meja na solinah, plovna tradicija, policijski, upravni, biološki, ekološki in arheološki nadzor, stoletja staro ime zaliva, meje cerkvene oblasti in tako dalje. Vse to bo med našimi argumenti natančno popisano in obrazloženo tudi v memorandumu.

V zvezi s kritičnim datumom je bil dosežen dogovor, da noben enostranski dokument ali dejanje katerekoli strani po 25. juniju 1991 nima pravnega pomena za naloge arbitražnega sodišča in ne zavezuje nobene strani ter nikakor ne more prejudicirati razsodbe.

Zakaj je arbitražni sporazum za Slovenijo dober? Prvič, ker zagotavlja uresničitev strateških interesov Slovenije. Drugič, ker bo bistveno izboljšal odnose med državama. Tretjič, ker na dober način postavlja nalogo arbitražnemu tribunalu. Četrtoč, ker bo vzel veter z jader sovražno nastrojenim politikom v obeh državah. In petič, ker bo življenje ljudi ob meji in tistih, ki živijo od morja, lažje.

Zato vas vabim, da se 6. junija v čim večjem številu udeležite referendumu in glasujete za arbitražni sporazum, saj je po skoraj 20 letih dozorel čas, da dokončno določimo mejo med državama. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod mag. Branko Grims.

MAG. BRANKO GRIMS: Spoštovani! Očitno je referendum res edini način, da se ob spoštovanju v svetu spoštovanih v demokratični Evropi izredno upoštevanih demokratičnih sredstev kot referendum že po samem bistvu je, doseže tisto, kar je mogoče reči po domače, da se zaustavi konje.

Namreč, danes je dan, ko so stvari v veliki meri obrnjene na glavo. Pogledjmo nekaj konkretnih primerov. Prej je v uvodnem delu predsednik Vlade spraševal opozicijo, kaj bo z blokado Hrvaške. On je spraševal nas. Ja, dobro jutro, kdo pa je oblast, kdo ima tisto moč, da lahko uveljavi blokado in kdo

je v resnici edini, ki je uveljavil blokado Hrvaške? Prav on sam. Ta Vlada, ta koalicija.

In to kljub temu, da je tista opozicija, mi, ki jo sedaj tako sprenevedavo sprašuje, opozarjala, da je blokada po svojem izrazu pojem, ki ga Evropa ne sprejema, da tisti, ki govori o blokadi, v modernem svetu izpade agresiven. In sedaj smo priče pri besedilu tega sporazuma, o katerem bo očitno odločalo ljudstvo starega načela, stare resnice: "kdor seje veter, žanje vihar". Ker se je hotelo z razglasitvijo blokade s strani te vladajoče koalicije preusmeriti pozornost od lastne gospodarske neuspešnosti, se je znašla Slovenija kot talec takšne napačne agresivne politike Vlade pod pritiskom mednarodne skupnosti in je zato na koncu Vlada pokleknila pred sporazumom, takšnim kot je. Kaj v tem sporazumu naj bi bil tak uspeh?

Poglejte to spet z vidika, kako so danes stvari obrnjene na glavo. Kot argument je bilo rečeno, spet z iste strani: "Saj nekoč smo, leta 1997 morali tudi mi spremeniti Ustavo". Seveda, to je res, ampak dajte to v kontekst, vendar s sedanjega položaja. Mi smo morali spremeniti svojo Ustavo kot tista država, ki se je približevala Evropski uniji, zato, da smo zadovoljili nek interes ene od članic Evropske unije, sedaj pa bi morali kot članica Evropske unije po opozorilu Ustavnega sodišča pred škodljivimi posledicami izgube morja in ozemlja, ki izvirajo iz tega besedila, iz njegovih posledic kot arbitraže, mi kot članica Evropske unije, spremeniti Ustavo zato, da bi zadovoljili interes tiste države, ki šele želi vstopiti v Evropsko unijo. In to se prodaja kot uspeh.

Že samo izhodišče, kot se ga ves čas poudarja in predstavlja tukaj, je spet spreobrnjeno.

Poglejte, ves čas se govori, gre za dobrososedske odnose. To spoštujem. To tudi sam cenim in tudi sam osebno podpiram, da postanejo vse države Zahodnega Balkana članice zveze Nato, če le to želijo in seveda Evropske unije. Tja tudi sodijo. Hrvaška zagotovo sodi v Evropsko unijo. Ob spoštovanju demokratičnih norm. Samo za to v resnici gre.

Kajti tukaj je potrebno povedati, da ne gre samo za naš interes. Ne gre samo za opozorilo, ki ga je zelo jasno povedalo Ustavno sodišče, ko je dejalo, da bi bilo dobro celo že vnaprej spremeniti ustavo. Celó tako daleč je predlagalo Ustavno sodišče, da bi morala Slovenija že vnaprej spremeniti Ustavo, da bi na ta način že vnaprej pravno absolvirala grozečo izgubo morja in pa velikih delov svojega ozemlja. Ker to ne bi bilo več v skladu s Temeljno ustavno listino, kot še vedno živim ustavnim temeljem te države.

Toda tak sporazum ni samo v škodo Sloveniji, je tudi v škodo Evropski uniji. Kajti nekateri ste res že opozarjali na možnost nadaljnjih konfliktov, celo, če bi bil ta arbitražni sporazum sprejet. Ampak spet, zanimivo, celo predsednik Vlade je govoril z vidika Hrvaške, ja, če bi se bolj ustrezno pogajal, bi pa morda bila meja na Mirni ali pa celo na Reki,

kot je dejal in potem bi bili lahko oni to dojemli kot krivico in to bi bil trajen vir konflikta. Ampak to je seveda hrvaški vidik.

Ampak ljudje božji, tukaj obstaja tudi slovenski vidik, saj Sloveniji grozi in to zelo realno grozi, celo po opozorilu Ustavnega sodišča možnost, da se znajde kot zaprta država, da se ji odvzame tisto, kar skozi vso zgodovino ima. To je neposreden teritorialni stik z odprtim morjem, neoviran dostop do odprtega morja in na tem utemeljeni hitrejši razvoj in večjo kvaliteto življenja. In iz tega seveda izvira še kako realna možnost trajnega konflikta, ker bi Slovenke in Slovenci to razumeli kot veliko krivico, če bi bila na osnovi tako neustreznega besedila arbitražnega sporazuma dejansko dosojena krivica v škodo državi Sloveniji in bi to ves čas tlelo kot velika zamera, kot trajen vir konflikta, ki bi se prenesel znotraj Evropske unije in bi seveda grenil življenje vsem na tem delu Evrope pa tudi Evropski uniji in velikim silam, kot celoti.

Če se želi doseči trajen mir, mora biti pravična rešitev, zato bi bilo tudi načelo zunanje pravičnosti kot izhodišče tu tako zelo pomembno, kajti načelo "ex aequo et bono" zunanje pravičnosti, ki ga tako pogrešamo v tem sporazumu, bi pomenilo, da se da prednost zgodovinskim okoliščinam, kjer ima Slovenija vse argumente in vso pravico. Če pa gre zgolj za pravno načelo, tako kot je postavljeno v ospredje v tem sporazumu, pa bo primarna geometrija in geometrija se točno ve kako se bo končala. S sredinsko črto po zalivu, ki bo dokončna in nepopravljiva in z zaprtostjo Slovenije v njeno teritorialno ozemlje brez neposrednega stalnega neoviranega stika z odprtim morjem. Kar pomeni, da svoje strateške prednosti, lokacije, ki jo imamo, povezavo med Jadranom in srednjo Evropo, ne bi več mogli izkoristiti v polni meri. Niti ne bi v celoti mogli sami gospodariti s svojim prostorom. Ne pozabite, da sedanji čas, sedanja pozicija Slovenije je omogočala, da smo nekaj let nazaj razglasili svoje zaščitne pasove na morju. Mi de facto in de jure, torej dejansko v tem trenutku imamo polnopraven položaj obmorske države, ki ima teritorialen stik z odprtim morjem, ker smo lahko to storili. Če se enkrat presodi, da tega nimamo, seveda, teh zaščitnih pasov ni več mogoče razglasiti in to postane samo še lep spomin za nazaj.

Še nekaj je potrebno za konec dodati. Danes je bilo prav zanimivo poslušati argumentacijo. Na nek način bi bila zanimiva politološka analiza. Kajti, po eni strani so se nizali argumenti. Po eni strani smo opozarjali, da 90% slovenske pravne stroke tri oziroma štirje bivši predsedniki Ustavnega sodišča, predsednik prve demokratične skupščine, ki je tudi profesor ustavnega prava, nekateri najbolj vidni strokovnjaki s področja mednarodnega in pomorskega prava, kot prof. Pavliha, nasprotujejo temu sporazumu. Tudi nekateri ljudje, ki so posvetili svoje življenje Sloveniji in

slovenstvu, kot tržaški pisatelj gospod Pahor, izrecno nasprotujejo temu sporazumu. Pa smo naleteli na poskuse zapiranja ust, posmehovanje in celo na zastraševanje. Pa na kakšno tako polovičarstvo, ki velja, da se ga oživi tudi v tej dvorani. Na seji odbora je bil trikrat prebran prvi stavek iz današnjega intervjuja prof. Pavlihe, da je sporazum postopkovni argument. Ampak nikakor pa ni bil prebran drugi stavek, ki sem ga vsakokrat moral potem prebrati in ga citiram: "Zaradi pomanjkljivosti pomeni preveliko tveganje za Slovenijo." To je bistveno sporočilo in to je bistvo problem, s katerim se soočamo in o katerem bodo morali Slovenke in Slovenci, državljanke in državljani odločiti neposredno na referendumu. Da je prihajalo do poskusov zapiranja ust, ne govorim samo v tisti minuti, ki je bila kar mimo poslovnika omejena na eni od prejšnjih sej. Ampak tudi v primeru, ki ga je na javni tribuni razgalil isti prof. Pavliha, ki je dejal, da je od enega vidnih predstavnikov sedanje Vlade, ko je opozoril, da on nasprotuje pomanjkljivemu, za Slovenijo škodljivemu arbitražnemu sporazumu, dobil nazaj odsekano: "Potem pa bodi tiho."

Ampak, tisto, kar je problem vas, je v tem, da ustavna stroka ni bila tiho. Spregovorila je proti temu sporazumu. Mednarodni pravniki niso bili tiho. Večina jih je spregovorila izrecno proti temu besedilu. In seveda tudi strokovnjaki za pomorsko pravo so opozorili na pomanjkljivosti. In izjemno veliko tveganje, ki ga ta sporazum prinaša in zaradi katerega mu nasprotujejo - to pa je vaš problem.

In potem se poskuša celo zatekati k zastraševanju. Citiram izjavo predstavnice SD-ja: "Zakaj bi potem Slovenci želeli podaljševati neko agonijo, ko jim bodo rezali gume in jih napadali na Hrvaškem razni nacionalistični skrajneži s Hrvaške."

Ja, lepo vas prosim, to je magnetogram današnje seje. To je pač nizka kultura. Dvakrat. Prvič, se o sosedih, ki so pokazali izjemno sposobnost na področju zunanje politike, tukaj bi lahko bili za velik zgled že zaradi svojega iskanja konsenza in doseganja konsenza v celotnem političnem spektru. In s stroko bi bili lahko za zgled tudi obstoječi oblasti, ki je, žal, v tem ključnem trenutku odstopila od tega konsenza. In po drugi strani so znali briljantno odigrati svojo igro. Tisti, ki so bili zraven pri oblikovanju tega sporazuma, so mu kasneje "kao" za javnost nasprotovali, zato da so s tem dosegli nek notranji in kar je še pomembneje, zunanji politični učinek. To igro so oni odigrali briljantno.

Pri nas pa je prišlo do soliranja, do tega, da je obstoječa koalicija Slovenijo dejansko, državo uveljavilo kot talca v mednarodni skupnosti za svojo enostransko ozko politiko, ki je v resnici imela za cilj preusmerjanje pozornosti od notranje gospodarske neuspešnosti k iskanju zunanjega sovražnika. In zato so take besede do Hrvaške neprimerne. Hrvaška je zagotovo država, ki zasluži, da vstopi

v Evropsko unijo in ki zasluži spoštovanje, tudi za doseganje svojih ciljev na področju mednarodne politike.

Naš problem pa je, kako to omogočiti brez, da bi zato zaradi vaših napačnih potez spoštovana koalicija, trpela naša država.

In zato se vračam na začetek in s tem tudi končam, je edini način, da se gre na referendum. Zato tudi sam podpiram ta odlok, da se na referendumu glasuje proti, in da se s tem dejansko okrepi pogajalsko pozicijo te in vseh bodočih oblasti, ker se bo dokazalo mednarodni skupnosti, da je Slovenija država, ki zna spoštovati, uveljavljati in uporabljati tiste demokratične metode, tiste demokratične institute, kot je, denimo, referendum, ki jih mednarodna skupnost bolj spoštuje, kot jih včasih mi sami.

Kajti tista skupnost, tista država, ki se zna postaviti za svoje interese, je v mednarodni skupnosti upoštevana. Tista je uveljavljena. Tisti se potem omogoča, da pri sprejemanju tega, ampak tudi kateregakoli drugega akta v večji meri uveljavi svoje interese.

Za to v resnici gre, da se torej doseže točko, ko se s tem dodatnim argumentom seže ponovno za mizo, seže za ponovna pogajanja, poskuša doseči čim boljše besedilo, v vmesnem obdobju pa ostane sedanje stanje, ko imamo tudi z dokazljivo z razglašenimi zaščitnimi pasovi defacto in dejure dostop do odprtega morja in torej uresničene strateške interese države Slovenije.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Gospa Klasinc, replika.

JANJA KLASINC: Jaz bi, gospe in gospodje, replicirala zaradi tega, ker je danes s strani SDS najprej to gospod Janša naredil, zdaj pa še gospod Grims, že spet iztrgal del moje izjave na Odboru za zunanjo politiko in kaže, kot da je glavni problem v tem, da kakemu turistu, kot je bilo to storjeno meni, prerežejo gume. To je bil samo eden od primerov, kaj se je vse dogajalo. In nikoli nisem rekla, da je to grožnja.

Ampak do zdaj so se dogajali incidenti na obeh straneh, s strani turistov in gostiteljev. Potem, da so se dogajale popolne blokade slovenskega gospodarstva na Hrvaškem, da so posredi Piranskega zaliva pluli policijski čolni, da je bivša vlada pošiljala specialne enote na čelu z ministrom za notranje zadeve, to se pravi politično usmerjene policijske enote, na mejo s Hrvaško in da Slovenci v taki državi nočemo živeti.

In zato je v našem interesu, da čim prej končamo ta sporazum, da se mirno sporazumemo o tem, da nekdo tretji odloči, če mi skoraj 20 let nismo mogli sami. In prosim, da me ne citirate napačno, tako kot obračate vse ostale zadeve, ki jih je tu navajal tudi predsednik Vlade in drugi razpravljavci.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Postopkovni predlog, gospod Grims.

MAG. BRANKO GRIMS: Prosil bi, da opozorite spoštovano gospo Klasinčevo, da je dopustna replika takrat, kadar se napačno citira nekoga. V danem primeru pa sem dobesedno citiral vašo izjavo z današnje seje, ki jo lahko ponovim: "Zakaj bi potem Slovenci želeli podaljševati neko agonijo, ko jim bodo rezali gume in jih napadali na Hrvaškem razni nacionalistični skrajneži iz Hrvaške in potem počeli enako tudi pri nas."

To je današnja izjava, ki ste jo dali. Je korektna, je točna in je zabeležena v magnetogramu in se o tem vsakdo lahko prepriča. In prosim, ne obtožujte me, da sem jo kakorkoli iztrgal iz konteksta. Vsak se lahko sam prepriča. Moram pa tudi odkrito povedati, da nisem nič presenečen, ker sem zastraševanje kot vašo metodo napovedal našim že pred pol leta.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Hvala lepa, gospod Grims. To je bila tipična replika na repliko, ki vam je ne bi smel dati.

Besedo ima gospod minister za promet dr. Patrick Vlačič.

DR. PATRICK VLAČIČ: Hvala, predsedujoči.

Zdi se mi pomembno povedati nekaj o dostopu do odprtega morja in o tem, kako pravzaprav poteka plovba po svetovnih morjih.

Dovolite kratek diskurz v zgodovino. V 12., 13. stoletju sta dve državi obvladovali celotno morsko območje, ker sta imeli tako močno floto. Ena je bila Španija, druga je bila Portugalska. In papež je razdelil z bulo celotno takrat znano ozemlje in morja, eno eni državi, eno drugi državi. Poskušali so preprečevati plovbo saj se verjetno spomnite, da so bile takrat ladje oborožene vsem drugim na teh območjih. To je bil čas nesvobodne plovbe. V 16. stoletju je za vekomaj zmagal koncept svobodne plovbe. Hugo Grotius je bil tisti, ki je ta koncept takrat kot mednarodni pravnik spromoviral. Ta koncept še danes velja, koncept svobodne plovbe. V osnovi je plovba po vseh morjih svobodna.

Tako velja za vse pomorske države, da je plovba v vse in iz vseh pomorskih držav v osnovi svobodna. V letalstvu pa tudi v pomorstvu se včasih naredijo koridorji, po katerih se pluje, zato da je plovba bolj varna.

Med Republiko Slovenijo, med Republiko Hrvaško in Republiko Italijo je v Tržaškem zalivu tristrani Sporazum o shemah ločene plovbe. Ta tristrani sporazum v osnovi predvideva v dveh besedah to, da se pluje ob vzhodni obali Jadrana proti severnemu Jadranu, kamorkoli že gredo ladje in da se pluje iz zgornjega dela Jadrana po zahodni obali Jadrana. To je zaradi varnosti plovbe, nič posebnega.

Kar vam želim povedati, je, moram še enkrat prebrati samo stavek, da 3B. točka določa, da v arbitražnem sporazumu, torej

za arbitražni sporazum je določeno, da sodišče določi stik Slovenije z odprtim morjem, določi stik Slovenije z odprtim morjem. Ne vem sicer, kateri del tega stavka ni čisto jasen, ker nekateri pravijo, da bomo izgubili stik z odprtim morjem. Ampak, kar hočem povedati, je, da Slovenija bo dobila stik z odprtim morjem. Ampak ne glede na to, kje bo ta koridor teritorialni do stika z odprtim morjem. Sama plovba ladij, ki pluje v Koper ali pa iz Kopra, ne bo nujno potekala po tem koridorju, ker imamo mednarodni sporazum, ki zaradi varnosti plovbe določa, da ladje plujejo drugače.

Tudi, če se boste šli s svojimi jahtami za prosti čas iz slovenskega morja peljat v mednarodne vode ali pa proti Italiji ali pa proti Hrvaški ali pa kamorkoli, ne boste pluli po koridorju do odprtega morja, ampak boste pluli po najkrajši možni poti. Lahko, da boste pluli tudi po koridorju. Boste pač za to, ker bi želeli pluti po tako imenovani slovenski avtocesti do odprtega morja. Prav, tudi lahko boste. To ste naredili enkrat zaradi zanimivosti, potem pa nikoli več. Ker po morju se pluje po najbližjih poteh ali pa po shemah ločene plovbe.

Kar vam želim povedati, je, da ne strašiti slovenske javnosti, da bo Slovenija zaprta. Ker v arbitražnem sporazumu piše, določi stik z odprtim morjem. In ta stik je pomemben. Ne toliko za plovbo, pomemben je za hude čase. Pomemben je za hude čase. Pomemben je za hude čase, če bi prišlo do kakšnih nepredvidljivih poslabšanih odnosov v tem delu sveta. Bolj za to, kot za karkoli drugega. Tako, da prosim lepo, ne zavajati, ker je treba malo poznati, kaj pomeni plovba, kaj pomeni odprtost morja in kateri koncept je zmagal v zgodovini, ko sta se dva koncepta udarila.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospa Renata Brunskole.

RENATA BRUNSKOLE: Hvala lepa. Lepo pozdravljeni.

Danes lahko ugotovimo, da so se v današnji razpravi prikazala tudi določena dejstva, ki nekako niso po volji ravno vsem v tej razpravni dvorani. Končno, po 20-ih letih pelje arbitražni sporazum do rešitev odprtih vprašanj. Torej zato je danes čutiti toliko nasprotovanj, toliko negativnega predznaka, ker se bo zadeva rešila, morebiti tudi zato, ker se bo rešila v tem mandatu.

Gre za vzajemnost in željo po rešitvi. Interes obeh držav, tako Slovenije kot Hrvaške, ker se Republika Slovenija nikakor ne odreka suverenosti, se ne odreka avtonomiji, temveč, ker sta želja in interes obeh držav, tako Republike Hrvaške, kot Republike Slovenije, da se zadeve rešijo. Res je, da se je na nek način skupaj pokrilo več dejstev, kar je pripeljalo tudi do vzpostavitve večjega zaupanja med obema vladama. Začnemo s predsednikoma vlad in potem tudi na ravni pristojnih ministrstev, predvsem zunanjega ministrstva. In

tukaj gre za pozdravit in pohvalit, da je to sodelovanje prišlo na takšen nivo, ki je vzpostavil zaupanje. In da bomo tukaj, v Državnem zboru, najprej potrdili predlog Odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške ter 6. junija - verjamem in sem prepričana - da bomo državljanke in državljani Republike Slovenije preišljeno, vendar tudi odločno po 20-ih oziroma dobrih 19-ih letih pristopili k potrditvi arbitražnega sporazuma.

Predsednik Vlade je jasno povedal, da je sporazum dober in da Slovenija ne bo izgubila stika z odprtim morjem. Tudi zdaj, pred kratkim je bilo veliko razprave v tej smeri, da bo izgubila. Vendar to ni res. Kot je povedal tudi minister dr. Vlačič, 3.B točka Arbitražnega sporazuma izredno jasno opredeljuje, kako in kaj je v zvezi z odprtim morjem. Torej, Slovenija ničesar ne izgublja. Res pa je, da je lahko nastop nekaterih tudi demagoški in da želi prikazati nekatere zadeve bolj črno, da bi se ljudje ustrašili. Prihajam z območja, kjer živimo ob schengenski meji, na meji z Republiko Hrvaško. V prejšnjem tednu sem bila kot predstavnica lokalne skupnosti in tudi kot poslanka Državnega zbora dvakrat na dveh dogodkih. Na vabilo Republike Hrvaške oziroma lokalne skupnosti v torek, 27. aprila na Pantovčaku pri predsedniku Republike Hrvaške dr. Ivu Josipoviču, skupaj z Društvom slovensko-hrvaškega prijateljstva, Zelenim Jurijem.

Dvaindvajset let se že tradicionalno pri obeh predsednikih držav srečujeta dve folklorni skupini, ena iz Slovenije iz Vinice, ena s Hrvaške. In vedno znova je poudarjeno, kot pravijo na Hrvaškem v povesti, v zgodovini sta se slovenski in hrvaški narod razumela. Nikoli nista bila na takšni, kot bi rekli, bojni nogi, da se ta arbitražni sporazum ne bi rešil, da se ta zadeva ne bi potrdila. Tisti, ki živimo, kot sama, petsto metrov od schengenske meje, še kako dobro vemo, kako je to dobro sodelovanje pomembno.

Tudi iz Metlike, od koder prihajam, smo ravno 29. aprila prejeli sklep komisije Sveta Evrope, da bomo dobili častno evropsko zastavo. Zakaj? Zato, ker smo sedemindvajset let pobrateni s hrvaško občino Gradom Ozaljem, dvainštirideset let z italijansko občino Ronki in štirideset let z avstrijsko občino Wagna. Gre za mednarodno sodelovanje v okviru Evropske unije in izven meja.

Verjamem, da bo Republika Hrvaška čim prej vstopila v Evropsko unijo in da bo to sodelovanje med nami še naprej tako odlično, kot je. V petek, ko sem bila v Gradu Ozalju, na njihovi svečanosti je bilo izraženo ravno mnenje in upanje in želja, da bo tudi z naše strani, tudi kot neke vrste besede meni kot poslanki Državnega zbora, da bomo tukaj v Državnemu zboru najprej, potem pa tudi na referendumu glasovali in bili preišljeni v dobrobit tako Slovenije kakor tudi Hrvaške.

Menim, da tukaj ne sme biti dileme, da je ni dileme in da ljudje, ki nas poslušajo, ki nas spremljajo, torej, ob

schengenski meji je sploh po celem tem območju veliko slovensko-hrvaških zakonov, hrvaško-slovenskih. Ne vem, kdo bi nasprotoval nekemu v družini pa sploh tudi, če prihaja iz Republike Hrvaške, ker je to sodelovanje odlično.

Prej je bilo tudi izrečeno o tem, da mogoče ni bilo prav, ker se je dogovor sklepal ravno v času največje gospodarske in finančne krize. Ne vem, ali nekateri, ki razpravljajo, kako drugače se zavedajo dejstva, da nekatera slovenska podjetja imajo tudi pomembne obrate, svoje tovarne tudi v Republiki Hrvaški - tudi na našem območju je tako. Podjetje Kolpa iz Metlike ima pomemben obrat tudi na Hrvaškem, čez mejo. In to sodelovanje je pomembno, je zelo dobro. In želimo si, da se s potrditvijo sporazuma še okrepi ugled Republike Slovenije, okrepi dobro sodelovanje in da se to sodelovanje nadaljuje še naprej.

Pa še nekaj. Marsikdo, ki bo bil, ki bo glasoval o arbitražnem sporazumu, marsikdo, ki bo razmišljal o vsem tem in ki poslušá naše razprave, se je v tem času, kolikor časa se te zadeve rešujejo, šele rodil. Vendar sedaj bo že volivec in nima nikakršnih predsodkov proti sosedom s Hrvaške. Zatorej tukaj bodimo premišljeni. Stopimo skupaj in glasujmo tako, kot je v dobrobit najprej Republike Slovenije pa istočasno tudi Republike Hrvaške. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima gospod Franc Bogovič. Prosim.

FRANC BOGOVIČ: Hvala lepa. Lep pozdrav! Spoštovani predsednik, spoštovani ministri. Običajno je tako, da na mejah prihaja do določenih različnih mnenj, tudi do sporov. Slovenija ima zgledne odnose z Islandijo pa še s katero drugo državo. Zato mislim, da so takšne tenzije ali pa odprta vprašanja nekaj povsem običajnega, kot se dogaja med Republiko Slovenijo. In zagotovo se je v teh dvajsetih letih nabralo kar precej izkušenj iz teh mednarodnih odnosov, v katerih se vsake toliko časa tudi zaradi političnih potreb in zaradi česa naliže olja na ogenj tega problema. In resnično je to, da so vsi Slovenci in Slovenki utrujeni od teh vprašanj. Zanimiva pa je tudi zgodovina reševanja teh vprašanj in sam moram reči, da sem se tudi kot lokalni politik že srečaval s temi vprašanji, kajti okolje, iz katerega prihajam, je tudi eno od teh vprašanj. Govorim o jedrski elektrarni Krško, kjer je bilo vse od leta 2001 do leta 2003 tudi eno odprto vprašanje in se je poskušalo iskati rešitve. Takrat se je vzporedno z reševanjem tega vprašanja reševalo tudi vprašanje okoli meje. Vsi se še dobro spomnimo tudi sporazuma Drnovšek, Račan, ki je na nek način predvideval po veliki večini takrat v Sloveniji kar velike večine politike, neko rešitev, ki bila zgledna za medsosedske odnose, kjer se politika dogovori, potrdi določene dogovore in naredi na nek način zgled v medsosedskih dobrih odnosih.

Žal je takrat iz tistega paketa, ki je nesporno bil paket, tudi tisti, ki so sodelovali pri meddržavni pogodbi okoli jedrske elektrarne, so nam to iz prve roke potrdili, da je to paket, se je iz tega paketa izjalovil zgolj en sporazum, ki naj bi bil po takrat na nek način tisti proti argument, pozitiven za hrvaško stran, meja bi naj bila pozitivna, malce za slovensko. Takrat smo zaključili tisto epoho samo z enim dogovorom. Tudi sedaj se bojim, da bomo sprejeli ta sporazum oziroma določili način določanja meje iz katerega bo Slovenija potegnila krajši konec.

Kar nekaj je tudi teh opazk na sam način odločanja. Tudi sam mislim, da bi slovenska politika morala krepko sestiti skupaj, tudi lansko jesen, se dogovoriti o načinu dela in ne priti do tega, da sedaj odločamo o referendumu, in to težko zahtevno vprašanje, strokovno, predvsem pa politično, prenašamo na pleče slovenskega naroda.

Sam sem spremljal in sem opazoval tudi, kako so se zadeve lotili na Hrvaškem. Mislim, da je to prava pot. Predsednica vlade je dobila konsenz okoli dogovora, okoli izhodišč prej, preden, je šla v te dogovore. Pri nas pa se je zadeva tako urejala, da je praktično predsednik Vlade postavil na kocko, kot sam pravi, svojo politično kariero, prevzel odgovornost za to početje in tudi potem z različnimi manevri. Tudi ta referendum je del nekih manevrov, kako se poskuša celotno zadevo pokriti.

Sam mislim, da so ta opozorila, ki prihajajo s strani zelo uglednih državljanek in državljanov, danes so bili tu že omenjeni, gospod Boris Pahor, dr. France Bučar, dr. Pavliha, dr. Cerar, poznavalci te problematike, zadosti velika opozorila, da bi se slovenska politika morala ustaviti in ne iti z glavo skozi zid pri reševanju tega problema. Ta rešitev je sedaj še referendum, neka dvotretjinska politična podpora ali nepodpora, ki je bila na drugi strani meje upoštevana, se v Sloveniji ni upoštevala.

Zato sedaj mislim, da po nepotrebem prenašamo odgovornost na pleče volivk in volivcev, se pravi državljanek in državljanov, ki, mislim, da imajo tudi referendumov in tudi prevzemanja odgovornosti za taka početja, da jim to že malce hodi odveč. Bojim se, da je velik problem tega početja tudi to, da bo do dokončnega razpleta trajalo še kar nekaj let po tistem, ko bodo pogajalske pozicije tudi Sloveniji ušle iz rok. In ne vem, kdo bo takrat prevzemal politično odgovornost in v kakšni funkciji bo takrat, ko se bo dokončno vedelo, kakšen je ta sporazum.

Zato mislim, da bi bilo prav, da se na referendumu Slovenke in Slovenci odločijo proti temu arbitražnemu sporazumu in vrnejo odločanje tja, kjer se mora odločati, in se poišče neka rešitev, ki bi se v mednarodnih odnosih morala poiskati, pravična in primerna našemu času za ene in druge. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima gospod Dejan Levanič.

DEJAN LEVANIČ: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik.

Mislím, da je na referendumu treba glasovati za arbitražni sporazum, zato ker je dober, ker rešuje problem, ki ga rešujemo že 20 let, in ker arbitražni sporazum vsebuje vse tisto, kar je politika v preteklosti zahtevala, da mora arbitražni sporazum vsebovati.

Vse ostalo se mi zdi, da je danes boj nekega prestiža med političnimi strankami. Mogoče je pomembno vprašanje, kdo je dosegel tak arbitražni sporazum, v katerem času se to sprejema in zakaj ravno zdaj ta koalicija prihaja do takšnih rezultatov.

Toda konkretno k argumentom, ker se mi zdi to najbolj pomembno. Ker se mi zdi pomembno, da ljudje, ki bodo sprejemali to odločitev, ki je zavezujoča navsezadnje tudi za Državni zbor, vedo, o čem bodo odločali, in da sprejmejo to odločitev suvereno. Potem se bom vrnil tudi na argumente, ki so bili podani danes v Državnem zboru in ne držijo, strašijo ljudi in spodbujajo k temu, da se ljudje ne odločijo, da bi sploh šli na referendum, ali pa sprejmejo napačno odločitev.

Ključno, pri čemer morajo biti videni vsi argumenti, je, da, še enkrat ponovljeno, naloga arbitražnega sporazuma je določiti: a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju, b) stik Slovenije z odprtim morjem in c) režim za uporabo ustreznih morskih območij. Pri tem je zelo pomembno, da bo uporabljeno pravo, ki ga bo arbitražno sodišče upoštevalo pri odločanju v tem sporu, predvsem določeno spet v dveh točkah: prvič, pravila in načela mednarodnega prava takrat, ko se bo odločalo o meji na kopnem in morju, drugič, B točka za določitev stika Slovenije z odprtim morjem kot tudi režima, kjer bo uporabljeno mednarodno pravo, pravičnost, načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine. Kot ključno, noben enostranski dokument ali dejanje katerekoli strani po 25. juniju 1991 nima pravnega pomena za naloge arbitražnega sodišča in ne zavezuje nobene strani ter nikakor ne more prejudicirati razsodbe. To so zahteve, ki so se skozi zgodovino, če ste slišali argumentacijo, zakaj mora arbitražni sporazum vsebovati, to so argumenti, ki danes so zapisani v arbitražnem sporazumu. Tukaj je zapisanih več kot je vsebovanih v predlogu Ren 1 in takrat je tisti, ki danes najbolj nasprotuje sprejemu tega arbitražnega sporazuma, torej predsednik opozicijske SDS, Janez Janša, bil pripravljen sprejeti Ren 1, ki je bil slabši od tega, kar danes imamo na mizi. Danes je pa v bistvu že to nesprejemljivo. Jaz mislim, da tukaj velikokrat politika odigra svojo vlogo, in to ni prav. To ni prav, kadar se govori o argumentih in populizem na tem mestu, v tem času in o tako pomembnem vprašanju nima in ne sme imeti prostora.

Veliko je bilo povedano že na temo lastne suverenosti. Suverenosti ne izgubljam, ne dajemo svoje suverenosti v roke nekomu tretjemu, ampak smo si to pravico vzeli sami, sami smo določili pravila igre in na tak način se tudi s tem soočamo.

Petič ali pa desetič ali pa stotič bo tu danes tudi povedano, da arbitražno sodišče mora že določiti stik Slovenije z odprtim morjem. To pomeni, da ne dajemo arbitražnemu sodišču v razsojanje, ali Slovenija stik z odprtim morjem ima ali ne. To je dejstvo, stik imamo, treba je določiti to ključno točko in argumenti, ki prehajajo v nasprotje temu, pač ne vzdržijo. Zadeva je bila postavljena in poslana na Ustavno sodišče, da se vidi, ali je zakon kakorkoli v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije. Tudi tu smo dobili odgovor, ki bo pomagal pri odločitvi, ko se bodo ljudje odločali o referendumu, torej da ni v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije.

Ključno pri vsem tem je, da smo danes slišali en kup argumentov, ki seveda ne vzdržijo. Eden izmed teh je tudi ta, da ta arbitražni sporazum ne vsebuje načela pravičnosti, zunanje pravičnosti, "ex aequo et bono". Ampak vsi skupaj se moramo zavedati, da to danes zahteva SDS, ki je imel priložnost to načelo zapisati v blejski sporazum pa ga ni zapisal, to je bil tako imenovani načelen dogovor med premierama, Sanaderjem in Janšo, ampak zapisanega v sporazumu tega ni bilo. Niti ni ta njihov sporazum prišel do te točke, da bi bil ratificiran v Državnem zboru. In danes zahtevati nekaj, kar ni bilo zapisano nikdar in dogovorjeno z Republiko Hrvaško, je neodgovorno in je predvsem zavajajoče, kadar nastopamo pred argumenti slovenske javnosti. Je pa res, da bi v tistem trenutku "ex aequo et bono" bilo nujno, če bi šli na mednarodno sodišče v Haagu, kot je zagovarjal tudi predsednik SDS Janez Janša, pa tega nismo storili, hvala bogu, odločili smo se za arbitražno sodišče, kjer bodo pomembne tudi vse ostale relevantne zgodovinske okoliščine in kjer bomo lahko dokazovali z argumenti, ki jih imamo v memorandumu, tudi to piše v arbitražnem sporazumu, z ekipo Ministrstva za zunanje zadeve in vsemi tistimi, ki bodo pri tem pomagali.

Zelo na kratko. Neodgovorno se mi zdi danes, da nekdo v tej dvorani trdi, da bo Slovenija izgubila morje, da bo izgubila slovensko ozemlje, da se ogrožajo pravice Sloveniji do pomorske države, da se ogroža dostop slovenskih voda do Sredozemlja in tako naprej. To je neodgovorno in to ne drži, to je laž, ki se spodbuja samo zato, da bi ljudje glasovali proti arbitražnemu sporazumu. Mislím, da je treba biti vsaj toliko odgovoren in operirati z argumenti. Minister Vlačič vam je povedal, kaj so argumenti za stik z odprtim morjem, arbitražni sporazum ga določa, se pravi, Slovenija ta stik ima. Pri plovbi ladij pa to ni pomembno, ker se plovba opravlja drugje. Tako da je vse ostalo argument strašenja volivk in volivcev in spodbujanje k temu, da bi zavrnilí ta arbitražni sporazum.

Še zadnja stvar. Status quo, status, ki ga imamo danes, stanje v državi, se mi zdi, da ni dobro. 20 let rešujemo ta problem. Imamo ga priložnost rešiti na referendumu, rešiti na tak način, da bo Slovenija imela nekaj od tega, da bo rešila mejo, da bo pridobila svoje pravice. In zaradi tega bom z velikim veseljem na referendumu glasoval za arbitražni sporazum. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

K besedi se je javil minister za zunanje zadeve Samuel Žbogar.

SAMUEL ŽBOGAR: Hvala lepa, predsednik.

Poslanec gospod Levanič je rekel, da je politika odigrala svojo vlogo potem, ko smo dobili "Rehn 1" in "Rehn 2". Moram reči, da sem jaz v politiki nov, ampak da pa tu zelo vidim, kako politika igra svojo vlogo. To je neverjetno, kako se spreobrača zadeva, kaj v resnici je in kaj se govori. Jaz sem bil tam junija meseca, ko je Rehn predstavil svoj, to je Rehnov drugi predlog. Vem, da smo se bili pripravljene pogovarjati o "Rehnu 2". Pred tem smo imeli OZP, kjer smo se o tem pogovarjali. Hrvaški kolega je prišel in rekel, da je "Rehn2" za njih popolnoma nesprejemljiv, niti kot osnova za pogovore. In je zapustil pogovore. Sanader je istočasno imel pamflet v Bruslju, govor, v katerem je napadal Slovenijo, da ne bodo dali niti centimetra svojega ozemlja in konec je vsega. To je bil "Rehn 2". Edina sprememba v tem sporazumu od "Rehna 2" je časovnica. To je edini kompromis, ki smo ga naredili, da smo za pol leta odložili začetek veljavnosti arbitražnega sporazuma. Če bo začel veljati in ko bo začel veljati junija meseca ta sporazum, bo pol leta do takrat, ko bo Hrvaška podpisala. In to je vse. In v tem času mi lahko pripravimo in prevedemo vse, kar rabimo za memorandum tako da noben čas ni izgubljen.

Ampak hočem reči, kako neverjetno od junija meseca, ko je bil sporazum, ki je bil v našo korist na mizi in ko je Hrvaška zaloputnila z vrati, zapustila pogajanja, da je to popolnoma nesprejemljivo za njih, sedaj se pa govori, da je to za Hrvaško narejen sporazum, za katerega je dobila dve tretjini podpore, dve tretjini zato seveda, ker ima tako v ustavi zapisano, za nas je pa to slab sporazum, čeprav je bil junija meseca za nas to dober sporazum. To je res neverjetno in jaz upam, da bodo ljudje v teh štirih tednih, kar bo razprava, šli mimo te ideološke ali karkoli to je, politična razprava, in poskušali poslušati in brati sporazum in poslušati argumente oziroma soočenje argumentov. In tukaj pridemo do "ex aequo et bono". Meddržavno sodišče v Haagu seveda je institucija, velika institucija, ki ima svoj institut in lahko deluje samo po statutu. V statutu je tudi ena določba "ex aequo et bono" in se, če hočeš, da sodišče odloča kakor koli o neki pravičnosti, moraš sklicevati na eno določilo tega statuta. In

zato se je takrat govorilo o "ex aequo et bono". Ko govoriš o arbitražnem sporazumu, o arbitražnem tribunalu na novo določaš pravila. Mi smo v sporazumu določili pravila, arbitražni tribunal bo deloval po tem, kar je zapisano v sporazumu, ne po nekem statutu ali pa kakšnih drugih pravilih. In zato je bilo potrebno zapisati v ta pravila in smo vse to zapisali, kar je in celo boljše, kot je "ex aequo et bono", kajti "ex aequo et bono", kot je bilo že večkrat rečeno, še nikoli ni bilo uporabljeno v sodni praksi meddržavnega sodišča od leta 1945 naprej. Se pravi, da bi sodniki morali najprej določiti vsebino. In glede na to, kako so sodniki meddržavnega sodišča v Haagu odporni do takšnih inovacij, bi se verjetno zatekli kar k navadni pravičnosti.

Mislím, da je to zato veliko boljše, kar je tukaj napisano, ko smo sami določili, kaj je vsebina te pravičnosti, po kateri naj odloča. In prej je bilo rečeno, da je Hrvatom to simbolno dejanje, simbolno vprašanje, za nas je pa to vitalno življenjsko vprašanje. In to smo tudi dali notri, mora odločati, mora upoštevati vitalne interese držav poleg vseh drugih štirih točk, ki so omenjene.

Veliko tujih mednarodnih pravnikov je bilo konzultiranih v preteklosti glede raznih zadev in tudi glede "ex aequo et bono". Večinsko mnenje je, da je bolje, kot je bilo, da bolje kot vztrajati na "ex aequo et bono", je okrepiti načelo pravičnosti, se pravi dati več vsebine, da ne prepustiš sodnikom, da sami določijo, kaj je to. Večinsko je bilo mnenje, da odločitve sodišča v Haagu v preteklosti, tudi če bi bile odločene po "ex aequo et bono", ne bi bile drugačne, kot so sicer bile, in bolje, kot se usmeriti na to "ex aequo et bono", je usmeriti se na specialne okoliščine. In to imamo notri: relevantne okoliščine imamo notri, zgodovinske, geografske ali kakorkoli jih bomo opredelili v svojem memorandumu, ki ga bomo pripravili. Toliko o "ex aequo et bono" oziroma o tem, da ga ni v tem. Mislím, da je veliko bolje to, kar je v tem sporazumu, da mi usmerjamo sodnike, arbitre, kako naj odločajo, v kakšni smeri naj odločajo. Poleg tega bo to pet arbitrov, od tega bo en Slovenec, ostali pa ne bodo sodniki meddržavnega sodišča.

Gospod Pukšič je rekel, kaj bo potem, če sporazum ne bo potrjen in tudi poslanec Grims je govoril o tem oziroma je repliciral na vprašanje predsednika Vlade, kaj je predlog opozicije, če bo sporazum zavržen s strani volivcev. Seveda predsednik Vlade sprašuje opozicijo, ker opozicija nagovarja volivce, naj glasujejo proti temu sporazumu, zato pa tudi sprašuje, kaj je opcija. Kajti opcije ni. Opcija je status quo, kot smo tukaj slišali, se pravi, da Hrvaška vstopi v Evropsko unijo z nerešenim mejnim vprašanjem s Slovenijo. Mislím, da vsi vemo, potem ko bo Hrvaška članica Evropske unije, se nikakor ne bo pripravljena pogovarjati z nami o kakršnemkoli stiku, zato pa je ta sporazum tako napisan, kot je, da se sedaj določi stik z odprtim morjem, kot je, da se

sedaj določi stik z odprtim morjem, določi, odredi stik z odprtim morjem Slovenije. Mislim, da je to tako jasno, da se nima smisla sprenevedati. Vsekakor pa staus quo, kot je sedaj, ni v korist Slovenije in ga je treba preseči čim prej.

Gospod Pukšič, vi ste rekli, največji problem je, da se mora Hrvaška umakniti z okupiranih ozemelj. Pa saj to je v sporazumu. V členu piše, nobeno dejanje, noben dokument po letu 1991 se ne more upoštevati. To je to. Sodišče naj pač potem ugotovi, kaj je bilo stanje leta 1991 in se bo potem v šestih mesecih, kot pravi sporazum, umaknila tja, kamor se bo morala umakniti. To je notri v sporazumu. Če se dva ne strinjata, ne moreš vsiliti svoje volje, vprašaš tretjega. In to smo sedaj storili. Kot se kregaš s sosedom, ker se premika na tvojo stran. Ja, če se nočeš z njim pretepati, potem greš k sodniku. In če ta sosed ne more dokazov predstaviti pred sodišče, kaj vse si je uveljavil, ampak se vzame stanje, ki je bilo pred začetkom spora, potem greš k sodniku, ki bo odločil tako, kot je treba in tako kot je prav in tako kot je res.

Samo še to. Čisto na začetku je bilo enkrat govora o členu a in b oziroma o 3. členu a, b, c razdelku. 3. člen govori, a, določiti mejo na morju, kopnu, b, stik z odprtim morjem in c, določiti, relevantne morske pasove. A, b in c ne pomeni časovnega sosledje. Sodišče bo objavilo eno odločbo, tako tudi piše. In ne bo časovno odločilo najprej o a, potem o b, potem o c, ampak o vsem naenkrat. O tem smo veliko govorili, ko smo sestavljali ta sporazum. Zagotovilo komisarja Rehna v tistem času je bilo, da lahko on pred sodiščem priča, da to ni a, b, c, časovno sosledje, ampak so pač alineje, zapisane, o čem se mora odločati. Na začetku je bilo govora o tem, zakaj smo šli v b, ker seveda je že v morje in kopno, imamo stik že tam. Seveda ga lahko imamo. Ampak potem pa sploh bi bili očitki, da smo izgubili stik z odprtim morjem. Zato smo izrecno vztrajali, da se zapiše tudi stik z odprtim morjem in da se ga določi, da ne bo nobenega dvoma. In ga tudi ni. Tako, hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima mag. Borut Sajovic. Prosim.

MAG. BORUT SAJOVIC: Hvala lepa, gospod predsednik, za besedo, spoštovani minister. Smo čisto pred eno navadno, običajno življenjsko situacijo, ko imamo spor, ko imamo neko težavo in jo želimo rešiti. Kako v življenju ravnamo ljudje? Pametni se usedejo za mizo, se sporazumejo in dogovorijo. Neki drugi, z nekimi drugimi negativnimi čustvi in nagibi pa bi se prerekali vse življenje, potem nezadovoljni, zagrenjeni odšli nekam drugam s tega svojega sveta in pa to travmo prenesli na potomce. Tisti, ki smo doma s podeželja, vemo, da so številne slovenske kmetije desetletja nazaj prišle na kant, na boben, ker so se brezplodno tožarili za nekaj metrov zemlje, uveljavili svoj prav, potem pa so seveda svoje pobrali

odvetniki. Sam podpiram rešitev arbitražnega sporazuma. Tudi če bi se ne odločili za referendum, bi prevzel to odgovornost in bi pritisnil na tipko "za", da je arbitražni sporazum dobra in prava rešitev. V slovenski politiki smo se očitno odločili, da bomo soodločanje pri tej zadevi prepustili volivkam in volivcem, kot je tudi razumno in prav. Vendar pa me skrbi naslednje. Ne skrbi me ta naša neenotnost pred referendumom. Prav je, da volivkam in volivcem zadevo obrazložimo in da se potem odloči vsak od njih sam, kaj bo dal v skrinjico za glasovalne lističe, tako kot misli, da je prav. Skrbi pa me, če bomo to našo neenotnost ohranili tudi po referendumu. Poznane so travme iz več kot 60 let nazaj, ko politika želi deliti volivce na take in drugačne. Bistveno pa se mi zdi povedati, da ne glede na to, kdo bo po referendumu bolj ali manj zadovoljen, da si damo obljubo in zavezo, da bomo kakršnokoli odločitev na referendumu kot politiki v Državnem zboru in spoštovali. To bi pa bilo, se mi zdi, veliko narodno zavedno in domoljubno dejanje.

Poglejmo nazaj v zgodovino. Ko smo bili Slovenke in Slovenci enotni, takrat smo dosegli velike cilje in velike rezultate, o katerih so sanjale generacije naših prednikov. Tako je bilo na referendumu ob osamosvojitvi, tako je bilo takrat, ko smo se odločili, da gremo na svojo pot.

Kaj reči o samem sporazumu. Zdi se mi, da prinaša zelo veliko. O tem, ali imamo stik z odprtim morjem ali ne, o tem je nesmiselno govoriti. To je tako, kot če bi nekdo poklical ključavničarja, da mu popravi vrata, potem bi pa sam o sebi dvomil, ali sploh vrata ima ali nima. Trdno sem prepričan, da Slovenija je imela in ima stik z odprtim morjem, da je termin pomorske države nek drug termin, da našo obalo, naše morje ohranjamo, s sosedom pa bomo rešili nek travmatičen, skoraj dve desetletji dolg spor in lahko se bomo oboji osredotočili na zadeve, ki so za vsakdanje življenje zelo, zelo pomembne.

Vesel sem bil informativnih oddaj v teh prazničnih dneh, ki kažejo, kako si občine na eni in drugi strani meje želijo povezovanja, sodelovanja, odprtosti, in za to gre. Če bomo živeli s sosedi, s prijatelji v slogi, v sodelovanju, potem bodo tudi gospodarski rezultati za obe državi bistveno boljši. In to je edino, kar nas vodi naprej. Sam bom referendum nocoj podprl, ker očitno druge rešitve ni, na samem referendumu pa arbitražni sporazum. In jaz sem prepričan, da bo večina Slovenk in Slovencev na strani tistih, ki si sporazumevanja, odločitve, sodelovanja želijo, za razliko od tistih, ki bi neke prepire gojili še naprej. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima gospa Silva Črnugelj. Prosim.

SILVA ČRNUGELJ: Hvala lepa za besedo. Lepo pozdravljeni minister, kolegi in kolegice!

Zelo interesantno je, kako je recimo razprava o enem tako tehničnem odloku, o razpisu referendumu o Zakonu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, spodbudila toliko kreativnosti in ustvarjalnosti, da smo kar citirali vrsto naših pesnikov in pisateljev, Prešerna, Cankarja, in verjetno, da je tudi to, da imamo in živimo v času, ko je Ljubljana svetovna prestolnica knjige. Jaz bom citirala Mateja Bora: "Pa majhni smo, toda majhnih je mnogo." Kljub dejstvu, da vsa ta leta, od davnega leta 1991, nismo uredili tako pomembnega vprašanja, kot je potek meje s Hrvaško, pa kljub majhnosti smo dosegli, da danes v Državnem zboru že tretjič obravnavamo problematiko arbitražnega sporazuma.

Obsežno statistiko obravnav je predstavila predsednica Odbora za zunanjo politiko. Res je, da je arbitražni sporazum le postopkovni dokument, ki opredeljuje le izhodišča za pričetek dela arbitrov oziroma kako in na kakšen način bo arbitraža odločala o vsebini, saj tega sami v bilateralnih odnosih v minulih 19 letih nismo zmogli sami, ne Hrvaška in ne Slovenija. Res je, da je Državni zbor že odločal o arbitražnem sporazumu in da danes odločamo le o odloku o razpisu zakonodajnega referendumu o ratifikaciji arbitražnega sporazuma. Res je, da se državljanke in državljani ob odhodu na referendum ne bodo in ne bomo odločali o poteku meddržavne meje na kopnem in na morju, ki ga obe državi kljub svojim temeljnim ustavnim listinam že 19 let tolmačita drugače ali čisto drugače oziroma različno. Tisti, ki boste šli na referendum, ne boste odločali o katerikoli meji, odločali boste o začetku arbitražnega postopka pri mednarodnem telesu, sestava katerega je bila določena enakopravno po dolgoletnem pogajanju, mukotrpnem, da ne rečem še kakšnem, ob mediaciji Evropske unije. Odločali se bomo o pričetku dolgotrajnega procesa, ki bo trajal najmanj tri leta ali več. Modrost in zrelost je tisto, kar pričakujem od Slovencev in Slovenk in vseh tistih, ki boste šli na ta referendum. In kaj pričakujem, da se bo zgodilo ob sprejetju? Jaz pričakujem, da bodo prenehala sovraštva, napetosti in negotovosti med dvema narodom, ne le na meji, ki so v davni preteklosti mislili celo, da so bratje. Pričakujem, da se bo začel postopek in proces normalizacije odnosov med državama. Sporazum diktira dober pravni okvir za prenehanje dolgotrajne agonije in konstruktivni kompromis, kot smo danes že neštetokrat slišali. Jaz ga vidim kot inštrument, ki bo spodbujal normalne, prijateljske, dobrososedske in mednarodne odnose, ki so predpogoj za tako potrebno stabilno gospodarsko sodelovanje, ki ima več kot stoletno tradicijo in jo kaže tudi nadaljevati. Soodvisnost prijateljskih, dobrososedskih odnosov in kakovostnega gospodarskega sodelovanja je pomembno nadaljevati, predpogoj za dolgoročno ekonomsko sodelovanje je dejansko perspektiva za vse nas. Če bomo videli malo naprej, bomo videli tudi širitev trga, tržišč in produktov. Vse to pa

prispeva k boljšemu življenju in kakovosti življenja, saj to je tudi cilj socialdemokratske politike, ki je usmerjena k človeku, ki je usmerjena k izboljšanju življenja in ne samo nekaterih ali elit, ki so vsa ta leta živeli na račun tako zlahka ustvarjenih konfliktov in posledic od teh konfliktov. Le komu v dobro in zakaj.

Naj še enkrat ponovim, zakaj in kako se mi zdi in mislim, da je treba povedati, zakaj je sporazum pomemben in dober. Zagotavlja uresničitev strateških ciljev in interesov Slovenije. Bistveno izboljšuje odnose med državama. Na dober način postavlja nalogo arbitražnemu tribunalu, da bo odvzel veter z jadra sovražno nastrojenim politikam v obeh državah, in bo življenje ljudi ob meji in tistih, ki živijo ob morju, lažje. Verjamem in upam, da se bomo udeležili tega referendumu. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima gospod Janez Janša v okviru časa SDS. Prosim.

JANEZ JANŠA: Hvala za besedo. V tej razpravi je bil velikokrat omenjen oziroma je bil delan poskus primerjave med blejskim sporazumom in tem sporazumom.

Na Bledu ni bilo nobenega sporazuma. Če kdo razpolaga z blejskim sporazumom, naj mi ga pokaže. Slovenija tam ni podpisala nobenega sporazuma. Tudi dogovorila se ni o nobenem sporazumu. Na Bledu je bilo doseženo samo načelno soglasje, da sporazum poskušamo uskladiti, na Bledu je bilo doseženo soglasje, za katerega je takrat v Sloveniji obstajala praktično politična enotnost vseh parlamentarnih strank z delno izjemo Slovenske nacionalne stranke, da poskušamo rešiti mejni problem tudi s pomočjo tretjega. Ker pa Hrvaška ne na Bledu in ne na predhodnih pogovorih ni bila pripravljena pristati na uporabo načela zunanje pravičnosti, tam seveda ne samo, da ni bil podpisan noben sporazum, tudi skupna izjava, ki je bila takrat pripravljena, ni bila podpisana. Bilo je samo ponovljeno, da smo pripravljene reševati mejni problem med Slovenijo in Hrvaško tudi s pomočjo tretjega, tudi s pomočjo haaškega sodišča, pod pogojem, da to sodišče presoja ne po mednarodnem pravu, ampak po načelu "ex aequo et bono". To načelo "ex aequo et bono" oziroma zunanje pravičnosti je takrat v Sloveniji izrecno zahtevala opozicija, ravno tiste stranke, ki danes govorijo, da je danes to načelo pravzaprav nepomembno oziroma je tako ali tako to nekaj istega kot splošno načelo pravičnosti v mednarodnem pravu, so še nekaj let nazaj najemale strokovnjake, da so pisali pravne ekspertize o tem, kako je to načelo zunanje pravičnosti vitalnega pomena za Slovenijo. Kot da se je to v nekaj letih popolnoma spremenilo oziroma pozabilo. Mednarodno pravo se v treh letih ni spremenilo, statut haaškega sodišča se ni spremenil, načelo zunanje pravičnosti ima isti pomen, kot je bil takrat.

Slovenija je v času od tega, ko smo dosegli polovično soglasje o tem, da smo pripravljene reševati mejno vprašanje tudi s pomočjo tretjega, naročila tudi številne ekspertize pri mednarodnih pravnih strokovnjakih. Tudi številni neposredni pogovori z njimi so bili opravljeni in oni so v veliki meri pritrdili temu, da je načelo zunanje pravičnosti za Slovenijo v primeru, če Slovenija delegira reševanje mejnega vprašanja s Hrvaško tretji osebi, neki mednarodni instituciji, vitalnega pomena.

Govorili smo tudi z nekdanjimi člani pa tudi še z aktualnimi člani haaškega sodišča, s člani sodišča za pravo morja iz Hamburga, številnimi eksperti, ki so pravzaprav vsi enotno dejali, da ima Slovenija izjemno močan zgodovinski argument v zvezi s svojo, ne zahtevo, ampak pravico do teritorialnega stika z mednarodnimi vodami, ker je bil velik del morja, ozemlja in prebivalstva po 2. svetovni vojni po pariški mirovni konferenci enostavno odvzet oziroma zanikan, in to na isti mednarodni mirovni konferenci, na kateri je Hrvaška pravzaprav dobila od Italije nazaj vse: celotno ozemlje in celotno prebivalstvo.

V pripravah na delegiranje reševanja tega vprašanja s pomočjo tretjega je Slovenija zbrala številne listine, številno dokumentacijo, ki govori v prid našim argumentom. Del te dokumentacije je bil objavljen v tako imenovani beli knjigi, ne pa v celoti. Razpolagamo torej z močno argumentacijo, ki jo lahko Slovenija predloži mednarodnemu sodišču ali arbitražnemu tribunalu, vendar bo ta dokumentacija prišla v poštev samo, če bo to sodišče lahko presojalo širše, bistveno širše od okvira, ki ga daje ta sporazum, ki ga danes dajemo na referendum.

Skoraj vsi tuji strokovnjaki so dejali, če bodo tisti, ki bodo odločali o vaših pravicah na morju, predvsem na morju v zvezi z mejo, odločali o mednarodnem pravu, potem bodo potegnili črto po sredini Piranskega zaliva, ker je to nek temeljni princip mednarodnega prava, ki rešuje takšna vprašanja razmejitve na morju. In ta črta se bo končala tam nekje, kjer je zdaj razmejitev z italijanskim morjem in se ne bo končala v mednarodnih vodah. Vsak, ki pogleda na zemljevid vidi to zelo jasno. Na ta način vi nikoli ne boste obdržali te pravice, za katero pravite, da jo imate skozi celotno zgodovino. Torej ne vztrajajte na nekih okvirih, kjer boste omejeni z mednarodnim pravom. Edino, kar Sloveniji omogoči, da razvije svojo argumentacijo, ki je bila v veliki meri zbrana v beli knjigi oziroma takrat, ko se je bela knjiga delala, je reševanje izven togih okvirov mednarodnega prava. In za takšne primere statut haaškega sodišča predvideva reševanje po načelu zunanje pravičnosti.

Lahko vam tukaj preberem ekspertizo, ki sta jo napisala dr. Vlačič in dr. Grbec, kjer pledirata s tem, kako Slovenija pravzaprav brez tega načela tega vprašanja ne sme prepustiti v odločanje nobeni tretji strani. Še v tistem času, v času

našega mandata, naša vlada ali pa naša takratna koalicija ko bi pristala na sporazum brez "ex aequo et bono", bi bile reakcije strašanske. Že zato, ker na tiskovni konferenci na Bledu to načelo ni bilo eksplicitno omenjeno, je bilo lepo število protestov na naslednjem sestanku, ko smo se o teh stvareh pogovarjali s predsedniki vseh parlamentarnih strank. Šele ko je bilo jasno, da tam ni prišlo do nobenega dogovora, razen do tega, da skušamo doseči dogovor o nekem sporazumu, ki bo imel več kot dvotretjinsko podporo v obeh državah, so se te strasti pomirile. Nihče iz opozicije danes ni uporabljal enakih ali pa tako ostrih besed obsodbe, kot smo jih poslušali takrat, in to popolnoma neupravičeno.

Kaj se zgodi, če imaš močno argumentacijo in dokumentacijo, pa tisti, ki presoja o tvoji pravici, tega enostavno ne vzame v obzir, smo lahko Slovenci videli v času po drugi svetovni vojni na Pariški mirovni konferenci. Takrat smo pripravili za tisto mirovno konferenco izjemno obsežno in dobro dokumentacijo, nekaj izvodov te dokumentacije še obstaja, s podrobnimi zemljevidi, pravzaprav vse vasi v Furlaniji-Julijski krajini, pa vse do Dalmacije in po Istri. Za vsako vas na tem ozemlju je natančno napisano, koliko je kakšnih prebivalcev. Napisano je, kakšne šole so tam, kakšna je gospodarska struktura. Priložene so številne zgodovinske listine, dokumentacija, na podlagi katere bi morala danes Slovenija imeti tako Trst, Gorico kot tudi Istro. Pogledajte to dokumentacijo in boste videli, koliko vasi v Istri je sploh imelo hrvaško prebivalstvo leta 1947. Kaj se je zgodilo? Vsa ta argumentacija enostavno ni prišla v poštev, ker se je odločalo na podlagi drugih principov. Danes Slovenija nima ne Gorice ne Trsta. In zdaj se pogovarjamo celo o tem, da bo nekdo drug odločal o tem, ali sploh imamo teritorialni stik z mednarodnimi vodami. Kot da se iz teh zgodovinskih izkušenj nismo ničesar naučili.

Ko je tudi Slovenija pristala na to, da poskuša reševati vprašanje meje med Slovenijo in Hrvaško s pomočjo tretjega, je to naredila na podlagi, kot sem že prej dejal, nekega skoraj popolnega političnega soglasja v Sloveniji, s tem da so bili zelo jasno definirani pogoji, na podlagi katerih se lahko podstopimo tega podjetja. Vendar se soglasje ni končalo na tej točki. Ko smo na podlagi načelnega dogovora, da skušamo poiskati nek okvir za sporazum, ustanovili dve mešani komisiji za meje in za pravni okvir, je v obeh komisijah sodelovala tudi opozicija. Tudi nekateri, ki so danes ministri v aktualni vladi, so sodelovali v teh komisijah. Oni so se pogajali, jaz kot predsednik Vlade se nisem pogajal. Gospod Vlačič pravi, da se takrat ni nič doseglo. Govori o sebi, on je bil član te komisije, ki se je pogajala. Naj bi se bolje pogajal, pa bi morda prišli hitreje naprej. Vendar pa, roko na srce, nihče jih ni priganjal, čas ni delal za Hrvaško, ampak je delal za nas. V ta pogajanja nismo želeli vnašati nobene nerveze. In ravno v času, ko se je situacija skoraj popolnoma obrnila v

slovensko korist, ko bi po logiki stvari moralo priti do nekega pametnega, racionalnega dogovora, kjer Slovenija ne bi tvegala to, kar tvega v tem sporazumu, je prišlo do soliranja, do tega, da se je desetletje grajena politika konsenza o teh vprašanjih v Sloveniji zapustila. V hrvaškem tisku smo prebrali, da se pripravlja podpis nekega sporazuma, nato smo tudi v hrvaškem tisku prebrali prvi osnutek tega sporazuma in potem smo bili seznanjeni s tem besedilom, ki je bilo praktično ad acta, dogovorjeno. Če je to pametna politika, se res lahko vprašamo, kakšni so kriteriji za takšno pametno politiko.

Ko je prej predsednik Vlade našteval to, kaj bo Slovenija dobila, če na referendumu ratificira ta sporazum - preberite si ta magnetogram - je naštel dve stvari. Med tema dvema stvarima ni teritorialnega dostopa do odprtega morja. Niti enkrat ni dejal, da Vlada zagotavlja, da bo Slovenija ta dostop ohranila. Tudi noben drug predstavnik Vlade tega ni dejal. Nekateri koalicijski poslanci so to dejali, ampak niste mogli citirati tega, kar je dejal predsednik Vlade. Predsednik Vlade je dejal, da bo Slovenija s tem dobila dober imidž v regiji in da bo zaradi tega pohvaljena v Evropi. Ali se še kdo spomni, kakšen imidž je dobila Slovenija pred 90-imi leti, ko je izgubila koroški plebiscit?! Nihče več se ne spomni, kakšen imidž je kdo takrat dobil. Meje, ki so se takrat postavile, pa še danes stojijo. In naše narodnostno ozemlje se je zaradi nespametne ljubljanske politike pred 90-imi leti skrčilo za nekatere vitalne dele ozemlja in prebivalstva. Deloma podobna zgodba se je potem ponovila tudi po drugi svetovni vojni in zdaj smo pred tem, da bomo še tretjič naredili nek korak, ki nas bo skrčil.

Treba je razumeti, da je država, ki ima pravico do razglasitve suverenih pasov v mednarodnih vodah, pomorska država, da je država v polnem pomenu besede suverenosti, da ni prikrajšana država, kot piše naš predsednik v svojih knjigah o mednarodnem pravu ali nekateri drugi pravniki, ki so sodelovali pri pripravi tega teksta sporazuma. In treba se je tudi zavedati, da prvič, kot je že prej dejal kolega Tanko, meja med Slovenijo in Hrvaško z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo ne bo izginila, samo carina bo odpravljena. Hrvaški vstop v schengensko območje je možno pričakovati hkrati z vstopom večine držav zahodnega Balkana, ne samo v Evropsko unijo, ampak tudi v schengensko območje, in to zaradi kompliciranosti situacije na njihovih mejah. Minila bodo desetletja, preden bodo države zahodnega Balkana vstopile v schengensko območje. Morda nikoli. Pa tudi če se bo to zgodilo, kje so garancije, da nekoč meje, ki v Evropi izgubljajo, vsaj deloma, na svojem pomenu, ne bodo spet enako pomembne, kot so bile pred desetletji. Treba je misliti tudi na prihodnje rodove. Evropska unija ni božje kraljestvo in ne bo obstajala večno, lahko se marsikaj zgodi že v življenju naše generacije, kaj šele v življenju prihodnjih generacij. In

odločitve, ki se danes sprejemajo, bodo vplivale tudi na njih, kot je tistih 5 tisoč glasov, ki so zmanjkali ob koroškem plebiscitu, trajno zaznamovala slovenski narod in tudi slovensko državo, zdaj ko jo imamo. Poglejte na zemljevid in se prepričajte, če ne verjamete. To je res izjemno pomembno vprašanje. Z lahkoto se odpovemo nekemu, bi rekel, imidžu poslušnega, pridnega igralca v regiji za dva meseca in ohranimo vitalne slovenske nacionalne interese. Tisti, ki bo dal na eno stran tehtnice imidž, s katerim je očitno obseden - v vseh dimenzijah, na drugo stran pa teritorialni stik Slovenije z odprtim morjem, sploh ne ve, kaj je reševanje državnih problemov.

Zaključil bi še enkrat, da se ne bom ponovno oglašal na to temo. Pozivam vse tiste, ki primerjate blejski sporazum in ta arbitražni sporazum, da oba pokažete, da bomo videli, kaj primerjate. Še posebej nekatere poslance tam iz koalicije, ki so se komaj rodili pred 20-imi leti, je težko poslušati, ko v vsakem drugem stavku uporabljajo stvari oziroma oznake za dogodke in stvari, ki jih ni bilo. Tu je treba biti korekten. Mi tej vladi ne odrekamo dobrih namenov na začetku tega mandata, ko se je zagnala v to, da reši ta problem, vendar pa je potem na neki točki politični interes in korist prevladal nad nacionalnimi koristmi. Tudi to, kar smo slišali celo s strani ministra, češ, da v prejšnjem mandatu ni bilo nobenega koraka naprej in da je alternativa temu sporazumu nadaljevanje nekega konfliktnega stanja. Tudi to ne drži. Ne eno, ne drugo. Prvič, podpisana s strani obeh vlad in v veliki meri spoštovana je bila Brionska deklaracija. Brionska deklaracija je vrnila situacijo nazaj na 25. 6. 1991, ne ta sporazum. Z Brionsko deklaracijo se je hrvaška vlada zavezala, da ne bo delala več enostranskih korakov in se je tudi zavezala, da noben, ki je bil narejen po osamosvojitvah obeh držav, nima nobene pravne veljave. Ne tega pozabiti, tudi če je bil kdo takrat v tujini in tega ni spremljal. In zadnjih pet let od te deklaracije naprej z izjemo spora pri Mirišču, ki pa smo ga rešili v korist Slovenije, ni bilo nobenih incidentov. Tudi trajno žareči problem gospoda Jorasa, ki ni mogel preko slovenskega ozemlja do svoje parcele in svoje hiše, je bil rešen, in mu ni treba več hoditi preko hrvaškega mejnega prehoda, niti plezati čez cvetlična korita. To v dimenziji celotne zadeve ni kakšna velika stvar, ampak je vseeno to problem, ki je bil prej vsak drugi dan na prvih straneh časopisov in na udarnih vesteh televizijskih poročil. Alternativa zavrnitvi tega arbitražnega sporazuma na referendumu ni nadaljevanje konfliktov, ker teh konfliktov ni.

Prej je ena od poslank govorila o tem, kako smo včasih doživljali popolne trgovinske in gospodarske blokade s strani Hrvaške. Nikoli v času, odkar Slovenija obstaja, Hrvaška ni uvedla nobene trgovinske niti gospodarske blokade. Čas našega mandata smo uspeli doseči spoštovanje načela vzajemnosti pri pridobivanju nepremičnin. Danes lahko slovenski državljani

kupijo nepremičnine na Hrvaškem, tako kot hrvaški pri nas. Prej to ni bilo možno. To je Slovenija dosegla, ne da bi kdo pravzaprav opazil, razen tistih, ki te nepremičnine kupujejo. In še marsikaj se je v tem času premaknilo na bolje in tudi konfliktov ni bilo in tudi zdaj niso potrebni. Tudi nekih brezglavih, neargumentiranih blokad hrvaških pogajanj, nima smisla v primeru, če sporazum pade, ponovno uveljavljati, ker je to orožje ta vlada enkrat že nespametno uporabila in ga ni možno ponoviti pa tudi ne bi bilo smiselno.

Bo pa potrebno izkoristiti čas, ki je še na razpolago, ki bo na razpolago do glasovanja o hrvaškem vstopu v Evropsko unijo oziroma do glasovanja o ratifikaciji hrvaške pristopne pogodbe, da se najde boljši sporazum, kar je ena od obeh alternativ. Rekli boste, kakšen sporazum bi bil boljši. Mi smo dali pripombe na drugi Rehnov predlog, tisti tekst je bil za nas sprejemljiv, tako da imate alternativo sporazuma, ki bi bil za nas sprejemljiv, vendar nas ni nihče vprašal, ko ste se pogajali oziroma podpisovali. V vsakem primeru mora sporazum, ki bi bil sprejemljiv za Slovenijo in ki prenaša določene meje na neko mednarodno institucijo, vsebovati določitev celotne meje, ne nekega stika po načelu zunanje pravičnosti, ali pa mora biti že v sporazumu določen okvir, v katerem jasno piše, da Slovenija ima teritorialni stik z mednarodnimi vodami. Ne pa, naj ga šele določi.

Pa še v tem primeru, po aktualnem sporazumu, ne piše teritorialni stik ampak piše stik, to je lahko karkoli, in to vsi dobro vemo. Če bi bilo vseeno, nas seveda Hrvaška ne bi pripeljala do tega, da se napiše teritorialni in bi tako tudi pisalo. Ampak ker je Slovenija popustila, tukaj seveda tega ne piše. Možno se je v sporazumu izogniti izrecni omembi "ex aequo et bono", vendar mora potem biti opisano stanje, ki je takšno, kot je danes, ko Slovenija ima teritorialni dostop do mednarodnih voda. Hrvaška to osporava, ampak te pravice si Slovenija nikoli ni pustila formalno vzeti.

Obstaja pa seveda še druga možnost, ki je še hitrejša. Enkrat je bil že izpogajan nek sporazum, ki ga Hrvaška ni ratificirala. Če se ji mudi, naj ga ratificirajo in bo problem rešen. Torej obstajata dve alternativni in znotraj tiste prve, če vprašanje meje rešuje nekdo tretji, sta dve varianti, ki sta več ali manj do podrobnosti izdelani, tako ne govoriti, kaj so alternative. Zadnjič smo gledali prenos in smo poslušali predsednika Vlade, ki si je vzel pol ure časa, poslanci so imeli pa po eno minuto, ko se je obravnaval zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, ki je desetkrat ponovil za tisto govornico: "Tisti, ki nasprotuje temu sporazumu, povejte kaj je alternativa." V eni minuti se tega ni dalo. Obstajata vsaj dve alternativni. Jaz upam, da jih bo možno uporabiti, ko bo, vsaj jaz sem tako prepričan, večina zdravomislečnih ljudi v Sloveniji na referendumu zavrnila ta slab arbitražni sporazum. Pa tudi, če, kot so nekateri dejali, Hrvaška ne bo pokazala kakšne velike pripravljenosti za

nadaljnja pogajanja, to ni naš problem. Ni Slovenija tista, ki se pogaja za vstop v Evropsko unijo, nobena nervoza ni potrebna z naše strani. Imamo ves čas na razpolago, tudi Slovenija se zna izogibati konfliktom. Po podpisu Brionske izjave smo stvari reševali tako, da ni bilo z naše strani nobenih povodov za kakršne koli konflikte, ne da bi kjerkoli popustili. Poznamo zgodovino referendumov, starejšo in novejšo v Evropski uniji, vemo, kakšne so reakcije mednarodne skupnosti, zato tudi s tega vidika kakšnih pretiranih skrbi ni potrebno vzbujati.

Še enkrat. Arbitražni sporazum, ki je danes pred nami, ni slučajno takšen, kot je. In zato, ker je takšen, kot je, tudi ni slučajno, da k njegovi pripravi ni bila povabljena ne kompetentna stroka v Sloveniji, niti opozicija. Torej plan je bil v ozkih krogih v glavnem, kot smo potem poslušali tudi na televiziji njegovo obrambo, s strani ljudi, ki so brez sramu napisali v nekaj let veljavno verzijo pomorskega zakonika, da je Slovenija ozemeljsko prikrajšana država. Zaupati reševanje mejnega problema takšnim ljudem pomeni vnaprej se odpovedati dobremu rezultatu. Slišimo tudi, naj bi nekateri od teh, ki zagovarjajo to tezo, da je Slovenija ozemeljsko prikrajšana država, sodelovali v teh spletnih skupinah, ki bodo suportirale slovenskega člana arbitražnega tribunala, če bo seveda do ratifikacije tega sporazuma prišlo. To bo pa potem res težka borba za slovenske interese. Edina rešitev, čeprav obstajajo tudi formalni pomisleki, o katerih sem govoril že na začetku in so vezani na dejstvo, da mi pravzaprav na referendum pošiljamo zakon, ki je invaliden, kajti sprejet je bil z nezadostno večino. Neko pravno mnenje za dnevno politično uporabo, češ, kako se takšne stvari ratificirajo z navadno večino, ne prepriča nikogar, še posebej ne glede na prakso, ki velja v Državnem zboru, ko smo odločali o bistveno manj pomembnih stvareh z dvotretjinsko večino.

Obstajajo torej formalnopравни pomisleki poslati takšen zakon na referendum, ampak ker je to edina rešitev, bomo za to glasovali. Prepričan sem, da bodo Slovenci potem na referendumu z zelo jasno večino tudi povedali svoje o tem sporazumu.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima mag. Franc Žnidaršič.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Hvala lepa, gospod predsednik. Spoštovani minister s sodelavci, kolegice in kolegi. Mejna vprašanja med Republiko Hrvatsko in Slovenijo že skoraj 20 let obremenjuje odnose in sodelovanje, kar gotovo škodi obema državam. Kljub temu, da nikoli nismo bili dejansko sovražni kot sosedje, pa vendarle nekega velikega pozitivnega vzdušja ni bilo. In najmanj, kar je treba ugotoviti, je dejstvo, da se ljudje ob meji slabo počutijo, nelagodno, in nestrpno čakajo ureditev te zapaščine po razpadu bivše skupne države. Gre

namreč za dediščino, o kateri si dediči niso na čistem glede določenih vprašanj in jo vsak razume po svoje. Dosedanji poskusi rešitve tega vprašanja so bili taki, da nikamor nismo prišli, ker sta obe strani nekako zahtevali nekaj, kar za drugo ni bilo sprejemljivo in ostajale so stvari odprte do takrat, ko je začela zgodba z vstopom Hrvatske v Evropsko unijo. Ker je diskrecijska pravica naše države tista, ki bi lahko hudo omejevala vstopanje Hrvatske, se je ta vendarle poslušala drugače pogovarjati in se na zadnje nekako dogovoriti znotraj arbitražnega sporazuma za način reševanja vprašanja meje. Ker se pač dve državi nista mogli sporazumeti sami, naj bi o tem odločala arbitraža na podlagi vseh relevantnih podlag, ki bodo ponujene oziroma predstavljene z obeh strani.

Sam v tem sporazumu ne vidim idealne rešitve. Zagotovo pa je poskus, da se na ta način reši vprašanje, boljši od dejstva, da z enakimi stališči, kot so bila do tega sporazuma uporabljena, prav gotovo še naslednjih 20 let ne bi prišli nikamor in bi to vprašanje še vedno ostalo odprto. Prav gotovo so se določene stvari za Hrvaško dale urejati tudi mimo odprtega vprašanja meje, pa vendarle ni mogoče trditi, da so zlasti gospodarski odnosi na tistem nivoju, kot bi lahko bili v enem boljšem vzdušju medsosedskih odnosov in najširšega sodelovanja.

Zaradi tega mislim, da je prav, da ta sporazum podpremo, in me čudi podpis zahteve po referendumu s strani vseh tistih, ki o zadevi sploh niso glasovali. Kadar gre za naknadni referendum, zahtevajo poslanci potrditev svojih volivcev oziroma državljanov glede svoje odločitve. Te pa s strani polovice podpisnikov ni bilo. In ti so preložili svojo nalogo, da v imenu volivcev odločijo tako ali drugače, na volivce, in zdaj pričakujejo, da se nihče ne bo vprašal, zakaj niso glasovali sami - proti ali pa za ta sporazum. Zato oni pravzaprav skozi voljo ljudstva ne bodo preverjali svoje lastne odločitve na naknadnem referendumu, pač pa hočejo, da ljudstvo odloči namesto njih. Potem pa bodo vsi pametni. To ne gre. Mi smo razumeli zadevo tako, da smo pooblaščenci volivcev, smo se o zadevi odločali in zdaj želimo na referendumu preskusiti, ali smo ravnali prav ali ne. Pri tem upam, da bo referendum uspel v tem smislu, da bo sporazum potrjen. Mislim, da bo, čeprav čez precej let, ne tako hitro, ta problem rešen, v tem obdobju do takrat pa bosta obe državi imeli na razpolago druga vprašanja, ki so vitalnega pomena za to regijo, lahko rečem, za obe državi in manj časa izgubljali s tem odprtim vprašanjem, o katerem bo zadnjo besedo rekla arbitraža.

Verjamem, da bo tudi končna rešitev takšna, da bo uresničila naša pričakovanja. Zaradi tega bom zadevo podprl tudi na .../Opozorilni znak za konec razprave./... referendumu.

Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima gospod Anton Colarič, prosim.

ANTON COLARIČ: Hvala lepa, gospod predsednik. Gospod minister, kolegice, kolegi.

Že 20 let, kot smo slišali, so obremenjeni odnosi med Slovenijo in Hrvaško zaradi mejnih težav. Že vsa leta se rešujejo, vendar neuspešno. In danes smo ponovno slišali, da imamo še čas, da kaj pa je 20 let, bomo pa še malo počakali, odložili odločanje o arbitraži in čakali na neke boljše čase, z neko konfliktno situacijo na naši meji, morebitno konfliktno situacijo. Moram reči, da verjetno lahko govorim, ker sem malo starejši kot kolegi, o katerih je bilo prej govora, da ne poznajo situacije zadnjih 20 let. Osebno lahko povem, da že vsaj 15, 16 let sodelujem v teh razgovorih, na taki ali drugačni ravni, o reševanju meje med Slovenijo in Hrvaško. Moram reči, da je bilo to prvič leta 1995 na neki konferenci županov srednje in jugovzhodne Evrope in njihovih ambasadorjev na Dunaju, kamor sem bil poslan s strani tedanjega župana Ljubljane, gospoda Rupla, ki me je poučil, če bo prišlo do dogovora o reševanju meje, naj le povem, da se ta zadeva rešuje in da bo v najkrajšem času rešena. Od takrat je minilo približno 15, 16 let in upam, da smo le prišli do tistega trenutka, ko bomo lahko rekli, da smo eno fazo zaključili.

Moram reči, da sem se v teh 15, 16 letih večkrat srečeval s kolegi na Hrvaškem, tako s Slovenci, ki živijo na Hrvaškem, od kulturnega društva Bazovica pa do Slovencev v Zagrebu in Splitu, in vedno smo končali z razgovorom o razrešitvi mejnega vprašanja, pa tudi drugih odprtih vprašanj. Sodeloval sem tudi na več gospodarskih konferencah na Hrvaškem, ko smo se predstavljali kot slovensko gospodarstvo, skupaj s predstavniki glavnega mesta, in, hočeš nočeš, smo vedno končali na vprašanju mejnega spora, če mu lahko tako rečemo. Moram reči, da sem z zadovoljstvom 19. aprila pritisnil na tipko, da smo sprejeli Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, in to ne z zaprtimi očmi, kot nam je bilo, koaliciji, očitano, da smo to pritisnili z zaprtimi očmi in stisnjeno pestjo. Sicer ne vem, jaz s stisnjeno pestjo po navadi praznujem zmage, ne vem, zakaj bi pritiskal s stisnjeno pestjo, ampak jaz takrat praznujem zmage. In seveda upam, da je bila to ena izmed naših zmag. In z veseljem bom danes pritisnil tudi za sprejem odloka o razpisu referendumu, in upam, da ko bo 6. junija v večernih urah preštet rezultat referendumu, da bo pozitiven in da bo arbitražni sporazum potrjen.

Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima dr. Luka Juri, prosim.

DR. LUKA JURI: Hvala lepa.

Mislilim, da je smiselno, da vendarle danes v Državnem zboru zaključimo to težko pot, s katero smo začeli pred mnogimi leti, ste začeli pred mnogimi leti nekateri oziroma so drugi začeli, in da z odločitvijo referendumu damo ljudem možnost, da povedo svoje o odločitvi, ki jo je Državni zbor že sprejel. In to je odločitev, da je čas, da se dogovor doseže. In sploh je čas, da se dogovor doseže s takšnim arbitražnim sporazumom, ki je najboljše, kar si je Slovenija do zdaj izpogajala. Najboljše zato, ker opisno določa načelo pravilnosti, torej daje tisto več fleksibilnosti od "tosega mednarodnega prava", ki si jo želi prav predsednik Slovenske demokratske stranke. Določa, da Slovenija ima stik z mednarodnimi vodami, in na to je pristala tudi Hrvaška, in torej nalaga arbitražnemu sodišču samo, da ugotovi, kje se ta stik nahaja. In velik korak naprej od Brionskega sporazuma, ki je bil pred časom, pred minutami omenjen, ki v bistvu ni določil ničesar, je le izničil katerikoli pomen takrat parafiranega sporazuma Drnovšek - Račan. In predvsem je priložnost, da dokončno zapremo z obdobjem, kjer namesto, da bi se pogovarjali o gospodarskem sodelovanju, o skupnem razvoju in rešitvah, ki bodo v prid ljudem v Sloveniji in Hrvaški, smo se ukvarjali s cvetličnimi koriti, s simuliranimi padci v reke in s pogovori - ja - ampak pogovorih o incidentih preko mobilnih telefonov.

Predsednik Slovenske demokratske stranke očita nekaterim poslancem, da smo se pred 20 leti komajda rodili. No, ni ravno tako, ampak on je pa takrat vendarle bil republiški sekretar za ljudsko obrambo v prvi slovenski vladi. In če je kdo lahko v letu 1991 izpogajal čim več Sloveniji, da se danes ne bi bilo treba ukvarjati s kontrolnimi točkami na Dragonji, ampak pri Kaštelu, je to prav tista vlada, v kateri je sodeloval gospod Janša, ki ni vztrajala pri tem, da se hrvaško kontrolno točko postavi pri Kaštelu na vrhu hriba, ampak je dovolila in sprejela, da jo je Hrvaška postavila kar ob Dragonji. In ta status quo se je kar nadaljeval z razvojem, ki ga dobro poznamo, in ta arbitražni sporazum končno to preseka.

Rečeno je bilo tudi, da Slovenija ni nikoli oziroma prejšnja vlada in premier Janez Janša niso nikoli pristali na Haag, ki je, kot se vsi strinjamo, zagotovo slabša opcija od arbitražnega sodišča, ki ga določa ta arbitražni sporazum. To preprosto ne drži. V rokah imam pogajalska izhodišča Hrvaške z Evropsko unijo iz oktobra 2005, ki v 13. točki jasno določajo, da bo Hrvaška mirno rešila mejne spore. In v primeru, da ji ne bo uspelo, bo to rešila z uporabo storitev, v navednicah, mednarodnega sodišča v Haagu. In na ta pogajalska izhodišča je Slovenija pristala, kajti ta pogajalska izhodišča so potrdile vse države članice Evropske unije. Torej, ne samo na Bledu, ko se je jasno in eksplicitno govorilo o Haagu, ampak že prej in to na podpisnem in potrjenem dokumentu se je Slovenija že

strinjala s tem, da če ne bo rešitve, se bo šlo v Haag zato, da se reši mejo med Slovenijo in Hrvaško. Torej, 3. oktobra 2005 je bil Haag v redu, danes pa slišimo, da moramo iti čim dlje od mednarodnega prava. Pa smo šli bistveno širše, kajti izpogajali smo si arbitražno sodišče, ki je bistveno bolj ugodno za slovenske interese kot pa mednarodno sodišče v Haagu. Zanimiv je ta razvoj, ki je nekako povezan s tem, ali se nekdo v določenem trenutku nahaja na poziciji odgovornosti na Vladi ali pa v opoziciji, kjer pa je vprašanje o odgovorni ali neodgovorni opoziciji odprto. Ko je bil na poziciji odgovornosti gospod Janša, je pristal na pogajalska izhodišča in pristal na Haag, pristal je na načelni dogovor na Bledu, kjer se je tudi omenjalo mednarodno pravo in mednarodno sodišče. Sedaj pa nek obrat za 180 stopinj, prej preko nasprotovanja blokadi, torej, ostanemo pri Haagu in neblokadi, sedaj pa "ne" arbitražnemu sporazumu, češ da je slab. Moram reči, da me gospod Janša malo spominja na Josepha Wisemana, ko je igral vlogo dr. Noja v prvem filmu o Jamesu Bondu. Takrat je dr. No skušal spodkopati vesoljski polet, tokrat pa naš dr. No, skuša spodkopati slovenski in hrvaški polet med evropske zvezde. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima gospod Miro Petek.

MIRO PETEK: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik.

Predlog odloka bom seveda podprl, ker sem tudi zanj prispeval svoj podpis, na referendumu bom pa glasoval proti arbitražnemu sporazumu.

Takih referendumov, kot je ta, ki je pred nami, je v Sloveniji zelo malo. Gre za neko zgodovinsko odločitev in mogoče bi tu lahko celo rekli, da gre za nekakšen referendum, pač zaradi tega pomena, ki ga bo imel ta referendum. V zgodovini smo imeli dva tovrstna plebiscita. Eden je bil tisti, na katerem smo se odločili za samostojno, neodvisno državo Slovenijo, in hvala bogu, ta plebiscit smo dobili. Drugi pa je bil leta 1920 - letos praznujemo 90 let - koroški plebiscit, ki pa smo ga, žal, izgubili. In ta koroški plebiscit je padel zaradi Slovencev, kajti v takratni plebiscitni coni je bilo slovensko prebivalstvo večinsko prebivalstvo in Slovenci so glasovali za Republiko Avstrijo, glasovali so proti Kraljevini SHS, kar je na nek način bilo takrat tudi razumljivo. V tistem času, v času pred plebiscitom, so bile na avstrijskem Koroškem srbske enote, ki so sejale strah, ki so izvajale teror. Danes, kot je bilo tu že omenjeno, vlada ljubljanska oblast in njena preračunljivost, na nek način impotentnost te oblasti. V času plebiscita so bile raznorazne manipulacije, tako pri volilnih imenikih kot pri glasovanju. In kaj je zanimivo: odločilno vlogo pri koroškem plebiscitu je imela takratna socialdemokracija. In če se vrnemo v današnji čas, tudi v tem

parlamentu, v tej vladi ima odločilno besedo danes socialna demokracija oziroma Socialni demokrati. Upam, da se zgodovina tukaj ne bo ponovila. In danes se Slovenci na avstrijskem Koroškem, srečujejo z znanimi težavami, na nek način čakajo še na tisto zadnje dejanje asimilacije. In seveda, žal je z vsako novo državo Slovenije vse manj in lahko se bojimo, da bo tudi s tem arbitražnim sporazumom Slovenija izgubila del svojega ozemlja. Čeprav Vlada napoveduje, da bomo zmagovalci, toda ratifikacijo arbitražnega sporazuma ste proslavili s spuščeni rokami, niste proslavili ratifikacije z dvignjenimi rokami. Očitno sami sebi oziroma sami pri sebi ne verjamete, da je ta sporazum dober. Sam imam občutek, da vas kljub vsem današnjim zagotovilom tukaj in v preteklosti grize nek črv negotovosti. Seveda pa se moramo Slovenci in Slovenke vprašati in se bodo vprašali, ali lahko tej vladi verjamemo, ali lahko tej vladi zaupamo. Poglejte, v začetku mandata je bilo v tej koaliciji, v tej vladi rečeno slovenski javnosti, sporočeno, da bo ta vlada zagotavljala visoke moralne kriterije, da bo spoštovala oziroma gojila kult resnice. Za tistim pultom smo slišali razne ekspezeje, ki so se nanašali na filozofinjo Hannah Arendt. Govorilo se je o politiki, o laži, o resnici v politiki. Toda z afero Ultra smo dobili tukaj uzakonjeno in tipično laž v politiki. In to je postala tudi paradigma te vlade. Vlada je obljubljala drugačno gospodarsko politiko, blaginjo za vse. Toda brezposelnost je v tem času narasla od 60 tisoč na 100 tisoč brezposelnih ali pa v zadnjem času eden manj. Vlada je tudi govorila, da se bo povečala medijska svoboda. Toda gospe in gospodje, lestvica Novinarji brez meja je v prvem letu vlade Boruta Pahorja zaznala padec za sedem mest, od 30. na 37. mesto. V teh dneh ste lahko prebrali najnovejše raziskavo Firm Housa, ki govori o tem, da je v lanskem letu, v času vlade Boruta Pahorja Slovenija zdrsnila iz 49. na 52. mesto. Ali lahko verjamemo tej vladi, ki je govorila, kako bo opravila s korupcijo? Na lestvi Transparency International je Slovenija spet zdrsnila, in ravno v času vlade Boruta Pahorja. Napovedali ste...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Cenjeni kolega Petek, ne se preveč oddaljevati od teme razprave ali pa pojasnite...

MIRO PETEK: Ja,...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: ...v kontekstu arbitražnega sporazuma, to bi pa tudi jaz rad slišal. Ja, prosim.

MIRO PETEK: Vse je v kontekstu, gospod predsednik. Poglejte, danes napovedujete, da bomo z arbitražo dobili teritorialni stik z odprtim morjem, toda vse to, kar sem naštel in kar ste me prekinili, naštel nisem niti promila, vse to gre v kategorijo neizpolnjenih obljub te vlade. Ali lahko slovenske državljanke in državljanji verjamejo tej vladi, da je

arbitražni sporazum tisto, o čemer govorite. Govorite zavestno neresnico, zavestno izrečena neresnica pa je laž - nič drugega. Sam sem na eni od sej OZP rekel, da je boljši status quo, kot pa ta velika verjetnost, da bomo ta Piranski zaliv dokončno predali Hrvatom. Borut Pahor je danes tukaj, enkrat, dvakrat dejal, da če arbitražni sporazum ne bo potrjen na referendumu in da bo ostalo tako, kot je, da je to skladno. Ne verjamem. Pred 90 leti smo izgubili avstrijsko Koroško. In izgubili smo jo enkrat za vselej, tu poti nazaj več ni. Borut Pahor je tudi rekel, da tvegamo mednarodni ugled, prestiž, če bo ta ratifikacija na referendumu zavrnjena. Lepo vas prosim, ali so Irce tvegali prestiž/ugled, ko so zavrnilo Lizbonsko pogodbo?! Ne, nihče jim ni nič naredil, še enkrat so šli in ponovno na referendum, in nič se ni zgodilo. V mednarodni javnosti bomo samo pridobili, če bomo pokazali svojo hrbenico in če ne bomo pristajali na nekakšne kravje kupčije, kar se dogaja danes.

In za konec še nekaj o veselih ljudeh, tam vidimo, da ste zelo veseli, radoživi, zadovoljni. Tukaj je bilo rečeno, da bi poleg veselih ljudi potrebovali še več modrih ljudi. In kar se modrosti tiče, gospe in gospodje, lahko rečemo, da imamo danes v Sloveniji zelo modro vlado. Toda, modro samo zaradi modric, ker se zaletava z glavo v zid.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima gospa Melita Župevc, prosim.

MELITA ŽUPEVC: Hvala lepa, gospod predsednik.

86 poslank in poslancev se je podpisalo pod zahtevo za naknadni zakonodajni referendum. Tudi moj podpis je pod to zahtevo, predvsem zaradi enega razloga, ker smo se tako skupaj odločili, torej skupaj oziroma če smo bolj natančni, ker je bil ta referendum na nek način izsiljen in to vemo vsi, ki smo se podpisali pod to zahtevo. Osebnostno namreč menim, da bi bila boljša rešitev, boljša odločitev, če se že odločamo za referendum, naša prvotna odločitev, to je odločitev za predhodni posvetovalni referendum. Ob tem bi rada spomnila na stališče predsednika republike dr. Danila Türka, ki je že pred meseci menil, da bi bilo bolje, če bi bilo zaporedje dogodkov drugačno. Akt ratifikacije nekega mednarodnega sporazuma je sklepno dejanje v sklepanju mednarodne pogodbe. In, kot je takrat že dejal predsednik, bi bilo najbolj primerno, da bi do ratifikacije prišlo na koncu, potem ko so opravljena vsa politična dejanja in ko je vse povedano. Ampak zdaj je kar je. Tudi Vlada je imela do pred kratkim podobno stališče, to je, da je prav, da se ljudi o tako pomembni stvari, kot je arbitražni sporazum, pred odločanjem v Državnem zboru vpraša za njihovo mnenje in da se to njihovo mnenje tudi upošteva. Ampak, kot rečeno, to je sedaj za nami. Na koncu je bila sprejeta drugačna odločitev in drugačna pot. Ali je ta pot prava? Ali je odločitev modra? In kakšen bo rezultat naše

odločitve? Ta odgovor bomo izvedeli zelo kmalu. Upam, da je, da si s tem ne bomo zaprli kakšne poti, ampak da si bomo odprli nove.

In danes je bilo že nekaj rečeno o prevzemanju odgovornosti. Ta vlada je prevzela odgovornost. Prevzela je odgovornost za dober sporazum o arbitraži. Nekaj drugega pa je govoriti o legitimnosti in če bi iskali legitimnost, potem roko na srce bi bilo verjetno res bolj korektno, da bi jo iskali prej. Ampak, da ne bo dvoma. Jaz bom na ta referendum zagotovo odšla in bom glasovala za dober arbitražni sporazum. Moram pa reči, da me skrbi, skrbi me, ali bo slovenska politika zmogla korektno, celovito, predvsem pa argumentirano predstaviti, zakaj je ta sporazum o arbitraži dober in zakaj je prav, da ga potrdimo. Jaz se sprašujem, ali smo v današnji razpravi kaj prispevali k temu, da se bodo ljudje lažje in tehtno odločili na referendumu. Jaz mislim, da ne. Ker kampanja za referendum se je začela danes. Začela se je v tej dvorani in sodeč po današnji razpravi bo ta kampanja ostra in v njej se očitno ne bo operiralo le z argumenti, ampak tudi z demagogijo. To smo že videli in nekateri so v tem zelo dobri. Jaz mislim, da zdaj ni pravi čas za neke gromovniške pozive za populizem, ampak je čas za treznost in razum. Podpisi pod zahtevo za razpis referendumu na prvi pogled res kažejo na enotnost. Na prvi pogled. Kajti za to navidezno enotnostjo se skriva neenotnost. Bodimo iskreni. Približno polovica podpisnikov meni, da je sporazum o arbitraži dober. Druga polovica jih meni, da je slab.

Jaz bi opozorila predvsem na štiri stvari. Jaz mislim, da neenotnost, ki smo ji priča, ni najboljša popotnica za referendum. Menim, da bo potrebno zelo natančno volivkam in volivcem pojasniti vse vidike arbitražnega sporazuma. Bojim se, da bodo v tej referendumski kampanji, kot že v kateri drugi, prevladali populistični demagoški prijemi, ki bodo preglasili argumente. In sprašujem se, ali je dobro, da ne vemo, kaj bo dan po tem. Kaj bo, če bodo volivci rekli ne? Jaz osebno si želim, da bi rekli da, da bi podprli dober sporazum o arbitraži. Res pa je, da bo referendumska kampanja naplavila veliko zadev, ki s tem pomembnim vprašanjem nimajo prav nobene veze.

Danes gre v tej dvorani za prepričevanje prepričanih. Ne pozabimo, prepričati moramo slovenske državljanke in državljane in ker imamo argumente, to ne bi smelo biti težko. Rešitev mejnega spora je nedvomno v interesu nas vseh in prav bi bilo, da bi se vsi, ki bomo, ki boste sodelovali v tej kampanji, tega tudi zavedali. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. K besedi se je javil minister za zunanje zadeve Samuel Žbogar. Prosim.

SAMUEL ŽBOGAR: Hvala lepa predsednik. Jaz ne znam s toliko drame zaviti politično motivacijo v nacionalni interes. Zato

tudi nisem tukaj, ampak zato, da mogoče malo megle razblinim. Mislim, da je bilo kar nekaj stvari izrečenih, posebej s strani poslanca Janše, da je prav, da na njih reagiram.

Najprej o možnih alternativah v primeru, da referendum pade. Poslanec Janša je omenil dve. Eno je, da se vrnemo k Drnovšek-Račan in da Hrvaška to podpiše. Prvič, to bi bilo dosti lažje, če ne bilo brionskega dogovora. In drugič, to je tudi možno v arbitražnem sporazumu je to celo zapisano, da v kateremkoli trenutku se lahko stranki vrneta k bilateralnim pogovorom in v tem primeru se lahko vrnemo tudi k sporazumu Drnovšek-Račan. Ta možnost je odprta. In drugo, je rekel, nova pogajanja - prvič, zelo dvomim, da je možno nova pogajanja zaključiti v pol leta, ko bo hrvaška pristopna pogodba pripravljena na podpis in bo potrebno soglasje Državnega zbora, za podpis te pogodbe. Ampak tudi, če gremo, je tam dal, kot v novih pogajanjih dva pogoja. Eno je, da se govori o teritorialnem stiku, ne stiku. Jaz mislim, da ni drugega stika, kot je teritorialni stik. Iz primerov, ki so v mednarodni praksi, je jasno, da stik "junction", kot je opredeljen, opredeljuje stik več meja, več vodotokov ali pa več meja na morju, v primeru imamo stik treh mej "three junction point", se pravi stik treh meja na morju. Gre samo za teritorialni stik, drugačnega stika ne more biti. Spomnili se boste, da v "Rehnu 2" je bil en drug izraz, je bil "contact", ki ga lahko tukaj kot stik prevedete, ampak takrat je bil "contact" tudi v pogovorih, ki smo jih imeli tukaj s Slovenijo, mišljeno, da je lahko to pa ta stik, ki nam ga zdaj očitajte, lahko to nek posreden stik, nekaj, kar se povezuje, lahko tudi preko tretjega. In zato smo vztrajali, da se "contact" spremeni. In zato je prišel "junction" notri, beseda, ki je uporabljeno v sporazumu Drnovšek-Račan in opredeljuje ravno to, kar mi želimo, neposreden teritorialni stik slovenskega morja z odprtim morjem. Tako, da tukaj ni nobene dileme. Ta stik je teritorialen stik in mislim, da to ne bi smel biti razlog, da nekdo glasuje proti arbitražnemu sporazumu.

In druga zahteva, da se celotna meja odloča po načelu zunanje pravičnosti. Najprej bi bilo verjetno potrebno pogledati, ali nam koristi odločanje kopenske meje po načelu pravičnosti. Ne vem, verjetno je treba pogledati. Vsi pravniki se ne strinjamo, da je to dobro za Slovenijo, da se kopenska meja določa po preveč načelih pravičnosti.

In drugo, odločba kot sem že prej rekel, bo samo ena in bo zajemala eno črto, ki bo določala mejo na morju, na kopnem, na morju in stik. To bo na koncu ena črta. Se pravi, na koncu bo ta črta odločena po načelu pravičnosti oziroma vseh tistih elementih, ki smo jih našli v sporazumu, da sodišča o njih odločajo. In kot sem razumel poslanca Janšo, je govoril o tem, da v kolikor bi bil tam teritorialni stik namesto stik, da potem bi lahko šli tudi v vsebinsko opredeljevanje pravičnosti, zunanje pravičnosti, ne nujno v ex aequo et bono.

Po tem primeru jaz res ne vidim, zakaj bi nekdo glasoval proti temu sporazumu, kajti to vse je že v tem sporazumu.

Potem pa ponovno razlika med meddržavnim sodiščem in arbitražnim tribunalom. Pa se bom ponovil zaradi tega, ker je bilo tukaj o tem govora. Meddržavno sodišče v Haagu odloča samo na osnovi statuta, ki je bil davno nazaj sprejet in ki med drugim tudi v 38. členu 2. točka govori o možnosti odločanja ex aequo et bono. Zato smo govorili takrat, ko smo govorili o Haagu, tudi o ex aequo et bono, kajti to je edini način, da v odločanje sodnikov poskušaš pripeljati tudi to zunanjo pravičnost, kot jo imenujemo, pa karkoli že to je. Kajti sodniki bi jo najprej morali opredeliti, kaj si pod to zunanjo pravičnost sploh predstavljajo. Pri primeru arbitražnega tribunala, da ponovim, sami določamo statut tega tribunala, da tako rečem in ta statut je ta sporazum. In zato smo v ta sporazum zapisali, raje kot da bi prepustili sodnikom, da sami določijo, kaj to je ex aequo et bono, smo jim sami odredili, kaj je ex aequo et bono oziroma katere elemente naj upoštevajo, ko pri tem odločajo. Potem pa še par elementov. Bilo je rečeno, da je blokada orožje, ki ga je Vlada že uporabila in to je govoril tudi gospod Grims, poslanec Grims prej. Z blokado ni začela ta vlada. Jaz bi samo spomnil ponovno, da se je prva blokada hrvaških pristopnih pogajanj zgodila že oktobra 2008, preden je ta vlada prišla na svoje mesto.

Brionska deklaracija in določilo, da je stanje na dan 25. junija 1991 že tam opredeljeno, ne pa šele v tem sporazumu. Jaz bi opozoril na eno pomembno razliko med Brionsko deklaracijo in tem sporazumu. V Brionski deklaraciji je vsaka država, Slovenija, Hrvaška, različno interpretirala dogovor, ki je bil na Brionih. Hrvaška je striktno vztrajala, da se nanaša samo na ozemlje na kopnem, kajti po njihovem je samo tam potekala meja, na morju ni potekala meja, zato po njihovem status quo ni veljal na morju in zato so vztrajali na polovični črti avtomatsko iz Jamajške konvencije. V tem sporazumu se pa stanje na 25. 6., status quo na 25. 6. 1991 nanaša na celotno področje, sporno področje, se pravi na kopno in na morje. To je ta velika dodana vrednost. In druga, da vsa dejanja in vsi dokumenti, ki jih je Hrvaška sprejela oziroma obe strani, samo mi jih nimamo, po 25. juniju 1991 so nični za odločanja sodišča. In to je izredno pomembno, da se vsa ta dejanja, ki so se dogajala, ne morejo uporabljati v korist Hrvaške.

Jaz nisem govoril o tem, da zavrnitev sporazuma pomeni tudi nadaljevanje konfliktov. Jaz sem govoril, da zavrnitev sporazuma pomeni nadaljevanje statusa quo, ki pa je izredno slab za Slovenijo. Mislím, da nobeno sodišče, pa če ne odloča po nobenem načelu pravičnosti, ne more odločati manj kot je status quo. Status quo je izredno slab za Slovenijo in dlje časa kot bo trajalo, slabše bo, ker se bo enkrat v prihodnosti potem to lahko uporabilo kot argument pred sodiščem.

Bela knjiga, seveda, je pomembno gradivo, ki ga bomo uporabili pri pripravi memoranduma. Vsekakor ni vse gradivo v tej beli knjigi. Par dokumentov je ostalo zunaj, ampak to absolutno ni dovolj. In sedaj, ko se pogovarjamo s tujimi pravniki, hočejo veliko več, kot je v tej beli knjigi, veliko več dokaznega gradiva potrebujemo.

Ko govorimo o Pariški mirovni konferenci, mislim, da ni prav korektno primerjati Pariške mirovne konference s tem arbitražnim sporazumom. Pariška konferenca je bila politična konferenca in tam vsi ti naši argumenti, da so to slovenske vasi, slovensko ozemlje, zgodovinsko in tako dalje, niso bili upoštevani. Ampak ne zaradi tega, ker so bili slabi argumenti, ali pa ker načela niso bila upoštevana, ali pa zato, ker nismo bili slišani, ne, ampak zato, ker so veliki odločali. Je bila politična konferenca. Tokrat gre za sodni proces na arbitražnem tribunalu in se bodo argumenti upoštevali oziroma dokazno gradivo s strani sodnikov.

Poziv je bil, da pokažemo sporazum, ki je bil pripravljen takrat za pogajanja s Hrvaško. Lahko pogledamo, lahko ga obelodanimo. To je sporazum, ki je bil slovenska verzija sporazuma, h kateremu nikoli ni bilo soglasja s hrvaške strani. Lahko poskušamo obelodaniti tudi hrvaško besedilo tega sporazuma, da bomo lahko primerjali, kako daleč narazen sta bili obe strani pri usklajevanju nekega skupnega sporazuma.

Pri "ex aequo et bono" bi samo še to dodal, ker je bilo omenjenih veliko tujih mednarodnih pravnikov, da je bilo konzultirano v preteklosti in da so govorili kaj "ex aequo et bono" pomeni. Mislim, da so zelo različna mnenja, kaj so mednarodni pravniki, tuji, takrat govorili. Jaz sem sam prej povedal, kaj sem si sam prebral iz zapiskov, predvsem je pa važno, da so ti mednarodni tuji pravniki sedaj zelo pozitivno ocenili sporazum, sklenili in v bistvu čestitali Sloveniji, da je uspela vse te elemente pravičnosti vnesti v ta sporazum. Toliko okoli teh tujih mednarodnih strokovnjakov. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima dr. Vinko Gorenak, prosim.

DR. VINKO GORENAK: Hvala lepa.

Danes je bilo povedanega že toliko, da je verjetno kar težko nastopiti, brez da bi se ponavljal. Sam bi se želel temu izogniti, zato bom rekel tako. Kar nekajkrat v preteklih dneh je bilo slišati, češ, Janša je šel na Bled se tam zmenil za haaško sodišče, šele potem je prišlo v parlament odnosno na pristojna delovna telesa. Jaz mislim, gospodje, da to ni res, sam sem sodeloval na vseh tistih sestankih, iz katerih ste tudi neke magnetograme razglasili za tajne in potem obtožili nekoga, da je izdal uradno tajnost. Trije takšni sestanki, se sam spominjam, bil sem njihov sklicatelj, organizator, torej tehnični organizator, vodil jih je takratni predsednik Vlade Janez Janša in na vseh treh sestankih ste bili razen Slovenske

nacionalne stranke vsi za. Vsi ste bili za tiste korake, ki so bili ob tistem času delani, sam pa je že povedal, da blejskega sporazuma, ki bi Slovenijo peljal v Haag, nikoli ni bilo, ampak da je bilo povsem nekaj drugega, zato njegovih besed ne bom ponavljal. Sam vem, da sem kar velikokrat tiste sestanke tudi prestavljal in usklajeval, ker mi je mnogokrat rekel, brez vodje največje opozicijske stranke ne bomo sestankovali, uredi tako, da bo prisoten. Veste pa, da je bil v Bruslju in da je bilo marsikdaj prilagajati te zadeve, tako da ne zavajati javnosti, ampak bodite korektni in pa objektivni.

Mogoče ena dodana vrednost; predsednik Vlade je rekel v uvodnem nastopu, kadar koli so slovenski policisti šli čez polovico piranskega zaliva, je Hrvaška protestirala. Jaz ne glede na sogovornika, ali je to minister ali je to poslanec ali kdor koli je, kadar imam za to dokaze, rečem, da laže. Predsedniku Vlade ne morem tega reči, ampak bom rekel, da je hudo zaveden. Gospod zunanji minister, prosim če bi mu to sporočili, če bi me poslušali seveda. Na dan uboja Ivana Krambergerja, v začetku junija leta 1992, so me imenovali za šefa policijske uprave v Kopru. V okviru obiskov policijskih postaj sem obiskal tudi primorsko policijsko postajo in pokazali so mi delovno področje, kjer delajo, to pa je morska meja odnosno teritorij, ki ga kontrolirajo na morju. Zapeljali smo se v tisti zaliv pri Debelem rtiču na mejno črto in potem so me peljali po mejni črti čez celotno področje, ki ga je slovenska policija kontrolirala. To pa je tudi na točko 100 metrov od savudrijske obale in pluli smo lepo proti mejnemu prehodu 100 metrov od obale. V času mojega vodenja policijske uprave Koper, kar sicer ni bilo dolgo, nikoli nisem bil obveščen, da bi policijski čolni, hrvaški, prišli kamorkoli čez to črto. Naši pa so bili dnevno 100 metrov od te savudrijske obale. Torej predsednik Vlade nima točnega podatka in zelo bi bil vesel, če bi ga kdo na to opozoril. Torej to ni res, kar je rekel v uvodnem nastopu.

Naj se dotaknem samo še, vemo, da v sporazumu je uporabljena beseda "junction", stik torej. Minister Vlačič malone naj govori o koridorju, kot da bi bilo to kje zapisano. Tega nikjer ne piše, torej to zavajate ali pa ste imeli minister napačen sporazum v rokah, ko ste to brali. Zelo me pa moti, da se ponovno, moram reči, da me izjemno moti, da se ponovno obujajo neki incidenti preko mobilnih telefonov. Jaz bi bil zelo vesel, predsednik Državnega zbora, da lahko zdaj razložim celo situacijo, kakršna je res bila in jo midva oba poznavava, do podatkov sva prišla po zakoniti poti, pa tega ne morem in ne smem in tudi ne bom. Prav pa bi bilo, da se tisti, ki o tem govorijo in razpravljajo, pozanimajo pri tistih ljudeh, ki take podatke imajo.

Kakor koli že, situacija je preprosto taka, da smo na nasprotnih bregovih in seveda v upanju, da bomo slovenske volivce prepričali, da glasujejo proti temu sporazumu,

argumentov je bilo dovolj, seveda lahko pričakujemo datum referendumoma. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. besedo ima gospod Janko Veber. Prosim.

JANKO VEBER: Hvala za besedo. Lep pozdrav vsem. Bistvena razlika med tem kar se danes pogovarjamo in kar smo spremljali, recimo, v prejšnjem mandatu je ravno ta, da smo se nekako srečevali v prejšnjem mandatu kar naprej s konflikti na meji, bodisi na kopnem, bodisi na morju, velikokrat smo lahko spremljali posnetke naših specialnih policijskih enot v neprebojnih jopičih, oboroženi in tako naprej. Tudi na morju so bili ti incidenti vedno prisotni in to je tisto, kar pravzaprav preprečujemo s tem arbitražnim sporazumom in ne morem se pravzaprav znebiti občutka, da nenazadnje tudi sama obstrukcija pri glasovanju o zakonu o arbitražnem sporazumu med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, ki smo ga sprejemali ob obstrukciji opozicije, kaže na to, da pravzaprav niso pripravljene glasovati o tem, da se potrdi zavezanost k mirnemu reševanju sporov v duhu dobrososedskih odnosov, upošteva je vitalne interese držav. To je tisto, kar je že v uvodni preambuli arbitražnega sporazuma zapisano. Očitno je razlika med današnjo in prejšnjo vlado v tem, da je prejšnja lažje vladala v konfliktnih situacijah, ta pa si ne želi konfliktnih situacij, ampak jih želi reševati na miren način, v duhu dobrososedskih odnosov. Velikokrat smo se srečali tudi z dejstvi, da se je po 25. juniju 1991 dogajalo na mejnih prehodih tudi to, da so bile mejne točke predstavljene na slovensko ozemlje. Zato so bile številne rešitve sprejete enostransko, v škodo Slovenije. V tem sporazumu smo vse to izničili, izničili smo na miren način. In to je eden tistih najpomembnejših dosežkov v obdobju, odkar se ne nazadnje tudi poskušamo dogovoriti, kako urediti to mejno vprašanje. Torej, vsi postopki, vsi dokumenti, ki so bili v tem obdobju enostransko sprejeti, so neveljavni. Če se spomnimo samo dokumentov, ki so bili pripravljene s strani Hrvaške ob predpristopnih pogajanjih oziroma ob pristopu Hrvaške v Evropsko unijo, pravzaprav lahko ugotovimo, da so skoraj v vsakem dokumentu, kjer je bilo mogoče, vnesli določbo, ki je bila v škodo Slovenije, predvsem v izgubi teritorija Slovenije. Vse to je s tem sporazumom odpravljeno. Pravzaprav nam ne ostaja veliko konfliktnih situacij pri reševanju tega spora, kajti tudi tisto, kar je mogoče še nedorečeno, je zelo jasno določeno, da bo odločilo arbitražno sodišče. Stik Slovenije z odprtim morjem je tisto, kar bo določilo arbitražno sodišče. Torej, bo stik z odprtim morjem Sloveniji omogočen. V današnji situaciji lahko govorimo o tem, da ne vemo, kako je to vprašanje rešeno in kako se bo jutri lahko reševalo. Ali se bo s konfliktom reševalo? Upam, da ne.

Cela vrsta drugih določb v tem arbitražnem sporazumu nas resnično navajajo k temu, da moramo ne samo pozvati vse, ki bodo prišli na referendum, da podprejo ta arbitražni sporazum, ampak da ne nazadnje tudi kot politika veliko odgovorneje govorimo o tem, kaj je točno zapisano v tem arbitražnem sporazumu in kaj ne. Potvarjanje dejstev je škodljivo tako za današnji kot za jutrišnji razvoj Slovenije. Nekaj zelo jasnih ločnic med tem, kaj prinaša Brijonski sporazum, kaj prinaša sporazum Drnovšek-Račan, kar je že prej tudi minister za zunanje zadeve predstavil, kaže na to, da se ne gre sklicevati kar tako povprek na neke dokumente, ki očitno tudi niso niti v javnosti dobro bili predstavljeni, še manj pa sprejeti na eni ali drugi strani, na način, ki je sprejemljiv za eno in drugo državo. Torej, priti do tiste točke, ko se lahko obe državi sporazumeta o tem, kaj je zapisano v arbitražnem sporazumu, je zagotovo največ, kar je lahko politika v tem obdobju dosegla. Zato mislim, da lahko čestitamo tako predsednici hrvaške vlade, kot tudi predsedniku slovenske vlade, da sta naredila izjemen korak s tem, ko sta umirila strasti in ko sta se zavzela za to, da se rešijo vitalni interesi tako Slovenije kot tudi Hrvaške. Za razumeti je, da je vitalni interes Hrvaške, da vstopi v Evropsko unijo, vitalni interes Slovenije pa je, da ima stik z odprtim morjem. In seveda vse to je v tem arbitražnem sporazumu zelo jasno zapisano. Argumenti, ki so bili danes s strani opozicije predstavljeni, da se ta sporazum ne sme podpreti, enostavno ne temeljijo pravzaprav na prav nobenem členu tega arbitražnega sporazuma in mislim, da je to nekorektno do vseh ostalih, ki bi mogoče želeli tem napotkom slediti. Skratka, veliko odgovorneje, mislim, da se je vendarle potrebno le obnašati tudi s strani opozicije in če lahko govorimo o tem, da se Vlada ne zna odločiti - Vlada se je odločila, se zna odločiti. Očitno se opozicija ne zna in želi to prelagati na volivce, na tiste, ki se bodo udeležili referenduma, neodgovorno. In ta neodločnost je tista, ki je Slovenija ne potrebuje. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima gospod Marijan Križman.

MARIJAN KRIŽMAN: Hvala lepa, gospod predsednik. Spoštovani gospod minister, kolegice in kolegi!

Skoraj 20 let prizadevanj, da bi sporazumno rešili sporna vprašanja na slovensko-hrvaški meji ni pripeljalo do ureditve. Nasprotno, vrstili so se incidenti, ki so negativno vplivali na dobrososedske odnose in tako ovirali sodelovanje na področju gospodarstva, trgovine, kulture, politike, dialoga. Na trenutke se že bežni opazovalec dogodkov ni mogel znebiti občutka, da je meja sredstvo za pridobivanje političnih točk ob vsakokratnih volitvah. Taki dogodki, zgolj pasivno reševanje le-teh je slabšal ugled Slovenije v Evropi in svetu. Odločnost Vlade Republike Slovenije in Hrvaške, da je treba

prekiniti s skoraj 20-letno prakso politikantstva o meji, je pripeljalo do arbitražnega sporazuma. Kakšen je njegov pomen za Republiko Slovenijo, je odlično zapisal ustavni sodnik Jan Zlobec, ki se mu je v pritrdilnem mnenju k mnenju Ustavnega sodišča pridružila tudi ustavna sodnica mag. Marija Krisper Kramberger, citiram: "V sklenitvi sporazuma vidim zato zadnje in dokončno osamosvojitveno dejanje naše države, ki bo prineslo trajno rešitev mejnega vprašanja na ustavno skladen način in s tem mir v medsosedske odnose. Vsakršno odlaganje rešitev tega izjemno pomembnega vprašanja je v svojem bistvu protiustavno, zato ker nasprotuje zahtevam v odločnosti in stabilnosti meja, zato ker ni v skladu z načeli mednarodnega prava, ki se ga je država obvezala spoštovati že v procesu osamosvajanja. Dokončno določene in stabilne meje so pogoje teh načel in nasprotno, nedoločene in nejasne in sporne meje so trajni vir nesoglasij, sporov, provokacij, incidentov in vse mogočih napetosti ter resna ovira mirnemu in dobremu sožitju med sosednjima državama. In končno tudi zato, ker je Republika Hrvaška v obdobju osamosvojitve s svojo dejavnostjo oblast razširila na znaten del ozemlja, ki v smislu mednarodnega prava in načel pripada Republik Sloveniji. Iz vseh navedenih razlogov je arbitražni sporazum prvi in pravi korak za ureditev mejnega spora in z njim odpravo enostransko vsiljenega in mednarodno pravno nesprejemljivo določenega stanja."

Še eno zelo zanimivo mnenje dolgoletnega veleposlanika gospoda Petra Toša: "Zahteva gospoda Janeza Janše, prvaka opozicije, da se podpisani sporazum odpove in se začnejo nova pogajanja o načinu reševanja meje, so izraz sedanjega nekonstruktivnega odnosa politične opozicije do koalicije in Vlade, saj pogojuje nenehne afere in politične spopade, s tem pa ovira skupno odgovornost obojih za uspešno urejanje in reševanje pglavitnih notranje in zunanje političnih vprašanj, v katera sodi tudi ratifikacija arbitražnega sporazuma. To zahtevo je treba v nameri razgaliti in odločno zavrniti."

Spoštovane kolegice in kolegi, živeti ob meji je nekoliko težje v takih razmerah, ki so vladale zadnjih nekaj let. Sam prihajam iz Kopra in velikokrat smo bili priča zelo trdim besedam in tudi nekaterim dejanjem, ki so bila pravzaprav sovražna, še posebej, ko so bili incidenti inscenirani. Nimam namena nikogar obtoževati, kdo je bil tisti, ki je te incidente insceniral, vendar veliko se pogovarjam z ribiči in povem vam, da je bilo opravljanje njihovega dela v vseh teh dvajsetih letih zelo, zelo oteženo.

Zato se mi zdi, da je ta arbitražni sporazum rešitev vse te agonije, ki jo, če hočete, tudi ljudje ob meji doživljamo, zaključek vseh sprenevedanj in zaključek vseh strahov, ki jih nekateri želite predstaviti slovenski javnosti oziroma želite arbitražni sporazum izkoristiti za boj med levo in boj med desno ali pa če hočete, boj med socialnimi demokrati in seveda Janezom Janšo. Jaz mislim, da je potrebno v temu trenutku

zbrati veliko moči in zadevo pripeljati do konca, je pa seveda potrebno tudi Borutu Pahorju, aktualnemu predsedniku Vlade, priznati veliko modrost, odločnost in tudi drznost, da je pripeljal zadevo tako daleč, da o njej lahko danes tukaj v parlamentu govorimo. Prav bi bilo, da ta sporazum potrdimo na referendumu, kar bom tudi sam storil, da zaključimo to poglavje, prepustimo tistim, ki jih bomo tudi sami poslali na določena mesta, kjer se bo o meji odločalo, in da se lotimo seveda tudi drugih pomembnih vprašanj.

Metanje polen pod noge, iskanje izgovorov, takšnih in drugačnih, je resnično samo ovira aktualni vladi, da bi naredila en korekten in odločen korak v prizadevanjih, da bi rešila ne samo mejo, ampak tudi vse velike probleme, ki so se ob tej meji nakopičili in verjemite mi, da jih ni tako malo. Ni jih tako malo, ker tukaj gre za dnevne migracije ljudi iz ene in z druge strani, gre za ustaljene trgovinske posle, ki so jih imeli ljudje prej in jih imajo tudi sedaj in vse to skupaj je zelo, zelo oteženo. Prepričan sem, da bo arbitražni sporazum, kot sem že dejal, veliko stvari olajšal, če ne drugega, se bodo po mojem prepričanju končale tudi v nekem smislu besede, če hočete, sovražnosti. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima gospod Anton Kampuš, prosim.

ANTON KAMPUŠ: Spoštovani predsednik, spoštovani kolega minister, spoštovani kolegi in kolegice.

Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu Zakona o ratifikaciji arbitražnega sporazuma bom seveda podprl. Želim si, da bi postopki ratifikacije stekli čim hitreje in da bi seveda bili hitro zaključeni. Predsednik Vlade je danes zelo podrobno obrazložil vse vidike tega pripravljene sporazuma. Jaz mu seveda verjamem, ker vsi dosedanji poskusi, na žalost, drugi niso bili uspešni. Že samo dejstvo, da so se s tem problemom ukvarjali prav vsi predsedniki dosedanjih vlad in na žalost jim to ni uspelo. Edina pot, da se do sporazuma pride, je, tako kot kolegi radi rečejo, mirna pot, pot dogovarjanja in pot dobrososedskih odnosov in spoštovanja.

Danes je bilo veliko govora, in se nihče ni ozrl na tiste, ki živijo ob meji. Kaj pa tisti povedo? Tudi jaz sem se sestal z domačini, živečimi ob meji, sestal sem se z gospodarstveniki. Vsi imajo enoten cilj, in sicer čimprejšnjo rešitev tega sporazuma. V razgovoru z domačini nisem zasledil nobenega negodovanja, slabe volje, nestrpnosti, ampak obratno - to doživljam tu, v glavnem v parlamentu, in upam si reči, da nekateri govorite na pamet oziroma tako, kot vam paše, vam je v prid. Nekateri se čutijo užaljene, ker bo nekomu uspelo sprejeti sporazum, kar na žalost do zdaj še nikomur ni. Nekateri pa so užaljeni tudi zaradi tega, ker jim bo verjetno v kratkem vzeta igračka, s katero so se tako pogosto igrali, če ne drugače pa vsaj ob ali pred volitvami. In verjamem, da

ste toliko sposobni, da boste našli kakšno drugo temo, mislim na vse opozicijske stranke. To, da vam zadeve polzijo iz rok, in seveda nad tem niste navdušeni, se je dokazalo tudi ob obstrukciji, ki se je zgodila pred nekaj dnevi. Če je predsednik jasno povedal: arbitrarno sodišče določi tri parametre, da jih ne bom ponavljal - potek meje, določitev stika Slovenije z odprtim morjem, da se določi režim za uporabo ustreznih morskih območij. Zelo malo pa smo danes slišali, kaj pa gospodarsko sodelovanje. Ali ni tudi to ena od pomembnih tem?! Pomembnih tem, ki pa pomeni, da imamo v tem trenutku faktor vpliva na negativno gospodarsko sodelovanje 39%. Torej, 40% negativnega vpliva na gospodarsko sodelovanje je znotraj tega sporazume, če bi bil rešen, bi že lahko bilo boljše. Naj navedem nekaj podatkov. Torej, slovenski izvoz na Hrvaško v letu 2009 znaša 1,2 milijardi oziroma 26% manj, kot v letu 2008. Verjetno to nikomur nič ne pove. Slovenija iz Hrvaške uvozi za 629 milijonov evrov v letu 2009, kar je za 24% manj, kot prejšnje leto. Neposredne naložbe v Hrvaškem v letu 2009 1,1 milijarde evrov. Republika Slovenija v tem trenutku izvaja za 9 milijard evrov investicij na Balkanu, med temi je seveda tudi Hrvaška. Republika Slovenija ima 6 milijard evrov blagovnih menjav z državami na Balkanu. Povedal sem že, od tega 1,2 milijardi za Hrvaško. Gospodarstveniki v Sloveniji si že končno želijo ureditev tega zaviralnega problema, torej, nedokončanega sporazuma med Republiko Slovenijo in Hrvaško. Tudi zaradi tega vidika, torej četrtega, če je bilo prej omenjeno, da so trije vidiki zapisani oziroma določeni v opravi arbitražnega sodišča, je to za mene četrti argument - torej, gospodarsko sodelovanje. Danes slišimo iz ust velikega števila ljudi v parlamentu, kako je pomembno gospodarsko sodelovanje. Gospodarsko sodelovanje z Republiko Hrvaško bi lahko bilo ob sprejetem sporazumu že nekaj let nazaj enkrat ali pa dvakrat boljše. Kaj to pomeni za vse tiste, ki danes radi govorite o nezaposlenosti in tako naprej? Tudi prvič sem glasoval za sporazum v parlamentu in če bo treba, bom še enkrat. Zaradi tega sem tudi prepričan, da se bo referendum izšel pozitivno, kar je tudi perspektiva naše Republike Slovenije. Hvala.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospod Frangež, izvolite.

MATEVŽ FRANGEŽ: Tudi majhni narodi imamo kdaj pa kdaj priložnost, da dokažemo, da smo veliki. In Slovenija s procesom, ko je skupaj s sosednjo Hrvaško na poti do tega, da postane arbitražni sporazum tudi z ratifikacijo državljanek in državljanov Slovenije dokončno veljaven, dokazuje, da je velika nacija in da je sposobna velike probleme, ki obremenjujejo odnose s prijateljsko državo Hrvaško, reševati na velik način. To je pomembno sporočilo, ki ga sam razumem, vse odkar sta se predsednika obeh vlad prvič srečala na

Trakoščanu in tam zastavila pot do tega arbitražnega sporazuma. Mislím, da gre za nov pristop v širši regiji, ki nakazuje to, da smo sposobni reševati probleme med narodi v tem prostoru.

Dosedanji pristopi so se izkazali za neuspešne. In glede na odnos pomembnega dela slovenske politike, ki je združen v slovensko opozicijo, se sprašujem, ali obstaja v tej dvorani resničen interes, da ta problem tudi rešimo. Glede na to, kar sem slišal danes iz razprav mnogih opozicijskih predstavnikov, si upam trditi, da delu slovenske politike ni cilj rešitev tega vprašanja, ampak vedno znova navajanje na možnosti, da v segretem ozračju nacionalnih čustev kujejo iz tega političen dobiček. No, jaz sem zelo vesel, da podpiram Vlado in da sem del koalicijske večine, ki se je trdno odločila, da bo probleme v tej državi reševala. Mislím, da je pomembnemu delu slovenske javnosti to sporočilo tega odločnega vladanja še vedno tuje, da ga mnogi še vedno ne sprejemajo in to se odraža tudi v nizkem zaupanju javnosti, ki ga je ta Vlada deležna. Ampak, prepričan sem, da bomo v nadaljevanju pokazali, da je to temeljni pristop in da je to ena temeljna paradigma ne samo v odnosih s Hrvaško, pač pa tudi na mnogih drugih področjih, da probleme rešujemo, da probleme aktivno rešujemo in da jih želimo rešiti. Seveda, je na mestu vprašanje o metodologiji reševanja problemov. Tako na tem področju kot tudi na vrsti drugih področij sem prepričan, da smo izrabili prave mehanizme in arbitražni sporazum je okvir, je mehanizem, ki bo pripeljal do rešitve spora. V tem prepričanju me potrjuje tudi dejstvo, da je vse od 4. novembra 2009, ko sta predsednika obeh vlad v Stockholmu podpisala arbitražni sporazum, praktično vprašanje meje med obema državama izginilo iz notranje političnega terena in hkrati odprlo prosto za to, da se obe naciji ukvarjata z drugimi vprašanji, ki zadevata njuno skupno perspektivo, predvsem s prihodnim gospodarskim sodelovanjem. Mnogi se radi ponorčujejo iz procesa Brdo, ker na Brdu žal ni bilo Republike Srbije in predstavnikov Evropske unije, sam sem pa na začetek tega procesa ponosen, ker nakazuje na eno novo ambicijo Slovenije po aktivni vlogi na prostoru Zahodnega Balkana. Mislím, da imamo z državami, s katerimi smo nekoč skupaj sobivali v nekdanji Jugoslaviji, vendarle mnoge skupne točke, mnoge skupne priložnosti, številne sinergije in zdaj je čas, da jih začnemo udejanjati, tudi v tem času, ko vemo, da je napovedana rast na trgih Evropske unije, kamor Slovenija izvozi največ svojega blaga, napovedana počasna rast in zato je pomembno, da se odpiramo novim trgov, kot nam je to uspelo za enkrat recimo v Libiji, kot si obetamo na Kitajskem in še drugod, ampak hkrati tudi da okrepimo svojo gospodarsko prisotnost na tradicionalnih trgih, še posebej tisti, ki imajo v prihodnjih letih vendarle potencialne rasti in to je tudi prostor Balkana, to je tudi prostor Hrvaške.

Nasprotniki referendumu so danes v mnogih "detajlčkih" pokazali, da nimajo veliko bistvenega za pokazati. Jaz mnogim

od njih ne želim odrekati iskrene želje po tem ali zaskrbljenosti nad pristopom, prepričan pa sem, da daje ta arbitražni sporazum zadostne garancije za to, da bo Slovenija zmagovalka tega procesa. Še več. Prepričan sem, da bosta zmagovalki tega procesa Slovenija in Hrvaška. In to je poanta prijateljskega sobivanja dveh narodov, ki zmoreta izza relativno majhnih problemov sedanjosti in preteklosti pogledati na široko polje skupnih priložnosti prihodnosti. Najlepša hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE ČUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Anderlič.

ANTON ANDERLIČ: Tako, kot pri drugih vprašanjih, je prav, da se tudi ob tem vprašamo, kaj pravzaprav danes počnemo in o čem odločamo. Kaj je cilj vaje, če bi rekel po domače? Vtis je, da je enotnost samo v nečem. Preložiti odgovornost na drugega, tretjega, na državljane in državljanke in si privoščiti luksuz, da interpretiramo rezultate potem vsak po svoje. Sam sem prepričan, da je treba iti po obratni poti, da je treba pripraviti vse za to, da se kvalitetno odloča v Državnem zboru in skladno z Ustavo in drugimi predpisi odločati tudi o vprašanjih, ki za mnoge mogoče niso jasna ali pa jim niso všeč, ali bi pa radi, da bi bilo drugače, kot je sicer lahko. In iz tega, kar imamo na dnevnem redu, gotovo na koncu ne bo evforije, ne bo izplena v smislu "vsi srečni, vsi zadovoljni" ali pač "eden zadovoljen, drug povsem nesrečen". Pri kompromisih je vedno tako, da je treba poiskati tisto pot, ki ti da najoptimalnejši rezultat, tako kot nekateri v biznisu vedo, da ne moreš prodati tako, da boš samo ti zadovoljen, kupec pa nesrečen ali obratno, da bo kupec nadvse zadovoljen, ker je tako rekoč zastonj dobil neko robo. Pri tej stvari gre za isto stvar. Gotovo je, da ni prav, da smo se znašli v situaciji, ko vsi tako rekoč že 18 let in več govorimo o tem, da je treba vprašanje razrešiti, ko smo prišli do situacije, da se lahko to uredi, pa se zgodi, da neka skupina ali pa en del v parlamentu pravi, mi vam ne bomo dovolili, da vi to uredite. Mi tega nočemo, ne moremo, ne znamo, kakorkoli že. Pa tudi vi tega ne boste. Če pa že je situacija, da bi se to rešilo, naj pa o tem odloča ljudstvo. Ali je prav, da se o postopkih, o načinu reševanja tega vprašanja sprašuje ljudstvo in se manj prelaga ta odločitev? Politika in vsi tisti, ki smo odgovorni v tej državi, moramo vedeti, kateri mehanizmi, katere poti so na voljo in kaj je prav, da izberemo kot najboljše za to državo. Že večkrat je bilo rečeno, če bi bilo mogoče postaviti mejo, ki bi odgovarjala Sloveniji in bi jo sprejeli tudi sosedje, bi mi to zagotovo naredili v teh letih, ki smo jih imeli na voljo. Verjamem, da ki tudi Hrvatje to naredili. Tega preprosto ni bilo mogoče narediti, zato je neodgovorno, po mojem trdnem prepričanju, da se v tej diskusiji danes, ko pravzaprav ne odločamo in ne moremo

spremeniti arbitražnega sporazuma, tako kot je bil podpisan, kot je bil z zakonom o ratifikaciji tudi potrjen v našem parlamentu, da govorimo o vseh drugih stvareh, samo ne o tem, kar imamo na dnevnem redu. Treba je zelo jasno povedati, da če bo referendum uspešen, kaj pa je uspešen referendum - že to je osnovno vprašanje, to, koliko ljudi bo prišlo na volitve oziroma na referendum, koliko glasov bo za oziroma koliko glasov bo proti. Vsak referendum je po definiciji uspešen. Že prej sem govoril o tem, da verjamem, da nekateri mislijo, da je to referendum za ali proti tej vladi, ker ta vlada to ponuja in ta vlada v to sili. Verjamem, da bodo na koncu državljani in državljanke, volivci in volivke znali presoditi, da se s tem predlogom določa, kot rečeno, postopek, da arbitražnemu sodišču dajemo izrecno navodilo, kaj mora upoštevati pri določanju meje. To je zapisano, vendarle večkrat tudi ponovljeno. Da mora upoštevati pravičnost in vse druge stvari, ki so bile večkrat ponavljane in zato se mi seveda tudi danes zdi podcenjujoče, da ob tem, ko se ne želi odločati - za mene je čisto vseeno, če niste za sporazum, če niste za to pot, bi lahko glasovali proti. Na referendumu se ne bo videlo, kako ste glasovali, prav bi pa bilo, da tukaj pokažete, kaj si o tem mislite. Ne se zgovarjati na minuto, ki je bila določena. To je narobe. To je bilo narobe. To sem rekel že zadnjič. In to, da imamo danes razpravo, je pa neumnost, ne samo narobe. Kajti, danes razpravljamo samo o odloku o razpisu referenduma, za katero zahtevo stoji 86 podpisov. Ali je sploh mogoče kaj drugače? Saj konec koncev bi morali spremeniti tudi naše predpise, da bi rekli, ko je referendum na zahtevo vložen in ko je taka večina, se ta razpiše po komandi predsednika ali podpredsednikov Državnega zbora in se izpeljejo postopki. Ne pa, da tukaj razpravljamo o vseh stvareh, ki s tem odlokom in tudi s sporazumom nimajo nobene zveze. In nekajkrat je bilo danes in jaz verjamem, da bo potrebno zelo jasno in natančno opredeliti, da toliko odgovorni bomo že morali biti, kaj je tisto, kar na eni strani določa ta sporazum in kaj je v interesu Slovenije, in kaj je tisto, kar so tveganja, in tudi argumenti, ki jih boste navedli, ker ste proti temu, da bi bil na referendumu .../Opozorilni znak za konec razprave./... izglasovan ta zakon, in da šele takrat bodo ljudje lahko kvalitetno odločali na referendumu.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Žerjav. (Ga ni.) Gospod Černač, izvolite. Imate besedo.

ZVONKO ČERNAČ: Spoštovani vsi prisotni. Danes razpravljamo o razpisu referenduma o arbitražnem sporazumu. Gre za enega najpomembnejših vprašanj, ko govorimo o arbitražnem sporazumu, glede katerega naj bi odločal Državni zbor. Žal je bila odločitev sprejeta v omejeni sestavi in smo pred edino možno odločitvijo, pred razpisom referenduma. Ureditev vprašanja

meje z Republiko Hrvaško je predvsem zaradi dostopa Slovenije do odprtega morja gotovo eno najpomembnejših, če ne najpomembnejše vprašanje po slovenski osamosvojitvi oziroma po plebiscitu. Prav bi bilo torej, da bi Slovenci pri reševanju tega vprašanja premogli čim več enotnosti. In temu načelu iskanju čim širše enotnosti so sledile vse vlade doslej, z izjemo sedanje Pahorjeve vlade. Vse Vlade doslej so rešitev iskale ob najširšem notranjepolitičnem konsenzu. Nobena vlada doslej, razen sedanje, ni tega vprašanja reševala za vsako ceno oziroma s preglasovanjem samo zato, da se na eni strani problem odrine z mize - škodljivost odločitve bi se tako ali tako pokazala šele takrat, ko Pahorjeve vlade že davno ne bo več. Če bi na podoben način kot sedanja to vprašanje reševale prejšnje vlade, bi bilo vprašanje meje z Republiko Hrvaško že zdavnaj rešeno, vendar v škodo Slovenije in v nasprotju s slovenskimi interesi. Premier ve, da rezultat arbitraže ne bo znan v času njegovega mandata. Torej ne prevzema nobene odgovornosti zanj. In ravno premier je bil tisti, ki je dobro leto nazaj zagotavljal, da mora biti vprašanje meje s Hrvaško rešeno pred njenim vstopom v Evropsko unijo. Na rešitev tega vprašanja pa je takrat vezal tudi blokado hrvaških pristopnih pogajanj in s tem tudi zaostрил odnose z našo sosedo, ki so se po sprejetju oziroma podpisu Brionske deklaracije let 2005 normalizirali na vseh področjih. Če bi bil ta sporazum resnično tako dober, potem bi ga enotno podprla strokovna in politična javnost, in vanj bi bila vgrajena določba, ki bi pomenila dokončno rešitev mejnega vprašanja pred vstopom Hrvaške v Evropsko unijo. Pa vidimo, da temu ni tako. Večina strokovne javnosti opozarja na škodljive posledice. Naj omenim samo nekatere: dr. Bučar, dr. Pavliha, dr. Cerar, naš zamejski pisatelj Boris Pahor, celoti tisti redki, ki mu pritrjujejo, priznavajo, da nam ne zagotavlja teritorialnega stika z odprtim morjem. V sporazumu je v točki 3.a določeno, da je naloga arbitrov določitev meje na kopnem in morju, in v povezavi s 4. točko v skladu z mednarodnim pravom. Ta določba je popolnoma jasna in kristalna in za njeno razumevanje ni treba biti mednarodni pravnik, razumljiva je vsem. Danes je bilo že večkrat pojasnjeno, na kakšen način se meja v takšnem primeru določi. Črta bo potegnjena nekje po sredini Piranskega zaliva in šele potem, ko bo ta meja določena, se bo v skladu s točko 3.b na podlagi drugih okoliščin odločalo, kako in na kakšen način bo iz tega zaprtega "kotla" ladje prišle do odprtega morja. Če temu ne bi bilo tako, potem ni nobene potrebe za dodatno pojasnjevanje v točki 3.b, ker bi bila ta določba sama po sebi popolnoma jasna. Poleg tega je jasno, da je sporazum že v osnovi nesporazum. Zakaj sicer izrecna hrvaška dodatna izjava o tem, da ničesar v tem sporazumu, ničesar, ni mogoče razumeti kot stik slovenskih teritorialnih voda z odprtim morjem. Ne glede na to, da formalno ne zavezuje, govori o tem, da se strani že v osnovi ne razumeta.

Se pravi, da sporazum ni tisto orodje, s katerim naj bi rešili odprta vprašanja.

Tudi Ustavno sodišče je pritrdilo temu, da je velika verjetnost, da bo treba spremeniti ustavo, ustavo spreminjamo z dvotretjinsko večino, ker gre za določitev meje, za spremembo tega vprašanja, normalno bi torej bilo, da bi tudi o arbitražnem sporazumu Državni zbor odločal z dvotretjinsko večino, pa ni. Ta državni zbor je že v tem mandatu odločal o bistveno manj pomembnih vprašanjih z dvotretjinsko večino, o tem strateškem vprašanju, od katerega je odvisen bodoči pomorski status Slovenije, pa ne. Obstaja torej edina pot - referendum in edina rešitev - glasovanje proti, zavrnitev škodljivega sporazuma, ki ne pomeni dokončne rešitve, pač pa odlaganje rešitve tega vprašanja, po tistem, ko bo Hrvaška že polnopravna članica Evropske unije in prelaganje bremena sporov in odgovornosti na prihodnje generacije. Gre torej za odločitev, o kateri se bo slovenska politika, če bo arbitražni sporazum potrjen, pregovarjala še nadaljnjih 20 let. Arbitražni sporazum torej ne predstavlja nobene dokončne rešitve. Z odlaganjem dokončne rešitve samo ustvarja iluzijo rešenega problema, ki ga želi premier na eni strani pomesti pod preprogo in v pomanjkanju kakršnegakoli uspeha na notranjepolitičnem področju v času njegovega vladanja prikazati kot neko briljantno rešitev, ki jo je izpogajala njegova vlada. Problem pa bo pod to preprogo samo rasel, se odebelil, in ko Pahorjeve vlade že davno ne bo več, eksplodiral v vsej svoji razsežnosti.

Pomorski položaj Slovenije ni bil še nikoli doslej tako ogrožen, kot je s tem sporazumom. In nikoli še nista bili naši prijateljski sosedi tako blizu določitve pomorske meje med njima in posledično zaprtju Slovenije v zaprtju Slovenije v zalivu brez teritorialnega stika z odprtim morjem. Gre torej za zgodovinski interes Slovenije po ohranitvi neposrednega dostopa do odprtega morja, kjer moramo Slovenci pokazati enotnost in sporazum zavrniti z enako večino, kot smo se na plebiscitu odločili za samostojno Slovenijo. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospa Lavtižar Bebler, izvolite.

DARJA LAVTIŽAR BEBLER: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Bala sem se, in imela sem prav, da bo tale razprava o razpisu referendumu spet nova priložnost za to, da bodo nekateri poslanci iz opozicijskih vrst z raznimi podtikanji, sprenevedanji, izkrivljanji poskušali na populističen način prepričati volivke in volivce, da je ta arbitražni sporazum slab in celo škodljiv za Slovenijo.

Mnogi danes ste tukaj priznali, da je eden od redkih slovenskih mednarodnopravnih strokovnjakov dr. Marko Pavliha. In citirali ste mnogi današnji njegov intervju v Magu. Jaz pa se bojim, da tega intervjuja gospod Pavliha ni avtoriziral,

kajti ne morem verjeti, da bi to rekel, kar je tukaj zapisano. Namreč, on pravi, da v tem arbitražnem sporazumu ni niti besede o pravičnosti dobrososedskih odnosih, kaj šele o načelu zunanje pravičnosti "ex aequo et bono", kar naj bi arbitraža uporabila za določitev stika Slovenije z odprtim morjem in za režim uporabe ustreznih morskih območij, seveda, brez zunanje pravičnosti. Ne vem, katere izvode tega arbitražnega sporazuma kdo od nas prebira. Jaz prebiram tistega, ki smo ga ravnokar ratificirali 19. aprila v Državnem zboru. Ta pa v 4. členu pove, da bo arbitražno sodišče uporabilo mednarodno pravo, se pravi, ne samo mednarodno pravo, kot je bilo prej poudarjeno, se pravi mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine za odločanje po točkah B in C prvega odstavka 3. člena. In kaj sta B in C točki prvega odstavka 3. člena? To sta stik Slovenije z odprtim morjem in režim za uporabo ustreznih morskih območij. Mislím, da je skrajno nepošteno, da se na ta način prebere samo del enega stavka ali celo ene alineje v tem arbitražnem sporazumu. To je direktno namerno, naklepno zavajanje javnosti. In to je, po mojem, nemoralno in nedopustno. Da ne govorim o tem, da je načelo dobrososedskih odnosov navedeno že v preambuli.

Potem je govora o tem, da ni načela "ex aequo et bono". Stokrat je bilo že povedano, da je to načelo "ex aequo et bono" v tem arbitražnem sporazumu navedeno vsebinsko, kako si pogodbeni stranki predstavljata, da bo to načelo uporabljeno. Pri čemer seveda spet ne gre pozabiti, da v tistih pogajalskih stališčih, ki jih je Vlada leta 2007, podpisanih s strani takratnega zunanjega ministra, dala naši pogajalski skupini v mešani komisiji, kjer je bilo rečeno, da "ex aequo et bono" naj ta pogajalska skupina uporabi kot taktično potezo zgolj v primeru, če bo treba izstopiti iz teh pogajanj, ne pa kot načelo, na katerem bi takrat Vlada Republike Slovenije hotela vztrajati.

In potem je še eno zanimivo vprašanje, ki ga ne gre pozabiti, saj včasih je treba koga tudi kaj spomniti. Novembra leta 2000 je Bajukova vlada sprejela posebne sklepe in je rekla: "Vlada Republike Slovenije nalaga Ministrstvu za notranje zadeve, da takoj zagotovi stalno prisotnost policije na levem bregu Dragonje v katastrski občini Sečovlje." Stalno prisotnost policije na levem bregu, v katerem primeru, za katere potrebe - takrat, ko bo Geodetska uprava preverjala hišne številke v zaselkih na levem bregu Dragonje v katastrski občini Sečovlje in odstrani tiste, ki jih sama ni izdala. Torej, citirajmo še Dnevnik z dne 16. 12. 2000: "Odločno se je za napotitev policije zavzel takratni obrambni minister Janez Janša, ki je menil, da mora policija slovenske državljanke nujno zaščititi, in opozarjal na druga popuščanja Hrvaški. Ob tem pa je na seji Vlade nastalo tudi vprašanje, kako bi policija prišla na omenjeno območje. Po mnenju Andreja Bajuka bi bilo možno, na primer, s čolnom, Janša pa je rekel, da ta

država redi kakšnih 300 specialcev, ki znajo priti tja tudi po pesku." Torej, ali bi na ta način reševali mejne spore s sosednjo Hrvaško?

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospod minister, izvolite, imate besedo.

SAMUEL ŽBOGAR: Hvala lepa, predsedujoči. Bom zelo kratek.

Nekajkrat je bila omenjena enostranska izjava Hrvaške k arbitražnemu sporazumu. Samo to bi rekel, da prav ta enostranska izjava Hrvaške k podpisanemu sporazumu kaže na neko stisko Hrvaške. Jasno je, da je bila ta izjava sprejeta za namen ratifikacije v hrvaškem saboru, da ni del sporazuma, ki je edini veljaven in je edini podpisan s strani obeh držav. Spomnil bi na sam sporazum, kjer piše, da nobeni dokumenti, sprejeti po 25. 6. 1991, niso relevantni za odločanje sodišča. Edino, kar je relevantno, je to, kar piše v sporazumu, pa ne bi tega ponavljal.

Jaz bi v zaključku samo to rekel, da je bilo veliko zapravljenih priložnosti, da smo imeli 19 let izgubljenih priložnosti za rešitev tega vprašanja, vprašanja meje, in s tem tudi za razvoj nekih partnerskih in vsestranskih odnosov med državama v dobrobit in korist državljanov obeh držav. Menim, da arbitražni sporazum omogoča pravično in pošteno rešitev, ki bo upoštevala življenjski pomen tega vprašanja za Slovenijo. Sporazum vsebuje vse instrumente za dobro in pravilno odločanje arbitražnega sodišča oziroma arbitrov, kar je važno, je sedaj memorandum, ki ga moramo skupaj pripraviti in v katerem moramo dokaze in argumente predstaviti na način, da bodo prepričali tudi arbitre in da bodo dokazali to, kar pravimo, da imamo prav.

Slovenski narod je razumen narod in verjamem, da bo odločil trezno in razumno in bo podprl ta sporazum, da bo sprejel odločitev, ki bo gledala v prihodnost, da bo sprejel odločitev v korist miru, sožitja in razvoja obeh držav. Hvala lepa.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Kontič kot predlagatelj. Izvolite.

BOJAN KONTIČ: Hvala lepa, gospod podpredsednik.

Po današnji razpravi ni v tem parlamentu nič novega. Lahko ugotovim, da smo enotni samo v tem, da smo neenotni. Enotni v neenotnosti, enotni v tem, da je referendum potreben in redko je priložnost, da v imenu največjih poslanskih skupin tako opozicije kot pozicije predstavnika govorita o tem, da je predlog, ki je bil posredovan in sopolpisan s strani 86 poslank in poslancev, sprejemljiv za obe strani, če lahko uporabim ta izraz, ampak sprejemljiv je samo referendum. Že v naslednjem koraku se zelo razhajamo o tem, ali je sporazum koristen in ali je sporazum škodljiv. Danes smo slišali uvod v

referendumsko kampanjo in ne gre se slepiti, takšna ta kampanja bo. Bilo bi dobro, da ljudje sami pogledajo ta sporazum, ki ga je Državni zbor ratificiral in se po lastni pameti tudi odločajo o tem, ali je primeren ali ni, kajti eni mislimo, da je, in upam, da je to večina, in spet drugi, da ni primeren. Imam to srečo ali pa smolo, kakorkoli, da sem v obeh primerih bil prvopodpisani predlagatelj tako predhodnega posvetovalnega referenduma kot tudi tega zakonodajnega. Bila je dilema, ali na referendumu najprej ljudi vprašati, ali se strinjajo, da Državni zbor sprejme to odločitev in se potem skladno z njihovo voljo tudi odločiti, ali to drugo, kar imamo danes, da smo se najprej v Državnem zboru odločili, sprejeli svoj del odgovornosti in sedaj sprašujemo ljudi, če se z našo odločitvijo strinjajo.

Seveda bi predhodni referendum, vsaj zame, bil boljša varianta - posvetovalni referendum. Pred tem bi se seveda zavezali, da bomo to voljo ljudi spoštovali. Vendar žal ni bilo zagotovil ali pa vsaj jaz za njih ne vem, da bi se v temu primeru dejansko odvil samo en referendum. Ni bilo zagotovil, da če se ljudje odločijo za podporo in Državni zbor ratificira ta sporazum, da ne bomo imeli še enega referenduma, zakonodajnega, torej naknadnega, ki bi dokončno odločil o tem sporazumu. To bi pa seveda bilo norčevanje iz ljudi in prelaganje odgovornosti na njih.

Kot sem dejal, Državni zbor je odločitev na prejšnji seji sprejel, sedaj bodo pa ljudje na referendumu tudi dokončno odločili. Nekateri smo sporočili, da podpiramo ta sporazum, zato je bil tudi izglasovan, drugi ste zapustili dvorano in o tem niste odločali in boste o tem odločali šele na referendumu, nič prej. Tako ste se pač odločili in tako boste v prihodnje tudi ravnali.

Danes je obravnavana zahteva za razpis zakonodajnega referenduma skladno z 90. členom Ustave, ki pravi, da se referendum, če je ta kvalificirana večina podpisnikov, tudi razpiše. Ni velike izbire tudi ne pred Državnim zborom, razen če bi ocenili, da je mogoče potrebno zahtevo posredovati Ustavnemu sodišču. To se ne bi zgodilo prvič in verjetno tudi ne zadnjič. V temu primeru pa danes je neke vrste avtomatizem in tudi je dokaj nejasno, ali pa nelogično, da smo takrat, ko smo govorili o zakonu, o arbitražnem sporazumu, ratifikacije arbitražnega sporazuma, razpravo določili tako, kot smo jo, pa bi takrat bilo smiselno povedati kaj več in omogočiti to razpravo. Ampak takrat smo ugotovili, da poslovnik omogoča to, za kar smo se odločili.

Danes imamo razpravo o zadevi, ki je, lahko bi rekli temu tudi, avtomatizem, ki se enostavno v Državnem zboru mora zgoditi, pa smo cel popoldne poslušali uvod v referendumsko kampanjo, ampak saj tudi to ne škodi. Slej ko prej je potrebno razkriti svoje karte in napovedati podporo ali nepodporo. V nasprotnem primeru je zelo težko ljudem svetovati in jih nagovarjati, kako naj ravnajo. Odločitev, da referendum bo, je

bila na odboru sprejeta skozi odlok o razpisu referendumu, ni bilo amandmaja niti na vprašanje, ki je enostavno in jasno, ni bilo amandmaja niti na datum. Torej tudi datum je pravi, tako da smo lahko predlagatelji te zahteve za razpis referendumu dejansko z rezultatom v Državnem zboru zadovoljni, seveda, če eni odmislimo en del razprave, drugi pa odmislimo drugi del razprave.

Bi pa želel opozoriti, da smo tudi danes slišali kar nekaj žaljivk. Tu je že samoumevno, če žalite Vlado - nič novega, če žalite koalicijske poslance, tudi glede na to, koliko so stari in kako dolg staž imajo v Državnem zboru - to ni nič novega, to je vaša stara praksa. Zelo težko pa pristajam na to, da žalite ljudi in jih delite na tiste, ki bodo glasovali proti in so zdravorazumski. Tisti, ki bomo pa glasovali za, smo pa nekoliko vprašljivi. Veste, tega enačaja, če nekdo misli tako kot predsednik največje opozicijske stranke, da je potem zdravorazumski, v nasprotnem primeru je pa lahko tudi delno sporen, na to pa ne morem pristati in zato tudi protestiram proti takšnim izjavam.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Janša, tudi kot predlagatelj, izvolite. Imate besedo.

JANEZ JANŠA: Hvala lepa. V naših razpravah smo slišali kar nekaj protestov in raznih leporečnih bravur, žal pa premalo argumentov v podporo arbitražnemu sporazumu.

Obračunavalo se je tukaj z nekaterimi odločitvami, ki so bile zagotovo pozitivne, in pri tem je šla koalicija v nasprotje z lastnimi argumenti, ko je trdila, kako je v zadnjih 20-ih letih Hrvaška z nekimi enostranskimi potezami pridobila ozemlje in kako šele ta arbitražni sporazum zadeve vrača nazaj.

Govorjeno je bilo o odločitvi Bajukove Vlade leta 2000, ko je sprejela sklep, da slovenska policija nudi asistenco Geodetski upravi pri namestitvi slovenskih tablic nazaj na zaselke na levem bregu Dragonje. Hrvaška geodetska uprava je namreč enkrat, še v času Drnovškove vlade, pred Bajukovo, zamenjala hišne številke na teh zaselkih na nekaterih hišah. V Sloveniji se to skoraj ni opazilo ali se ni hotelo opaziti. Bajukova vlada je sprejela sklepa, da se zadeve vrnejo v prvotno stanje in geodetska uprava je prosila za asistenco in ta sklep je bil potem tudi sprejet. Nobenega novinarja Dnevnika ni bilo na tisti seji Vlade, zato niso vedeli, kakšna je bila tam razprava. Ob tem, ko je bil sprejet ta sklep, je bilo hkrati tudi rečeno, da je treba to izvesti tako, da ta akcija ne bo pripeljala do incidentov in da je pač treba počakati na primeren trenutek. Najbrž ne bi bilo tako težko te tablice zamenjati nazaj, ne da bi to bilo takoj opaženo. Ne nazadnje so hrvaški organi tablice zamenjali in Drnovškova vlada tega nekaj mesecev ni opazila. No, ampak ta sklep je bil, potem ko je po volitvah leta 2000 prišla nazaj Drnovškova

vlada, na prvi seji te vlade preklican, in to z neko takšno klečeplazno argumentacijo, da je ne bom citiral. In v tem primeru se je treba vprašati, kdo je omogočil te enostranske korake, o katerih ste govorili, in kdo jih je skušal preprečiti. Ta današnja razprava, kakorkoli so jo nekateri želeli degradirati v slabšalnem smislu že začeto predreferendumsko kampanjo, je izjemno pomembna. Malo tako pomembnih odločitev je bilo doslej v tej dvorani, kot je ta. Še bolj pomembna bo tista, ki jo bodo sprejeli ljudje na referendumu. Tukaj gre za veliko stvar in na tehtnici je slovenska suverenost na morju in Slovenija lahko na tej točki izgubi vse. Dočim lahko druga stran - se pravi Hrvaška - izgubi praktično nič. Hrvaška ima skupaj z otoki nekaj tisoč kilometrov obale, ima dostop do mednarodnega morja iz vsake luke, preko lastnih teritorialnih voda. To, da Slovenija ohrani teritorialni stik z mednarodnimi vodami ne gre na noben škodo Hrvaške. Tukaj gre predvsem za politično kaprico in tudi za gospodarske interese. Tisti, ki ste prej govorili o gospodarskih interesih, bi morali videti tovrstne interese tudi, ko gre za pravico Slovenije do teritorialnega dostopa do mednarodnih voda. Tukaj je precej večji gospodarski interes, kot pa to, če kakšen Hrvaški državljan kakšen mesec ne bo kupil alpskega mleka. To se bo zelo hitro saniralo, tudi če bo prišlo do tega, pa se najbrž tega ni bati, ker stvari je mogoče peljati razumno v razumne rešitve, ki bodo koristne za obe državi.

To, da Slovenija izgubi status pomorske države, da izgubi pravico do razglasitve suverenih pasov na morju, pravzaprav se tej pravici s tem sporazumom eksplicitno odrekamo in dajemo v roke mednarodni arbitraži, da poišče neke tolažilne nagrade. To pa je velika izguba za Slovenijo.

Hrvaška je povečala svojo obalo in svoje morje po II. svetovni vojni za kakšnih tisoč kilometrov in tudi svoje prebivalstvo. Na ta račun je Slovenija izgubila 130.000 rojakov, ki so ostali za mejo v Italiji, izgubila je Trst in Gorico in še velik del zelo pomembnega ozemlja. In to je bilo takrat, ko je bila sprejeta odločitev na Pariški mirovni konferenci, tudi povedano, šlo je za kompenzacijo. In pri tej kompenzaciji je Slovenija dala vse, Hrvaška je pa dobila vse. Sedaj gre pa samo za neko malenkost, na katero bi morala pristati hrvaška država, ko gre za vitalni interes Slovenije. In ta vitalni interes je mogoče uresničiti brez tega, da je karkoli pomembnega za Hrvaško ogroženo. To ve Hrvaška, to ve tudi Evropska unija, vsaj tisti politiki, ki so se v ta problem poglobili. In zaradi tega Olli Rehn ni dal tako slabih predlogov za Slovenijo. Dal je boljše predloge od tega, kar ste vi potem sami sklenili in podpisali. Samo čudimo se lahko, da to ni nekaj splošno sprejetega v Sloveniji. In še bolj se lahko čudimo dejstvu, s kakšno lahkoto nekateri spreminjajo stališča, čeprav obstajajo ne samo zapisane, ampak so natiskane študije in stališča, ki so jih sami napisali. Danes

smo poslušali ministra v Vladi gospoda Vlačiča, ki se ima za pomorskega strokovnjaka oziroma strokovnjaka za pomorsko mednarodno pravo, kjer govori o tem, kako je arbitražni sporazum in presoja na nekem ad hoc arbitražnem sodišču za Slovenijo bistveno bistveno boljša varianta kot pa odločanje pred Haaškim sodiščem po načelu "ex aequo et bono". Ta isti gospod Vlačič je v študiji, ki je izšla v učbeniku, napisala pa sta jo skupaj z gospodom dr. Grbcem 8. avgusta leta 2007, ravno v času, ko je Slovenija sprejemala te odločitve o možnosti arbitraže, zapisal tudi naslednje, to niso besede opozicije, to so besede vašega ministra, ki ste jih prej skušali pravzaprav v vsaj desetih razpravah omalovaževati in zanikati. Gospod Vlačič je leta 2007 zapisal naslednje: "Dejstvo je, da nam praksa mednarodnih sodišč pri reševanju podobnih sporov zgolj na podlagi mednarodnega prava ni naklonjena, saj favorizira uporabo načela modificirane sredinske črte", modificirane v oklepaju, "uporaba načela pravičnosti znotraj prava," v oklepaju "equity" in ta "equity" imate v tem sporazumu, "lahko kvečjemu pripelje do odmika od sredinske črte ene ali druge države. To izhaja predvsem iz novejše judikature mednarodnih sodišč in arbitraž." Se pravi, uporaba načela pravičnosti, kot ga imate definiranega tudi z angleško besedo "equity" v tem sporazumu, lahko po mnenju gospoda Vlačiča pripelje kvečjemu do odmika od sredinske črte ene ali druge države, dočim princip carinske črte po načelu pravičnosti znotraj prava, to je ta "equity" oziroma notranja pravičnost, seveda ne predstavlja niti približno alternative zunanji pravičnosti. Gospod Vlačič tukaj celo razlaga to razliko. No, in potem zaključi, zadnji odstavek te študije pa se glasi: "Najbolj primerno bi bilo predlagati, da spor razreši mednarodno sodišče v Haagu z uporabo načela ex aequo et bono." In to ni bilo samo stališče gospoda Vlačiča, to je bilo stališče Socialnih demokratov, dokler niso prevzeli vlade, in tudi vse takratne opozicije z izjemo Slovenske nacionalne stranke. Najbolj primerno bi bilo torej predlagati, da spor razreši meddržavno sodišče v Haagu z uporabo načela "ex aequo et bono". Samo ta obrat se ne konča tukaj, kajti gospod Vlačič pravi tudi naslednje: "Če bo Republika Hrvaška to zavrnila, pa bi kazalo kot zadnjo še sprejemljivo možnost proučiti možnost predložitve spora arbitražnemu sodišču." Danes pa ta isti gospod Vlačič po treh letih govoril ravno obratno, češ da je daleč najbolj ugodna možnost za Slovenijo arbitražno sodišče. Haaško sodišče s presojanjem po načelu "ex aequo et bono" pa, da je bistveno slabša varianta. Toliko o vašem glavnem strokovnjaku za mednarodno pomorsko pravo, o njegovih trdnih stališčih in o tem, koliko mu je mogoče verjetni. To je v učbeniku na strani 59.

Nekaj je bilo tu rečeno tudi o odgovornosti. Tudi to smo slišali, kako bomo odgovornost za to odločitev, kakršnakoli pač bo na referendumu, sprejeli vsi oziroma bo preložena na tiste, ki bodo glasovali. Prvič, že to ni res. To odločitev,

če bomo danes sprejeli odlok o razglasitvi oziroma sklicu referendumu, bodo sprejeli vsi, ki imajo pravico do glasovanja na tem referendumu; tudi tisti, ki ne bo šel na referendum, bo odločal. Tudi s tem, ko bo nekdo ostal doma, bo odločal. Vsaka odločitev bo odločitev: to, da greš na referendum, da glasuješ tako ali drugače, da ne glasuješ ali da se referendumu ne udeležiš. Vsak bo odločal, ampak odgovornost vseh ne bo enaka. Tega referenduma namreč ne bi bilo, če ta vlada ne bi podpisala tega sporazuma. In tega referenduma ne bi bilo in danes ne bi govorili o tem odloku, če Državni zbor z navadno večino na protiustaven način ne bi sprejel zakona o ratifikaciji tega sporazuma. Torej je odgovornost tistih, ki ste pripeljali Slovenijo v to situacijo, bistveno bistveno večja kot pa odgovornost tistih, ki bodo na referendumu glasovali. Res je, da se na referendumu preprečijo škodljive posledice, če se glasuje proti, vendar pa se s tem odgovornost še ne porazdeli na vse enako. In če bo ta sporazum na referendumu potrjen, potem bo največjo odgovornost za sodbo, ki bo prišla čez nekaj let iz arbitražnega sodišča, nosila vladna koalicija oziroma vseh 48 glasov, ki so na seznamu glasov za ratifikacijo tega sporazuma. Če bo rezultat proti, kar močno upam, in bodo škodljive posledice preprečene, potem, vsaj mislim, da lahko rečem, tako v imenu vseh, opozicija mirno prevzeme odgovornost za te posledice in mirno lahko rečemo, da obstajajo alternative temu sporazumu in da jih je mogoče z neko razumno politiko tudi uveljaviti, tako da bodo vitalni slovenski interesi zaščiteni, in to brez tega, da bi šlo to na škodo sosednje države, ker Hrvaška tukaj v tem sporu praktično ne more izgubiti nič. Ne bo izgubila niti enega otoka, niti eno hrvaško pristanišče ne bo brez vstopa do mednarodnih voda, nobenih rudnih bogastev ne bo izgubila in tako dalje. Torej, odgovornost ne bo enako porazdeljena in tudi če se bo to še stokrat ponovilo, bodo pač dejstva govorila svoje.

Nekdo je tudi govoril o tem, kako bo Slovenija izgubila verodostojnost, če se ta arbitražni sporazum ne potrdi. Tudi dr. Pirnat je na zadnji tribuni Zbora za republiko dejal, da on ne verjame, da ta sporazum lahko Sloveniji ohrani teritorialni stik z mednarodnimi vodami. Dejal je, da bomo to zagotovo izgubili, da ne verjame, da bo rezultat pozitiven za nas; da pa je sporazum težko zavrnilo zato, ker bo Slovenija izgubila verodostojnost. Seveda verodostojnosti ne bo izgubila Slovenija, nekaj verodostojnosti bo verjetno izgubil tisti, ki je sporazum podpisal in ki je zanj glasoval. Ampak bistveno boljše je, da vlada izgubi nekaj verodostojnosti, kot pa, da Slovenija izgubi morje. Glede vladne verodostojnosti čez nekaj let nihče več ne bo nič več vedel, vsi bomo na to pozabili, tudi volivci. Če bomo pa izgubili morje, se bo pa to vedelo še desetletje in stoletje, tako kot se ve za koroški plebiscit in njegove posledice v začetku devetdesetih let. Nobenih dilem ni glede tega.

Zdaj pred nekaj urami je spletna stran 24 ur odprla spletno anketo z vprašanjem, ki se glasi: Ali naj predsednik Vlade Borut Pahor odstopi, če bo ta sporazum zavržen na referendumu? Zelo veliko število glasov, mislim, da plebiscitna večina, podpira takšno odločitev. Jaz pa tukaj rečem, da bi bilo fer in pošteno, da bi se to zgodilo. Če bi kdo pripeljal državo v takšno situacijo in pogori na referendumu, bi bilo seveda pošteno, da potegne tudi politične posledice. Ampak glede na to, da poznamo vladno koalicijsko, mi tega od te vlade ne pričakujemo. Mi ne pričakujemo, da bo ta vlada odstopila, če bo pogorela na referendumu, in to tudi ni v temu primeru pomembno. To v temu primeru ni pomembno. Govorijo o neki politični kulturi in politični higieni, ampak ko gre za vitalne slovenske interese, pa je ta odločitev na referendumu, ko bomo glasovali o slovenskem morju, odločitev za sedanje in za prihodnje rodove. Je bistveno bolj pomembno od odločitev o tem, kakšna bo neka vlada v temu ali pa v naslednjem mandatu. O vladi v Sloveniji odločamo vsaj vsake štiri leta...

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Prosil bi, da se nekoliko umirite in poslušate vsakogar, ki govori, ne glede, ali je minister ali je opozicijski poslanec. Prosim.

JANEZ JANŠA: Zdaj, kolegi v koalicijski so bili povsem mirni in se niso nič vznemirjali, ko smo govorili o tem, da Slovenija lahko izgubi morje. Ko sem pa omenil, da bi bilo morda prav, da vlada odstopi in da oni izgubijo oblast, je pa takoj nastalo silno vznemirjanje. Tudi po tem se vidi, kje so ti interesi in kaj je na prvem mestu...

No skratka, o slovenski vladi državljani in državljanke Slovenije odločajo vsaj vsake štiri leta, dočim bomo o slovenskem morju na temu referendumu 6. junija odločali enkrat za vselej. In ta odločitev na referendumu je bistveno bistveno bolj pomembna kot pa odločitev o tej ali pa o katerikoli prihodnji slovenski vladi. Kajti, če bo ta sporazum ratificiran, smo mi to morje zapravili in tudi nobena prihodnja vlada, ker bo ta odločitev nepovratna, ga pač ne bo mogla povrniti. Odločitev, o kateri se danes postavljajo formalni pogoji, je primerljiva v slovenski zgodovini, kot je bilo že nekajkrat rečeno, zgolj z odločanjem o Koroški pred devetimi desetletji. Tam je 5.000 glasov tudi zaradi političnih kalkulacij v takratni ljubljanski politiki zmanjkalo in danes je Slovenija brez Koroške. Najbrž ni nikogar, ki bi si želel, da se ta situacija ponovi tudi z našim morjem.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Zaključujemo splošno razpravo. Ker k predlogu odloka matično delovno telo ni sprejelo nobenega amandmaja, amandmajev na seji Državnega zbora ni mogoče vlagati.

Prehajamo na odločanje o Predlogu odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o ratifikaciji Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške. Poslanke in poslance prosim, da preverite delovanje glasovalne naprave. Obrazložitev glasu v imenu poslanskih skupin? (Ni.) V lastnem imenu? (Ni.) Prehajamo na glasovanje. Glasujemo. Navzočih je 82 poslank in poslancev, za je glasovalo 78, proti nihče.

(Za je glasovalo 78.) (Proti nihče.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda.

Prehajamo na **2. TOČKO DNEVNEGA REDA**, to je na **PONOVO ODLOČANJE O ZAKONU O UPRAVLJANJU KAPITALSKIH NALOŽB REPUBLIKE SLOVENIJE**. Državni svet je na 17. izredni seji 23. 4. 2010 zahteval, da Državni zbor na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije pred razglasitvijo ponovno odloča o Zakonu o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije. Za obrazložitev zahteve Sveta dajem besedo predstavniku Državnega sveta Bogomirju Vnučcu. Izvolite, imate besedo.

BOGOMIR VNUČEC: Spoštovani poslanci. Predsedujoči, hvala za besedo. Tako kot ste povedali, je Državni svet na svoji 17. izredni seji dne 23. aprila sprejel zahtevo, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o upravljanju kapitalskih naložb, in sicer ta odločitev ni bila kar tako. Državni svet je vseskozi postopke sprejemanja tega zakona opozarjal in dajal predloge, vendar ti niso bili sprejeti, zato je veto logična posledica nesprejema pobud Državnega sveta. Zakon namreč določa ustanovitev posebne agencije, ki bo upravljala državne kapitalске naložbe. Agencija za upravljanje kapitalskih naložb po določbah zakona obsega upravljanje kapitalskih naložb, njihovo pridobivanje, razpolaganje in izvrševanje pravic delničarja in družbenika. Izraz "razpolaganje" pa pomeni prodajo, zamenjavo ali vsak drug pravni posel, na podlagi katerega se imetništvo delnic ali deležev Republike Slovenije prenese na drugo pravno ali fizično osebo.

Vlada je pred kratkim predstavila tudi predlog zakona o preoblikovanju Kapitalске družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja, prenos pravic in pooblastil DSU na Slovensko odškodninsko družbo in naložbeni politiki Kapitalске družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter Slovenske odškodninske družbe. Ta predlog določa, da se strateški delež Kada in Soda v gospodarskih družbah prenese na državo, kar pomeni, da bo z njimi upravljala agencija. Gre za deleže v podjetjih, kot so Nova Ljubljanska banka, Zavarovalnica Triglav, Luka Koper, Telekom Slovenije, Nova Kreditna Banka Maribor, Petrol, Krka in tako naprej. Vrednost teh naložb gre v milijarde evrov, namenjene pa so predvsem za pokojninsko blagajno na način, da bi od teh naložb imele korist sedanje in

prihodnje generacije upokojencev. Zato je zelo pomembno kdo in na kakšen način bo z njimi upravljal in razpolagal, saj bo v primeru neodgovornega, slabega, neučinkovitega in negospodarnega upravljanja lahko nastala še večja luknja v pokojninski blagajni. V kolikor bo v predlagani obliki sprejet tudi Predlog zakona o preoblikovanju Kada in Soda bomo imeli v Sloveniji kar tri institucije, ki se bodo ukvarjale s portfeljskimi naložbami Republike Slovenije, kar bi težko označili kot gospodarno. Iz prikazov ureditve v primerjalnih pravnih sistemih je razvidno, da sistem upravljanja družb v državni lasti povsod temelji na načelih in smernicah OECD, kar je tudi glavni razlog sprejetja tega zakona s strani Vlade, vendar OECD nalaga predvsem državam, da se upravljajo ti deleži na pregleden, predvidljiv, učinkovit in odgovoren način, ne predpisujejo pa načina oziroma agencije. Gre za unicum, ki ga ni v drugih državah Evropske unije, tako na primer primerjalna analiza kaže, da bi lahko mi na isti način kot, recimo, Nemčija, kjer to upravlja agencija v okviru Ministrstva za finance, kar mi že imamo oziroma na Finskem, kjer je to v domeni kabineta predsednika vlade. Menimo, da gre za prenos odgovornosti z vlade na agencijo oziroma na parlament, kajti parlament bo določal organe upravljanja te družbe, kar pomeni tudi, da bo o prodaji teh deležev odločala politična oblast.

Državni svet je mnenja, da je ureditev, kot jo določa zakon v nasprotju z načeli OECD-ja, predvsem z načelom odgovornosti in preglednosti. Prepričani smo, da zakon ne zagotavlja strokovnih mehanizmov in transparentnosti za učinkovito gospodarjenje s kapitalskimi naložbami države, predvsem pa ni jasno opredeljena odgovornost za dobro upravljanje s tem premoženjem. Državni svet opozarja tudi, da zakon na agencijo z Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje prenaša tudi upravljanje deleža Zavarovalnice Triglav, ki je bil na ZPIZ dodeljen na podlagi referendumu. Res je, da se finančni učinki te naložbe nakažejo v pokojninsko blagajno, vendar upokojenci oziroma ZPIZ ne bo imel več vpliva na razpolaganje s to naložbo, kar je po našem mnenju v nasprotju z referendumsko voljo ljudi. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala gospodu Vnučcu. Zahtevo je obravnaval Odbor za finance in monetarno politiko kot matično delovno telo. Za predstavitev poročila odbora dajem besedo članici Renati Brunskole. Izvolite, imate besedo.

RENATA BRUNSKOLE: Hvala lepa. Spoštovani predsedujoči. Gospod minister, kolegice in kolegi!

Odbor je zahtevo Državnega sveta za ponovno odločanje o Zakonu o upravljanju kapitalskih naložb obravnaval danes na 21. nujni seji. Posredovano je bilo mnenje Zakonodajno-pravne službe. Le-ta se je osredotočila na dve navedbi Državnega sveta, in sicer da se je s sprejetim zakonom odgovornost za

uspešno upravljanje s kapitalskimi naložbami države prenesla na tako imenovano neodvisno agencijo in da se je ureditev, po kateri se s Kada na agencijo prenese izvrševanje pravic delničarja iz delnic Zavarovalnice Triglav, katerih imetnik je ZPIZ, v nasprotju z referendumsko odločitvijo o tem vprašanju. Zakonodajno-pravna služba ob teh navedbah poudarja, da je vprašanje neodvisnosti agencije ustrezno rešeno s sprejetim amandmajem k predlogu zakona in da je enoletna prepoved sprejetja vsebinsko enakega zakona pretekla, zaradi česar izid referendumu Državnega zbora pravno več ne zavezuje. Posredovano je bilo mnenje Vlade, katera zavrača posamezne navedbe Državnega sveta. Vlada med drugim poudarja, da je odločitev za ustanovitev agencije v skladu s slovenskim pravnim redom in potrebami po neodvisnem in strokovnem upravljanju kapitalskih naložb. Prenos upravljanja agencije bo pomenil institucionalno ločitev od političnih organov, kar bo omogočilo odgovornejše in gospodarnejše upravljanje kapitalskih naložb v okviru agencije kot neodvisnega in nevladnega proračunskega uporabnika. Delež Zavarovalnice Triglav pa se zaradi njegove pomembnosti, njegovo upravljanje, prenaša na agencijo, vse koristi, ki jih prinaša naložba, pa so in ostajajo prihodki ZPIZ-a. Državni svetnik gospod Bogomir Vnučec je v uvodni obrazložitvi zahteve Državnega sveta poudaril to, o čemer je pred menoj tudi predstavljal. V razpravi pa je bila ponovno poudarjena največja hiba sprejetega zakona, torej umik Vlade pred njeno politično odgovornostjo za upravljanje kapitalskih naložb, in sicer je bilo nekako izrečeno, pod krinko agencije. Med drugim je bilo omenjeno, da bo razpolaganje z naložbami potekalo netransparentno, daleč od oči javnosti. Izpostavljen je bil problem prenosa odgovornosti v podrobnostih izpeljave samih postopkov, kjer so možne številne nepravilnosti, tudi zaradi morebitnega vpliva posameznih lobijev.

Sprejetemu zakonu so bile očitane še druge slabosti - uvajanje bistveno nižjega standarda na področju odgovornosti, za transparentnost upravljanja kapitalskih naložb, kot je trenutno veljavni na podlagi zakona o javnih financah, pa neopredeljenost portfeljskih naložb, potrebnosti cenitev oziroma skrbnih pregledov družb in ne dovolj natančne rešitve na področju metod prodaje in tudi nedorečenosti zakona v primeru ničnosti poslov, sklenjenih v nasprotju z zakonom.

Opozorjeno je bilo še na vidik politične veljavnosti sprejete referendumske odločitve glede prenosa deleža Zavarovalnice Triglav, tudi če pravno ni več veljavna. S strani razpravljalcev, ki sprejeti zakon podpirajo, bilo je izglasovano z 8 glasovi za in 7 glasovi proti, sprejeto mnenje, da je Zakon o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije ustrezen. Seveda pa je bilo opozorjeno zlasti na pomen poenotenja upravljanja kapitalskih naložb, ki zagotavlja večjo učinkovitost na tem področju. Posamična odgovornost Državnega zbora, Vlade in posameznih ministrstev je na podlagi

sprejetega zakona povsem jasna. Izražen pa je bil dvom o resnosti navedb, kot jih vsebuje zahteva Državnega sveta, ker bi lahko šlo tudi zgolj za zavlačevanje sprejetja zakona.

Na opravljeni javni predstavitvi mnenj o zakonskem predlogu, kljub številčnim pripombam in vprašanjem, tako s strani predstavnikov Državnega sveta kot tudi s strani predstavnikov Poslanske skupine SDS, je bilo zanimivo in izpostavljeno tudi dejstvo, da na sami javni predstavitvi niso aktivno sodelovali.

Poudarjeno je bilo tudi, da obravnavani zakon predstavlja enega najpomembnejših zakonov v tem mandatu Državnega zbora, ne samo zaradi zahtev OECD, temveč zaradi samega pomena razpolaganja z največjim deležem državnega premoženja ter zaradi izjemno velike odgovornosti za sprejemanje odločitev o teh vprašanih.

Torej, Zakon o upravljanju kapitalskih naložb je ustrezen.

PODPRESEDNIK FRANCE ČUKJATI: Hvala.

Za obrazložitev mnenja Vlade dajem besedo gospodu ministru za finance dr. Križaniču.

DR. FRANC KRIŽANIČ: Spoštovani! Državni zbor Republike Slovenije je na svoji 16. redni seji dne 20. 4. 2010 sprejel Zakon o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije, na katerega je Državni svet Republike Slovenije na 17. seji dne 23. 4. 2010 izglasoval odločilni veto.

Osnovni namen zakona je vzpostavitev sistema upravljanja naložb po načelih učinkovitosti, preglednosti, odgovornosti in predvidljivosti, brez vpliva politike in posameznih interesnih skupin. Zakon s pojmom upravljanja zajema pridobivanje kapitalskih naložb in razpolaganje z njimi ter izvajanje vseh pravic iz deležev in delnic države v gospodarskih družbah. Vse oblike upravljanja temeljijo na predhodno sprejetih aktih upravljanja. Cilj sprejetega zakona je v ločitvi izvajanja lastniške funkcije od drugih funkcij, ki jih izvaja država. Pri vodenju naložb je izredno pomembno, da se vodijo gospodarno, v javnem interesu in da se tako uresničujejo cilji, oblikovani skladno s sektorskimi politikami, ki jih pripravljajo resorna ministrstva. Odgovornost za pripravo sektorskih politik ostaja na resornih ministrstvih, ki so podlaga za oblikovanje strategije upravljanja kapitalskih naložb.

S tem zakonom se ustanavlja Agencija za upravljanje kapitalskih naložb Republike Slovenije kot samostojen in neodvisen organ s statusom neposrednega proračunskega uporabnika. Agencija ne bo pravna oseba niti javna agencija, temveč "sui generis" državni organ in bo odgovorna Državnemu zboru. Sredstva za delo agencije se bodo zagotavljala v proračunu Republike Slovenije, kamor se stekajo tudi kupnine od prodaje kapitalskih naložb, seveda pa tudi profiti.

Zaposleni v agenciji bodo vključeni v sistem plač državnih uslužbencev. Pri opravljanju svojih nalog bo agencija samostojna in neodvisna, zavezana k upoštevanju določb tega zakona, aktom upravljanja s kapitalskimi naložbami in drugih javnofinančnih predpisov. Njena organa bosta uprava s predsednikom in dvema članoma, ki vodi njeno poslovanje in organizira njeno delo, ter svet agencije s predsednikom in štirimi člani. Uprava bo sprejemala odločitve o upravljanju kapitalskih naložb, za pomembnejše odločitve pa bo morala pridobiti soglasje sveta. Svet kot petčlanski organ bo sestavljen iz neprofesionalnih članov in bo nadzoroval poslovanje agencije, sprejemal ključne akte agencije in dajal soglasje k določenim odločitvam upravljanja kapitalskih naložb. V okviru agencije bo delovala akreditacijska komisija kot naslednica Kadrovskega-akreditacijskega sveta, ustanovljena decembra 2008. Komisija bo posvetovalno telo agencije, ki bo oblikovala strokovna mnenja o primernosti kandidatov v organih gospodarskih družb. Poglavitni akt upravljanja je strategija upravljanja, ki jo sprejme Državni zbor za obdobje najmanj treh let in vsebuje razvojne usmeritve države na posameznih področjih, v katerem so vključene tudi usmeritve države kot lastnika posameznih družb, vključno z naštetimi strateškimi naložbami. Konkretizacija strategije predstavlja letni načrt upravljanja kapitalskih naložb, ki ga pripravlja agencija in sprejme Vlada Republike Slovenije.

Zelo pomemben dokument je tudi kodeks upravljanja, ki je predviden kot zbirka določb o ravnanju agencije, organov vodenja in upravljanj družb v državni lasti in državnih organov pri upravljanju kapitalskih naložb. Kodeks bo odražal in konkretiziral temeljna načela tega zakona in bo temeljil na principih OECD.

V okviru strategije in letnega načrta upravljanja bo agencija s protfeljskimi naložbami razpolagala samostojno, to so tiste naložbe, ki ne bodo v Državnemu zboru opredeljene kot strateške. S strateškimi naložbami in s posamično naložbo katere skupna knjigovodska vrednost presega dvajset milijonov evrov pa bo agencija razpolagala le po predhodnem soglasju vlade na podlagi programa razpolaganja, ki ga je pripravila agencija za posamezno naložbo.

Glede na vse izvedene postopke menimo, da sprejeti zakon predstavlja dobro zakonsko podlago za vzpostavitev učinkovitega, preglednega, odgovornega in predvidljivega upravljanja kapitalskih naložb države na enem mestu, in to brez vpliva dnevne politike. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo dajem predstavnikom poslanskih skupin. Gospod Bogdan Barovič bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke. Prosim.

BOGDAN BAROVIČ: Hvala za besedo, gospod podpredsednik, dober večer kolegice in kolegi.

Slovenska nacionalna stranka zakona, o katerem zdaj govorimo, torej Zakona o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije, ne bo podprla. In predlagamo vsem kolegicam in kolegom, da storijo enako. Svoj predlog bom tudi utemeljil.

S tem zakonom država, Vlada daje v upravljanje približno, po podatkih, ki sem jih uspel zbrati, nekaj več kot 200 naložb v skupni vrednosti, po enih podatkih izpred 7, 8 let, štirih milijard, po drugih pa dve milijardi osemsto evrov državnega denarja, naložb te države. Poudariti pa je treba, da je večina tega denarja namenjena pokojninski blagajni. To naj bi dala Vlada neki agenciji za upravljanje kapitalskih naložb, za katero trdi, da je neodvisna, in za katero trdi, da bo samo upravljala.

Prva trditev, ki vse govorce izpodbija. Po določbah Zakona o upravljanju kapitalskih naložb obsega upravljanje kapitalskih naložb njihovo pridobivanje, razpolaganje in izvrševanje pravic. Izraz "razpolaganje" pa pomeni prodajo, zamenjavo, ali drug pravni posel. Trditev, da ne gre za razpolaganja, pade.

Točka 2, agencija naj bi bila neodvisna. Odgovornost z modelom, ki ga predlagamo za uspešno upravljanje s kapitalskimi naložbami države in vlade, naj bi se prenesla na tako imenovano neodvisno agencijo, katere maloštevilne organe upravljanja bo postavila v bistvu politična oblast. Na ta način se bo prekinila odgovornost med izvoljeno oblastjo in nosilcem upravljanja. Javnosti se bo dal občutek, da so odločitve agencije neodvisne ter strokovne, dejansko pa bo odločala politična oblast. Torej, ni govora o apolitičnosti te agencije.

Tretjič. S tem zakonom, to so povedali kolegi, ki so ga še bolj podrobno pregledali kot sem ga sam, nekateri moji kolegi, razveljavljamo nekatera pomembna določila zakona o javnih financah, kar bo čutiti zelo kruto kje drugje.

V Slovenski nacionalni stranki smo z argumentoma, ki sem ju povedal, prepričani tudi, da ne moremo sprejeti beg Vlade, beg pristojnih pred odgovornostjo. Če mi svoje bogastvo damo, po trditvah, nekomu neodvisnemu, nekateri so danes na matičnem delovnem telesu rekli "strokovnim," zato bomo dali drugim, ker so strokovni, potem bežimo pred lastno odgovornostjo, pred tistim, kar imamo in za kar moramo, mora Vlada skrbeti. Če pa trditev, ki smo jo slišali dopoldne, drži, da Vlada daje neodvisnim, v agencijo, v presojo ter razpolaganje premoženja, pa to pomeni, da Vlada nima strokovnih ljudi. V vsakem primeru se ujamete v zanko. V Slovenski nacionalni stranki smo prepričani in trdimo, da ta vlada ve, kakšno bogastvo ima, da večinoma tudi ve, kje ima to bogastvo. In sem tudi prepričan, da ta vlada ima ljudi, vsaj nekatere, tudi v pristojnem finančnem ministrstvu, ki so sposobni koncentrirati in voditi

naložbeno politiko te države. Če so to sposobni Nemci, ki imajo v okviru vlade organizirano vodenje, če so to sposobni Finci, ki imajo prav tako v okviru vlade organizirano, kakšen je potem cilj te Slovenije - razprodati še tisto, kar imamo, in reči, jaz nisem nič kriv? Vsi tisti, kolegice in kolegi, ki boste ta zakon podprli, boste posredno izrekli absolutno nezaupnico Vladi in pristojnemu ministrstvu, ker boste s tem priznali, da imajo nestrokovne ljudi in da zato prelagajo upravljanje z naložbami na nekoga drugega, na nekoga neodvisnega, ki pa seveda to konec koncev tudi ne bo. Če ste pametni - ne podpreti.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Mag. Borut Sajovic bo predstavil stališče Poslanskega kluba Liberalne demokracije Slovenije.

MAG. BORUT SAJOVIC: Hvala lepa, gospod podpredsednik, za besedo. Pozdrav gospodu ministru! Spoštovane kolegice in kolegi!

V Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije bomo ponovno podprli Zakon o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije, saj menimo, da prinaša koristne rešitve predvsem na področju vzpostavljanja učinkovitosti, odgovornosti, transparentnosti, korporativnega upravljanja podjetij v lasti Republike Slovenije. Zakon bomo ponovno podprli tudi zato, ker v zahtevi za ponovno odločanje Državnega sveta ne vidimo niti enega utemeljenega razloga, da bi zakonu nasprotovali. Pa pojdimo lepo po vrsti.

Državni svet navaja, da se lahko zgodi, da bo v primeru slabega gospodarjenja s tem premoženjem nastala še večja luknja v pokojninski blagajni. Pri tem pa v Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije najprej opozarjamo, da ima zakon veliko širši pomen na področju korporativnega upravljanja in zato ni povezan samo s potencialnim povečanjem primanjkljaja ZPIZ-a. Prav tako ni obrazloženih razlogov, zakaj bi lahko prišlo do slabega upravljanja oziroma do slabšega upravljanja od sedaj vzpostavljenega sistema.

V Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije namreč menimo, da sedanje stanje razpršenosti upravljanja, ki se meša z regulativno funkcijo posameznih upravljavcev, ni ustrezno. Še celo več, menimo, da je sedanje stanje za državo v številnih primerih škodljivo.

Nadalje, predlagatelji veta navajajo, da bomo imeli tri institucije, ki bodo upravljale s tem premoženjem, kar naj bi bilo odločno preveč. Pri tem pa opozarjamo, da sedaj s kapitalskim premoženjem upravlja skoraj nepregledna množica subjektov, kar pomeni, da se z vzpostavitvijo agencije to upravljanje centralizira. Pri tem se tudi v Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije zavedamo, da se bo v agenciji potencialno lahko skoncentrirala relativno velika moč, vendar pa ima zakon vgrajenih veliko pomembnih in močnih varoval. Na

primer, da najvišje organe agencije imenuje Državni zbor, da Državni zbor kot najvišje zakonodajno telo sprejema strategijo upravljanja, ki bo določala, katere naložbe so strateškega pomena in se ne prodajajo. Nadalje, da bo Vlada morala podati soglasje pri morebitni odprodaji deležev v podjetjih in še bi lahko naštevali.

Upoštevajoč ta dejstva pomeni vzpostavitev agencije, da se odgovornost ne odmika od izvoljene oblasti in nosilcev upravljanja, kvečjemu nasprotno. Namreč, najpomembnejše odločitve bodo sprejete v Državnem zboru, nato pa še s strani Vlade. V kolikor bo kaj narobe, potem se bo točno vedelo, kdo je za kaj odgovoren, ne pa tako, kot smo imeli v sistemu opredeljeno do sedaj. Ob vsem tem pa opozarjamo, da vzpostavitev odgovornosti, ki jo Državni svet prav tako problematizira, avtomatično ne rešuje noben zakon, ne pri nas, ne v svetu. Za odgovornost je potrebno predvsem to, da se bo zakon dosledno izvajal, za kar pa je potreben velik nadzor in učinkovit mehanizem pravne države, ki bo tako neodgovorno ravnanje ustrezno sankcioniral, z razliko od preteklosti, ko praksa kaže, da je bila odgovornost pri korporativnem upravljanju le mrtva črka na papirju. Zakon kot tak zagotovo vzpostavlja možnost takega delovanja. Njegove pozitivne učinke pa bo vsekakor potrebno potrditi tudi v praksi in ravno na spremljanje teh bomo v Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije še posebej pozorni.

Iz navedenega v Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije menimo, da zahteva Državnega sveta za ponovno odločanje ne navaja utemeljenih razlogov, da zakona ne bi ponovno podprli. V Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije bomo tako glasovali za sprejetje tega zakona. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Matevž Frangež bo predstavil stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov.

MATEVŽ FRANGEŽ: Spoštovane in spoštovani. Socialni demokrati smo že večkrat poudarili, da sprejetje zakona o upravljanju kapitalskih naložb predstavlja prvi korak nove politike korporativnega upravljanja z vzpostavitvijo transparentne in demokratično oblikovane lastniške volje države kot lastnika podjetij, ki bo pripeljala do strategije kot odgovora na vprašanje, kaj si država kot lastnik pravzaprav želi doseči z lastnino v svojih podjetjih, in ne nazadnje zato, da vzpostavimo jasna in transparentna korporativna razmerja od države kot lastnika do nadzornih svetov in uprav podjetij, preko nove agencije za upravljanje kapitalskih naložb, s tem pa tudi tisti ključno verigo odgovornosti, ki je očitno večkrat zmanjkala v dosedanji praksi upravljanja državnih podjetij. Vse to počnemo Socialni demokrati s ciljem, ne da privatiziramo to državno premoženje, pač pa, da končno dokažemo, da je država lahko dober lastnik podjetij in da

predstavljajo ta podjetja dolgoročno podstat za donose ne samo v državni proračun, pač pa tudi za siceršnji razvoj slovenske družbe. Ekonomsko suverenost namreč v veliki meri razumemo kot nekaj, čemur želimo biti v nadaljnjem procesu zavezniki in je prav tako odločilna za to, da se bo naša država in slovenski narod razvijal kot polnopravni člen mednarodne skupnosti.

Ta podjetja so ustvarjale generacije Slovencev in Slovencev, in neodgovorno bi bilo, da to premoženje prodamo zaradi kratkoročnih potreb po zapolnitvi proračunske luknje. Nasprotno! Ta podjetja imajo možnost dajati širše gospodarske, socialne, okoljske in razvojne učinke in to je tisto, kar želimo vzpostaviti z jasno politiko upravljanja teh podjetij.

Kot smo večkrat poudarili, vidimo v tem procesu priložnost za umik politike iz gospodarstva, ampak hkrati pametno državo v gospodarstvu, ki bo smotrno upravljala s premoženjem države, torej premoženjem, ki ga upravlja v imenu državljanov in državljanov.

Veto Državnega sveta je nekoliko zavrl proces sprejema tega zakona, tudi nas pa argumenti Državnega sveta, ki so jih vodili v ta veto, niso prepričali. Ne pomisleki zoper novo agencijo, saj v novi agenciji z obstoječimi državnimi uradniki, ki so na različnih resorjih doslej skrbeli za politiko upravljanja podjetij, zaokrožujemo te zaposlene v enovit posloven proces, s čimer bomo tudi med temi zaposlenimi obstoječimi državnimi uradniki ustvarili nove sinergije in izboljšali kakovost upravljanja. Racionalizacijo državne uprave namreč ne smemo razumeti samo kot zmanjševanje zaposlenih, ampak optimiranje njihovega dela za to, da je njihovo delo učinkovito in da so cilji zaradi katerih so zaposleni v državni upravi, učinkovito doseženi. Ne nazadnje tako v tej agenciji kot tudi nekaterih drugih podobnih odločitvah, ki smo jih v tem mandatu že sprejeli, v nove organe umeščamo obstoječe državne uradnike z istim ciljem, torej da jih vključimo in zaokrožimo v učinkovit delovni proces. Lastništvo Triglava ostaja nespremenjeno in do njega je upravičen Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, na agencijo se prenaša zgolj funkcija upravljanja in izvrševanja korporativnih pravic, ki jih ima država v podjetjih, ki so del njene naložbene politike.

Prav tako zavračamo argument, da naj bi ta zakon prispeval k prekinitvi odgovornosti izvoljene oblasti; nasprotno, namesto prikritih mehanizmov upravljanja in tudi privatizacije tega premoženja v preteklosti bomo zdaj z osrednjo vlogo Državnega zbora oblikovali transparentno in demokratično politiko s sprejemom strategije, s sprejemom letnih načrtov in ne nazadnje tudi z imenovanjem uprave in sveta agencije. Ker hočemo pametno državo, ki bo pametna lastnica državnih podjetij, bomo ta zakon tudi slednjič podprli.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Gospod Zvonko Černač bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke. Prosim.

ZVONKO ČERNAČ: Lep pozdrav vsem še enkrat z moje strani.

Na notranjepolitičnem področju je gotovo ta zakon ena izmed najpomembnejših oziroma najpomembnejša točka v tem mandatu. Državni svet ga je zavrnil z veliko prepričljivo večino. Mislim, da to kaže jasen signal na to, da z zakonom nekaj ni v redu in da ima Državni zbor danes priložnost, da popravi napako, ki jo je storil ob sprejemu tega zakona, in tega zakona, ki je slab in škodljiv za upravljanje in razpolaganje z državnim premoženjem, v ponovnem glasovanju ne potrdi.

Primerjalno pravni pregled, ki ga je zakonu priložila Vlada, kaže, da je prej kot ne model upravljanja, ki ga ta zakon uvaja preko agencije, unicum, ne pa primer ureditve v drugih primerjalno pravnih sistemih in da se pod krinko zahtev OECD-ja uzakonja zaključna faza privatizacije državnega premoženja na Slovenskem, ki bo potekala daleč od oči javnosti. Če bi bil problem sprejem ustrezne strategije, mislim, da to ni razlog za sprejem tega zakona, ker je bila prva strategija glede upravljanja državnih naložb sprejeta že leta 2005, po njej so bile te naložbe razdeljene v tri predale in v skladu s tem tudi razpolagane. Načela OECD-ja, ki govorijo o preglednosti, predvidljivosti, učinkovitosti in odgovornosti, treba je seveda dodati tudi načelo gospodarnosti, ne govori o tem, da je treba za upravljanje z državnimi naložbami ustanavljati posebno paradržavno institucijo - agencijo, ki bo še ena v nizu obstoječih paradržavnih institucij na tem področju, poznamo Kad, Sod, Družbo za svetovanje in upravljanje in tako naprej.

Tudi izraz "upravljanje" je do neke mere zavajajoč, 2. člen tega zakona je izrecen in jasen in govori, da izraz "upravljanje" v skladu z določbami tega zakona pomeni "pridobivanje, zamenjavo in prodajo ter vsak drug pravni posel, na katerega se imetništvo delnic ali deležev Republike Slovenije prenaša na drugo pravno ali fizično osebo." Pomeni razpolaganje s celotnim državnim premoženjem v relativno ozkem krogu posameznikov, samo za vrednosti naložb nad 20 milijonov evrov bo potrebno soglasje Vlade. Ta zakon tudi ukinja številne druge zakone, ukinja, recimo, uredbo o razpolaganju s stvarnim premoženjem in finančnim premoženjem države in občin, kjer so zelo natančno in podrobno predpisana pravila igre in kjer je treba opraviti, recimo skrbni pregled za vsako premoženje, ki je vredno več kot 400 tisoč evrov. V tem zakonu je ta meja določena pri 20 milijonih evrov, da ne govorimo o tem, da Državni zbor sprejema posamični program razpolaganja v vrednosti nad 300 tisoč evrov, tukaj, ko gre za večmilijonske zneske v evrih, pa te pristojnosti ne bo imel. V bistvu gre za zaključno fazo oziroma kot jo je danes na odboru poimenoval

njegov predsednik, tretjo fazo privatizacije, ki se bo dogajala daleč od javnosti in s katero se na nek način uvaja nova, četrta veja oblasti, brez odgovornosti. Resničen namen zakona je namreč obvladovanje kadrovske strukture v državnih podjetjih tudi potem, ko bo Pahorjeva vlada sestopila z oblasti, predvsem pa privatizacija državnega premoženja, ki bo potekala v zelo ozkem krogu, saj bo konkretne odločitve o konkretnih prodajah državnih naložb sprejemala zelo ozka skupina ljudi.

S tem zakonom se prenašajo v bistvu celotno državno premoženje na agencijo. Govorimo o prenosu 33% Nove Ljubljanske banke, prenosu 41% deleža Nove Kreditne banke Maribor, KAD-a, SOD-a, Družbe za svetovanje in upravljanje, Aerodroma Ljubljana, Slovenskih železnic, Holdinga Slovenskih elektrarn, Telekom Slovenije, Pošte Slovenije in številnih drugih infrastrukturno pomembnih podjetij, med njimi tudi Darsa. Vlada govori o tem, da bo s tem, ko bo ustanovljena avtonomna in neodvisna agencija, ki zaradi načina imenovanja organov upravljanja in vodenja seveda to ne bo, da bo s tem na nek način delovanje brez vpliva dnevne politike. Imamo konkreten primer iz sedanosti oziroma preteklosti, imeli smo institucijo, ki se tudi prenaša v to agencijo, to je Dars, in vemo, koliko nas je ta tako imenovana neodvisnost stala. Davkoplačevalci so avtoceste preplačali za več milijard evrov, kot kaže, s tem tudi omogočili lastninjenje velikih gradbenih sistemov. Mislim, da se zna podobna slika ponoviti tukaj, s tem da je razlika bistvena... /opozorilni znak za konec/, dogajala se bo daleč od oči javnosti, kajti odrekajo se pristojnosti Vladi in Državnemu zboru, ki jih imata do sedaj.

Mislim, da je treba ta zakon zavriniti oziroma ga ni mogoče v ponovni obravnavi podpreti. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospod Vili Trofenik bo predstavil stališče Poslanske skupine Zares.

VILI TROFENIK: Hvala za besedo. Lep pozdrav vsem prisotnim!

Nedvomno je nujna, predvsem zaradi negativnih izkušenj iz preteklosti - ob tem obstaja nedvomno velika stopnja strinjanja - zakonska ureditev upravljanja kapitalskih naložb Republike Slovenije, ki bo zagotavljala predvsem pregledno in učinkovito upravljanje z naložbami, ob istočasni odpravi konflikta interesov med regulatorsko oziroma izvajalsko funkcijo sektorskih politik države na eni strani in upravljavsko funkcijo deležev države na drugi strani. Uskladitev s smernicami OECD kot izpolnitev pogoja za vstop v OECD je samo dodaten in dobrodošel motiv za prepotrebno zakonsko ureditev tega področja. Res je, da je s predlaganim zakonom predvidena ustanovitev Agencije za upravljanje kapitalskih naložb Republike Slovenije samo ena izmed konceptualnih možnosti, za katero se je odločila Vlada

Republike Slovenije, in res je tudi, da je vladni predlog v proceduri sprejemanja v Državnem zboru doživel številne spremembe oziroma dopolnitve, ki so izboljšale predlog Vlade Republike Slovenije, v okviru izbranega koncepta, ki je bil deležen tudi podpore predstavnikov OECD-ja. Ob številnih kritikah, tudi največji nasprotniki izbranega koncepta niso ponudili celovitih alternativnih rešitev, kljub organizirani javni razpravi, ki je sicer opozorila na številne odprte dileme na eni strani, na drugi strani pa ni ponudila kvalitetnejše alternative. Kritične pripombe z vidika izbranega koncepta so sicer smiselne in dobrodošle, vendar niso privedle do kvalitetnejših alternativnih rešitev. Vsekakor pa niso sprejemljive tiste pripombe, ki izhajajo predvsem iz ambicije oviranja vstopa Slovenije v OECD ali iz nostalgije po dosedanji praksi upravljanja s kapitalskimi naložbami Republike Slovenije oziroma izgubo dela oblasti dnevne politike.

Državni svet v svoji utemeljitvi izglasovanega veta ni navedel zadostnih tehtnih argumentov za morebitno spremembo odločitev Državnega zbora oziroma kot argument navaja celo napačna dejstva, kot na primer je trditev, da bo agencija definirala strateške naložbe in ne Državni zbor s sprejetjem strategije ali pa kot argument uporablja še nesprejete zakone o preoblikovanju Kada in Soda.

V Poslanski skupini Zares bomo zakon podprli. Menimo pa, da je potreben tehten premislek o eventualnih dodatnih izboljšavah zakona, saj gre za enega izmed najpomembnejših zakonov tega mandata in zaradi tega ne sme biti škoda naporov za njegovo morebitno izboljšanje. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Jakob Presečnik bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke. Prosim.

JAKOB PRESEČNIK: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani gospod minister. Kolegice in kolegi! V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke nismo glasovali za Zakon o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije in tudi tokrat ne bo deležen naše podpore. Kot smo že v dosedanjem postopku sprejemanja zakona poudarjali, smo absolutno proti ustanavljanju nove agencije, ker to preprosto pomeni povečanje javne uprave, pomeni novo dodatno administracijo, pomeni nove dodatne stroške. Gre za popolnoma nepotrebno ustanavljanje nove umetne tvorbe in velikega centra moči, kjer se bodo vršila različna lobiranja, kamor bodo hodili gospodarstveniki, špekulantje, ne nazadnje tudi politiki, seveda, navidezno zelo daleč od oči katerekoli že izvoljene oblasti. Ocenjujemo, da je problem tega zakona predvsem v odgovornosti, ali bolje rečeno v neodgovornosti.

Gre predvsem za to, da bomo s takšno rešitvijo zameglili odgovornost oblasti, ki je na volitvah bila izvoljena in ji je

odgovornost tudi za upravljanje z državnim premoženjem bila zaupana. Politika pa ja menda na volitvah prevzame odgovornost tudi za razpolaganje z državnim premoženjem, ali pa morda ne? Namreč, kakorkoli se sprašujemo in opazujemo delovanje agencij, ki jih v tem trenutku v državi že imamo, ugotavljamo, da nimamo najboljših izkušenj. Sprašujem se, ali res želimo, da bo s praktično vsem državnim premoženjem razpolagala neka agencija in njeni neodvisni organi in da Vlada, ki je na volitvah dobila mandat, da se do tega premoženje obnaša kar se da odgovorno, na upravljanje njenega premoženja pravzaprav praktično ne bo imela nobenega vpliva. V primeru agencije bo odgovoren nek direktor, ki se ga bo v primeru napak pri odločitvah tako ali drugače zamenjalo. Posledice bodo seveda ostale, direktor bo odgovarjal, ali pa tudi ne, politika si bo pa ponovno oprala roke. Lahko v zadevi tudi na nek način potegnemo paralele s Kadom in Sodom. V Kadu in Sodu so se v vsej zgodovini izmenjala različna vodstva in organi, katerim lahko potegnemo skupni imenovalec. Katerakoli že politika se je namreč odlično znala skrivati za temi direktorji, za skupščino, za nadzornim svetom in tako naprej, češ, nimamo pojma, tam je nadzorni svet, tam je direktor, oni že vedo, kaj delajo, mi kot vlada pa si nimamo pristojnosti vmešavati v njihovo neodvisno delo. Pogovarjamo pa se o premoženju države. Skratka, ta agencija naj bi upravljala praktično z vsem premoženjem te naše države.

Menimo, da bi z državnim premoženjem, z vsem državnim premoženjem morala direktno upravljati vlada. Torej, neposredno in ne preko neke paradržavne agencije, seveda, v kakšni obliki, je drugo vprašanje. Po naši oceni bi bilo najbolje, da bi bila zadeva direktno pod predsednikom vlade, tako kot je to primer Finske, skozi katerega se kaže zelo jasno odgovornost politično izvoljene oblasti. Tisti, ki trdite, da upravljanje z državnim premoženjem ni politično vprašanje, vas sprašujemo, kakšno pa je. Zagotovo strokovno, ampak tudi politično. Zato je pri tem pomembna odgovornost, predvsem odgovornost vlade, tudi za premoženje te države, in ta odgovornost je vladi vsakokrat dodeljena na volitvah. Ne verjamemo, da si volivci, ki na volitvah zaupajo svoj glas politični stranki in politični opciji, da bi le-ta zastopala njihove interese naslednje štiriletno obdobje predstavljajo, da bodo odgovornost za upravljanje z državnim premoženjem podelili nekemu tretjemu.

Kot rečeno, v Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke predloga zakona tudi tokrat iz omenjenih razlogov ne bomo podprli. Glede na to pa, da je ureditev problematike nujna, pričakujemo, da bomo vsi skupaj zakon zavrnil in da bo Vlada hitro pripravila spremenjeno in odgovornejšo rešitev. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Franc Jurša bo predstavil stališče Poslanske skupine Demokratične stranke

upokojencev. Ostale poslanke in poslance pa prosim, da prisluhnejo tudi temu zadnjemu prijavljenemu.

FRANC JURŠA: Hvala lepa za besedo. Lep pozdrav gospodu ministru, kolegice in kolegi.

Zakon o upravljanju kapitalskih naložb Republike Slovenije kljub dolgotrajnim razpravam v Državnemu zboru, napornim usklajevanjem ter potrditvi kar sedeminštirideset poslancev še vedno ni sprejet, saj je Državni svet nanj izglasoval veto. Očitki, ki letijo na ta zakona, se ne nanašajo na dobre namene, ki jih predpisi zasledujejo, slednjih se ne odreka niti Državni svet, temveč se nanašajo na kršitev načel neodvisnosti, odgovornosti in preglednosti, saj po mnenju Državnega sveta zakon ne zagotavlja strokovnih mehanizmov in transparentnosti za učinkovito gospodarjenje s kapitalskimi naložbami države. Predvsem pa ni jasno opredeljena odgovornost za dobro upravljanje s tem premoženjem.

Poslanci DeSUS-a glede slednjega menimo, da oblikovanje tovrstne agencije za upravljanje s kapitalskimi naložbami Republike Slovenije ni v nasprotju z našim pravnim redom, .../Nerazumljivo./ na agencijo, pa hkrati presega tudi ločitev od politične oblasti in političnega vpliva na gospodarjenje s tem delom premoženja. Seveda pa ne smemo pozabiti, da prepustitev upravljanja državnih kapitalskih naložb osebne agencije odnos tega tudi OECD, ki pogojuje vstop naše države ob doslednem upoštevanju temeljnih načel, priporočil in smernic, ki so osnova za njeno delovanje. Skratka, glede tega dela obrazložitve veta poslanci DeSUS-a pritrjujemo stališčem in argumentom Vlade.

Državni svet pa je med drugim tudi prepričan, in tudi to je eden izmed razlogov za izglasovanje veta, da zakon posledično vodi k zmanjšanju pravice upokojencev, saj omogoča prenos dela Zavarovalnice Triglav, ki je bil SPIZ-u dodeljen na podlagi volje ljudstva, na novoustanovljeno agencijo. Priznati moramo, da smo glede tega dela zakona tudi v naši poslanski skupini imeli ogromno pomislekov, sploh v zvezi s koalicijsko pogodbo, po kateri naj bi se upravljanje tega premoženja organiziralo posebej in preneslo na ZPIZ. S tem naj bi se zagotavljala dolgoročna stabilnost pokojninske blagajne. Glede te bojazni državnih svetnikov naj povem, da je na našo pobudo v zakon vnesen dodatni varovalni mehanizem, ki podrobneje opredeljuje upravljanje tako imenovanega pokojninskega premoženja, in sicer je določeno, da se finančni učinki teh naložb nakažejo v pokojninsko blagajno. To je vsekakor boljša rešitev, kot jo imamo danes, saj se še vedno dogaja, da s tem delom premoženja država ravna popolnoma neracionalno, kar se rezultira tako v državni blagajni kot tudi na socialni ravni. Vsi smo bili priče negospodarnemu postopanju Kada, saj prodaja tega premoženja ni bila nujno potrebna niti z vidika potreb same države niti z vidika

bilance tega premoženja, niti z vidika izkazanih potreb po dodatni polnitvi pokojninske blagajne.

Poslanci DeSUS-a menimo, da je zakon primeren, da sledi zastavljenim ciljem in namenom ter da ne predstavlja zmanjšanja pravic upokojencev v smeri očitane s strani državnih svetnikov. Zato bomo ponovno glasovali in prispevali svoje glasove k njegovemu sprejetju. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Končali smo predstavitev stališč poslanskih skupin. Prehajamo na odločanje o navedenem zakonu. Ob tem vas želim opozoriti, da mora pri ponovnem odločanju skladno z drugim odstavkom 91. člena Ustave Republike Slovenije za sprejem navedenega zakona glasovati večina poslancev zbora, to je 46 ali več.

Vidim želje po obrazložitvi glasu v imenu poslanske skupine. Prijava teče. Gospod Frangež, izvolite.

MATEVŽ FRANGEŽ: Socialni demokrati v proces vzpostavitve nove politike korporativnega upravljanja polagamo velike upe. Praksa zadnjih 20 let je pokazala, da z državnim premoženjem v državnih podjetjih država ni znala upravljati optimalno. Še več, to premoženje je bilo vrstokrat predmet takšnih ali drugačnih zlorab, podvrženo tudi mnogim političnim in drugim interesom. To prakso smo odločeni prekiniti.

Prvi korak k temu smo storili že z novim kadrovskim akreditacijskim svetom, ki je kljub številnim posmehom vendarle vzpostavil novo politiko kadrovanja v državnih podjetjih, zato da je država dobila kompetentne nadzorne svete po nespornih strokovnih merilih. Z zakonom o upravljanju kapitalskih naložb nadaljujemo ta proces, ki ga bomo zaokrožili z zakonom o preoblikovanju Kada, Soda in DSU. S tem proces ne bo zaključen. Ta Državni zbor bo postavljen vsako leto pred zahtevno nalogo, da presodi in ocenjuje delo agencije, da imenuje njene organe, da sprejema strategijo upravljanja kapitalskih naložb in letne načrte. Socialni demokrati bomo v tem procesu tvorno sodelovali, ker želimo uveljaviti odgovorno upravljanje s tem premoženjem, v katerem vidimo še veliko neizkoriščenih možnosti za to, da pospešimo gospodarski razvoj naše domovine.

V tem procesu vidimo obet, da dokažemo, da je država lahko dober lastnik podjetij in zato bomo zakon podprli.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Barovič.

BOGDAN BAROVIČ: Jaz bi rad še enkrat spomnil, kljub utrujenosti vseh, da je bilo danes tako na matičnem delovnem telesu kot tudi tukaj izrečenih kup dvomov, s katerimi so se strinjali tudi tisti, ki so absolutno prepričani, da ta zakon je dober. Kup dvomov, nedorečenosti, nejasnosti, bilo je povedano, da se ukinja kup določil iz Zakona o javnih

financah, kup določil iz drugih zakonov, ki so pomembni. Medtem, ko mora Državni zbor, bom dal primer, za 300 tisoč evrov zasedati in odločati, bomo imeli na drugi strani 20 milijonov in več, s katerimi bo lahko nekdo, ki je neodvisen, odločal. Da govorimo o milijardah evrov, ki so vezane na upokojitev in upokojence in ta denar, da govorimo o tem, da ne mora država svoje premoženje kar tako prepustiti v razpolaganje nekemu; da nas čudi, da vsi predlagatelji in podporniki tega zakona tako glasno govorijo, da je stvar neurejena. Kakšne so bile pa potem Vlade do zdaj, vključno s to? Neurejene, če je zadeva neurejena. Vse po vrsti, od prve do zadnje. Kljub vsem izrečenim opozorilom, besedam, klicem, prošnjam, dajmo ga doreči, dajmo ga uskladiti - ne!

V Slovenski nacionalni stranki sumimo, da gre za zadnji poskus divjega privatiziranja, bom rekel kar bolj konkretno, gre še za krajo tistega, kar je družbenega ostalo in kar se odtujiti, beri: krasti - da. Pri tem seveda v nobenem primeru ne bomo sodelovali. Seveda pa je spet vprašanje, ko se bo to začelo dogajati, kdo bo za to odgovarjal.

Še enkrat opozarjam. Dobronamerna opozorila so prihajala tako tudi s pozicije, od nekaterih, ki so dolgo delali v odboru za finance, ki dobro poznajo stvari, mnogi med poslanci, opozicija je opozarjala, ne iz politične "žlehnobe", iz realnega stanja, da je zakon nedodelan in da bo omogočil krajo milijard evrov. In ne tega dovoliti. Mi tega ne bomo, mi bomo glasovali proti, čeprav gre danes igra miške in mačke zgolj, ali jih bo 46 prepričanih ali pač ne. Ampak, to prepričanje ne vem, če bo pravo. Še enkrat pozivam: bodite pametni, zavrzite ta zakon, ne dovolite ga izpeljati in pripravimo dobrega, boljšega, bolj natančnega, če je že temu treba tako storiti.

Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospod Vizjak.

MAG. ANDREJ VIZJAK: Hvala lepa.

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke ne bo podprla tega predloga zakona, ker ta predlog zakona omogoča netransparentno tretjo fazo privatizacije, ko si bo peščica posameznikov, ki bo vodila to agencijo in ki jo bo imenovala vladajoča politika, lahko razmeroma svobodno izpeljala privatizacijo ključnih, tudi državnih naložb, tako portfeljskih kot seveda tudi strateških. Pravzaprav je že kar navada, da ta vlada ustanavlja nove in nove agencije in s tem želi prepričati slovensko javnost, da bo poslej stvar potekala strokovno in brez političnih vplivov.

Poglejte, spoštovani. Imamo že nekaj negativnih izkušenj iz podobnih ambicij. Pred desetletji je bil ustanovljen Dars, katerega osnovni namen je bila gradnja avtocest. Dars je do zdaj zapravil 6 milijard evrov. 8 milijard evrov velja njegov

kompleten avtocestni program. In pogledajte, kaj se je zgodilo! Pod krinko politične neodvisnosti, pod krinko strokovnosti smo preplačali avtocestni program za približno dve milijardi evrov, omogočili olastninjenje gradbenih podjetij, ki so obogatela in so tudi se sama pod vodstvi direktorjev olastinila. To se je vse zgodilo na zelo podoben način, daleč od parlamentarnega nadzora, daleč od ne nazadnje tudi politične odgovornosti. In prav to, spoštovani, počnete z ustanavljanjem te agencije! Želite pod krinko neodvisnosti, strokovnosti izpeljati to tretjo fazo privatizacije. Tudi Dars je pošiljal letne programe gradnje avtocest v parlament, tudi Dars poroča o vseh izvedenih in neizvedenih zadevah Vladi in verjetno tudi parlamentu. In pogledajte, kaj se je zgodilo. Zgodilo se je to, kar je tudi predsednik Vlade priznal, da je sumil, vedel, torej, da so bili politični vplivi, da so bile celo pristranske povezave med gradbinci in da se je tako črpalo in ropalo slovenskega davkoplačevalca.

Spoštovani, zadnjo fazo privatizacije, ko govorimo o Novi Ljubljanski banki, Telekomu Slovenije, Petrolu Slovenije, Pošti Slovenije, energetske družbah in ostalih naložbah, želite očitno izpeljati pod mizo, pod krinko neodvisnosti in strokovnosti, kar se je že večkrat izkazalo zgolj za slepilni manever.

PREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Želi kdo v lastnem imenu? Ne. Potem prehajamo na odločanje o navedenem zakonu. Glasujemo. Navzočih je 79 poslank in poslancev, za je glasovalo 48, proti 29.

(Za je glasovalo 48.) (Proti 29.)

Ugotavljam, da je zakon sprejet. S tem zaključujem to točko dnevnega reda. Prekinjam 23. izredno sejo zбора, ki jo bomo nadaljevali v sredo, 5. maja 2010, ob 14. uri. Hvala za udeležbo in lahko noč.

(SEJA JE BILA PREKINJENA 3. MAJA 2010 OB 21.55 IN SE JE NADALJEVALA 5. MAJA 2010 OB 14.00.)

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Spoštovane kolegice poslanke in kolegi poslanci, gospe in gospodje.

Pričenjam nadaljevanje 23. izredne seje Državnega zбора.

Obveščam sem, da se današnjega nadaljevanja seje ne morejo udeležiti naslednji poslanci: Bogdan Barovič, Matevž Frangež, Miran Potrč, Jože Tanko od 16. ure dalje in Milan Gumzar. Vse prisotne lepo pozdravljam.

Prehajamo na **3. TOČKO DNEVNEGA REDA - TO JE NA OBRAVNAVO PREDLOGA KANDIDATA ZA MINISTRA ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO**. Predsednik Vlade Borut Pahor je 29. aprila 2010 Državnemu zboru predlagal, da za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano imenuje mag. Dejana Židana. Besedo

dajem predsedniku Vlade za dopolnilno obrazložitev predloga.
Prosim, gospod predsednik Vlade Borut Pahor.

BORUT PAHOR: Dober dan. Lep pozdrav, spoštovani gospod predsednik. Visoki zbor prosim, naj mi ne zameri, če sem nekoliko zadihan, ker sem prišel iz zborovanja s študenti, kjer smo poskušali najti neko rešitev za njihove probleme. Danes pa bomo skupaj skušali najti rešitev za moje probleme, to je za probleme slovenske vlade, ki zadevajo prosto delovno mesto. Danes bo skratka eden brezposeln manj, če boste tako odločili.

Da kasneje ne pozabim, ta visoki zbor prosim, da mag. Dejana Židana imenuje na položaj ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Je magister veterine, njegove izkušnje so izjemno obširne in raznovrstne, bodo dragocene. Tisto, kar me je na koncu pri najinem pogovoru o morebitnem sodelovanju prepričalo, mislim, da tudi kolegice in kolege v Vladi ter koaliciji, je, da gre za človeka, ki poleg strokovnih znanj na tem področju obvlada tudi menedžment, da ima bogate izkušnje v vodenju poslovnih procesov in da na tako zahtevnem in obširnem resorju kot je kmetijski potrebujemo nekoga, ki bo imel oboje, ki bo hkrati ugleden strokovnjak, kar mag. Židan gotovo je, in ki bo izkušen poslovnež, kar mag. Židan tudi je.

Jaz se bom v tem nastopu, zato da bom izkoristil čas za pomembnejše stvari, izognil tistemu, kar že veste o Dejanu Židanu, in to so njegove pomembne kvalitete in reference za opravljanje tega dela, in bi se rad posvetil enemu vprašanju, ki je bilo pomembno, ko je šlo za zadnji del mandata prejšnjega ministra, ker je bil interpeliran in nato je zavoljo svoje odločitve odstopil zaradi drugega vprašanja. Toda, interpelacija se je nanašala na neko odločitev, ki je bila in je še vedno sporna. Pravno sporna v stroki in sporna tudi v javnosti. Gre za odločitev, ali bi moralo Ministrstvo za kmetijstvo usmrtiti nevarne živali potem, ko je za to imelo utemeljene dokaze, ali pa je bilo dolžno čakati na odločitev Upravnega sodišča in spoštovati to sodno instanco.

Obljubil sem, in to obljubo držim, da bom, to mi je ne nazadnje pisala tudi ena od opozicijskih poslanskih skupin, razrešil ministra te odgovornosti, da pojasnjuje in razlaga, mislim, da je bila to Poslanska skupina SLS, da razlaga in pojasnjuje njegovo stališče do tega vprašanja. To stališče, seveda, on ima kot strokovnjak, je veterinar in je pripravljen, seveda, odgovarjati tudi na to vprašanje. Toda, ker sem bil jaz tisti, ki je vztrajal na tem, da moramo priti do konca vprašanju, kaj, kdaj, kako je šlo narobe v primeru tragedije Baričević, kaj je potrebno spremeniti, če je potrebno kaj spremeniti, moram danes dati nek kratek zaključek, vsaj tako menim, tega vprašanja. Ta zaključek je, da bi takrat pristojni morali, ko so imeli utemeljene dokaze o tem, da gre za nevarne pse, pse tudi usmrtiti. Ko sem se pogovarjal z ministrom, bodočim ministrom, če bo tako odločil

ta visoki zbor, se je s tem strinjal tudi kot strokovnjak in veterinar. Dejstvo pa je, in na to bi vas rad opozoril, in to tudi v prid in zagovor bivšega ministra, morate vedeti, da je, ko je prihajalo do odločitev o ravnanju z nevarnimi psi leta 2008 in 2009, bilo stanje kolizije dveh zakonov, enega, ki je prihajal v veljavo in drugega, ki je v veljavi še bil, pa je postajal obsoleten. Za ljudi, za uradnike, ki so odločali, kaj je prav in kaj ni prav, ta situacija ni bila transparentna in pregledna, kot se zdi komurkoli danes. Danes zakon, ki je sprejet, dokončno ureja to vprašanje.../Oglašanje iz klopi./ Prosim, kolega Grims? .../Oglašanje iz klopi./

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Prosim, mir v dvorani!

BORUT PAHOR: Rad vas poslušam. Nimam težav s tem, če kdo za hip dobronamerno vstopi v diskusijo drugega. Na koncu smo v demokratični hiši, ampak to, kar pravite, ni res. Problem, ki ga boste lahko videli iz dosjeja, ki vam bo na voljo - tisti, ki so ga že hoteli vpogledati, jaz ga imam pred seboj, so to že videli - je, da pravna stroka ni enotna, da niso enotni inštituti, da niso enotni pristojni organi, da ima drugačno mnenje Zakonodajno-pravna služba Vlade in da imajo različna stališča sami pravni strokovnjaki posamezno. In to je problem. Toda, na koncu, in zdaj sem pri bistvu zadeve, je, da, prvič, nisem želel, da bi se končala še ena tako imenovana afera, čeprav zame to ni bila, bila je tragedija, ki je povzročila, da je lastnik za voljo ljubezni do svojih psov bil njihova žrtev. Da je prišel do njih, je uporabil vsa pravna sredstva, za katera je pristojno ministrstvo oziroma so organi menili, da je do njih upravičen. Ker sem želel kot predsednik Vlade ugotoviti, kaj je treba storiti, da se ta tragedija ne bo ponovila, smo prišli do pravega zaključka, kaj bi bilo treba storiti takrat in vemo, kaj je treba storiti danes. Tako, da mislim, da je prav, da ta visoki zbor ve, da je Vlada držala obljubo, ki jo je dala, in to zadevo do te mere razčistila. Tukaj ne bo šlo za kazensko odgovornost tistih, ki so ravnali narobe, šlo bo za disciplinsko odgovornost, ki jo bo določil novi minister. Predsednik Vlade te pristojnosti nima. Mislim, da ni treba glede tega zdaj reči nič več kot to, da smo prišli do ugotovitve, kaj je bilo takrat prav in kaj narobe, in to ob različnih pravnih tolmačenjih, kjer se je bilo potrebno opreti na tisto, ki je na koncu delno tudi vrednostno pogojeno, in to je, da je interes človeka pred interesom živali. Drugič, da se bo zaradi tega ugotovljenega dejstva sprožila neka odgovornost, ki pa ne bo kazenska odgovornost. Nihče ni z naklepom, da bi se zgodilo nekomu nekaj hudega ali protipravnega, ravnal tako kot je. Ravnal je v dobri veri. Po mojih podatkih in po mojih raziskavah nihče ni ravnal tako zato, ker bi ravnal pristransko zaradi kakšnih posebnih koristi kot odgovoren za to odločitev. Torej, lahko nosi

kvečjemu neko disciplinsko odgovornost, če in za katero se bo odločil bodoči minister.

Vidim, da je nekaj šumov v dvorani ob tej diskusiji. Prav lahko jih ne bi bilo, ker se mogoče verjetno kakšen drug predsednik Vlade s tem ne bi ukvarjal in bi šel mimo tega. No, jaz nisem iz tega testa in sem želel priti do konca tej diskusiji. In smo do konca te diskusije tudi prišli. Ta zadeva dobiva epilog. Bili smo priča tragediji, ki je zahtevala, da smo strnili vse moči zato, da smo ugotovili, kaj je prav in kaj je narobe, da bodo ustrezni, ki so sprejemali odločitve v dobri veri v koliziji pravnih stališč, nosili neko primerno odgovornost, ne kazensko, ampak disciplinsko in da se takšna tragedija, kolikor bo v človeški moči, ne bo več ponovila.

Novi minister za kmetijstvo pa ima pred seboj, in s tem končujem, celo vrsto drugih pomembnih nalog. Razmere v kmetijstvu niso dobre in si ne smemo pred tem zatiskati oči. Mali kmetje zlasti doživljajo to krizo danes z zamikom, bolj kot so jo na začetku mogoče delavci.

Za to je treba biti občutljiv. Treba je pogledati, kaj je treba storiti s podeželjem. Polovica našega prebivalstva živi na podeželju. Mi želimo, da tam ostanejo, da mladi ostanejo tam in da bi imeli približno enake kvalitete življenja, kot jih imajo tisti njihovi vrstniki, ki so se odločili ostati v mestu. Smo tretja najbolj gozdnata država v Evropi. Zakaj nimamo velike dodane vrednosti od lesa? Zakaj samo posekamo les, zanj danes skrbimo slabše kot smo skrbeli pred leti in ga izvažamo v države, v katerih pa naredijo in ustvarijo dodano vrednost iz njega. In na koncu, Slovenija mora biti prehrambno bolj suverena kot je. Ta hip ni, pa bi lahko bila. To je naloga novega kmetijskega ministra - če ga boste imenovali, ima voljo, pripravljenost, znanje in izkušnje. Jaz sem hvaležen pristojnemu odboru, da mu je dal zeleno luč, vas pa prosim, da mu namenite podporo in omogočite, da Vlada zdaj v celoti opravlja svoje delo, vključno z ministrom za kmetijstvo.

Hvala za vašo pozornost.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Predsedniku Vlade Borutu Pahorju se zahvaljujem za dopolnilno obrazložitev in dodajam, gospod predsednik, da boste imeli še 30 minut časa za razpravo s poslankami in poslanci.

Proceduralno, gospod Grims. Ampak proceduralni predlog prosim.

MAG. BRANKO GRIMS: Spoštovani.

Predlagam, da izjemoma enkrat dovolite v tem uvodnem delu besedo tudi predstavniku ali predstavnici Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora za pojasnilo, da se pravno tak položaj, ko bi veljal delno še odhajajoči zakon, in že delno veljal bodoči zakon, ne more pojaviti. Zato so prehodne določbe v

zakonu, ko se uveljavijo ene določbe, prenehajo veljati določbe dotedanjega zakona. Tak je pravni red.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala.

Vaš proceduralni predlog bom zavrnil. Žal, gospod predsednik Vlade, 30 minut boste imeli časa, takoj po predstavitvi stališč poslank in poslancev, ko se začne razprava.

Red v dvorani velja za vse enako.

V skladu z 230. členom Poslovnika Državnega zbora se je kandidat predstavil Odboru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter odgovarjal na vprašanja članov odbora. Poročilo odbora ste prejeli.

Mnenje odbora bo predstavil predsednik odbora Franc Bogovič, prosim.

FRANC BOGOVIČ: Lep dober dan, spoštovani predsednik Državnega zbora. Spoštovane kolegice, kolegi. Spoštovani predsednik Vlade. Spoštovani ministri.

Sam imam to nalogo in možnost, da spregovorim o predstavitvi bodočega kandidata za kmetijskega ministra, se pravi kandidata, o predstavitvi mag. Dejana Židana, ki ga je opravil na Odboru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano 3. maja, se pravi v tem tednu.

Predsednik Vlade Republike Slovenije je 29. 4. 2010...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Prosim mir v dvorani.

FRANC BOGOVIČ: ...je 29. 4. 2010 podal predlog v Državni zbor za kandidata za ministra mag. Dejana Židana. Predlagani kandidat za ministra se je v uvodni predstavitvi najprej predstavil in navedel nekatere podatke o svojem dosedanjem poklicnem in strokovnem delu, spregovoril o šolanju - tako na Srednji veterinarski šoli, na Veterinarski fakulteti in pa tudi kasneje na Ekonomski fakulteti v Mariboru, kjer se je izpopolnil v ekonomskih vedah. V poklicni karieri je najprej opravljal delo terenskega veterinarja, kasneje deloval v razvojnih in raziskovalnih institucijah, bil vodja Nacionalnega veterinarskega inštituta Veterinarske fakultete, Enote v Murski Soboti, hkrati pa deloval na področju zdravja in razmnoževanja živali, predvsem prašičev. Od maja 2003 je kot član vodstva Kmetijskega gospodarstva Rakičan in od začetka leta 2007 kot predsednik uprave skupine Panvita, Kmetijsko gospodarstvo Rakičan, sodeloval pri izgradnji slovenske kmetijske in živilsko-predelovalne verige, ki obsega dejavnosti od poljedelstva, proizvodnje krme, reje prašičev in perutnine do klavniške ter živilsko-predelovalne industrije in proizvodnje zelene industrije. Tam si je pridobil izkušnje, ki jih želi pokazati in bodo pomembne pri njegovem delu na ministrstvu, kot je sam dejal. In ta prva izkušnja je zelo pomembna, po njegovem - in mislim, da tudi po prepričanju

mnogih - , da mora biti v Sloveniji poudarek na proizvodnji varne, zdrave in okusne hrane. Da je treba to zagotoviti tudi s sistemom sledljivosti in nadzora.

Druga pomembna izkušnja, ki jo je pridobil, je ta, da se zaveda, da slovensko kmetijstvo predstavljajo tako mali, srednji in veliki kmetje in da je vloga kmetijstva multifunkcionalna na različnih področjih.

Tretja izkušnja je, da mora biti kmetijska politika zastavljena in vodena načrtno, da se lahko doseže največje možne učinke.

V nadaljevanju je predstavil svojo vizijo in program dela ter program prioritet ter področja, s katerimi se bo ukvarjal. Spregovoril je o statistiki Eurostata, ki kmetijstvu daje visoko mesto, podobno tudi v Sloveniji, ter o strinjanju, da mora biti evropska politika usmerjena v pomoč in javne subvencije v kmetijstvu tudi v bodoče.

Kar se tiče evropske kmetijske politike, je opozoril na problem, da se je začelo dogovarjanje o novi finančni perspektivi v Evropi in da je zadnji čas, da tudi Slovenija prevzame aktivno vlogo, tudi na podlagi sprejete strategije v Državnem zboru, ki jo ministrstvo že pripravlja.

V nadaljevanju je v osmih točkah predstavil osnovne usmeritve svojega dela. Na področju črpanja sredstev ugotavlja, da je le-to na področju kmetijstva generalno v redu, saj smo precej nad evropskim povprečjem, kjer je iz sedanje finančne perspektive v Evropi povprečno počrpanega 27%, v Sloveniji 35%. Opozoril pa je na slabo črpanje iz tretje razvojne osi, se pravi, diverzifikacija kmetijstva in podobne zadeve.

Poslanke in poslanci smo v nadaljevanju zastavili številna vprašanja, na katera je kandidat za ministra podal jasne, celovite in izčrpne odgovore, pa tudi dodatno pojasnil določene zadeve.

Na koncu smo, kot običajno, opravili glasovanje glede mnenja, da je mag. Dejan Židan kot kandidat za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ustrezen. Takšno mnenje je dobilo soglasno podporo osmih članov odbora, nihče od članov odbora ni glasoval proti temu mnenju. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo dajem predstavnikom poslanskih skupin. V imenu Poslanskega kluba LDS ima besedo za predstavitev stališča mag. Borut Sajovic.

MAG. BORUT SAJOVIC: Hvala lepa, spoštovani gospod predsednik, za besedo. Prijazen pozdrav mandatarju, obema ministroma, ki sta prišla podpreti bodočega kolega, in državnim sekretarkam!

Za razliko od uvodne razprave bom začel malo drugače, kajti v Liberalni demokraciji Slovenije smo prepričani, da slovensko kmetijstvo, gozdarstvo in prehrana niso na psu, zato

bom govoril o drugih, pomembnejših in kmetijstvu potrebnih temah.

Slovenija si ta trenutek zagotovo želi, potrebuje in pa zasluži dobrega ministra in prepričan sem in priložnost imamo, da ga danes tudi dobi. Dokaz zrelosti in priznanja ne samo politiki Vlade, tudi temu področju bo, če bo minister dobil tudi kakšen glas iz nasprotne strani, iz opozicije. Kajti na predstavitvi je bil dober, pozna se mu, da je strokovnjak, da je menedžer, da pozna predelovalno verigo v Sloveniji, od proizvodnje do končnega izdelka. Predvsem pa se mi zdi pomembno, to je lahko njegova velika prednost ali pa slabost, da ni vešč in da ni doma na parketu politike in tu se bo seveda odločilo, ali bo postal - in ima vse možnosti - eden od boljših slovenskih ministrov iz tega področja.

V Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije se nam zdi programsko pomembno izpostaviti predvsem sledeče zadeve. Prva je seveda, do leta 2013 se bomo odločali o skupni politiki v okviru Evropske unije. Tu bodo pogajanja in pa predstavitve stališč manjših držav izredno pomembna in prepričani smo, da se bo na bruseljskem parketu znašel. Kajti primer, kot smo ga imeli pri odzivih in ravnanjih naše države ob reformi sladkornega sektorja, primer slabe prakse, se v tej državi ne sme več ponoviti. Zdi se mi pomembno tudi povedati v imenu poslanskega kluba, da je v okviru programa skupne kmetijske politike za razdelitev sredstev Slovenija neto prejemnica tja do 2013 in od kandidata v Liberalni demokraciji Slovenije pričakujemo in zahtevamo, da kot minister stori vse, da bo v celoti izrabil pripadajoča sredstva iz tega naslova.

Zdi se mi pomembno poudariti tudi, da nadaljuje prizadevanja predhodnika na področju kmetijske politike, da dobimo ministra, ki ima slovensko kmetijsko zemljo rad, jo spoštuje, tudi tiste, ki na njej služijo kruh v potu svojega obraza in žuljih svojih rok, in to je pomembno. Kmetijsko zemljo je treba zavarovati, župani in županje z vsem njegovim izrečenim ne bodo zadovoljni, toda Slovenija bo s tem čez leta zagotovo zaustavila trend pozidave najboljših kmetijskih zemljišč. Občine, ki bodo želel zidati, morajo seveda vzpostaviti nadomestno stanje za kmetijsko proizvodnjo na drugih zemljiščih, v veliki večini primerov se bo to dalo. Treba je ustaviti zaraščanje, tudi tukaj je kandidat za ministra imel prave odgovore. In pa seveda nadaljevati tudi s postopkom dokončanja predloga novele Zakona o kmetijskih zemljiščih, ter da bo storil vse, da zakon pride čim prej v parlamentarno proceduro. Pričakujemo tudi njegovo takojšnjo angažiranje pri pripravi že načrtovanega programa za zmanjšanje zaraščanja kmetijskih zemljišč.

Veliko je bilo tudi pobud in pa mnenj v zadnjih tednih, da Slovenija nima strategije, če bomo trošili čas za to, da bomo mesece in leta pisali nek dokument, potem ne bomo storili za podeželje veliko dobrega. Treba je pljuniti v roke in

poprijeti, zavihati rokave in pa poprijeti za delo, kajti strategije, papir, akademske diskusije veliko ne rešujejo.

Nujno je tudi nadaljevati uresničevanje multifunkcionalnosti kmetijstva in s tem podeželja. Zato znotraj Poslanskega kluba LDS še posebej opozarjamo na ekološko pridelavo, ki je pomembna, najhitreje rastoča tržna niša, ki pa potrebuje boljšo promocijo in trženje, kar mora intenzivno podpreti tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in pa prehrano. Od kandidata tudi pričakujemo, da se bo v okviru svojih pristojnosti zavzel za postopno večanje deleža ekoloških pridelkov, hrane v vrtcih, šolah in drugih javnih institucijah. Takoj ob tem je pa treba povedati in se zavedati dejstva, da zdrava varna hrana nikakor ni poceni hrana. Ti dve zadevi enostavno skupaj ne gresta. Slovenke in Slovenci se bomo morali navaditi in pa zavedati, če bomo hoteli jesti, uživati najboljšo slovensko hrano, da bo ta vedno dražja, kot pa cenena uvožena.

Od novega ministra pričakujemo, da bo pospešil proces zaščite kmetijskih pridelkov oziroma živil z eno izmed shem kakovosti ali geografsko označbo ali označbo porekla, kar povečuje tržno zanimivost in doseže dodatno vrednost.

Pričakujemo tudi, da bo spodbujal v slovenskem okolju prijazno kmetijsko prakso. Naša lepa dežela, ki jo je skozi stoletja najbolj oblikovala ravno kmetijska obdelava in pridelava, si to pozornost zagotovo zasluži, zato prej previdno na področju fitofarmaceutskih sredstev. Treba je več narediti za osveščanje in pa izobraževanje uporabnikov teh sredstev, predvsem v tistih delih, kjer gre za vrtičarsko uporabo. Kandidat prihaja iz živilskopredelovalne industrije, zato smo v LDS prepričani, da bo uresničeval svojo zavezo za vzpostavitev trdnejših povezav med kmetijskimi pridelovalci in domačo živilskopredelovalno industrijo. Pri tem bo imel našo podporo.

Pozdravljamo tudi kandidatovo namero, da se za 50% povečajo sredstva za ciljne razvojne programe. Smo namreč še kako prepričani, da je treba povečati podporo vrhunskemu znanju s tega področja, s področja kmetijstva, ter pospešiti prenos tega znanja v kmetijsko in živilsko predelovalno industrijo. Tu bi dodal, da se kot poslanci LDS-a ne ukvarjamo s tem, kaj je po osnovni izobrazbi, pomembnejše kot to, da je veterinar, se nam zdi povedati, da je predvsem izkušen menedžer.

V predstavitvi smo opazili, da kandidat ni poznavalec gozdarstva in z njim povezane problematike, da pa je imel željo in pa voljo, da se s tem seznaní. Zato posebej poudarjamo pozornost gozdarskemu lesnopredelovalnemu sektorju. To je ena naših redkih naravnih dobrin in surovin, ki jo je treba večplastno izkoristiti, seveda, z ustreznimi rešitvami, spodbudami na področju gospodarstva, gradbeništva, gradnje domačih objektov in ključni cilj mora biti, kako povečati dodano vrednost surovinam iz slovenskih gozdov. Tisto, kar

omenjamo vse prevečkrat na prvem mestu, pa mora biti na zadnjem, je snovna izraba oziroma energetska namen slovenskih gozdov. O tem se moramo pogovarjati na koncu, pri odpadkih in pri ostankih. Podpreti je treba tudi slovensko papirno industrijo, ki je metla za slovenske gozdove. V njih dela red in čistočo in tudi to je pomembno.

Prepričani smo, da se bo zavzemal za multifunkcionalnost, predvsem pa široko uporabnost in javno dostopnost slovenskih gozdov, ki opravljajo široko funkcijo in da bo vzpostavil take mehanizme, da bo upravljanje in izkoriščanje slovenskih gozdov tudi po letu 2016, ko pretečejo 20 letne koncesije, ostalo v naših rokah. Da bo, recimo, dal ustrezno pozornost tudi lovstvu, da bo lovstvo ostalo v javnem interesu, ne v zasebnem in da bo dal težo in pomen loviščem s posebnim pomenom, ki se morajo bolj kot s komercialno ukvarjati z zaščito okolja in vzrejo živali. Pomembno je tudi, da bo vodil ustrezno politiko v gozdarskem resorju, za katero ocenjujemo, da zadnja leta ni najboljša.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je tudi odgovorno za pomorsko ribištvo, ki je že od osamosvojitve naprej bolj ali manj na robu preživetja. Temu je treba dati ustrezen pomen.

Ker se iz malenkosti rojevajo velike zgodbe in veliki projekti, ga tudi prosimo, da ne bo pozabil na ohranitev kranjske sivke, čebelarjev, čebelarstva. To je bila veda in panoga, ki presega pomen pridobivanja medu, čebeljih pridelkov in opraševanja, ampak je pomemben indikator stanja in odrazov v okolju. Zato smo prepričani, da bo podprl in nadaljeval s prizadevanji, ki uvrščajo ogroženost kranjske čebele, ki je že uvrščena na ustrezne evropske sezname, in projekt ta trenutek stoji. Kranjsko čebelo jo je treba uvrstiti med ogrožene živalske vrste v evropskem merilu.

Naj zaključim. Poslanski klub Liberalne demokracije Slovenije bo kandidata enotno podprl. Ocenili smo ga kot strokovnjaka, kot menedžerja, zdaj pa pričakujemo, da se bo izkazal tudi na političnem parketu, kar bo zahtevno in težko, vendar bo pri tem imel pomoč in podporo našega poslanskega kluba. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine narodnih skupnosti bo predstavil dr. Laszlo Göncz.

DR. LÁSZLÓ GÖNCZ: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Spoštovani gospod predsednik Vlade, članice in člani Vlade, kolegice in kolegi!

Uvodoma želim izraziti zadovoljstvo, da kljub sorazmerno dolgotrajnemu iskanju kandidata za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano lahko danes v Državnem zboru le odločamo o tej pomembni funkciji.

Zadovoljen sem, da kandidat za ministra prihaja iz pomurske oziroma vzhodnoslovenske regije, in to ne iz nekih ozkih, načelnih, lokalno-patriotističnih razlogov, temveč zato, ker imata na omenjenem območju kmetijstvo in pridelava hrane zgodovinsko pogojeno tradicijo. Sicer strokovne kvalitete predlaganega kandidata mag. Dejana Židana le delno poznam, deluje pa spodbudno njegova vizija reševanja oziroma vodenja kmetijske politike, ki jo je v zadnjih dneh vključno s predstavitvijo na matičnem delovnem telesu posredoval javnosti. Glede na njegovo dosedanjo poklicno kariero lahko sklepamo, da gre za dobrega organizatorja, kar je pri opravljanju ministrske funkcije poleg strokovne primernosti nedvomno najvažnejši pogoj. Iz nekaterih pomurskih sredin je sicer tudi slišati, da kandidat ni preveč naklonjen manjšim in srednje velikim kmetijam, ki pa predstavljajo pomemben delež obdelanih kmetijskih površin na omenjenem območju. Vendar iz njegovih izjav, ki jih je v zadnjih dneh podajal kot kandidat za ministra, tega ni bilo mogoče zaznati in upam, da je temu res tako. Nedvomno so spodbudni elementi njegove vizije, ki se nanašajo na reševanje socialnih problemov, povezanih z agrarnim življenjem, in bolj učinkovitem izkoriščanju evropskih denarnih sredstev, da ostalih vsebin, ki jih je predstavil v tako imenovanih 8. točkah svojega programa sedaj podrobneje ne omenjam. Osebnostno menim, da je strokovnjaku, ki ima za seboj že kar nekaj uspešno opravljenih nalog in se je preizkusil v več panogah, ki so neposredno ali poredno povezane s kmetijsko prehransko dejavnostjo, treba zaupati ter mu ponuditi priložnost vodenja tega pomembnega resorja. Zato ga bova na glasovanju s kolegom poslancem italijanske narodne skupnosti podprla.

Vsem nam je jasno, da bo naloga novega ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano vse prej kot lahka, pri tem ne bom omenjal posrednih vprašanj, ki so v zadnjih tednih oziroma mesecih bila postavljena v ospredje, vendar se kljub temu sekundarnega značaja z vidika kmetijske politike. Kot je to bilo že velikokrat poudarjeno, žal v preteklih desetletjih kmetijska politika največkrat ni sledila naravnim danostim območij, ki so v tej državi prav zaradi svojih naravnih danosti najbolj primerna za kmetijsko proizvodnjo. V Sloveniji je bilo veliko vprašljivih dejanj, zamujene pa so bile tudi nekatere priložnosti na kmetijsko prehranskem področju. Temu je nedvomno do neke mere pogojevalo, da precejšnji del območja slovenske države niso pretežno agrarno orientirane regije. Žal so tudi zaradi tega najkrajše potegnile regije kot so Pomurje, del Štajerske, Dolenjske, Bele krajine in še katere, kjer pa je v preteklosti kmetijska panoga veljala za pomembno, marsikje za prioriteto gospodarsko dejavnost. Sicer se je stanje oziroma razmerje na področju prisotnosti gospodarskih panog, in pri tem sedaj mislim prvenstveno na kmetijstvo, v posameznih regijah v zadnjih desetletjih objektivno zelo spremenilo. Kljub temu je dejstvo, da je področje kmetijstva

zaradi zamujene priložnosti ali neustrezne kmetijske politike v preteklosti danes še posebej zahtevno, z malo možnostmi za hitro doseganje konkretnih rezultatov. To nam pri odločanju za novega ministra mora biti vsem jasno. Kot sem že posredno omenil in na to opozarjajo tudi agrarni strokovnjaki iz Pomurja, je danes najbolj pereče vprašanje na tem področju ekonomski položaj kmeta oziroma kmetov, posebno na družinskih kmetijah in pri malih kmetih. Zadnji podatki te trditve zelo potrjujejo. V letu 2009 se je ekonomičnost v vseh analiziranih panogah bistveno poslabšala v primerjavi s prejšnjimi leti. Z zniževanjem odkupnih cen pšenice, oljne ogrščice, koruze, krompirja in tudi drugih kultur je ekonomski položaj kmetov postal nevzdržen in povzročene so bile velikanske izgube. V mnogih primerih se ne krijejo niti spremenljivi stroški proizvodnje. Za ilustracijo navajam, da je v Pomurju po podatkih Kmetijsko-gospodarske zbornice Murska Sobota v letu 2009 prenehalo s kmetovanjem 210 kmetij. Od leta 2005 do 2010 pa so žal prenehali kmetovati na 1250 kmetijah. Na obmejnem, narodnostno mešanem območju, tam, kjer živi pretežno madžarska skupnost, je stanje žal še nekoliko slabše. Pri analizi neugodnih gospodarskih socialnih kazalnikov v Pomurski regiji so se ti podatki velikokrat zanemarjali, vendar pa se moramo zavedati, da so poleg neposredno povzročene škodo, to je zaradi omenjenih negativnih trendov na področju kmetijstva, nastali tudi veliki strukturni problem.

Brez tega, da bi se danes spuščali v konkretne analize, naj še omenim, da po mnenju strokovnjakov na nižje odkupne cene kmetijstva proizvodnje nedvomno zelo vpliva tudi trenutna gospodarska kriza, vendar le-ta ni edini razlog. Kot negativni dejavniki so omenjeni še ukinitvev mlečnih kvot, letni ciklusi v prašičereji, težave na področju zavarovanja ter drugi razlogi. Pomembno je tudi poudariti, čeprav sem prepričan, da se tega tudi kandidat za ministra dobro zaveda, da je socialni položaj kmetov trenutno na najnižji točki v zadnjih devetnajstih letih oziroma po osamosvojitvi Republike Slovenije. Podatek je več kot alarmanten, zato bo imel novi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano po mojem mnenju precej več izzivov, kot bi kdo od zunaj morda pričakoval.

Kljub temu pa upam, da jim bo gospod Židan v večini kos in v korist agrarni dejavnosti ter vsem državljanom Republike Slovenije in širše regije, zato mu želim že vnaprej uspešno, predvsem vsebinsko kreativno ministrovanje. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov bo predstavil Janko Veber. Prosim.

JANKO VEBER: Hvala za besedo in lep pozdrav tudi v imenu Poslanske skupine Socialnih demokratov. S predlogom predsednika Vlade, da po odstopu dr. Milana Pogačnika prevzame vodenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag.

Dejan Židan, prehajamo v sklepno fazo imenovanja novega ministra.

Čas, ki je bil potreben, preden je bil predlog posredovan Državnemu zboru, kaže na to, kako pomembno je to ministrstvo. Kmetijstvo ima poleg glavne proizvodnje in gospodarske tudi druge družbeno pomembne funkcije. Ta čas pa je bil hkrati tudi izrabljen za to, da je predsednik Vlade javno seznanil z ugotovitvijo o objektivni odgovornosti dr. Milana Pogačnika, ki je sledil upravnemu sodišču v zvezi s tožbo lastnika psov, ki je odločilo, da sta odločitvi Veterinarske uprave in ministrstva nezakoniti in sta predvidevali usmrtitev psov ter naložilo ministrstvu, da v ponovnem postopku, če meni, da je potrebno, psa usmrtiti, poleg tega, da gre za nevarne živali, ugotoviti tudi to, da nevarnosti za okolico ni mogoče drugače preprečiti. In ravno ta odločitev je bila tista, ki je pozneje postala jabolko spora in tudi usodna za lastnika psov, ki je poskušal z vsemi sredstvi priti do tega, da psi pridejo domov.

Z odstopom ministra se je prekinila aktivnost pri izvajanju programa, ki smo ga Socialni demokrati pred volitvami pripravili, ko smo računali na to, da bomo prvič v zgodovini samostojne Slovenije lahko prevzeli tudi ta resor. V njem smo izpostavili, da skoraj polovica državljanek in državljanov živi na podeželju, zato smo program oblikovali tako za kmete kot tudi za urbane prebivalce, ki živijo na podeželju. Slovenija se namreč uvršča med članice Evropske unije z nadpovprečnim deležem podeželskih območij, in to s kar 77% celotnega ozemlja. V podeželskih občinah pa živi 41% prebivalcev. Zato smo Socialni demokrati mnenja, da je treba program razvoja podeželja prilagoditi ohranjanju poseljenosti in s tem zagotoviti podobo Slovenije, kot smo je vajeni danes. Slovenija torej potrebuje močno strategijo razvoja podeželja, osredotočenost na razpršenost gospodarskih dejavnosti na podeželje in vključevanje kmetij z možnostjo zaposlitve tudi zunaj kmetijstva. Izvedba ekonomskih in strukturnih reform v slovenskem kmetijstvu ter podeželskem prostoru je torej nujna razvojna potreba.

Kandidat za ministra mag. Dejan Židan je s svojim programom, ki ga je predstavil na predsedstvu Socialnih demokratov, sledil tem ciljem, saj so njegovi poudarki osredotočeni na naslednje teme.

Dokončanje izdelave strategije razvoja kmetijstva, ki bo tudi osnova za pogajanje v Evropski uniji o novi kmetijski politiki. Za nami je namreč obdobje, ko je bila strategija razvoja kmetijstva sprejeta davnega leta 1993 in na podlagi katere smo lahko ugotavljali predvsem to, da izvajamo skupno kmetijsko politiko Evropske unije in da se poskušamo prilagoditi predvsem institucionalno na vse tiste postopke, ki so potrebni za to, da lahko tudi črpamo evropska sredstva za razvoj kmetijstva in podeželja. V tem obdobju je bilo to, lahko rečemo, uspešno opravljeno, vendar se je tudi pokazalo, da so samo nekatere kmetije v Sloveniji sposobne preživeti

samostojno s kmetijsko dejavnostjo in tudi v konkurenci z ostalimi kmetijami v ostalih državah članicah Evropske unije. Teh je zgolj nekje 15%. Vso ostale kmetij so izjemno izpostavljene in zato v Sloveniji potrebujemo novo strategijo razvoja kmetijstva, ki bo tudi osnova za pogajanja v Evropski uniji o tem, kako naj oblikujemo skupno kmetijsko politiko v Evropski uniji. Torej bo s sprejemom strategije razvoja dano prvič Sloveniji, da tudi zelo konkretno oblikuje skupno kmetijsko politiko Evropske unije in to je ena do pomembnih nalog, ki jo je kandidat še posebej opredelil in izpostavil.

Naslednje je opozoril, da je nujna deregulacija in poenostavitev postopkov na področju kmetijstva in proizvodnje hrane, predvsem zaradi boljše konkurenčnosti kmetijstva. Tudi tukaj smo se v dosedanji zgodovini srečevali s tem, da smo si zapisali preštevilske ukrepe, ki jih ne bi bilo treba, glede na direktive Evropske unije za to področje, ampak se je najbrž da poskušalo zaščititi v neki meri tudi neznanje uradnikov pri obvladovanju predpisov in so zato podpisovali dodatne in dodatne predpise in naloge, ki so ne nazadnje omejevale naše kmetije, da bi lahko postajale konkurenčne in pravzaprav hitreje pridobivale tudi sredstva, ki so jim bila namenjena tako v evropskem kot tudi slovenskem proračunu.

Socialno v kmetijstvu in kmetijski proizvodnji je tisto, ki je tudi danes zaskrbljujoče na tem področju, in izpostavil je, da bo pri tem še posebej pozoren prav na vse kmetijske proizvajalce, ne glede na njihovo velikost. In glede na to, da je ugotovljeno, da resnično zelo malo število kmetij lahko samih preživi, je to ena od tistih priorit, ki bo zagotovo izboljšala socialni položaj kmetov na podeželju.

Tudi povečevanje učinkovitosti javnih služb v kmetijstvu je ena od tistih nalog, ki bo zelo pomembna. Danes lahko govorimo o tem, da imamo številne institucije, ki imajo javna pooblastila na tem področju ali pa imajo status javnega sektorja, ki pa so med seboj tudi nekoliko oddaljene, lahko rečemo velikokrat tudi nepovezane. Njihova skrb za učinkovitost preneha v tistem trenutku, ko ugotovijo, da imajo dovolj sredstev v proračunu za lastno dejavnost, za opravljanje svoje osnovne dejavnosti. Potem zelo poda tudi aktivnost pri tem, kako pravzaprav razvojne priložnosti v večji meri prenesti iz kabinetov oziroma raznih pisarn na teren.

Tudi usmeritev kandidata, da je potrebna decentralizacija v kmetijstvu za posamezne administrativne in strokovne funkcije, kaže na to, da se lahko s tem ukrepom zelo približamo tistim realnim potrebam na podeželju, na kmetijstvu in da je treba nekatere službe, ki so danes organizirane tukaj v Ljubljani, vendarle poskušati organizirati tudi na podeželju, ki je bližje vsem tistim razmeram in potrebam, ki jih zasledijo predvsem obdelovalci kmetijskih površin.

Pri proizvodnji hrane je treba preseči ločitev na primarno in živilskopredelovalno industrijo, saj gre ne

nazadnje za verigo, ki mora biti še kako tesno sklenjena, predvsem znotraj slovenskega prostora, da bomo lahko govorili o tem, da tržimo slovenske proizvode v večji meri, kot jih tržimo danes, in da se zmanjšuje poraba trženja oziroma prodaja proizvodov, ki prihaja k nam zaradi odprtega trga iz drugih članic Evropske unije, pa tudi iz drugih držav, ki niso članice Evropske unije. Torej, to nesoglasje znotraj same dejavnosti in nezaupanje je tisto, ki ga bo treba dejansko preseči.

Obdobje, ko se je poskušalo predvsem gledati na to, kdo bo postal pomembnejši lastnik posameznega podjetja, in ne gledati na to, ali bi se ta podjetja programske morala povezovati, da bodo učinkovitejša in da bo predvsem hrana cenejša, kvalitetnejša, mora biti presežena, mora biti za nami. Enako velja tudi za povezovanje pri gozdarstvu in lesno predelovalni industriji. Tudi tukaj lahko beležimo, da je najenostavnejše poslovanje, ko gozdni sektor poskuša poslovati s svojimi interesi, lesnopredelovalna industrija pa poskuša iskati svojo priložnost na domačem in tudi zunanjem trgu. Tudi tukaj bo potrebno preseči, te razlike povezati, celotno verigo, v lesni predelavi od načrtovanja poseka gozdov do spravila tega lesa in nadaljnje predelave. Vse prepogosto se srečujemo in smo se srečevali v tem obdobju z dejstvi, da se je pravzaprav tudi namenoma omejevalo sečnjo v gozdu, zato da so se lahko dosegali nekateri politični interesi, ki so bili vezani na onemogočanje, recimo, gozdarske službe v praksi. Vse to je povzročilo številno škodo, zelo veliko škodo, ki se odraža v tem, da je ta dejavnost med seboj nepovezana. In to je tudi ena od nalog, ki bo zagotovo velik izziv za novega kandidata.

In če govorimo o tem, da Slovenija potrebuje resnično močan razvoj podeželja, potem usmeritev kandidata, da poskuša za 50% povečati sredstva za razvojne programe in vzpostaviti učinkovit nadzor nad uporabnostjo teh sredstev in doseganje rezultatov na drugi strani, kaže na to, da je mogoče tudi z večjimi sredstvi, in upam si reči tudi s sredstvi, ki jih že imamo na razpolago, doseči še boljše rezultate, kot smo jih dosegali do sedaj, pri oblikovanju razvojnih programov na podeželju. Še posebej je tukaj pomembno dejstvo, da so ti ukrepi vezani na črpanje evropskih sredstev. In ko namenjamo ta sredstva za usposabljanje za delo, ne nazadnje tudi namakanje in prilagajanje klimatskim spremembam, za prilagajanje kmetiji na nove programe, za oblikovanje podpor mikro podjetjem, obnovi in razvoju vasi ter ne nazadnje tudi ohranjanju in izboljšanju kulturne dediščine na podeželju, so to tisti ukrepi, ki so težko pričakovani in so res nujno potrebni, da ohranjamo poseljenost podeželja in da ohranjamo podobo Slovenije takšno, kakršno danes poznamo. Mislim, da ne more biti cilj nobenega kmetijskega ministra v Sloveniji ta, da se življenje v Sloveniji organizira zgolj v velikih urbanih središčih in prepustimo podeželje zgolj temu, da ga zaraste

gozd ali pa ga obdeluje le peščica velikih kmetijskih gospodarstev.

Vse to so izzivi, ki jih je kandidat s svojimi pogledi in dosedanjimi izkušnjami zmožen v veliki meri tudi realizirati. Zato bomo v Poslanski skupini Socialnih demokratov kandidata podprli in mu seveda tudi nudili podporo pri pomembnih odločitvah, ki bodo kmalu na dnevnem redu v Državnem zboru. Te se predvsem nanašajo na ohranjanje kmetijskih zemljišč, kajti v zadnjem obdobju, v zadnjih mogoče osemnajstih letih smo izgubili zelo veliko kmetijskih zemljišč in tukaj je pravzaprav katastrofalno stanje, ki ga nekako zaznavamo v tem trenutku. Številna, zelo kvalitetna kmetijska zemljišča so bila predvsem tudi zaradi kapitalskih interesov pa tudi zaradi izvajanja denacionalizacije izgubljena, razpršena in danes se seveda pogovarjamo o tem, kako izvesti zahtevne postopke komasacij, ki naj ponovno združijo ta zemljišča v komplekse. Vse to seveda bo kmalu na dnevnem redu Državnega zbora pri novem zakonu o kmetijskih zemljiščih. Upam, da bomo pri razpravah v Državnem zboru presegli tokrat videnje in razpravo zgolj o tem, ali je kapitalski interes tisti, ki ima prednost, ali je ohranitev podeželja in ali je ohranitev kmetijskih zemljišč resnično vitalnega pomena za nadaljnji razvoj Slovenije. Pri tem pa želimo še posebej izpostaviti dejstvo, da smo v svoji zgodovini, v svoji samostojnosti sprejeli pomemben akt, ki se imenuje Strategija prostorskega razvoja Slovenije, v katerem smo zelo jasno zapisali, da je treba zelo tesno povezati urbana središča s podeželjem in da je infrastruktura tista, ki jo nujno potrebujemo za enakomeren razvoj podeželja, in da so to tudi tisti vitalni interesi, ki jih bomo zagotovo sledili pri tem, ko se bo potrebno odločati o tem, na kakšen način se lahko poseže tudi v nekem trenutku na kmetijsko zemljišče, in ali je to resnično potem namen, da se tudi podeželsko območje čim bolj poveže z ostalimi urbanimi središči.

Prepričan sem, da bo kandidat mag. Dejan Židan vse te naloge z veliko vnemo, energijo in tudi z znanjem, ki ga ima, dobro opravil in še enkrat ob zaključku povem, da ga bomo seveda Socialni demokrati pri tem podpirali. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke bo predstavil Jože Tanko. Prosim.

JOŽE TANKO: Hvala lepa. Lep pozdrav, lep pozdrav tudi odsotnemu predsedniku Vlade in ostalim vladnim predstavnikom, ki so pobegnili pred razpravo in stališči poslanskih skupin. Najprej bi rad opozoril, da smo mesec in pol čakali na predlog kandidata za novega ministra za kmetijstvo. Ta čas se ni dogajalo pravzaprav nič omembe vrednega, potem pa smo dobili resnega kandidata in to čez noč, čez noč oziroma čez praznični vikend. Vse je steklo po najkrajših rokih, in sicer najbrž

zato, da ne bi bilo nobene velike razprave, da ne bi kaj preveč vprašali oziroma da bi pri teh razpravah čim več prezrli. Primera, da bi imeli časa za pripravo na hiring, na zaslišanje ministra samo čez nedeljo oziroma čez prvomajske praznike, se ne spomnim. Tudi sicer so prvomajski prazniki izgubili ves nekdanji sijaj, saj je eden najpomembnejših predstavnikov in podpornikov levega trojčka, ljubljanski župan Jankovič, za 1. maj navdušujoče govoril o delavskih pravicah, istočasno pa so mu delavci pokladali tepih travo na njegovem ljubljanskem stadionu. Tu lahko že ugotovimo, da gre pravzaprav v vseh teh primerih in zavzemanjih za delavske pravice, za kmečke pravice in ostale pravice za veliko dvoličnost in pravzaprav se v takih primerih nič ne zgodi. Ne reagira inšpekcija, ne reagira niti koalicija, niti Pahorjeva politična ekipa, kajti vsi so očitno močno vpeti samo v navidezen boj za delavske pravice.

Tudi v samem postopku imenovanja novega ministra za kmetijstvo je koalicija pokazala veliko servilnost do Vlade, ko je koalicijski stroj pravzaprav postal poslušno orodje in Državnemu zboru čedalje bolj onemogoča nekako resno delo in razprave, sploh če je potrebno razpravljati o, recimo, Jankoviču, Kresalovi, Golobiču in drugih koalicijskih pomembnih predstavnikih in pa seveda o njihovih napakah.

Iskanje novega ministra za kmetijstvo je razkrilo nezainteresiranost stroke in politike znotraj skupine Socialnih demokratov in tam pač ni bilo moč najti kandidata za to prestižno, pomembno in tudi odgovorno funkcijo. Eden izmed povabljenih ali naprošenih ni želel reševati dobrega imena prejšnjega ministra, kar je obelodanil tudi v pismu predsedniku Vlade, ki je prišlo v javnost. Na pisno povpraševanje, ki smo ga posredovali predsedniku Vlade, o tej njegovi nenavadni želji, še nismo prejeli odgovora. Spet drugi povabljenec za prevzem ministrstva se je izgovoril na kolizijo interesov, ki bi utegnili nastati pri umestitvi priključka ceste, ki povezuje območje ribniškega in kočevskega na avtocestni obroč na Škofljici. Namesto da bi reševal problem, se mu je na daleč izognil. Zdaj, ko je občina Škofljica definirala traso s sprejetjem ustreznega sklepa na občinskem svetu, bo najbrž stekel tudi postopek na Vladi. Vendar pa bi ta kandidat kot kmetijski minister verjetno zlahka zagotovil nadomestne površine za metuljčka okarčka, ki je ena največjih ovir, in to naravnih ovir za umestitev trase v prostor. Ob tem izgovarjanju na kolizijo interesov je pravzaprav zanimivo, da nobene kolizije interesov niso zaznali njegovi kolegi ministri niti njegovi kolegi poslanci pri odločanju o arbitražnem sporazumu, da imajo nekateri počitniške hiše ali pa apartmaje na Hrvaškem, in je arbitražni sporazum postal najbrž velika mora koalicije in slovenske države nasploh.

Lahko bi ta kandidat kot minister veliko pripomogel k ponovni strokovni presoji Nature 2000, ki je sicer v razumnih mejah potrebna, vendar marsikje pretirana in velika ovira za

razvoj prostora in predvsem razvoj podeželja, kajti omejitvev Nature 2000 ni v Mestni občini Ljubljana niti v drugih mestnih občinah, pač pa Natura 2000 zadeva predvsem majhne ali podeželske občine.

Spet nekdo tretji ali četrti se ni strinjal ali pa ni bil zadovoljen s plačilom ali, kot sem že prej omenil, s politično trgovino in zamenjavo resorjev. Očitno kmetijstvo za nikogar v koaliciji ni prioriteten resor, saj ni bilo nobene panike, pa realno gledano že nekaj mesecev nimamo operativnega ministra. Vršilec dolžnosti, ki je po odstopu ministra Pogačnika prevzel resor, je zlahka za 100% več, kot je bilo predvideno, opravljal to "vedenje". In tu je tudi očitno, kako hitro se napovedi predsednika Vlade podrejo, pravzaprav na primerih, ki jih sam definira; rekel je, štirinajst dni, trajalo je več kot mesec dni. In nihče tega ne opazi ali noče opaziti.

Kandidata predsednika Vlade, gospoda Dejana Židana, sta takoj podprla tudi predsednika koalicijskih Zares in Liberalne demokracije, ministra Golobič in Kresalova, kar naj bi sicer sprostilo napetosti v koaliciji. Vendar tudi to njihovo hitro soglasje, hiter pristanek, ne bo zmanjšal njune politične odgovornosti in ne bo preprečil razprave o njunih aferah.

Odstop ministra Pogačnika, ki se je zgodil 10. marca, je v Državnem zboru onemogočil razpravo in razčiščevanje politične in drugih odgovornosti v primeru privilegirane vračila bulmastifov, saj je bila preprečena razprava na interpelaciji o tej vsebini.

Vendar kljub vsemu je ta afera strla številne niti klientelističnih povezav, kjer se je na zelo transparenten način pokazalo, kako in na kakšen način delujejo potipravne paradržave. Afera je poleg ministra Pogačnika in Socialnih demokratov postavila v zelo neprijeten položaj še Liberalno demokracijo in njihovo predsednico, ministrico Katarino Kresal. Koalicijski partnerji so poskrbeli, da je minister Pogačnik, zaradi preiskave o domnevno koruptivnih ravnanjih, o povsem drugi zadevi po priporu odstopil, s čimer se je hotelo doseči preusmeritev pozornosti in dokončanja afere z bulmastifi. Vendar tudi iz današnje razprave in predstavitve predsednika Vlade kaže, da ta manever ni uspel.

Predsednik Vlade Pahor, naj bi kot medijsko všečna figura prevzel manipulacijo z vsiljenim in elegantnim zaključkom afere, da bi ta afera na nek način z lepim slovesom potonila v pozabo, preden bi se razčistile vse podrobnosti in odstranile vse sence dvoma in da bi vse izgledalo v najlepšem redu. Ko bi bila minister Pogačnik in tudi Socialni demokrati oprana, ker je minister odstopil, naj bi nase prevzel tudi bremena in grehe ostalih, objektivno odgovornost in potem bi naprej vse potekalo po tem ustaljenem redu. Kako si je zamislil predsednik Vlade Pahor rešiti ta problem, je pravzaprav razvidno iz pisma enega od kandidatov za ministra, dr. Igorja Vojtice, ki je prišlo v javnost in v katerem sicer previdno, vendar jasno razkril namero predsednika Vlade, ki je dr.

Vojtic kot potencialni kandidat za ministra ni bil pripravljen realizirati, za vsako ceno zaščititi integriteto dr. Pogačnika, koalicijske Liberalne demokracije in predvsem njihove predsednice, ministrice za notranje zadeve.

Vladno razkritje dokumentov ni prineslo nič novega. Nič, česar ne bi že vedeli. Samo jasno je postalo, da se predsednik Vlade Pahor ne more odločiti, ali je šlo samo za objektivno ali pa morebiti tudi za subjektivno odgovornost prejšnjega ministra. To nedvoumno premirje o izmikanju glede nadaljnjih postopkov proti bivšemu ministru nakazuje bodoča ravnanja in predvsem njegovo odločenost, da se ta afera ne razčisti in da ne bomo prišli do konca. Toda vloge in morda tudi krivde Liberalne demokracije in političnega in rodbinskega sorodstva ministrice Katarine Kresal ni mogoče prezreti. Ne v tem primeru in ne v primeru Nacionalnega preiskovalnega urada in morda se bo še kaj še kje pokazalo, kajti delajo z "veliko žlico". In predsednik Vlade je, recimo, namesto da bi prekinil pogodbo z Ram Investom, dal Ram Invest le na črno listo, kar pomeni, da se na njihov račun še kar naprej natekali milijoni evrov.

Po predstavitvi kandidata za ministra je bila lansirana nova paradigma - kadar je izbira med dobrobitjo živali in človeka, se vedno izbere dobrobit človeka. Kako bo ta paradigma delovala v primeru velikih zveri, ki zaradi zaraščanja in propadanja kulturne krajine posega v življenjski prostor človeka, bomo lahko kmalu preverili. Kako bo to delovalo v primeru metuljčka okarčka, ki je glavna ovira, glavna naravna ovira za umestitev trase priključka avtoceste na obroč na Škofljici - bomo lahko tudi kmalu preverili. Kako se bo to realiziralo v primeru Nature 2000 na mnogih drugih področjih Republike Slovenije - bomo tudi lahko preverili to paradigmo. Ali beseda in stavek oziroma stavek, da v primeru, ko imamo izbiro med živaljo in človekom, prevlada dobrobit človeka, bomo videli. Najbrž je samo za potrebe nekega dogodka, neke zgodbe bila lansirana všečna izjava.

Tudi, recimo, v primeru izgradnje elektrarn na spodnji Savi, kjer se tudi predvideva širitev z Naturo 2000, tudi tam bomo lahko zelo kmalu preverili, kateri interesi bodo prevladali - ali ta paradigma ali inverzija te paradigme.

Kakšen odnos ima koalicija do kmetijstva, lahko preberemo v izhodni strategiji. Tam ni napisan niti en ukrep s področja kmetijstva v izhodni strategiji. Niti en ukrep, ki bi reševal izredno težke razmere na tem področju, pa jih ni malo! In če lahko v tem primeru verjamemo besedam predsednika Vlade, ki jih je izrekel ob predstavitvi, so razmere še težje kot na drugih področjih, pa kljub temu ni v izhodni strategiji za področje reševanja problemov kmetijstva predvidenega niti enega neposrednega ukrepa.

Nekaj pa je bilo predlaganih. Mi smo aprila lani predlagali, v Slovenski demokratični stranki, dvig kmečke pokojnine z 220 evrov na približno 450 evrov, kot znaša

najnižja pokojnina. Pa koalicija tega ukrepa ni podprla. Obrazložitev, zakaj niso podprli: zato, ker naj ne bi ti ubogi kmetje na slovenskem podeželju plačevali v pokojninsko blagajno. Vendar istočasno je koalicija s prvopodpisanim poslancem Potrčem predlagala zakon, s katerim je omogočila vdovske dodatke po upokojencih Jugoslovanske ljudske armade, pa tudi ti niso vplačevali v slovensko pokojninsko blagajno. Nekateri so bili celo vojščaki JLA v času agresije na Slovenijo. Tem vdovcem po vojaških osebah ste priznali dodatek k pokojnini, čeprav so pokojnine teh zavarovancev že tako ali tako višje, kot so povprečne pokojnine. Tistim kmetom, ki prejemajo polovico minimalne pokojnine, pa niste priznali oziroma ste jim odrekli dvig do minimalne pokojnine. Taka diferenciacija, če uporabim termin iz obdobja pred osamosvojitvijo, zagotovo ne bo prinesla pozitivnih sprememb na področju kmetijstva. Če ni nobenega državnega zagotovila za varno in neodvisno starost kmetov, če ni nadomestila za njihovo 40-, 50-, 60- letno životarjenje na gorskih ali objemnih kmetijah ali pa na malih in razdrobljenih kmetijah, potem se gremo oziroma se boste šli težko resno kmetijsko politiko. Kako sicer v teh primerih zagotoviti nasledstvo in naravni proces oblikovanja kmetij, ohranjanja kulturne krajine, poseljenost ob državnici, še zlasti ob južni meji, in zagotoviti njeno varovanje in tako naprej, če država ne zagotovi niti minimalnih sredstev za varno starost kmetijskih zavarovancev.

Oktober 2009 je podoben zakon vložila tudi Slovenska ljudska stranka, pa je tudi ta padel. To se pravi, da tudi popravnega izpita koalicija ni opravila.

Na tak način oziroma s takim pristopom je možno samo oblikovanje veleposesti, ko prihaja do prevzemov zapuščenih ali finančno izčrpanih kmetij, tako kot se to dogaja v Pomurju ali Prekmurju. Kadroviski predlog predsednika Vlade najbrž sledi temu konceptu. In tu smo spet pri paradoksu. Ideološka koalicija, ki je po drugi vojni razbila veleposestnike, jih razlástila in jim storila še druge krivice in ki je uvedla zemljiški maksimum, bo sedaj prestrukturirala podeželje in ustvarjala veleposesti. Slovenska demokratska stranka je že v tem mandatu dvakrat predlagala novele zakona o kmetijskih zemljiščih, s katerimi bi pospešili postopke komasacij, to se pravi postopke, s katerimi bi izboljšali parcelno in posestno strukturo na podeželju, s katerimi bi omogočili oblikovanje večjih kmetijskih enot, ko bi s primerno, pa vendar še vedno dovolj visoko dvotretjinsko stopnjo soglasja izvajali nebolečo strukturno reformo kmetijskih površin, ko bi sprostili proces oblikovanja ekonomsko zadostno velikih površin in kmetij, sicer se bo nadaljnje propadanje kmetij in zaraščanje kulturne krajine neizbežno nadaljevalo. Vendar oba poskusa za koalicijo nista bila sprejemljiva. Celó več, koalicija je julija lani napovedala, da bo že septembra lani, najkasneje septembra lani vložila zakon o kmetijskih zemljiščih, s katerim se bo

urejanje tega področja lotila bolj celovito, bolj sistemsko, tudi z drugimi rešitvami. Od takrat je minilo skoraj devet mesecev in koalicija še vedno ni predložila zakona, ki bi področje komasacij, področje zaokroževanja parcel in kmetij premaknil z mrtve točke. In najbrž bomo čakali še kar nekaj časa, da se bo tak oziroma podoben zakon pojavil v postopku. Izgubili smo skoraj leto dni v tem času. Zdaj se pa sprašujem, ali so res besede o tem, kako je treba pomagati podeželju, predvsem območjem, ki so razdrobljena, kjer je do tega pripeljala tudi zemljiška reforma in omejitve po drugi svetovni vojni, da bi se imelo na tem področju nek resen namen, da se nekaj stori. Če bi ta namen bil, bi tista dva naša poskusa podprli in bi po tem postopku zadeve že potekale, bistveno manj bi bilo pritožb tudi na drugi stopnji in tako naprej. Tu pa zadeve vse stojijo in se nič ne dogaja.

Po nekaterih podatkih propade letno okrog 3.000 kmetij, s čimer izginjajo kmetijske površine, s čimer se zmanjšujejo možnosti za samooskrbo z varno in kvalitetno hrano, zmanjšujejo se možnosti za ekološko kmetovanje, zmanjšuje se področje kultivirane krajine in s čimer se povečuje odvisnost od tujine, in to v večini, če ne celo prav na vseh segmentih kmetijske proizvodnje.

Če govorimo, da 41% prebivalstva živi na podeželju, se pravi, zunaj urbanih središč, in če vemo, da so pravzaprav ta območja nekako najbolj prizadeta, najbolj ogrožena, potem bi temu morala slediti tudi državna, nacionalna politika. Vendar mi sprejemamo zakon o metropoli, zakon o glavnem mestu, predvidevamo rešitve za najbogatejšo občino v Sloveniji, ne naredimo pa ničesar in nismo sposobni storiti ničesar za tista območja, ki dejansko te ukrepe potrebujejo. Imamo celo zakon o skladnem regionalnem razvoju, kjer je predvideno, da bi moralo biti po tem zakonu 1,5% BDP sredstev - tisti, ki ste finančno podkovani, veste, da je to nekaj 100 milijonov evrov. Zdaj pa pogledajte, koliko sredstev je možno razdeliti na osnovi tega zakona! Ni problem, da je zakon slab, zakon je soliden, še vedno soliden, čeprav ima že kar dolg datum. Problem je, da z zakonom o izvrševanju proračuna izvzamete iz tega zakona vse tisto, vsa finančna sredstva, ki morajo biti po zakonu na razpolago prav področjem z omejenimi dejavniki za take in podobne zadeve.

Zagotovo je pomemben del ali pa predstavlja pomemben del podeželja tudi gozd. Tudi vse tisto, kar je vezano na gozd, to se pravi gozdarstvo, lesnopredelovalna industrija. Zagotovo na tem področju z uporabo ali pa boljše izrabo biomase nismo naredili dovolj in najbrž bo potrebno na tem področju sprejeti marsikaj, kar bo omogočilo lesni industriji, ki je ravno tako v težavah, da se bo izboljšala dodana vrednost lesnim produktom.

Kar zadeva področje kmetijstva, in sektor kmetijstva je tudi zelo močno vpet v prostorsko politiko, v prostorski razvoj. Tu bi rad opozoril, da pravzaprav na dveh resorjih, to

se pravi, na kmetijstvu in okolju, stojijo akti občin, za veliko večino primerov so padli že vsi roki. Po ZUP-u, če gre za instruktivne roke so nenormalni dolgi, ker so zamude že leto ali celo več v nekaterih primerih, in tu poteka pravzaprav potrjevanje prostorskih aktov občin, ki so temeljni razvojni akti, neverjetno počasi. Mnogi oziroma vsi ti akti so vezani na investitorje, vsi ti akti so vezani na dogajanja v občinah, na nova delovna mesta. Vendar, če je prostor zaprt, če je prostor blokiran, na tem področju ni možno storiti ničesar. Nekoliko bode v oči tudi stališče, da bodo težave pri potrjevanju aktov, sploh, v primerih v katerih bo šlo za rezervacije nekih posebnih površin. Občine sprejemajo prostorske akte za naprej, ne za nazaj in če se bo na tem področju zastavila izredno toga politika, potem zagotovo ni možno računati na nikakršen razvoj. Kajti nemogoče je sprejeti katerega koli investitorja, če nimaš za to opredeljenega prostora v prostorskih aktih občine, ki omogočajo gospodarski, ali pa obrtniški, ali pa kakršen koli drugi razvoj. Skratka, pri teh zadevah bo potrebno biti izredno previden.

Prav tako je nekaj potrebno storiti tudi pri črpanju evropskih sredstev. Številke so zaskrbljujoče na tem področju, kar zadeva črpanje obstoječe finančne perspektive. Zaskrbljujoče je pa tudi, da potekajo že pogajanja o novi finančni perspektivi, pa tam mislim, da nimamo, ker ni ministra, kompetentnega predstavnika, da se bo boril za novo finančno perspektivo. To se pravi, ko bodo veliki, in tisti, ki so pomembni igralci na tem prostoru in pri tej politiki, ki predstavlja pravzaprav tudi daleč največji del proračuna Evropske unije, razdelili prioritete, lahko tudi mimo interesov Slovenije, ker se tam ti interesi ne slišijo, potem bomo zagnali vik in krik. In mi manjkamo tam, kjer je nujno potrebno, in se prerivamo tam, kjer nimamo in kjer ne bomo imeli prav nobene koristi. Seveda, ta napačen pristop ni zasluga opozicije v tem mandatu, to so odločitve koalicije, posledice, težave, problemi pa so skupni in ti problemi se množijo in pritiskajo tako na ljudi kot na državo.

Prav tako je bilo iz odgovorov ministra zaznati, da se bo zelo potrudil in angažiral na pripravi strategije na področju kmetijstva. Najbrž bo to samo še ena študijska naloga, ki ne bo doživela implementacije v tem mandatu, ki bo obležala v predalih in kmetijska stvarnost bo šla svojo pot. Odgovori kandidata na hearingu ne dajejo podlag ali upanja na korenitejše spremembe kmetijske politike in iz odgovora je bilo zaznati, da bodo izjemo pomembno vlogo na tem področju imele tudi obstoječe strukture na kmetijskem ministrstvu. In zdaj, če je koalicijsko okolje, v katerem prevzema ali pa bo prevzel naloge bodoči minister, slabo, potem to ne daje upanja, da bo tudi kandidat, ki je lahko visoko profesionalno usposobljen, prinesel pomembne spremembe na kmetijskem področju. In tu moram zelo jasno povedati, da v naši poslanski skupini ne podpiramo ne takšnega pristopa do reševanja

gospodarskih razmer v državi in ne takšnega pristopa do reševanja kmetijskih težav na tem področju. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Zares bo predstavil Tadej Slapnik. Prosim.

TADEJ SLAPNIK: Spoštovani predsednik, kolegice in kolegi. Kmetijstvo je pomembna panoga, a žal v Sloveniji v velikih težavah. Na to kaže tudi dejstvo, da je predsednik Vlade tako dolgo iskal novega ministra. Nekateri kandidati, ki so se pojavljali v tem času, so bili zelo dobri, a žal niso hoteli aktivno vstopiti v to zgodbo, in to samo potrjuje trditev, da je cela vrsta stvari na področju kmetijstva v slepi ulici.

Zaraščanje kmetijskih površin je v Sloveniji problem in novega ministra čaka močno zaraščena in zanemarjena njiva. Ne le v naravi, ampak je težko stanje tudi na področju kmetijstva v celoti. Zato mu želimo veliko poguma, smelosti in moči, da bo presegal z marsičem iz preteklosti. Pri tem bodo pomembni sodelavci in upamo, da bo imel možnost poiskati nove ljudi za nove pristope in prioritete v kmetijstvu ter proizvodnji in nadzoru hrane.

Bodoči minister za kmetijstvo ima polno podporo stranke Zares pri uveljavljanju varnostnega pridržka na področju gojenja gensko spremenjenih rastlin in pri nasprotovanju Slovenije v Evropski uniji uvajanju novih gensko spremenjenih rastlin.

Kaj pričakujemo spoštovani kandidat, mag. Dejan Židan? Državljeni si želimo varno kakovostno hrano, želimo si takšnih projektov in načrtov, da bomo lahko v trgovinah kupovali pretežno doma pridelano hrano in ne predvsem uvožene zelenjave in sadja iz evropskih veletržnic. Pričakujemo ustrezen nadzor in strokovno neodvisne institucije, ki bodo vlivale zaupanje, da je vzpostavljena kontrola, pri čemer nas veseli, da kandidat zagovarja jasno in vidno označevanje. Želimo si več poudarka ekološkemu kmetovanju in razvoju podeželja, kar bo obenem pomagalo reševati tudi številne socialne probleme.

Kandidata za ministra za kmetijstvo bomo podprli pri njegovi napovedani skrbi zavarovanje kmetijskih zemljišč in povečanju samooskrbe in prehranske varnosti v Sloveniji. Za slovensko kmetijstvo je v primerjavi s stanjem kmetijstva v razvitih državah članicah Evropske unije žal še vedno značilna nizka produktivnost, nizka delovna intenzivnost in nizka stopnja profesionalizacije. Na slovenskem podeželju beležimo tudi izrazito negativne demografske in gospodarske trende. Zaradi tega Slovenija z doma pridelano hrano ne pokriva svojih potreb po kmetijsko-živilskih proizvodih. Stopnja samooskrbe z zelenjavo je pod 40%, z žitom med 50% in 60%, s svežim sadjem in krompirjem pa med 60% in 70%.

Izkušnje svetovne finančne krize in gospodarske recesije, ki je boleče zarezala tudi v slovensko družbo, nas opozarjajo, da moramo spremeniti dosedanje razvojne strategije. V

Poslanski skupini Zares zato podpiramo napoved kandidata za ministra, da se bo pri svojem delu prednostno posvetil dokončanju izdelave strategija razvoja slovenskega kmetijstva. Pričakujemo pa, da bo pri izdelavi strategije upošteval tudi usmeritve in cilje programa zagotavljanja večje samooskrbe z lokalno pridelanimi kmetijskimi in živilskimi proizvodi Marjetica. Program Marjetica namreč prinaša večplastne učinke in pozitivne posledice na različne nivoje življenja v naši družbi. Predvsem s svojim vplivom na povečanje samooskrbe z doma pridelanimi svežimi živili, na kmetijstvo, na razvoj podeželja, zagotavljanje prehranske varnosti, varstvo okolja, ohranjanje naravnih virov, ohranjanje obdelanih kmetijskih zemljišč, ohranjanje biotske raznovrstnosti in ohranjanje kulturne krajine. Dodana vrednost programa Marjetica je tudi v tem, da ni usmerjen le na razvoj podeželja, temveč tudi na izgradnjo sožitja med podeželjem in mestom. Zato ima z izvajanjem tega programa veliko korist tudi mesto. V dosedanjih programih razvoja podeželja je manjkala prav ta povezava. Obojestranski odnos med mestom in podeželjem je namreč nujen, če hočemo, da se podeželje učinkovito razvija. Podeželje trži svoje izdelke v mestu, učinkovito trženje izdelkov podeželja pa je tisti dodatni ključni motiv za razvoj podeželja.

Program razvoja podeželja se izvaja v Sloveniji že več kot desetletje. Če pa pogledamo rezultate stanja slovenskega podeželja, vidimo, da so ti slabi. Kljub večletnemu trudi in vloženim sredstvom ni zelenih rezultatov. Do sedaj je bilo v Sloveniji izvedenih že kar nekaj parcialnih poskusov vzpostavljanja prepotrebne sožitja med podeželjem in mestom, kar bi obojnimi prineslo velike koristi. Vendar so ti poskusi predvsem zaradi velike razdrobljenosti v nacionalnem prostoru, žal, ostali ne na nivoju prvih korakov.

Spoštovani mag. Dejan Židan, danes vas bomo v Poslanski skupini Zares podprli kot novega ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ob tem upamo, da dobivamo dobrega, zagnanega in energije polnega ministra. Hrana in samooskrba ostajata strateška cilja, bistvena za pravo varnost državljanek in državljanov. Veseli bomo, če se bomo ob koncu vašega mandata počutili bolj varni in bo Slovenija sposobna svojim državljanekam in državljanom zagotoviti, da jih lahko prehrani, da je hrana kvalitetna, zdrava, ustrezno kontrolirana in da bodo kmetijska zemljišča ustrezno zaščitena, njihova cena in vrednost pa bistveno večja.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke bo predstavil Franc Bogovič. Prosim.

FRANC BOGOVIČ: Lep pozdrav vsem prisotnim še enkrat.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke smo večkrat izpostavili zaskrbljenost nad neuspešnim iskanjem kandidata za

ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ta resor se nam zdi eden izmed najpomembnejših in glede na situacijo v kmetijstvu nas ne preseneča, da je to eden izmed najmanj zaželenih resorjev. Slovensko kmetijstvo ima ogromno težav že brez gospodarsko-finančne krize in brez afer, ki so ministrstvo pretresale v zadnjem času. Zato smo zadovoljni s tem, da nam je predsednik Vlade končno dal prav in priznal objektivno odgovornost bivšega ministra za kmetijstvo gospoda Pogačnika za nastalo afero z vračanjem nevarnih psov. V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke ocenjujemo, da je s tem na nek način bodočega ministra za kmetijstvo odrešil nehvaležnega razreševanja okoliščin tragedije in postopkov vračanja spornih psov in mu s tem dal priložnost, da se loti težav, ki vsakodnevno in vse bolj tarejo kmetijstvo.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke smo zadovoljni, da je predsedniku Vlade končno uspelo najti kandidata za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, bil pa je to tudi že čas. Seveda se nadejamo, da bodo menedžerske izkušnje gospoda Židana dobro vplivale na njegovo morebitno vodenje kmetijskega resorja. Menedžerski pristop je, po našem mnenju, v javni upravi dobrodošel. Prepričani smo tudi, da danes takšnega pristopa primanjkuje v celotni Vladi Republike Slovenije. Mora pa minister vendarle poznati tudi sistem delovanja javne uprave in predvsem poslanstvo javnega interesa.

Če bo gospod Židan prevzel vodenje kmetijskega resorja, ga čaka mnogo izzivov in v Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke pričakujemo, da se jih bo lotil z vso modrostjo in zagnanostjo. Pričakujemo, da bo znal vzpostaviti pravo razmerje med malim kmetom, družinskimi kmetijami in kmetijskimi podjetji, kajti za razvoj in ohranjanje podeželja so potrebni vsi. Pomemben je tako imenovani mali kmet, ki iz dneva v dan gara za svoj obstoj, za obstoj svoje kmetije, svojega delovnega mesta, pa tudi za obstoj in izgled celotne Republike Slovenije. Še posebej je to obliko kmetovanja treba ohraniti in spodbujati na obmejnih območjih Republike Slovenije.

Od novega ministra pričakujemo, da bo tudi preko zakona o kmetijskih zemljiščih, ki bi moral biti že sedaj v proceduri Državnega zbora Republike Slovenije, pa ga še žal ni, da bo torej preko tega zakona znal zastaviti dobro zemljiško politiko. Krčenje kmetijskih površin je namreč izredno resen problem, ki se bo, kot kaže, v prihodnosti še stopnjeval. Največji problem je zaraščanje površin, ki postanejo nezanimive za kmetijsko dejavnost, tudi s strani malih kmetov, ki počasi opuščajo svojo osnovno dejavnost. Pri tej problematiki upamo, da bo minister znal vključiti Sklad kmetijskih zemljišč, ki bi na nek način lahko naredil opuščena zemljišča zanimiva za kmetovalce, ki imajo še interes vlagati v kmetijstvo.

V tem kontekstu v Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke pričakujemo tudi določene omejitve in popravke v dosedanji politiki sprememb namembnosti iz kmetijskih zemljišč v zazidalna.

Mnogo je normativnih nedorečenosti, ki tarejo kmetijstvo, med drugim tudi sporne določbe

Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč gozdov Republike Slovenije, kjer smo v Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke že pomagali in sami napisali spremembe, ki stanje popravljajo in za katere upamo, da jih bo tudi novi minister podprl.

Tudi na področju gospodarjenja z gozdovi bo treba marsikaj spremeniti. Predolgo čaka na sprejetje že omenjeni zakon o kmetijskih zemljiščih, zakon o promociji, pa tudi strategija razvoja kmetijstva do leta 2020, da o protikriznih ukrepih, ki jih ni, sploh ne govorimo. Tu po našem mnenju ležijo resnične težave kmetijskega resorja, ki jih bo treba čim prej začeti reševati.

Na koncu naj povem le še to, da iz same predstavitve kandidata na odboru sklepamo, da mu je problematika kmetijstva zelo dobro poznana, da se je dotaknil pravih tem, kot so varna hrana, multifunkcionalnost slovenskega kmetijstva, varovanje okolja, skupna evropska kmetijska politika in črpanje evropskih sredstev, trajnostni razvoj, javne intervence v kmetijskem sektorju, zmanjševanje administrativnih ovir in večja učinkovitost javnih služb, povezanih s kmetijstvom. Tudi težnja h konsenzu glede strategije kmetijstva se nam zdi prava pot. Izpostavljen je bil problem cene proizvodov, kjer obstaja absolutno prevelik razkorak med tem, kar dobi za svoj proizvod kmet, pridelovalec, predelovalna industrija, in med tem, kar na koncu zasluži trgovec. Na tem področju bi absolutno bilo potrebno nekaj spremeniti, pa najsibo to s samim zakonom o promociji, ali pa spodbujanje večje lokalne samooskrbe s prehranskimi izdelki, ali pa z akcijami, kot so "Kupujem slovensko" in podobno.

V Poslanskih skupin Slovenske ljudske stranke v večini podpiramo kandidata za ministra gospoda mag. Dejana Židana, njegove poglede na situacijo v kmetijstvu in nekako se nam zdi, da so dobri tudi predlogi in morebitne rešitve, vendar pa močno upamo, da ne bo po imenovanju ponovno vse skupaj zvozenelo in ostalo pri besedah, kot se je to zgodilo že prevečkrat doslej na tem ali na kateremkoli drugem ministrstvu. Močno upamo, da boste hitro poprijeli za delo, saj je konec koncev delo na Ministrstvu za kmetijstvo zadnjega pol leta kar nekako zastalo. Posledice pa trpijo naši nič krivi kmetje. Upamo, da bo kandidat deležen politične podpore v Vladi, ki bo potrebna z dodatnimi sredstvi v proračunu, in na takšen način reševati pereče probleme na področju kmetijstva, kajti prišel je čas, da se vsi zavedamo, da je kmetijstvo z nacionalnega vidika strateško zelo pomembna

panoga, česar se zaveda zelo veliko ljudi po Sloveniji in širom po svetu. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Demokratične stranke upokojencev bo predstavil Franc Jurša. Prosim.

FRANC JURŠA: Hvala lepa, predsednik, za besedo. Kolegice in kolegi!

Poslanski skupini DeSUS bomo podprli mag. Dejana Židana za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Kot je razvidno iz predstavitve kandidata in iz poročanja medijev, gre za osebo, ki prihaja iz stroke in ji agromenedžment ni tuj. Mag. Židan je predstavil nekaj nujnih nalog, ki jih je po njegovi oceni potrebno izpeljati v slovenskem kmetijstvu, če želimo z našim kmetijstvom ostati konkurenčni in uspešni. Z večino teh nalog se strinjamo, upamo pa, da mu jih bo z veliko volje tudi uspelo izpeljati, saj pred njim ostaja le polovica mandata. Poseben poudarek bo moral dati predvsem strategiji razvoja kmetijstva v Sloveniji. Vedeti moramo, kakšno kmetijstvo bomo v prihodnje imeli. Še posebej se strinjamo z oceno kandidata, da je tudi na področju kmetijstva potrebno vztrajati na decentralizaciji administracije ter da za posamezne administrativne in tudi strokovne funkcije ne obstaja razlog, da se izvajajo v Ljubljani. Tukaj lahko kot dober primer navedemo tudi primer sprejetja zakona o razvoju Pomurja. Zakaj ne bi na najbolj kmetijskih področjih imeli tudi del kmetijske administracije? Prav tako se strinjamo s kandidatom, da je sedanje krizno stanje povzročilo ogroženost dela kmetijske populacije, zato je potrebno v okviru ministrstva izdelati socialni program in ukrepe, ki bodo ustvarili varnost tudi za tiste slovenske kmete, ki jih je kriza najbolj prizadela.

Na tem mestu pa bi rad izrazil zaskrbljenost glede črpanja evropskih sredstev. Naša država še vedno ne zna ali ne zmore učinkovito črpati denarja iz Evropske unije, zato počrpamo precej manj sredstev, kot bi jih lahko. Prepričani smo, da bo kandidatu za ministra uspelo v sodelovanju s predstojnimi službami pospešiti črpanje teh sredstev, ki so nam na voljo in ki bi jih nujno rabili za razvoj najbolj perečih področij slovenskega kmetijstva, kot so na primer razvoj kmetijskih gospodarstev, obnova in razvoj vasi. Zaskrbljujoče je, da imamo na tem področju na razpolago 30,3 milijona evrov, počrpali pa smo jih le en milijon evrov - namakanje, podnebni izzivi, ohranjanje in izboljšanje dediščine podeželja in tako naprej.

Naj se na tem mestu dotaknem še ene problematike, ki je zelo pomembna za razvoj lokalnih skupnosti, in sicer občinskih prostorskih načrtov. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano daje smernice pri izdaji občinskih prostorskih načrtov, vendar je žal pri tem precej počasno. Zato smo

prepričani, da bo novi minister znal preseči dosedanjo prakso ministrstva in pospešite te postopke, ki so nujno potrebni za razvoj lokalnih skupnosti. Verjamemo, da bo znal uskladiti težnjo po ohranitvi kmetijskih zemljišč in smernice za izdajno občinskih prostorskih načrtov na način, da bo šel razvoj lokalnih skupnosti naprej, vendar ne na račun zmanjšanja števila kmetijskih zemljišč. V to smo še posebej prepričani, saj kandidat sam prihaja z območja, kjer so kmetijska zemljišča tista, ki omogočajo ne samo oskrbovanje naše države s kmetijskimi pridelki, temveč tudi preživljanje mnogih slovenskih družin. Bodoči minister bo moral posebno skrb nameniti samooskrbi v Sloveniji.

V Poslanski skupini DeSUS nam je žal, da zaradi naglice, ki smo ji priča pri tem predlogu, kandidat ni prišel v našo poslansko skupino, da bi se nam predstavil. Kajti po naši oceni na tak način poslanci dobimo boljšo priložnost, da kandidata vsaj osebno spoznamo in se pogovarjamo o njegovih prioritetah in viziji delovanja ministrstva. Po drugi strani pa tudi razumemo to hitenje, saj je eno najzahtevnejših ministrstev že kar dva meseca brez svojega ministra. Na srečo je dr. Gjerkeš trenutno, poleg svoje Vladne službe za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, vodil še kmetijsko ministrstvo, tako da je delo na ministrstvu potekalo dokaj normalno, vendar pa tako ni šlo v nedogled. Zato nas kljub naglici veseli, da je premier odigral svojo vlogo in našel primerne človeka oziroma kandidata za ministra.

V Poslanski skupini DeSUS ocenjujemo, da mora na čelo ministrstva stopiti predvsem odločen človek z menedžersko izkušnjo, z jasno vizijo vodenja, ki bo znal usklajevati delo znotraj svojega resorja v korist slovenskega kmetijstva, ki bo znal izbrati posebno ekipo, ki bo dobro parirala različnim interesnim skupnostim, kot so na primer Sindikat kmetov Slovenije, Kmetijska-gospodarska zbornica, Sklad kmetijskih zemljišč.

Prepričani smo, da ima kandidat vse naštet lastnosti, zato ga bomo v poslanski skupini z veseljem podprli.

Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke bo predstavil Zmago Jelinčič Plemeniti.

Prosim.

ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI: Lep dober dan vsem skupaj.

Po dolgem času in mukotrpnih poskusih dobiti ministra za kmetijstvo, smo ga le dobili.

Prejšnjega je uspešno odstavila gospa Katarina Kresal zaradi zadev, ki se tičejo bolj drugih sfer kot kmetijstva, pa vendar. Uspelo ji je, in zdaj je premierju uspelo, da je dobil nekoga, ki je pripravljen dve leti pred krahom sedanje koalicije prevzeti to ministrstvo.

Od leta 1992 gre v Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano vse samo navzdol. Nič nismo uspeli narediti oziroma nič niso naredile dosedanje vlade, da bi se karkoli izboljšalo. Zadeva je vsak dan slabša, vsak dan bolj stihijska in vsak dan bolj brez koncepta. Dejstvo je, da govorimo o nekih prednostnih ciljih, o nekih strategijah razvoja, pa vendar nismo naredili še niti enega koraka, da bi implementirali kakršnokoli dobro idejo s tega področja. Cela vrsta neumnosti se dogaja, in če pogledamo slovenske kmetijske površine, vidimo, da jih je vedno manj, da so vedno bolj zaraščene, da se kmetijstvo usmerja v tiste smeri in tiste načine razvoja, ki so jih v razvitem svetu že davno opustili, da v ministrstvu ne vedo, kaj je to sonaravno gospodarjenje, navkljub temu da imajo tam kar 1.054 zaposlenih. Od teh bi jih mirno lahko vrgli na cesto vsaj 600 do 700 in bi kmetijsko ministrstvo delovalo normalno, lepo, seveda s tem, da bi morali biti tisti, ki so ostali, odgovorni ne le Državnemu zboru, ampak predvsem svojim volivcem in državljanom Republike Slovenije. Te odgovornosti ni, kajti vsakomur je vseeno, kaj se dogaja, glavno, da se kje dobi kaj v žep - ponavadi pa ravno tisti, ki že tako ali tako imajo največ. Kako so se delile subvencije v kmetijstvu, vemo. Vemo tudi, katera stranka je imela pravzaprav v svojih rokah kmetijsko ministrstvo, večji del, od leta 1992 dalje. In tako je tudi šlo.

Zato mene to poročilo oziroma predstavitev kandidata za ministra nekako ne prepriča. Govori se o dokončanju strategije razvoja slovenskega kmetijstva do leta 2020 in o določitvi prednostnih ciljev. Skoraj 20 let je, kar bi že lahko imeli vsaj cilje določene, če že ne kaj drugega. Nimamo niti ciljev. Zdaj bomo do leta 2020 nekako ugotovili cilje, kaj sploh hočemo in kje kaj hočemo; strategije je še toliko manj. Zato pa niti ni čudno, da od evropskih sredstev počrpamo nekaj malega več kot 3% denarja. In še tisto, kar počrpamo, gre ponavadi v privatne žep, ne pa tja, kamor bi moralo iti.

Govori se o deregulaciji in poenostavitvi postopkov na področju kmetijstva in proizvodnje hrane. To bi morali storiti že zdavnaj. Že zdavnaj bi se morali približati tistim, ki nam iz tujine vozijo hrano, kajti postopki v tistih državah so bistveno lažji. In bistveno lažje je seveda potem uvoziti neko hrano, kot pa jo pridelovati doma, kajti po možnosti bomo naredili vse, da te zadeve ne bodo izpeljane tako, kot bi morale biti. Po drugi strani imamo pa tudi kmete, ki špekulirajo in ki, recimo, z velikim veseljem sadijo koruzo, kajti tu je največji profit, saj če ni drugega, bo pa država povrnila škodo, ko bo toča stolkla tisto koruzo. Nihče pa ne pomisli, da je ravno koruza tista, ki pravzaprav uničuje vso nizko poljsko divjad. In namesto da bi razmišljali, kako se narava obnavlja in kako gre ta sonaravni razvoj, delamo neumnosti, kajti bodo že kakšne subvencije, država tako ali tako daje največ sredstev Ministrstvu za kmetijstvo, iz tega

se hrani tistih 1.054 "veseljakov" tam na ministrstvu in seveda nekaj predvsem velikih in debelih kmetov. Za samo državo ne naredimo praktično ničesar.

Naprej govori gospod Židan v svoji predstavitvi o socialni politiki v kmetijstvu. Če imamo prave cilje in če imamo izdelano strategijo, potem je socialna politika urejena. Potem ne potrebujemo dodatne socialne politike. Kaj pa je to socialna politika? Ali da bomo poleg 570 tisoč slovenskih državljanov, ki dobivajo razne vrste socialnih pomoči zdaj sem zraven dali še kmete, zato da bomo reševali socialno politiko v kmetijstvu? Kaže, da kandidat za ministra ravno ne ve dobro, kaj bi hotel narediti, kajti ta njegova točka o socialni politiki v kmetijstvu je - hm - zelo čudna. Predvsem pa že zdavnaj bi moralo biti kaj narejeno na tem področju.

Potem tudi povečanje učinkovitosti javnih služb v kmetijstvu. Že tako ali tako je teh javnih služb cela vrsta. Ena drugi ne delajo nič, predlagajo ena drugi določene ukrepe, ki se jih potem vsi skupaj družno izogibajo. Razvoja in pa napredka - nobenega. Vsega skupaj je preveč. Mislim, da bi ena dobra inšpekcijska služba opravila več kot vse javne službe v kmetijstvu, ne pa, da jih povečujemo in da povečujemo število zaposlenih na kmetijskem ministrstvu.

Kar se tiče decentralizacije v kmetijstvu, lahko mislimo, da je tukaj zadalj tudi še večja razdrobljenost slovenskega kmetijstva. Kaj pomeni decentralizacija? Da bo vsaka občina določala, kaj se bo tam gojilo, kako se bo tam gojilo in sosednja občina zopet nekaj svojega, namesto da bi to urejala država? Tukaj pridemo do sklepa, da ne bo nobene kontrole oziroma da bo kontrole še manj, kot jo je bilo. Pri proizvodnji hrane, seveda, smo zopet pri tistem vprašanju o sonaravnem gospodarjenju in o tem, da je vendarle že treba tudi slovenskemu kmetu spregledati, da večja poraba insekticidov, pesticidov, repelentov in ne vem česa še vse, ne vodi k večji proizvodnji določenega artikla, ampak k večji zastrupljenosti slovenskega okolja in slovenskih državljanov, ampak to nikogar ne briga, kadar je tukaj vprašanje nekaj centov zaslužka več pri toni kakšnega produkta.

V Slovenski nacionalni stranki se bomo pri glasovanju za ministra odločili na čisto poseben način. Eden od poslancev bo glasoval za ministra, eden od poslancev bo glasoval proti ministru in eden od poslancev se bo vzdržal oziroma bo pritisnil kvorum. Gospoda Baroviča ni, drugače smo imeli zmenjeno, da bosta dva poslanca "za" in dva poslanca "proti", kajti se, da ne bi gospa Kresal s policijskimi enotami zopet vdrla v parlament in nas zaradi kakršnekoli vrste suma podkupovanja zaprla in odpeljala in potem delala doma pri nas še preiskave in ne vem kaj vse. Zadeva je pač tako naravnana, da je treba v Sloveniji biti zdaj pazljiv. Kolegi poslanci, pazite, kako boste glasovali. Mi celo razmišljamo, da bi zahtevali 20 do 45 minut odmora, da bi se dogovorili, kateri od poslancev bi glasoval na poseben način. Pa, ker bi se morda

v tem primeru komu zazdelo, da sem jaz preveč vplival, smo razmišljali, če bi poklicali nekje iz javnosti okoli Državnega zbora neodvisno komisijo, ki bi določila vse skupaj, pa smo tudi rekli, če bomo to naredili, se bo že gospa Kresalova spomnila, da je zagotovo kdo iz komisije bil "naštiman" in vrinjen, da bo izrazil svoje mnenje in da bo izsilil določen način glasovanja.

Skratka, preljuba Slovenija, dobili bomo novega ministra, ne glede na to, kako bo glasovala Slovenska nacionalna stranka. Mislím pa, da z vsem skupaj ne bo nič kaj bolje v naši domovini.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Končali smo predstavitev stališč poslanskih skupin. Besedo dajem poslankam in poslancem. Besedo ima gospod Franco Juri. Prosim.

FRANCO JURI: Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Obljubljám, da ne bom govoril ne o bulmastifih, ne o ministrici Kresalovi, govoril bom o ministru pa o kmetijstvu. Obeta se dokaj široka podpora mag. Židanu, tudi podpora naše poslanske skupine, ki jo je kolega Tadej Slapnik že utemeljil. Prepričal nas je s svojimi pogledi do nekaterih ključnih in strateških vprašanj slovenskega kmetijstva in slovenskega kmetovanja. Tudi s svojim odnosom do tako aktualnih, perečih tematik in problemov, kot je gensko spremenjena hrana ali vprašanje kakovosti, varnosti kmetijske proizvodnje in kmetijskih oziroma kmetijskih pridelkov in seveda hrane.

Navdihuje nas tudi spoznanje, da je hrana strateškega pomena in samooskrba tudi dolgoročno strateški cilj, ki ga moramo doseči na najboljši, najracionalnejši in najkvalitetnejši način. Vzgleđi in dobre prakse v Evropi obstajajo. Obstajajo tudi sistemi delovanja v duhu socialne odgovornosti tudi pri razvoju kmetijstva, razvoju kooperativ, ki delujejo tudi tržno izjemno učinkovito. V sosednjih državah imamo kar nekaj takih primerov.

Jaz bom izkoristil teh nekaj minut tudi za poudarek, ki morda bo izgledal regionalno, lokalno naravnan, ampak, ki govori o posebni niši našega kmetijstva, ki je bilo žal v vseh mandatih in Državnega zbora in tudi pri vseh vladah dokaj zanemarjen, in to je en delček, ki lahko veliko prispeva h kvalitetnejši ponudbi, predvsem pa k zdravi hrani.

Vsi vemo, da je mediteranska dieta izjemnega pomena, da jo promovirajo po celem svetu, da jo promovirajo še posebej v Evropi. In tudi Slovenija ima to veliko prednost, da je hkrati celinska, alpska, subalpska, panonska in tudi mediteranska država. To pomeni z vidika kmetovanja tudi veliko priložnost, da to primerno vrednotimo, tako kot delajo naši oljkarji, naši vinarji, pridelovalci tistih mediteranskih pridelkov, ki so vedno zelo cenjeni, zelo iskani in jih večkrat primanjkuje. Ampak ključni problem, ki ga bo moral minister upoštevati, je, kako spodbujati in kako podpirati te kulture, te specifične,

butične kmetijske panoge. V številnih pogovorih z našimi kmetovalci, zlasti s temi posebnimi kmetovalci, oljkarji in vinarji, ki izhajajo iz tradicije mediteranskega kmetovanja, sem zaznal pričakovanje, da bi vendarle ta vlada prenehala z marginalizacijo tovrstnega kmetijstva na način, ki bi omogočil hitrejši razvoj, recimo, oljkarstva, ki nam ponuja izjemno kvaliteto; vsi vemo, da je, recimo, slovensko oljčno olje med najboljšimi v Sredozemlju, na svetu. In prav zaradi te klimatske in geografske lege nam vsi dejavniki dejansko ponujajo možnost, ki jo je treba vrednotiti tudi sistemsko. Kaj to pomeni? To pomeni, da bo treba intervenirati tudi s primerno davčno politiko in takim, majhnim panogam, ki vendar ponujajo visoko kvaliteto in visoko dodano vrednost, ponuditi boljše pogoje za to, da bomo dobili na policah izjemno kakovostno slovensko oljčno olje nekoliko bolj poceni. Kajti danes je izjemna kakovost, žal, še draga in nekonkurenčna, če jo primerjamo z drugimi mediteranskimi državami. Torej, dovolil sem si omeniti to problematiko, ker vem, da žal ni bilo nikoli dovolj posluha za te posebne, četudi tudi kontinentalni, celinski Slovenci so vsi vse bolj navdušeni nad oljkarstvom, vinarstvom, kupujejo svoje nasade v slovenski Istri, se s tem zelo ukvarjajo, jih zanima. Ampak, ko gre za sistemsko reševanje položaja oljkarjev, je seveda treba bolj prisluhniti in nekaj več energije.

Drugo vprašanje, ki ga bom tukaj načel, čeprav je bilo že v nekaterih uvodih, tudi s strani kolega Sajovica izpostavljeno, je vprašanje ribištva. Kot veste, je to tudi butična panoga, ki ima močno kulturno dimenzijo, zlasti ko želimo dokazati, da smo ne le mediteranska država, ampak tudi pomorska država in si prizadevamo za to, da bi končno uredili status in tudi razmere za naše ribiče, ki zdaj ne vedo, do kod lahko ribarijo, ob dejstvu, da je Tržaški zaliv vse bolj onesnažen, vsaj preveč "oplemeniten" težkimi kovinami. Torej je nujno zagotoviti razmere, kjer bodo lahko ribarili in ponudili zdravo ribo, pri tem pa seveda ne gre zanemarjati dejstva, da zgolj ekonomija in zgolj tržni principi uničujejo ribištvo v zaledju. Nedavno je morala zgodovinsko pomembna ribja industrija Delamaris zapustiti svoje naravno zaledje oziroma svoj naravni prostor in se seliti na Notranjsko, v Pivko. Seveda, to zaradi tržnih kriterijev, ki se jim je težko izogniti, ampak s pametno kmetijsko politiko in s posebno pozornostjo do teh specifičnih panog bi bilo možno rešiti tudi to zgodovinsko pomembno industrijo Izole.

Dotaknil sem se problematike svoje regije, četudi se zavedam, da bi podobne probleme bi lahko našli tudi drugje. Recimo, vizavi druge izjemne ponudbe Slovenije, to je bučno olje, ki ga jaz zelo cenim in tudi uporabljam, in prihaja s čisto nasprotnega konca Slovenije, in po moje je to ena tistih ponudb, ki jo je treba tudi primerno ovrednotiti. O drugih panogah ne bom tukaj govoril. Nisem strokovnjak za kmetijstvo.

Še enkrat, polagam na dušo ministru mag. Židanu: večjo

pozornost do teh posebnih pridelovalcev. V slovenski Istri so oljkarji organizirani v Društvo oljkarjev slovenske Istre, tako imenovan DOSI. Upam, da bodo postali resen sogovornik in da bodo njihovi predlogi za boljše davčne pristope tudi ustrezno upoštevani. Zagotovo, prepričan sem, da bo gospod Židan kot agromenedžer prisluhnil tem pričakovanjem, tem zahtevam in tudi primerno ukrepal v sodelovanju z drugimi resorji, ki se ukvarjajo s finančno platjo kmetijstva, zlasti s finančnim ministrstvom.

To je zaenkrat vse. Ministru želim uspešno delo. Prepričan sem, da je poln energije in poln znanja, in upam, da ga bomo videli kjerkoli v Sloveniji, tudi v slovenski Istri. Hvala.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Kres, izvolite.

GVIDO KRES: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovane kolegice, spoštovani kolegi. Po podatkih, ki jih imam, bodoči gospod minister mag. Dejan Židan je dokazal, da zna trdo delati, da zna organizirati, da zna voditi podjetje v smer dobrih ali odličnih rezultatov podjetja, ki mu je zaupano v vodenje. Po informacijah, ki jih imam, je tudi res, da so z delom in rezultati nekateri zadovoljni. Je pa tudi res, da je veliko tistih, ki pa niso zadovoljni z njegovimi rezultati, tistih malih kmetov, malih kmetijskih gospodarstev. Dobil sem informacije, da je kar veliko število tako zadrug kot kmetij na robu propada ali pa so že prenehali z dejavnostjo na območju delovanja podjetja Panvite zaradi cenovnega izžemanja.

Po mojem mnenju je gospod Židan menedžer kapitalističnega in globalizacijskega tipa. To je za današnji čas in za trenutne razmere v Sloveniji in v slovenskem kmetijstvu napačna usmeritev in napačen tip menedžerja. Danes govorimo o socialnem menedžmentu. V slovenskem kmetijstvu potrebujemo kombinacijo. Težko bo sicer slediti temu cilju, kajti ekonomija je neizprosna in pozna samo donos na kapital, profit za lastnike. Tukaj mora država odigrati svojo vlogo. V Sloveniji imamo, lahko rečem, zelo negativne izkušnje z globalizacijskimi prevzemi. Imamo tri trgovce, ki imajo skoraj poravnane cene, uničili so male trgovine, ki so delovale tudi na podeželju, tem velikim trgovcem pa jim po nobeni logiki ekonomije še na misel ne pride, da bi delali na podeželju, da bi poslovali izven večjih naselij. Samo kmetijske zadruge še vztrajajo s svojimi prodajalnami na podeželju. Pri mlekarnah je skoraj ista situacija. Sprašujem se, do kdaj še bo to sploh šlo, če se ne bo pristopilo k kakšni boljši rešitvi tega problema. Tudi s pomočjo države, ustreznih ministrstev, mogoče Ministrstva za kmetijstvo, Ministrstva za gospodarstvo.

Porazdelitev profita med kmetov, predelavo in trgovcem je napačna, ni poštena. Zakaj je kmet v tako podrejenem položaju nasproti predelovalni, prehrambni proizvodnji in trgovcu? Ne zaradi neznanja ali pomanjkanje izobrazbe, ampak zaradi

šibkosti in tako finančne kot tudi časovne omejitve. Naš kmet mora trdo garati od jutra do večera vse dni v tednu, mesecu in letu. Preprosti nima časa, da bi se lahko uspešno organiziral in se postavil v enakopraven položaj nasproti glavnim igralcem na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva. Tisti, ki bi pa morali biti v oporo temu kmetu, pa so predvsem poskrbeli za svoje položaje. In rezultat takšnega početja? Kmet je postal pasiven, boljše se živi od socialne podpore kot pa od dela na malih kmetijah. In kam nas to pelje? V zaraščanje naše krajine in vso večjo odvisnost od uvoza hrane. Naša prehrabna oskrba je po nekaterih podatkih že pod 50%. To je zelo zaskrbljujoč podatek.

V sami predstavitvi sem tudi zasledil podatek, med cilji in izkušnjami, ki jih ima minister, piše: "Druga izkušnja, ki jo je pridobil, je ta, da sta slovensko kmetijstvo in proizvodnja hrana funkcionalna, sestavljena iz malih, srednjih in velikih kmetij ter gospodarskih družb. Sobivanje vseh teh subjektov omogoča, da je slovenska kmetijska proizvodnja fleksibilna, na drugi strani pa povezovanje omogoča, da se zbere dovolj resursov za skupno promocijo za preboj na tuje trge." Doma imamo dovolj prostora, doma imamo dovolj velik trg pri takšni podhranjenosti oziroma nezadostni samooskrbi. Treba je tržiti in tukaj je treba pomagati našim podjetjem, da bodo lahko enakopravno tržila, enakopravno reklamirala svoje izdelke, kot na primer Danone. Ta zadeva je draga in tukaj notri brez kakšnih velikih akcij o "uporabljam domače", bi se dalo sofinancirati takšne zadeve in sem prepričan, da bi prišli lahko do ene zmerne odvisnosti, to pa je po mojem mišljenju največ 20%. Jaz sem prepričan, da bomo danes dobili novega ministra. Pri glasovanju se bom vzdržal, ampak če grem na začetek, bi rekel tako. Gospod minister je dokazal, da zna dobro delati za lastnike. Od danes naprej bomo mi tisti lastniki, naši kmetje tako veliki kot majhni in treba je delati v dobro vseh teh kmetov in v dobro vseh državljanov in državljanov. In tukaj bo potreben preklon iz kapitalističnega ali globalizacijskega vodje v vodjo, ki bo znal to zadevo dobro peljati v dobro nas vseh. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Majhenič.

SILVEN MAJHENIČ: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Kandidat za ministra mag. Dejan Židan je bil na hearingu ocenjen kot strokovnjak, ki pozna stroko, za katero ima tudi ustrezno izobrazbo in izkušnje. Res je, da bi si vsi želeli idealnega ministra za kmetijstvo, ki je v Sloveniji v slabem položaju, pa ne zaradi slabih ministrov, ampak nas je do tega pripeljala uskladitvena zakonodaja z Evropo, za katero smo verjeli, da je dobra, kasneje pa se je pokazalo, da v vsem pa le ne bi smeli ustreči Evropi.

Zato je potrebno, da imamo na tem odgovornem mestu ministra, ki bo znal to področje popeljati v boljše čase za

kmetijstvo in za ljudi, ki se s kmetijstvom tudi ukvarjajo. Da se bo poznalo pri pridelavi zdrave hrane, ki bo dostopna vsem našim državljanom po ugodni ceni, da se gozdovi ne bodo samo sekali in izvažali, dodano vrednost pa bodo ustvarjali tujci. Da bo znal oceniti, katera zemljišča, tudi gozdovi na obrobjih urbanih naselij, se bodo pozidala, kajti širitev pozidave na gozdna in kmetijska zemljišča je stalnica, ki se izvaja kljub prostim kapacitetam znotraj urbanih naselij, podleže pa se interesom lastnikom zemljišč in kapitalu, ki vedno prevlada nad razumom.

Kandidata bom podprl v upanju, da bo kos takšnim in podobnim pritiskom in bo delal v skladu z razvojem kmetijske dejavnosti in podeželja. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospa Pečan, izvolite.

BREDA PEČAN: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Dober dan vsem prisotnim v dvorani!

Moram reči, da je danes dan, ko sem se naposlušala izjav in trditev in razprav, pa čeprav še daleč nismo prišli do polovice napovedanega časa, ki sploh nimajo nobene zveze s predlogom za imenovanje ministra za kmetijstvo. Samo še, mislim, da ni nihče omenil, kdaj se je rodil Jezus Kristus, vse drugo pa od takrat dalje smo slišali, s tem, da nihče ni kaj dosti govoril o tem, no, moram biti poštena, ne nihče, ampak tisti, ki so si privoščili govoriti o vsakršnih temah, ki nimajo zveze, kot sem rekla, z imenovanjem ministra, ni omenil tega, da je pred ministrom za kmetijstvo, ne glede na to, ali je usmerjen kapitalistično in globalno ali je usmerjen neoliberalno, zelo težko delo, ker bo moral nadaljevati zelo pozitivne premike, ki so se zgodili v času od nastopa Vlade na področju kmetijstva, gozdarstva in prehrane, od konca leta 2008 naprej. Treba je namreč pošteno priznati, da je v preteklem letu ministrstvu za kmetijstvo uspelo uloviti večji del zaostankov oziroma poravnati večji del zaostankov direktnih plačil za kmete v Sloveniji, da skoraj nobenih zaostankov januarja meseca ni bilo, medtem ko je ministrstvo in minister Pogačnik sprejel v roke zaostanke, ki so znašali tudi leto in več. Ne glede na to, da smo v finančni krizi, smo uspeli doseči tisto, česar predhodnim ministrom in vladam ni uspevalo. Lahko bi še naštevali.

Jaz bi novemu ministru, ki ne dvomim v to, da bo izvajal program Vlade na tem področju in program tudi koalicije, povedal je to tudi na predstavitvi na seji Odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, tako da, ne glede na nenavadne zamere, ki smo za njih slišali v zvezi z njegovim dosedanjim delom, verjamem, da bomo dobro sodelovali, predvsem mu pa želim, in tudi želim tej državi in kmetom, da se ne bi ustrašil tega, kar je doletelo njegovega predhodnika. Sama sem namreč globoko prepričana, da so resnični razlogi za odstop ministra Pogačnika skriti vse kje drugje kot v dogodkih, ki so

neprestano ponavljani in navajani kot razlog za njegov odstop. V resnici gre za to, da je posegel v pravice, ki so si jih nekateri prisvojili, prilastili skozi zakon na Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov, da je Zakon o kmetijskih zemljiščih pripravljen v enaki smeri in da je tudi napovedan - in sem prepričana, da ga bomo tudi v tem mandatu sprejeli - zakon o gozdovih, ki bo omogočil, da bodo gozdovi in kmetijska zemljišča uporabljena, izkoriščena, namenjena tistemu, zaradi česar jih tudi želimo zavarovati. Sprenevedanja okrog tega, kako zelo ogrožena so kmetijska zemljišča, ob tem da je šele ta vlada začela sistematično financirati čiščenje kmetijskih zemljišč v zaraščanju, da vemo, da je v preteklih 20 letih kvadratura oziroma površina pod gozdovi prav zaradi tega zaraščanja zrasla, namesto da bi skrbeli za to, da bi bila kvaliteta obstoječih gozdov dovolj dobra in da bi jih tudi izkoristili v skladu s tistim, kar imamo zapisano in zarisano v gozdnogospodarskih načrtih. Prepričana sem, da bo ta minister ravno zato, ker prihaja iz gospodarstva, ker je moral v času, ko je delal v gospodarstvu, izkoristiti vse rezerve, ki so bile na razpolago, da bo znal izkoristiti tudi vse rezerve, ki so v Ministrstvu za kmetijstvo, zlasti mislim tudi rezerve v človeškem potencialu, v znanju, ki ga imajo zaposleni v Ministrstvu za kmetijstvo. Prepričana sem tudi, da bo znal tiste, ki niso pripravljeni svojega znanja, sposobnosti in časa v celoti posvetiti svojemu delu in nalogam, za katere so bili postavljeni na ministrstvu, tudi z ministrstva odstraniti. Dejstvo je, da skoraj 1.100 zaposlenih na Ministrstvu za kmetijstvo ne opravičuje in ne upravičuje svojega delovnega razmerja, da bi lahko bili rezultati njihovega dela daleč bolj vidni in bolj plodni. Vendar mislim, da bo človek, ki je, kot je bilo mimogrede rečeno, tudi veliko delal na učinkih kapitala, skozi to, da je kmete prisiljeval v nizke odkupne cene - sama sicer v to rahlo dvomim -, ampak ker tako in tako imamo trg kmetijskih pridelkov, za katere imamo cene določene, se pravi, da si tudi v gospodarstvu ne morejo privoščiti nekih velikih stran poti na tem področju, da bo znal iz ljudi potegniti vse, kar je najboljšega in kar je najbolj kvalitetnega v tem ministrstvu. Želim si, da bi konec mandata dočakali z še večjimi uspehi tega področja v okviru vlade, kot smo jih doživeli do sedaj. Hvala.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Hrovat.

ROBERT HROVAT: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani, spoštovane!

V uvodu želim povedati, da se na nek način strinjam do določene mere z gospo Pečanovo, ki je rekla, da smo danes oziroma so nekateri govorili vse drugo, ne pa tisto, o čemer bi pravzaprav morali. Začel bi pri predsedniku Vlade. Dejstvo je, da je imel predsednik Vlade danes na voljo 10 minut za dodatno obrazložitev, ampak dodatno obrazložitev predloga

kandidata za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Gledal sem na uro, 9 minut je porabil za afero "bulmastifi", samo minuto, pravzaprav še nekoliko manj, pa za predstavitev kandidata za ministra za kmetijstvo.

Že v samem uvodu lahko rečem, da sem nekoliko razočaran nad odnosom predsednika Vlade, ki je kljub vsemu predlagatelj in bi lahko danes pojasnil še marsikaj. Upam, da se bo še vrnil in kakšno stvar povedal okoli gospoda Židana.

Dejstvo je, da smo bili na Odboru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na nek način nekoliko omejeni s časom. Ker se je seja začela ob drugi uri, je bilo pač treba zaključiti in vsakdo je imel na voljo pravzaprav samo en sklop vprašanj. Na podlagi odgovorov kandidata za ministra so se odpirale nove in nove zadeve, o katerih bi bilo treba še povprašati. Dejstvo je, da sem zelo pozorno prisluhnil predstavitvi. Tudi zelo natančno sem si prebral magnetogram. V uvodu je treba tudi povedati, da rezultat glasovanja le ni bil tako soglasen, kot je bilo predstavljeno v medijih. Pokazano je bilo 8 "za" in nič "proti". Ampak dejstvo je, da nas je bilo takrat v dvorani 11. Hočem povedati, da pričakujem, da bo koalicija prevzela odgovornost in tudi podprla kandidata. Veste, treba je vedeti, da nekoga oceniti po 15 minutnem ekspoziciji na odboru in po nekaj odgovorih je po mojem mnenju praktično nemogoče. In bilo bi tudi neodgovorno, da bi se jaz zdaj opredeljeval, kako je ta kandidat za ministra dober ali slab. Prepričan sem, da v koaliciji bistveno bolje poznate kandidata in mu boste na koncu tudi z lahkoto dali podporo. Čeprav v to na nek način nekoliko dvomim, glede na hitrost in konspiracijo vsega dogajanja okrog imenovanja oziroma iskanja kandidata za ministra, tako rekoč preko vikenda, in ne verjamem, da veste, kakšnega človeka boste danes potrdili. Jaz vam želim srečno roko in srečno roko tudi bodočemu ministru, ker verjamem, da bo izvoljen, ker bo koalicija to zadevo izvedla tako, kot se pričakuje.

Prva izjava kandidata za ministra, ki sem jo videl v javnosti, je bila: "Slovensko kmetijstvo je brez cilja, brez vizije in brez strategije." In vsi govorite, kako je dober poznavalec kmetijske politike v Sloveniji. In če je izjavil to, kar tudi sam vem, potem lahko rečem, da mogoče pa res ve, v kakšnem stanju je slovensko kmetijstvo ta čas. Od nastopa te vlade je minilo leto in pol. Tri mesece je bilo na nek način uvajanja, tistih 100 dni miru. V nekaj mesecih ste speljali zakon, ki je bil interesno povezan s koalicijo, in potem se je zgodila afero "bulmastifi" in šest mesecev se na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ni delalo nič. Nič! To so podatki, ki sem jih dobil od ljudi, za katere lahko rečem, da vedo, kako se je delalo na tem ministrstvu. Ukvarjalo se je le s tem, kako se izmazati iz nastale situacije. Kaj smo v enem letu in pol naredili na področju kmetijstva, ki je tudi v krizi, v globoki krizi, kot sta gospodarstvo in finančni sektor? Nič nismo naredili. V strategiji ni niti z besedo

omenjeno reševanje kmetijstva. Niti z eno besedo. Izhodna strategija te vlade tega noter nima.

Minister je do zdaj deloval v skupini Panvita, ki je za slovenske razmere precej velika predelovalna veriga. Prav zanima me, kakšen bo njegov odnos do predelovalcev v takšnih verigah in kakšen bo njegov odnos do kmeta - tudi do majhnega, najmanjšega kmeta.

Ta trenutek so na najslabšem ravno kmetje, ki od končnega kolača dobijo daleč najmanj.

Poglejte, v medijih je bilo po zaslišanju na matičnem delovnem odboru slišati tudi oziroma zaslediti tudi hude kritike na račun kandidata. Jaz upam, da bo uresničil tisto, kar je napovedal na samem zaslišanju, kjer je rekel takole: "Pri odnosu do predelovalne industrije in do malega kmeta slovenski kmetijski in predelovalni prostor je, in to je dobro, da je multifunkcionalen. Kot kmetijski minister se bom zavedal pomembnosti vsakega od teh treh segmentov in vsakemu od teh segmentov bom poskušal ustvariti najboljše možnosti za razvoj." In potem je na koncu dejal: "Ampak v končni fazi je pa razvoj odvisen od vsakega posameznika." Ali to pomeni, da bomo pustili kmeta ponovno na cedilu? Jaz mislim, da je treba kmetom pomagati tudi takrat. Takrat je kmet potreben pomoči.

Kaj se je v prejšnjem mandatu oziroma v tem mandatu dogajalo? Sprejet je bil zakon o Skladu kmetijskih zemljišč. Ta zakon je kontaminiran. Preiskava se je zgodila in sprašujem se, ali je bil ta zakon sprejet zakonito ali ne. Zanima me, kakšna bo njegova reakcija, ali bo ta zakon ostal v takšni obliki, kot je, ali pa bo na njem vedno ostala neka senca dvoma.

Zakon o kmetijskih zemljiščih - Slovenska demokratska stranka je dvakrat vložila spremembo tega zakona in vedno je bil zavržen z eno in isto obrazložitvijo: Ta zakon pripravlja ministrstvo in bo celostno urejeval zadevo. Na ta zakon čakamo že eno leto, pa ga ni. To je ključen zakon za kmetijstvo.

Mogoče še nekaj besed glede občinskih prostorskih načrtov. Na Ministrstvu za kmetijstvo in razvoj se pravzaprav vse ustavi. Vse se ustavi tam in skrbi me izjava kandidata za ministra, ki je rekel, da bo, zdaj bom citiral, "...treba je pogledati, tudi jaz poznam primere, upam, da jih ni veliko, to bomo pregledali, primere sprememb namembnosti na rezervo. To je nek pojav, ki je škodljiv, tako da se ne načrtuje bodoči razvoj in tako se načrtuje samo zato, ker ni zadaj finančnih posledic in zato moram povedati, da dejansko, ko razmišljam o finančnih posledicah, ko razmišljam o viru namenskega denarja za spreminjanje zemljišč v kmetijska zemljišča ravno vidim veliko možnosti na področju v bistvu dajatev, ki nastajajo pri spremembi namembnosti." Poglejte, ta izjava je zaskrbljujoča za razvoj Slovenije. Sprašujem se, kaj pa teh 5%, ki jih je tudi sam kandidat za ministra navedel, slovenskih kmetijskih zemljišč, ki so v zaraščanju. Moj predlog je in mislim, da bi bilo to prav, najprej je treba ustaviti zaraščanje kmetijskih

zemljišč in šele potem ustavljati razvoj lokalnih skupnosti na takšen način, kot se ta trenutek dogaja. Mislim, da gre za napoved preveč toge politike pri prostorskih spremembah, kar vodi na nek način v stagnacijo.

Bodo še kolegi kaj več povedali, ampak bi zaključil s ključno ugotovitvijo. Najbolj oziroma največ časa je pri sami predstavitvi porabil za govor in pripravo strategije razvoja kmetijstva v Sloveniji. Jaz se bojim, kot je že kolega Tanko danes na začetku povedal, da bo to le še ena študijska naloga, ki bo obležala v predalih in se ne bo nič spremenilo. Odgovori kandidata, na koncu lahko rečem, so šli v to smer, da bistvenih sprememb na področju kmetijske politike ne bo. Če bo tako, potem to ni dobra popotnica za kmetijstvo. Jaz koalicijskim poslankam in poslancem predajam to možnost, da se odločijo, ali bodo kandidata potrdili ali ne. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Kek. (Ga ni.) Mag. Žerjav, izvolite.

MAG. RADOVAN ŽERJAV: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Kolegice in kolegi!

Če sem prav razumel uvodno razpravo gospoda predsednika Vlade se želi z današnjim imenovanjem novega ministra za kmetijstvo zaključiti afera Baričevič brez pravega epiloga, brez pravih odgovorov, brez prave odgovornosti tistih, ki so v postopkih vrnitve teh nevarnih psov kršili veliko, veliko pravil in celo Zakon o zaščiti živali. Danes je kristalno jasno, da je Slovenska ljudska stranka, ki je o nepravilnostih opozarjala že lani junija in letos ponovno, imela popolnoma prav, in je bila interpelacija zoper kmetijskega ministra Pogačnika utemeljena. Rečemo lahko, da je bila uspešna. Imeli smo prav lani, in imeli smo prav letos. Pristojni organi in tisti, ki so raziskovali vse skupaj, so potrebovali cele tri mesece, da so ugotovili tisto, kar smo v naši stranki trdili lani, lani junija in to, kar so lani junija, trdili mnogi mediji, še enkrat bom dejal: Dobro jutro, dobro jutro.

Sprašujem pa se, kaj bo s tistimi, ki so pod pritiski in zato, da bi komu ustregli, so kršili pravila in zakone. Kršili so en zakon. Ni bilo nobene kolizije med zakoni. Tega ni. Ni kolizij med zakoni. En zakon se je kršil: veljavni zakon o zaščiti živali. Kaj bo s tistimi, ki so od tragičnega dogodka naprej z namenom prikrivanja kršitev zavajali javnosti in javno lagali? Med njimi so bili pomembni uslužbenci, tudi pomembni politiki. Ali jim bomo odpustili? Ali bomo stopili čez? Kaj bomo storili, da tistih, ki so se v tej aferi tako ali drugače izpostavili, ne bo strah? Kako jih bomo zaščitili? Kako bomo zaščitili veterinarje in druge javne uslužbence, ki so bili tako ali drugače pod pritiski? Danes lahko rečem celo pod grožnjami, da se vrne pse. Kako tiste, ki marsikaj vedo, pa ne upajo spregovoriti, da bodo spregovorili?

Spoštovane kolegice in kolegi, to ni normalno. Ni normalno, da lahko nekdo v današnjem času s pozicije moči, statusne, politične, premoženjske ali kakršnekoli druge, pritiska, ustrahuje in grozi javnim uslužbencem in drugim v upravnem postopku, da doseže tisto, kar si želi. Gospod predsednik Vlade, držimo vas za besedo in pričakujemo, da se ugotovi tudi subjektivna odgovornost. Če smo ugotovili, da se je kršil zakon, ga najbrž niso kršili marsovci, ampak ga je kršil nekdo z imenom in priimkom. Kako lahko danes trdimo, da ne gre za kazensko odgovornost? Kako lahko to trdimo? Najbrž je to potrebno ugotoviti in preveriti. Vsega tega ne pričakujem od novega ministra za kmetijstvo, ker bo novi minister za kmetijstvo imel veliko veliko opravka z mnogimi pomembnimi temami na področju kmetijstva. Mimogrede, tisti, ki ste se obregnili ob naša stališča, ko smo ves čas trdili, da afera Baričević ne sme in ne more biti oziroma razčiščevanje ne sme biti delo novega ministra, vam zdaj javno odgovarjam: želimo, da se razišče afera Baričević do konca, tudi s subjektivnimi odgovornostmi. Pričakujem od predsednika Vlade subjektivno odgovornost (tudi kazensko) tistih, ki so samozavestno, predvsem pa naklepno kršili zakon. Glede na to, da so bili pritiski tudi na nas, zagotovo ni šlo za kršenje zakonov ali zakona iz nevednosti, pa tudi nevednost ni opravičljiva.

Kar se tiče mag. Dejana Židana, lahko rečem, da se pozna že nekaj časa, predvsem iz časov, ko še nisva bila v politiki. Takrat sem ga spoštoval kot gospodarstvenika, kot strokovnjaka, kot človeka, kot nekoga, ki ve, kaj hoče. Tudi zdaj, ko sva oba globoko zakorakala v politiko, ne more biti nič kaj drugače. Tudi zdaj ga spoštujem kot gospodarstvenika, kot strokovnjaka, kot človeka in kot nekoga, ki ve, kaj hoče. Mag. Židan je do zdaj bil v gospodarstvu, ki je bilo neposredno povezano s kmetijstvom. Igral je nogomet za eno ekipo in zadeval gole zanjo. Zdaj prestopa v novo ekipo in pričakujem, da bo tako uspešno zadeval tudi za to ekipo. Pričakujem, da se bo takoj spoprijel s težavami slovenskega kmetijstva, predvsem s težavami malega kmeta, da se bo spoprijel s pripravo strategije razvoja slovenskega kmetijstva, da se bo spoprijel s težavami kmetijskih zemljišč, lastniške konsolidacije agroživilske proizvodnje in še in še bi lahko našteval.

V Slovenski ljudski stranki bomo zagotovo vse te aktivnosti budno spremljali in se aktivno vključevali v to, ga tudi pokritizirali takrat, če bo kaj narobe. Zaskrbljen pa sem kam smo vsi skupaj pripeljali pozicijo ministra. Danes praktično nihče več noče biti minister, razen morda kak profesor, ki se lahko kadarkoli vrne na staro pozicijo. Glede tega bi morali biti vsi zaskrbljeni. Ko pa se najde kdo, ki si to upa storiti, ki upa prevzeti odgovornost, in tu se spominjam tudi razprave, ki se je vodila v tej dvorani ob moji

kandidaturi, pa se na tega kandidata zlije vsa gnojnica - vsa gnojnica - ki jo je moč najti. Pustimo mu čas, naj se dokaže.

In Dejan, želim ti vse dobro.

Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima mag. Potrata.

Izvolite.

MAG. MAJDA POTRATA: Hvala za besedo, gospod podpredsednik.

Mag. Dejana Židana kot kandidata za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano sem imela možnost do zdaj slišati razpravljati o kmetijstvu dvakrat. V svet politike vstopa na novo, za sabo ima uspešno strokovno kariero v veterinarski stroki in izobraževanju, pravijo pa zdaj, da je agromenedžer. Odvisno od tega, s katerega konca se lotevamo stvari, nekatere moti, da je agromenedžer, druge moti, da je veterinar, mene pa ne moti ne eno ne drugo, ampak zaupam, da bo delo, ki ga je pripravljen prevzeti, če mu bomo danes izrekli podporo, opravljal z vso zavzetostjo. In če bo pri svojem delu tako sistematičen in načrten, kot je znal sistematično, jasno in jedrnato predstavljati svoje stališče o stanju v kmetijstvu in nalogah, ki so pred njim, potem bo ta del mandata v Vladi uspešno opravil in se uspešno spopadel tudi s tisto težavo, ki je navzoča vedno tedaj, kadar mora posameznik stopiti v čevlje nekoga drugega. Čevlji, ki so ostali za ministrom dr. Pogačnikom, niso bili popolnoma izhojeni, ker se je odločil pred tem za to, da je zapustil položaj. To je seveda situacija, v kateri bi marsikdo, ki stopa na njegovo mesto, lahko izrekel vrsto pomislekov ali nepriznavanj za opravljeno delo, vendar mi je pri kandidatu mag. Dejanu Židanu všeč prav to, da je priznal tisto, kar je priznati treba, in se tudi ni skrnil pred tem, da sta poklicna in strokovna kolega ter tudi prijatelja.

Tisto, kar se mi zdi vredno v tem trenutku povedati in kar se je slišalo zdaj iz nekaterih razprav, kako da je bilo to področje v tem mandatu doslej zapostavljeno, bi pa vendar rekla nekaj malega, kar sem zaznala v spremljanju kmetijstva v tem času. Da je ministru Pogačniku uspelo urediti direktna plačila, ki so na tekočem, za neposredne proizvajalce, kar je po moje bistvenega pomena za stanje v kmetijstvu. Da je bil sprejet Zakon o Skladu kmetijskih zemljišč - verjamem, da je marsikomu to trn v peti in da so nekateri že povedali, kje so resnični razlogi za to, da se je zgodilo, kar se je zgodilo, da se pravzaprav ni bilo mogoče ukvarjati s strokovnimi vprašanji v taki meri, kot bi se po svoji strokovni kapaciteti prejšnji minister lahko. Začeli so plačevati zarasla kmetijska zemljišča, torej to, da se je pravzaprav spodbujanje obdelovanja povečalo in da se je v tem času povečala ugodna bilanca črpanja evropskih sredstev. Ministrstvo za kmetijstvo je med vsemi resorji v Vladi bilo pri črpanju evropskih

sredstev najbolj uspešno. Če pa pogledamo, kakšna je uspešnost med novimi državami v Evropski uniji, pa je 35 odstotki Slovenija nad povprečjem črpanja evropskih sredstev, ki je 27 odstotno. Ko je minister govoril o teh dosežkih, pa je vendarle vedel povedati ali znal povedati, kje bodo njegove prioritete tudi pri črpanju evropskih sredstev, to pa so tisti programi, ki zadevajo razvoj podeželja in kjer je pa zaenkrat črpanje sredstev zastrašujoče slabo.

Tisto, kar je meni posebej blizu, je to, da je kandidat za ministra iz izkušenj, ki jih ima pri izobraževanju v kmetijstvu, zlasti v živinoreji, znal to svojo izkušnjo lepo preslikati tudi na to, kaj ga čaka in kaj čaka slovensko kmetijstvo pri spodbujanju izobraževanja proizvajalcev v kmetijstvu. Pravijo, da je bila razprava, vsaj nekateri so tako menili, da je bila razprava na odboru prekratka. Jaz sem na odboru bila. Vsi, ki smo želeli zastaviti vprašanja, smo jih lahko zastavljali. Se pa seveda vedno zastavlja vprašanje, če bi bili sami v komentarjih nekoliko krajši in zastavili več vprašanj, bi verjetno tudi dobili več odgovorov. Jaz sem z odgovori, ki jih je povedal minister, popolnoma zadovoljna.

Izid glasovanja, o katerem je bilo govora. Res je, na predstavitvi kandidata nas je sedelo 11, 8 je izreklo kandidatu za ministra podporo, in to ne samo koalicijskih poslank in poslancev. Tako seže podpora čez bariero koalicija-opozicija. In zato sem tudi prepričana, da bo kandidat za ministra danes dobil podporo. Točne so navedbe, da ni bilo nobenega glasu proti. Bi pa tudi težko trdila, po slišanjem in po izkušnjah, ki jih imam, da bi se opozicija odločila, vsaj največja stranka, izreči podporo, tudi če bi bilo časa za predstavitev še več in če bi bili odgovori še številčnejši in vprašanja še bolj vrtajoča. Tisto, kar se mi pa vendarle zdi nekorektno do kandidata, ko govorimo o njegovi predstavitvi, reči, je pa to, da ni jasno povedal, kakšne so njegove prioritete. Strategija je bila omenjena na prvem mestu, pri čemer je povedal, da strategija že ima neko predzgodovino, da je nastajala že pod dvema ministroma, ampak da je to prva prioriteta. Meni se zdi, da je to ustrezno zastavljen cilj, ki bi, povezan z vsemi drugimi, vendarle zagotavljal doseganje tudi drugih točk in teh je bilo osem, ki nam jih je nanizal. Meni je še posebej blizu tisti cilj, če razmišljam s stališča tega, da je ministrovo delovanje namenjeno ljudem, predvsem tisto prizadevanje, ki gre v smeri zagotavljanja varne hrane, razumljene seveda po novih principih, da to ni samo varna hrana v smislu zdrave, in kot on pravi tudi okusne, hrane, ampak da je to tudi varna hrana, ki je zvezana s samooskrbo. In takih stališč, tudi v podporo doma pridelani hrani, tudi taki, ki ima jasno predstavljeno stališče do gensko spremenjenih organizmov, ki ima jasna stališča do uporabe fitofarmaceutskih sredstev, ki razume in podpira ekološko pridelavo hrane in integrirano pridelavo, in še bi lahko naštevala, to so vse stvari, ki so mi kot uporabnici in kot

predstavnici interesov ljudi blizu in zaradi česar se mi zdi, da bom toliko lažje podprla izvolitev kandidata za ministra.

Seveda pa ne morem mimo tega, da prihaja minister iz tistega dela Slovenije, v katerem smo posebej občutljivi, če predstavniki na najbolj odločilnih mestih niso naše gore list, bi se reklo. Zaradi tega, ker se mi zdi, da minister vse dejavnosti, povezane s kmetijstvom v tem delu Slovenije, odlično pozna in ker pozna tudi izkušnje stroke, ki so v tem delu Slovenije z bogatimi izkušnjami, sem bila seveda zadovoljna zlasti s tistimi vprašanji, ki so se nanašala na nekatera specifična vprašanja iz tega dela Slovenije.

Še enkrat poudarjam, z mag. Dejanom Židanom bomo dobili nov profil ministra, po seriji univerzitetnih profesorjev, po seriji drugih strokovnjakov s tega področja, pač zdaj nekoga, ki ima dovolj nabranih izkušenj z drugih področij, pa v sebi še dovolj energije za nove izzive. Želim mu pri opravljanju njegovega dela veliko energije in tudi veliko podpore, da bo vse, kar si je zastavil, lahko tudi opravil. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospa Črnugelj, izvolite.

SILVA ČRNUGELJ: Hvala lepa za besedo. Lepo pozdravljeni kolegi in kolegice, predsedujoč!

21. stoletje je stoletje interesantnih premikov in presenečenj. Vrsta stvari je takih, ki so nas zelo presenetila, zlasti pa tudi področje, o katerem imamo danes možnost poslušati iz zelo različnih zornih kotov in aspektov.

Kandidata za ministra mag. Dejana Židana bom podprla iz več razlogov, in sicer zaradi tega, ker mislim, da je ob svojem nastopu dosti jasno povedal in nakazal smer, v katero bo vodil to ministrstvo. Pa ne samo zaradi tega, da bi vodil eno skupino ljudi, 1.000 in ne vem koliko zaposlenih ljudi, ampak enostavno zaradi tega, ker je pokazal in nakazal, kakšna je vizija kmetijstva v Sloveniji, kmetijstva kot gospodarske panoge, ker mi o kmetijstvu dejansko zelo malo govorimo kot o gospodarski panogi. Mislim, da človek, ki prihaja iz agrosektorja, z določenimi menedžerskimi izkušnjami, verjetno o tem nekoliko več ve, kot so imeli mogoče vedenja drugi, ker dejansko prihaja iz prakse in jaz mislim, da taki, ki prihajajo iz prakse, dejansko lahko ugotovijo, kje so tisti razkoraki med teorijo, med predpisi, med zakonodajo in med tistimi zadevami, ki so izvedljive in jih je možno urediti in narediti.

Mene kot poslanko pa verjetno zanima dosti tudi drugih zadev. Zlasti pa me zanima v letošnjem letu biodiverzitate, kako in na kakšen način se bo tega področja lotil minister. Verjamem, da bom skrbno sledila vsem ukrepom in postopkom, ki jih bo vodil v tej smeri. Vse sodobne metode dela v kmetijstvu ogrožajo mnoge živalske. In druge vrste in ravno pestrost živalskih vrst nas je nekako ohranila in pokazala, kako pomembno je skrbeti za vsako pa tudi najmanjšo živalico na tem

svetu, pa tudi v Sloveniji. Slovenija, glede na to, da ima relativno dobro ohranjeno naravo, je na tem področju toliko bolj potrebna varovanja, da smo lahko na tem področju vzor mednarodni skupnosti. In iz tega sledi tudi neko moje vprašanje, ki ga nisem zaznala. Kakšen odnos bo minister pokazal na mednarodnem področju pri tej ureditvi mednarodne trgovine z ogroženimi vrstami? Vemo, da je o tem ravno v zadnjih desetih oziroma petih letih zelo veliko razprave in diskusije. Na to me je spodbudilo gledanje enega zelo interesantnega dokumentarnega filma o tem, kako in na kakšen način so se naravovarstveniki lotili preučevanja lova in iztrebljanja delfinov na Japonskem in koliko so morali dejansko svojega znanja, korajže in vedenja uporabiti, in nenazadnje vztrajnosti, da so na tem področju naredili premike. Bilo bi interesantno, da Slovenija kot država, ki je že naredila na tem področju zelo veliko, pri ohranjanju svojih živalskih vrst, vendarle tudi mednarodni skupnosti pokaže in tudi izkaže svoj odnos do tega, ga tudi bolj na en način profilira in ga tudi jasno izpove.

Kmetijstvo je zelo povezano s prehrano in prehrana je pomembna za vsakega posameznika in od prehrane je odvisna kakovost življenja vseh nas. Vemo, da je bilo do zdaj kar dosti akcij o tem, na kakšen način se lotevati prehranske strategije oziroma uresničevanja prehranske strategije, koliko so mediji naredili o ozaveščanju posameznikov in posameznic. Verjetno bo ta minister tudi na tem področju nadaljeval s tem delom in močno mu priporočam, da eno skrbno izdelano strategijo in resolucijo, ki je dokaj zajetna in zelo zahtevna, nacionalni program prehranske strategije, kako in na kakšen način jo bo implementiral tudi skozi ukrepe in predpise, ki jih ima možnost ministrstvo na en način sprejemati in s tem tudi usmerjati politiko na teh področjih.

Veliko je bilo govora o zdravstvenem varstvu rastlin v tem parlamentu in o različni zakonodaji, ne nazadnje tudi o nadzoru in inšpekcijskih službah. Vemo, kako so področja na tem delu in segmentu razdeljena na različna ministrstva. Verjetno bo pokazal vso svojo integrativno delo in, kako se da sodelovati tudi na tem področju in mogoče tudi nekoliko bolj skrbno urediti to področje, ker nadzor je najbolj pomemben, ne samo pri pesticidih in drugih zadevah, ampak tudi pri tem, kako in na kakšen način vplivajo številne neraziskane bolezni in vse bolj tudi alergije na posameznike, njihovo delo in življenje.

Jaz verjamem, da bo uspel na tem področju. Sigurno bo potreboval veliko energije, strpnosti in vztrajnosti in pomoči ne nazadnje vseh v tem parlamentu. Verjamem, da je moč vseh v tem parlamentu taka, da bomo zmogli to področje, ki je zelo zahtevno, tudi izboljšati. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala lepa. Besedo ima gospod Grill.

IVAN GRILL: Hvala lepa, gospod predsedujoči. Če pogledamo, da na prostoru za ministra in predsednika Vlade ne sedi nihče od ministrov, nobeden od državnih sekretarjev, je to lahko zelo slaba popotnica za novega ministra. Upam, da bo sodelovanje boljše.

Kot je bilo danes že povedano, je ob predstavitvi kandidata predsednik Vlade več kot 9 minut porabil, da je razlagal afero Baričevič, ki je več ali manj vsakemu Slovencu poznana, pa jo še vedno zavija v celofan, noče razkriti tista dejstva, in samo slabo minuto je namenil samemu kandidatu.

Prav je, da se tudi danes, pa tudi sam minister, verjamem, da bo dobil podporo, v prihodnje ne bo ukvarjal z afero, ki je pretresla Slovenijo in pa tudi to ministrstvo, ampak da se bo ukvarjal s problemi ministrstva, ki jih je zagotovo veliko. Bivši minister, ki je tudi zaradi te afere in tudi nekih spletoev okoliščin odstopil, nosi objektivno odgovornost za tiste nesrečne, tragične dogodke, vendar pravi krivci, tisti subjektivni, pa še vedno sedijo na ministrskih stolčkih in tukaj bi bilo treba narediti odločilni rez, ne pa, da se stvar pometa pod preprogo. Tukaj sta v igri predvsem minister za pravosodje in ministrica za notranje zadeve. Vsi vemo na kakšen način so se v preteklem letu dogajali vsi zapleti v zvezi z vračanjem teh psov in vsem kar je s tem povezano.

Pa preidimo sedaj na moje konkretno razmišljanje o novem kandidatu za ministra. Uvodoma mu bom čestital, čeprav ga ne poznam, da je zbral dovolj poguma, da se je odločil, da prevzame ta zahteven resor. Očitno velikega povpraševanja po tem ni bilo, kajti v nasprotnem primeru se ne bi predsednik Vlade tako dolgo časa prizadeval, da je našel ustreznega kandidata. Sam o gospodu, bodočemu ministru, težko sodim, ker ga ne poznam, o njem nisem imel možnost slišati v bistvu v preteklosti nič oziroma skoraj nič pa tudi v času njegove predstavitve, na kateri sam nisem bil prisoten, ampak iz magnetograma sem lahko razbral samo nekaj tistih ključnih poudarkov, ki jih tudi zaznava. Nedvomno je moč zaslediti, da je prepoznal ali pa pozna številne probleme, ki jih to ministrstvo ima in jih bo treba tudi v prihodnje reševati. Sam tudi ocenjujem, da je treba narediti bistveno več za ohranjanje kmetijstva, ne samo velikih pridelovalcev, tudi srednjih, malih. To so tisti, ki še vedno pomembno prispevajo k pridelavi in predelavi hrane v Sloveniji, in to predvsem zdrave, kakovostne hrane. Potem se strinjam s tem, da je treba bistveno več narediti za poenostavitev postopkov administracije, ki jo v tem času izvaja tudi to ministrstvo, potem za boljše črpanje evropskih sredstev in še kar nekaj pomembnih točk bi naštel, vendar ne bo časa, da bi se vsake od teh dotaknil. Bi pa tukaj povedal, da me preseneča oziroma sem vesel, da se je dotaknil in pošteno povedal kandidat v svoji predstavitvi o dosedanjem črpanju evropskih sredstev na tem

resorjeu. Po nekaterih kazalnikih smo najuspešnejša država od pristopnic, kar 35% sredstev smo uspeli izčrpati, vendar je prav, da vemo, da je to zasluga predvsem pretekle vlade. Ampak v času te vlade, bivšega ministra, leto in pol pa na ključnih področjih nismo uspeli počrpati nič ali pa zelo malo. Bilo je že nekaj povedanega, ampak, glejte, to so tista področja, ki bi ohranjala naše kmetijstvo, malo kmetijstvo, naše vasi, odpravila težave, ki jih prinaša suša, težave, ki jih prinašajo številne vremenske nevšečnosti.

Naj navedem samo nekaj podatkov, ki jih je predstavil minister, da ne bi kdo očital, da so to podatki, ki jih je privlekla na plan opozicija oziroma SDS. Za obnovo in razvoj vasi imamo 30 milijonov evrov namenjenih, pa smo v tem času počrpali samo milijon. Za namakanje 26 milijonov evrov, počrpanih nič evrov, pa kakšne težave nam prinaša suša. Ohranjanje in izboljšanje dediščine podeželja 14 milijonov sredstev na razpolago, počrpali smo 0,25 milijona. Da ne govorim o usposabljanju za delo. Vemo, da tudi kmetijstvo zahteva vedno več znanja, več veščin, in prav bi bilo, da naše kmetovalce, predvsem tiste, ki se bodo s tem ukvarjali v prihodnje, naučimo novih prijemov, novih veščin. Evropa za to zagotavlja sredstva, mi jih ne znamo izkoristiti.

Kandidat je navedel ali zaznal kar nekaj pomembnih področij. Navedel je tudi, da nimamo strategije, s čimer se tudi sam strinjam. Ni pa navedel, in tega mu niti ni moč zameriti, nobenih konkretnih predlogov, kako se bo tega lotil. Verjamem, da ne pozna resorja, ni se ukvarjal s politiko. Upam, da bo prej kot v času treh mesecev že lahko z nekimi konkretnimi predlogi prišel v Državni zbor, da bomo začeli to področje tudi reševati.

Kandidat je podedoval slabo dediščino, to nedvomno drži. Imel bo veliko problemov, s katerimi se bo soočal v prihodnje. Naj izpostavim nekaj ključnih, ne bom vseh, vsaj nekaj, na katere bo, pričakujem, posebej pozoren. Pred tem - upam, da gleda gospod kandidat, bodoči minister - mu dam nasvet, ki velja ne samo zanj, ampak tudi verjetno za druge resorje. Naj se že takoj na začetku zaveda tega, da on vodi ministrstvo, tako kot sam misli, da je prav, in da ne bo ministrstvo oziroma teh tisoč zaposlenih vodilo njega, kar se je dogajalo velikokrat. To je tisto ključno, in to mora prvi dan v prvem tednu zagotoviti.

Birokracija tudi tega ministrstva velikokrat zavira razvoj občin, zavira razvoj celotne Slovenije. Birokrati v Ljubljani v svojih pisarnah velikokrat na podlagi napačnih, slabih podatkov sprejemajo slabe odločitve, ne dajejo soglasij tam, kjer bi bilo to treba. Naj navedem, kot je bilo že rečeno, sprejemanje prostorskih načrtov. 200 občin čaka na prostorske načrte in velikokrat je tukaj cokla tega sprejemanja ravno Ministrstvo za kmetijstvo. Prav je, da se ohranjajo kmetijska zemljišča, vendar naj se ohranijo tam, kjer je to smiselno, kjer je res kvalitetna zemlja. Žal pa so

podatki velikokrat takšni, da zemljišča, ki so napačno navedena v evidencah, niso najboljša zemljišča in jih tukaj potem v nekih okoljih, ki so obdana z industrijskimi naselji, s spalnimi naselji, ščitimo kot najbolj kvalitetna kmetijska zemljišča. Sam sem se s temi problemi soočal. In kot poslušam številne župane, je ta problem prisoten na veliko takšnih območjih oziroma občinah. Nisem zaznal, da bi kandidat posebno pozornost namenil, upam pa, da bo v prihodnje, promoviranju zdrave hrane, ki je pridelana in predelana v Sloveniji. Treba je spodbujati, da bodo že v vrtcih, v šolah naši otroci deležni predvsem slovenske hrane, ki je zdrava in ki zagotavlja, da bomo vnaprej potrošniki kupovali predvsem slovensko hrano in s tem zagotavljali našemu kmetu, da bo lažje preživel. Prepričan sem, da bo to njemu v večjo pomoč, da se bo na ta način lahko preživljal, kot pa, da dobiva subvencije.

In še eno, zadnje področje, več časa ne bom imel, nikjer ni omenjal področja čebelarstva. Čebelarstvo je eno izmed najpomembnejših področij, kajti brez čebelarstva ni kmetijstva. V Sloveniji smo priča številnim pomorom, posledica je pa neodgovorna uporaba fitofarmaceutskih sredstev. Tukaj je treba narediti več za zaščito čebele, za spodbujanje čebelarstva in, da pridemo do zakona o čebelah. To je neka prioriteta, za katero upam, da se bo bodoči minister tudi zavzel.

Pričakujem v najkrajšem času, da bodo konkretni rezultati v parlamentu. Sam pa bom skozi poslanska vprašanja skušal pridobiti tiste informacije, ki me bodo zanimale, pa tudi ljudi s tega področja. Hvala lepa.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod mag. Franc Žnidaršič.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Spoštovane kolegice in kolegi!

Mag. Dejan Židan je brez dvoma strokovnjak, ki mu smemo zaupati ministrstvo za katerega se je pojavil kot kandidat. Verjamem, da bo storil vse, da bo pridelava hrane, o kateri razmišlja, cenejša, da bomo imeli več zdrave hrane, da bo ta tudi za potrošnika cenejša. K temu bo prispevalo izobraževanje kmetov. verjamem, da bo več pozornosti posvetil tudi malim kmetom, ki jih je v naši državi zelo veliko in jih ne moremo in ne smemo zatreti, če pričakujemo in želimo, da bo podeželje poseljeno in da bomo ohranili tudi zaselke in majhne kmetije v hribovitem dolenjskem področju in na štajerskem delu, Zasavju in tako naprej. Mislim, da pozna menedžerski način upravljanja resorja in to utegne pomagati pri reševanju, kot je bilo rečeno, slabe dediščine na tem področju. Pri tem bi rad samo to povedal, da je ta dediščina nastajala pravzaprav od vsega začetka lastne državne kmetijske politike po osamosvojitvi. In da je v začetku vse kazalo, da bomo majhne kmetije združevali

v velike. Na zadnje se je vendarle izkazalo, da to ne bo šlo, da preprosto ne gre, da tudi Slovenija ni taka, da bi to lahko na ta način razvili in da bo treba pomagati tudi tako imenovanim malim kmetom. Če bomo to storili, namreč za subvencije in nepovratna sredstva, ki so jih dobivali veliki kmetje, trdim, da bi imele veliko večji učinek, če bi jih dobilo veliko večje število majhnih kmetov, ki bi si v času, ko so bili tako rekoč na tleh lahko s tem pomagali.

Kar zadeva kmetijsko politiko, verjamem tudi, da bodo sredstva, ki jih bodo dobivali kmetje, šla rajši v nabavo mrež proti toči kot v odškodnine zaradi toče, za napeljavo denimo namakalnih sistemov, namesto v poplačevanje posledic suše in tako naprej, za zavarovanja pridelka, namesto v odškodnine, zaradi pozebe in tako dalje. Če se bo tukaj začela z zdravo pametjo, kot se temu reče, reševati nakopičena problematika, verjamem, da bomo prišli naprej. In pri tem bi rad izrazil globoko zaupanje v kandidata, da se bo lotil teh nakopičenih problemov, da je čas do konca mandata, če bo trajal, premajhen, da bi se lahko dosledno izkazal, zato sem trdno prepričan, da bo njegovo znanje in da bodo njegove sposobnosti do pravega izraza prišle šele v naslednjem mandatu, ko bo verjetno kot dober kmetijski minister lahko ponovil to funkcijo in potem seveda v nekem daljšem obdobju pokazal, kaj zna in kaj se da storiti tudi na tem področju.

Sam bom kandidata za ministra za kmetijstvo zelo rad in z veseljem podprl. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Lojze Posedel. Ga ni. Gospod Anton Kampuš.

ANTON KAMPUŠ: Spoštovani podpredsednik, hvala za besedo. Spoštovane kolegice in kolegi. Kandidata za kmetijskega ministra Dejana Židana poznam kot vrhunskega mednarodnega kmetijskega strokovnjaka, ki si je pridobil tudi veliko menedžerskih izkušenj, ker je načeloval ali pa še načeluje eni najboljših firm v Pomurju, torej Panviti, ki prihaja iz Pomurja. Torej tudi v Pomurju ni vse tako slabo, kot radi prikazujemo. Tudi v Pomurju imamo vrhunske strokovnjake. Še ko izhajamo iz dejstva, ki še vedno velja, da je Pomurje še vedno žitnica Slovenije, potem si upam trditi, da je samoumevno, da strokovnjak tega kova prihaja iz te regije.

Iz njegovih predstavitev je bilo zaslediti, da je tenkočuten predvsem do kmetijske politike, da točno pozna vse segmente malega, srednjega in velikega kmeta ter politiko kmetijskih zadrug, pozna politiko pridelovalne industrije, je naklonjen argumentom in jih želi imeti v razpravi, je sklon kompromisom, ki so pa seveda potrebni ob množici kmetijskih sogovornikov, s katerimi se bo vsak dan srečeval.

Od njegove vizije ciljev in kmetijske politike, ki jo bo vodil, bo v veliki meri odvisno, kakšna bo izgledala naša krajina. Ali bo urejana in bo nudila možnost in priložnost

preživeti tudi tistim, ki imajo samo nekaj hektarjev zemlje, da se bodo vedeli preusmeriti v zelenjavarstvo, gojenje rož ali kaj podobnega, ali bomo imeli krajino zapuščeno in prebivalstvo samo še v mestih.

Sem pa danes ob poslušanju predstavitev, stališč in razprav zgrožen. Bilo je rečeno vse samo negativno. Koliko nerešenih problemov imamo v kmetijstvu, kako je bila naša kmetijska politika zgrešena v zadnjem času, kako je vse slabo in brez vizije in ciljev, kaj vse in kdo vse je s kmetijsko politiko nezadovoljen, kako nismo pravočasno počrpali sredstev, ki so na razpolago v Evropi za razvoj kmetijstva, kako v Sloveniji ne skrbimo dovolj za kmetijstvo, obdelovalno zemljo, pri nas 800 kvadratnih metrov na prebivalstva, v Nemčiji, na primer, 2.400. Eden izmed govornikov je pa eksplicitno povedal sledeče: "Nič nismo naredili na področju kmetijstva. Vse je slabo, niti ciljev nismo imeli. Kje so in kaj so naredile prejšnje vlade na tem resorju? Kje so in kaj sta naredili stranki, v katerih domeni so bili ves čas kmetijski resorji?" Spoštovani, novi minister, če bo imenovan, lahko prične - prosim, da to dobro poslušate - z vizijo in cilji, ki jih je v svoji predstavitvi omenil, tam, kjer ste mu vi, dosedanji, pripravili startno pozicijo. Samo od tam naprej se lahko resno gradi kmetijska politika. Želim mu obilo uspehov! Glasoval bom za njega, ker mu seveda zaupam. Hvala.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Janez Ribič.

JANEZ RIBIČ: Hvala za besedo. Spoštovani prisotni, spoštovani predsednik Vlade, ki nas verjetno kje posluša, lepo pozdravljeni!

Veliko je bilo danes že povedanega o tem, zakaj se pogovarjamo o novem kmetijskem ministru, zakaj je prejšnji kmetijski minister odstopil. Toda vseeno, v Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke nas veseli, da je gospod premier v današnjem nagovoru omenil prizadevanja naše opozicijske stranke pri pozivih kmetijskemu ministru in premierju že od 3. junija 2009, da je bil postopek vrnitve bulmastifov sporen s strani kmetijskega ministra, da se je v postopku zasledovalo zgolj interese lastnika in ne javni interes, ki pa je varnost življenja in nedotakljivost teles ljudi pa še koga. V samem postopku vračanja smo predvsem v naši poslanski skupini čutili pritiske, naj se z zadevo ne ukvarjamo. To smo še posebej čutili s strani ministra dr. Milana Pogačnika kot tudi s strani osebja njegovega kabineta in posredno še marsikoga drugega.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke nas boli, da kljub poročilom vaše službe o razgrnitvi nekakšnega "dosjeja bulmastifi", v javnosti še vedno krožijo trditve o objektivni in subjektivni krivdi prav bivšega ministra. Zaradi tega namigovanje predsednika Vlade, da bo novi kmetijski

minister izvedel disciplinske sankcije, nas ne prepričuje, da novega ministra ne boste obremenili z zadevami, ki ste jih že prevzeli na svoja ramena. Vaš današnji nagovor je zvenel kot zaključni nagovor afere bulmastifi. Pa vendar je prav do javnosti, da izve tudi okoliščine tragedije, tudi zato, da do takšnih podobnih tragedij ne bi nikoli več prišlo.

Spoštovani premier, zaskrbljeni smo tudi zato, ker ste vse papirje imeli na svoji mizi že par dni po tragediji, pa ste šele v zadnjih dneh pred odločanjem o novem ministru očitno preučili in sprejeli odločitev. Ne zdi se nam prav, ste tako dolgo odlašali s priznanjem resnice o spornosti postopka vrnitve bulmastifov, jo prenašali na ramena ministrskih kandidatov in puščali strateško pomembno kmetijsko ministrstvo tako dolgo v brezvladju. Zadeva v zvezi z nevarnimi psi bulmastifi z našim razočaranjem nad pravnimi postopki in tako naprej naj bo bogata izkušnja kandidatu za novega ministra, kako se ne dela in da je včasih tudi dobro prisluhniti kakšnemu poslancu, pa če je tudi iz opozicijske Slovenske ljudske stranke.

Predlagani kandidat je izpostavil nekatere naloge, ki zelo zamujajo pri razreševanju kmetijske problematike. Te naloge ocenjujem zelo pozitivno. In ker želim kmetijstvu in kmetom čim prej dobro, ker se mi zdi kandidat strokovno podkovan in ker je predsednik Vlade končno prisluhnil mojim opozarjanjem, da pa še naj bo kdo v tej vladi iz mariborskega konca, kandidat za ministra pa prihaja iz tega dela Slovenije, ga bom tudi podprl. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Miro Petek.

MIRO PETEK: Hvala lepa za besedo. Spoštovane kolegice, kolegi. Rad bi pozdravil tudi predstavnike Vlade Republike Slovenije, toda, žal, ni nobenega tukaj.

Iskanje ministra za kmetijstvo je v tem času potekalo precej nerodno, včasih prav škandalozno, zelo dolgo kot na tržnici. Posamezni kandidati so zavračali ponudbe in to je pomenilo oziroma pomeni na nek način že vnaprejšnjo diskreditacijo za vsakogar, ki je vzel to ponudbo za kandidata za ministra za kmetijstvo. Na Koroškem imamo dve osebi, ki bi sprejeli vsako kandidaturo, celo za predsednika Vlade. Žal nista dobili te ponudbe.

Danes je bilo tukaj izrečeno veliko lepih besed o kandidatu za ministra za kmetijstvo. Se strinjam, tu so pomembne tudi osebnostne značilnosti, vrednote. Sam sem pred kratkim postavil prejšnjemu ministru poslansko vprašanje, na katerega mi ni vedel odgovoriti, pa sem ga poprosil, da mi na poslansko vprašanje odgovori pisno. Vendar tega pisnega odgovora nisem nikoli dobil. Šlo je za zadevo Rožanc oziroma Žačen na Koroškem, v Črni, kjer so problemi pri odkupu gozdnih površin, v bistvu odkup lastne gozdne površine. Ne odgovoriti

poslancu na poslansko vprašanje dva, tri mesece je aroganca ministra. Jaz upam, da se to ne bo dogajalo tudi sedaj.

Ko sem ministra, denimo, vprašal o vlogi Sonje Bukovec v zadevi Barsos oziroma trgovanju z Rimskimi toplicami, od ministra nisem dobil odgovora, pač pa sem dobil odgovor od same gospe Bukovec. To je seveda malo čudno.

Očitno bo področje gozdarstva s strani tega ministra ponovno zapostavljeno. Jaz sem pregledal magnetogram in njegovo uvodno izvajanje. Poglejte, gozdarstvu je minister, ki bo tudi minister za gozdarstvo, ne samo za kmetijstvo in prehrano, gozdarstvu je kandidat namenil vsega tri povedi. Tako prvi: "Gozdovi v Sloveniji predstavljajo neprecenljivo bogastvo." Res je. "Omogočajo, da tudi preko programov tretje osi pridobimo nova delovna mesta." In: "Gozdovi nam omogočajo učinkovit odgovor v borbi proti klimatskim spremembam. To je področje, ki ga moramo dodatno razviti." Skratka, tri povedi iz področja gozdarstvo. Nobene vizije, nobene nadgradnje, nobene dodane vrednosti, kaj naj Slovenija počne s tem izjemnim bogastvom, ki ga imamo: Rudnike zapiramo, nafte nimamo, zlatokop nimamo in Sloveniji ostanejo gozdovi in kot je rekel gospod Pahor, pravilno je ugotovil, danes s Koroške vozijo les čez mejo, Avstrijci les obdelajo in ga na koncu kot pohištvo prodajo nazaj v Slovenijo. Seveda je to zelo slabo.

Nismo slišali nobene vizije o hribovskih in gorskih kmetijah. V prejšnjem mandatu smo sprejeli spremembo Zakona o gozdovih, ki omogoča gorskim kmetom brez gozda, da dobijo v najem ali v zakup oziroma s koncesijo gozdne površine, da lahko na teh kmetijah preživijo. Žal prejšnji minister ni sprejel potrebnih podzakonskih aktov, da bi se to lahko zgodilo. Nimamo niti enega primera, ko bi visokogorski oziroma hribovski kmet brez gozda lahko najel gozdne površine, da bi tam preživel, seveda, ovira so GG. Kaj se dogaja v GG? To so postala tajkunska podjetja, kjer imajo zelo razvejano strukturo, ki se ne ukvarja več samo z gozdovi, ampak z gradbeništvom, polnilnicam, vode, s turizmom in podobno in dobro bi bilo, da bi enkrat dobili na mizo koncesijske pogodbe med državo in temi GG, da vidimo, kaj je tam zapisano.

Za Koroško je dr. Franc Sušnik pred mnogimi desetletji rekel, da fabrika prazni koroške kmetije, kmetije na obronkih Pece in Uršlje. To je bilo res, toda danes prazni koroške kmetije neustrezna kmetijska politika, s tem, da je problem v tem, da kmetje, ki gredo v dolino, v dolini več nimajo kaj početi, ker je brezposelnost tako velika. Koroški kmet ob meji, visokogorski kmet pa je bil vseskozi branik slovenstva. Žal danes na kakšnih proslavah ob obletnicah partizanskih bojov ali kakšnih drugih obletnicah nič ne slišimo o pomenu slovenskega kmeta. Kaj je pomenil slovenski kmet v času narodno osvobodilne borbe? In zelo malo slišimo kaj pomeni slovenski kmet danes ob ohranjanju kulturne krajine in poseljenosti ob meji.

Od novega ministra za kmetijstvo pričakujem, da se bo več ukvarjal s kmetijskimi problemi, s problemi kmetijske politike v korist slovenskega kmeta in manj s psi. Če hoče biti uspešen minister pa je boljše, da gre po nasvete k Iztoku Jarcu, kot pa gospodu Pogačniku. Hvala.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Samo Bevk.

SAMO BEVK: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani zbor. Eden izmed poslancev Slovenske demokratske stranke je dejal, da je kandidat za ministra Dejan Židan podedoval slabo dediščino. Jaz bi lahko poslancu vrnil vprašanje, kakšno dediščino pa je podedovala naša vlada, ki je nastopila novembra 2008? Od 20 let, od leta 1990, je ta resor, skoraj 18 let obvladovala večino tega časa ena izmed strank tako imenovane pomladi. V vseh 18 letih pa so se zvrstili ministri in ministrice tako iz vrst Slovenskih krščanskih demokratov, Slovenske ljudske stranke in tudi Slovenske demokratske stranke. Zato lahko rečem, da dediščina na tem področju ni bila ne vem kako bogata. Res je tudi, da je v teh 18 letih par mesecev bil minister Osterc, pa tudi minister Pogačnik, ampak skoraj vseh teh 20 let je bil ta resor pod okriljem strank slovenske pomladi. Toliko o tej dediščini in kakšna je bila.

Potem smo videli, kakšno veliko skrb je Slovenska ljudska stranka posvečala v tem mandatu aferi bulmastifov. Če bi bila ta skrb Slovenske ljudske stranke res iskrena, bi se začela že prej, v času njihove vlade. Kolikor vem, je bil tisti prvi grozljivi napad teh psov 15. marca leta 2006. In v prejšnji vladi sta bila v tem času skoraj tri leta na ministrstvu ministrica Lukačičeva in minister Jarc in lahko bi že ona dva razbremenila to afero, ministrstvo in stroka pa dejansko nista bila uspešna in se je epilog zavlekel v današnji čas in prav je, da je predsednik Vlade danes novega ministra razbremenil te zadeve, tako, da se bo res lahko posvetil resorju in kmetijstvu, gozdarstvu in prehrani. Vesel sem, da je ta resor prevzel strokovnjak in menedžer, skoraj idealna kombinacija za vodenje nekega ministra, čeprav so po mojem mnenju pomembne tudi politične izkušnje. Jaz sem predstavitev kandidata za ministra Dejana Židana poslušal, ko je predstavil svoj program v okviru naše stranke, in bil sem zelo presenečen nad njegovim poznavanjem in mislim, da bo dobro vodil ta resor. Bi pa vseeno apeliral na eno področje, ki se tudi dotika tega ministrstva, čeprav ne sodi v izključno kompetenco tega ministrstva, ampak je eden izmed načrtovalcev v prostoru. Namreč, govorimo o občinskih prostorskih načrtih. Od 210 občin ima nove občinske prostorske načrte komaj 30 občin, na eni izmed spletnih strani slovenskih občin sem zasledil, da je takšnih komaj 7. Naj povem, da sprejemanje občinskega prostorskega načrta v občini Idrija poteka že pet let, tudi po zaslugi resorjev Ministrstva za okolje, Ministrstva za

kmetijstvo, Ministrstvo za kulturo in drugih, ki so v tem postopku nujni in ki ne dajejo svojih mnenje in smernic pravočasno. Tako da smo, recimo, pri nas zamudili en cel termin prejšnje Vlade, štiri leta, in tudi v tem letu te vlade nismo prišli do občinskega prostorskega načrta, ker se ti postopki tako nerazumno dolgo vlečejo, tako da bi apeliral na ministra Židana, da se z vso vnemo loti tudi tega vprašanja, kajti lahko rečem, da prejšnje vlade temu vprašanju niso bile kos.

Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Miran Györek.

MIRAN GYÖREK: Hvala za besedo, gospod podpredsednik.

Stališče Slovenske nacionalne stranke glede kandidature kandidata gospoda mag. Dejana Židana je povedal že naš predsednik. Jaz bi zdaj javnosti predstavil moje osebno mnenje glede njegovih stališč.

Na samem odboru smo že razpravljali o njegovih pogledih in stališčih in sem že takrat povedal, da glede tistih osmih točk, ki jih je predstavil, sicer v strnjeni, skopi vsebini, kar po svoje tudi razumem, bi pa vseeno povedal, da je nekaj zadev, za katere bi bilo dobro, če bi bil kandidat zdaj tukaj prisoten, da bi lahko tudi odgovarjal, ampak je zadeva takšna, da zdaj brez njega o tem razpravljamo, verjetno pa posluša našo razpravo in bo to vzel na znanje.

V njegovi predstavitvi smo pogrešali kar nekaj izčrpnih pojasnil, stališč. Če jih samo nekaj navedem. O problematiki spodbujanja razvoja podeželja in zagotavljanja pogojev za ohranitev kmetijske dejavnosti na podeželju je bilo bore malo povedanega, zelo skopo, več ali manj na deklarativni, načelni ravni, ki smo jo tukaj v Državnem zboru že poslušali na kar nekaj razpravah, dočim o konkretnem videnju pereče problematike kandidat ni kaj podrobno predstavil, kako on vidi rešitev problema podeželja, čeprav je z njim zelo dobro seznanjen, saj ne nazadnje prihaja iz tistega okolja, kjer je imel dnevno stik s to problematiko, s kmeti na področjih, kjer se kmetijstvo izvaja dejansko v zelo težkih pogojih. Ljudje živijo v zelo težkih situacijah.

Med svojimi osmimi točkami se je sicer dotaknil socialne politike v kmetijstvu, ampak zdi se mi, da tukaj ni ravno pravi pristop. Zdaj je, kot da bi gasili požar. Se pravi, mi smo se namesto z enimi konkretnimi cilji reševanja podeželja in problematike malih kmetov v vseh panogah kmetijske-živilske proizvodnje začeli ukvarjati z reševanjem te problematike na socialnem področju. Gospod Židan dobro pozna situacijo tam v mojem območju, to je na Goričkem, hribovitem področju, s težkimi pogoji pridelave hrane, in tudi živinorejo in dobro pozna tradicijo, kulturo, mentaliteto tistih kmetovalcev, ki so na nek način užaloščeni, užaljeni. Ne želijo oni socialne

pomoči, kot nekatere skupine prebivalstva pri nas, ki uživajo v tem, da nič ne delajo. To so delovni ljudje, delali so njihovi pradedki, dedki, očetje in tudi oni želijo delati in želijo biti za svoje delo pošteno plačani. In ne želijo miloščine 200 evrov na mesec, da bi preživeli. Se pravi, v tej točki menim, da kakršnakoli izdelava socialnega programa za male kmete ni rešitev. Mali kmeti rabijo trajnostno rešitev, se pravi zagotavljanje pogojev za človeka vredno življenje.

In da vam povem, tudi gospod Židan v neposredni bližini v Avstriji vidi, da tudi lahko mali kmetje preživijo, seveda z drugo kmetijsko politiko. Tudi o spodbujanju kmetijske živilsko prehranske, predelovalne dejavnosti v namen zagotavljanja pogojev za dvig obsega zmožnosti samooskrbe je bilo bora malo povedano. Ne bom zdaj tukaj začel s procenti in s podatki, ki jih spoštovane kolegice in kolegi vsi dobro poznate in ste jih danes že nekajkrat omenili, to je padec slovenske samooskrbe, prehranske, nekje v povprečju na 40%, jaz mislim, da je še manj, v določenih panogah, kot je zelenjadarstvo in zelišča so celo pod 10%. Se pravi tukaj je kup zadev, ki bi jih en kandidat, kaj jaz vem, vsaj orisno lahko predstavil odboru in pa zainteresirani javnosti. Nadalje, ureditev razmer in pogojev gospodarjenja v gozdarskem sektorju, kjer so zadeve naravnost absurdne. Hvalimo se z ogromno poraščenostjo naše domovine z gozdom, 70% istočasno uvažamo les, slovenska Slovensko lesnopredelovalna industrija pa propada. Sam kandidat je sicer priznal, da ni strokovnjak na področju gozdarstva, lesarstva, kar mu ni za zameriti. Verjetno se bo moral s to panogo oziroma s tem področjem spoprijeti zelo aktivno, kajti tukaj vidimo za našo domovino velike potenciale.

Istočasno sem mu na odboru rekel, da so zadeve kompleksno povezane. Poraščanje kmetijskih površin in na drugi strani neizkoriščenost kapacitet gozdov, se pravi so zadeve, ki se jih mora lotiti temeljito. Premalo predstavljeno je bilo tudi, v stališčih kandidata, recimo, so bila odprta vprašanja o vinogradništvu, lovstvu, tudi ribištvu, kot tudi nisem zasledil konkretnih gledanj in stališč v zvezi s kritičnim stanjem v prav konkretnih panogah. Torej, na primer prašičereji in govedoreji, ter s tem povezano mlečno predelovalno industrijo. Odprta je tudi problematika politike cen, odkupnih cen mislim, ki je dejansko vzrok za propadanje, predvsem malih kmetijskih gospodarstev. In to je dejansko rak rana našega kmetijstva.

V zvezi s politiko cen v svoji predstavitvi kandidat ni navedel nobenih lastnih stališč, konkretnih, se je na nek način spretno izognil tej tematiki, ker je zelo zelo kritična in terja jasne odgovore, ki jih pa on sedaj ne more podati. Jaz razumem, da ima priliko, ima šanso, ima svojih 100 dni, kot si zasluži vsaka Vlada, vsak minister in bomo spremljali njegovo delo tudi na tem področju.

Popolnoma nič konkretnega ni bilo rečeno glede, če tako na hitro birokratizacije v kmetijskem ministrstvu, nujnosti kadrovske racionalizacije in istočasnega povečanja učinkovitosti tistih, ki naj bi ostali v javnih, kmetijskih javnih službah. Moj predsednik je že govoril o številkah pa tudi drugi razpravljavci ste že navedli številke čez 1000 in tako dalje. Vsi vemo, da tukaj nekaj ni v redu. Meni se zdi, v praksi je bilo tako, da se je z vsako Vlado in vsakim novim ministrom kadrovske ministrski sektor samo krepil, odhajal ni skoraj nihče. Če se bo tako nadaljevalo, bomo imeli več birokratov na kmetijskem ministrstvu kot kmetov. Se pravi interesantna zadeva pri vsej tej racionalizaciji, ki jo deklarativno tukaj navajamo na vseh področjih in pa o racionalizaciji v javni upravi, v bistvu gremo ravno v nasprotno smer. Pa, da ne bom o tem razpravljaj še naprej, kajti nekaj bi pa vseeno rad povedal. Tudi, če bo hotel debirokratizirati te javne službe, ne vem, kako bo ali bi izvajal to debirokratizacijo kmetijstvo in ministrstvo v praksi. Ingerence ministra so znane. Segajo nekje do sekretarjev, do vodij direktorats, tam po piramidi navzdol pa se njegov neposredni vpliv nekje konča. Tam je ena, kako bi rekel, skupina birokratov, ki sedi tam že iz prejšnjih časov. To je skupina, ki jo je nemogoče razbiti. Se pravi, da bo minister tudi, jaz ne pravim, da nima volje pa da nima prave slike o tem, kako bo on to v praksi naredil, lahko sam sebi grob koplje. Ker proti morju zčla če to po Hamletovsko povem, se boriti, je skoraj izgubljena vojna. Se pravi, rabi dejansko širšo politično podporo, če hoče napraviti v enem takem resorju, prehiper birokratiziranem resorju, red.

Tudi s stališča zakona Sklada kmetijskih zemljišč ni bilo povedano nič. Se je spretno izognil temu, je kolegica poslanka to že omenila. Je to problem, je to velik problem, kajti tukaj prihaja do velikih nepravilnosti. Vzrok tega zakona oziroma samega sklada so bila celo policijska preganjanja, sumničenja, neki postopki, prisluškovanja o trgovini z zemljišči in ne vem kaj vse ne, obtoževanje določenih političnih strank, ki so imele doslej na nek način primat nad tem resorjem in tako dalje in tako dalje, da ne bo zopet zašel v tiste vode, da bom izpadel žaljiv in pa sovražni govor, da bi izvajal, ker to ni moja karakteristika, ravno pa ne želim tega, ampak včasih izpadejo zadeve tako, če smo malo kritični. Kajti v tem parlamentu zdaj izgleda, da bomo morali po novem paziti, kaj povemo, kajti predstave o sovražnem govoru, o nestrpnem govoru so tukaj zelo različne. Ko sem prišel v politiko in v parlament, sem si predstavljal tu pravico do kritičnih pogledov, včasih celo ostrih. Nisem pričakoval, da si bomo tu pošiljali poljubčke in se smejali eden drugemu, kajti to kvalitativno ne bi pomenilo nobenega napredka.

Torej, kot sem že rekel, v Slovenski nacionalni stranki se bomo odločali po svoji vesti, na podlagi tega, koliko ima kdo podatkov, informacij o kandidatu. Sam jih nekaj imam, kot

sem pa že povedal, mnogo mi jih manjka in bom po vsej verjetnosti tisti - kot se bomo dogovorili, eden "za", eden "proti", eden se bo vzdržal -, ki se bo vzdržal. Se pravi, nikomur nič slabega, nikomur nič dobrega. Hvala.

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Dejan Levanič.

DEJAN LEVANIČ: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik.

Mislím, da je Dejan Židan dober kandidat. Predvsem se mi zdi pozitivno, da človek na tako uspešnem položaju, pri vodenju nekega uspešnega podjetja, torej nek uspešen menedžer, želi prevzeti kmetijsko ministrstvo oziroma sprejeti izzive, ki so trenutno odprti na tem ministrstvu, in teh je seveda veliko.

Kar se tiče kandidata samega, smo slišali kar nekaj očitkov na njegov račun, ki pa jih je takoj zanikal. Sedaj bo imel priložnost to tudi dokazati, torej, ko bo izvoljen, če bo izvoljen, da te očitke zavrže in da dokaže, da je njegov namen povsem drugačen. Dejstvo je tudi to, in mogoče pozitivno, da je javnost bila širše obveščena o tem, kakšni so problemi, da se bomo tudi poslanke in poslanci bolj posvečali pozornost, kaj se dogaja z malim kmetom, torej bomo bolj podrobno spremljali, kakšni bodo ukrepi novega ministra na tem področju, in s tega vidika kritično ocenjevali njegovo delo. Mislím, da ima priložnost postati dober minister, da se lahko dokaže, da lahko svojo sposobnost, torej vodenje uspešnega podjetja, prenese tudi na vodenje zelo težkega ministrskega resorja, ki je v preteklosti imel kar nekaj težav, predvsem pri izvajanju kmetijske politike. In navsezadnje je položaj, v kakršnem so se znašli slovenski kmetje, rezultat zgodovine kmetijske politike v Sloveniji.

Osebnó bi rad izpostavil tri ključna področja, saj se mi zdijo zelo pomembna za ljudi, ki živijo na podeželju, se ukvarjajo s kmetijstvom in čutijo posledice zelo drastično.

Prvo je kmetovanje na vodovarstvenih območjih. Sam prihajam s Ptuja, v okolici, kjer ljudje kmetujejo na vodovarstvenih območjih, imajo s tem velike težave. Ti kmetje so vložili veliko napora in truda v to, da bi skušali preseči to, kar se z uredbo sprejema. Na nek način smo jim že želeli pomagati s prejšnjim ministrom, narediti tako, da se je uredba nekoliko prestavila, ampak to ni dovolj. Če želimo uveljaviti uredbo, da se ne bo smelo kmetovati na vodovarstvenih območjih, moramo predstaviti, kaj naj bi bila tista alternativa, s katero se bo lahko slovenski kmet, ki je imel zemljo na takšnem območju, tudi ukvarjal. Država mora za to resno pristopiti k reševanju tega problema, predstaviti alternative - ali so to odškodnine ali nadomestna zemljišča in seveda na tak način pristopiti h kmetu in urediti to vprašanje.

Druga, zelo pomembna zadeva je, po mojem mnenju, promocija slovenske hrane, ne zgolj znotraj naše države, torej "Kupuj slovensko", ampak tudi skupen enoten nastop na tujih trgih. Zdi se mi zelo pomembno, da začnemo promovirati kakovostno hrano, ki jo predelujemo v Sloveniji, da začnemo promovirati tudi kvaliteto proizvajalcev, torej naših kmetov, in skupaj nastopimo na domačih in tujih trgih. V preteklosti je bil problem v tem, da država iz javnega denarja ni mogla financirati takšnega zakona, ki bi to omogočil, torej skupno promocijo, zato je bilo veliko odvisno od tega, koliko je privatni sektor sploh pripravljen dati oziroma vložiti finančnih sredstev v takšno zgodbo. In ravno zaradi tega, ker se mi zdi pomembno, da kandidat za ministra prihaja iz teh vod, torej iz proizvodnega sektorja prehranske industrije, ki se zaveda, kako pomembno je to za našo državo, da na tak način tudi pristopi, bolje razume problem in pomaga, da pridemo do nekega skupnega nastopa, promocije.

In tretje, tudi zelo pomembno, težave s spremembo namembnosti. Mi sicer vemo, da imamo premalo kmetijskih obdelovalnih površin, da si ne moremo več privoščiti, da bi spreminjali namembnost v stavbno zemljišče in da bi gradili tam, kjer imamo I. klasna kmetijska zemljišča. Imamo pa na drugi strani tudi problem, da imamo območja, kjer bi bil mogoč boljši, večji razvoj, pa zaradi tega, ker ne moremo spremeniti namembnosti, to ni mogoče. Tako, da mogoče razmislek v tej smeri, kaj narediti, sicer seveda primerjati, če želimo kje spremeniti namembnost, da se bo tam lahko gradilo, je treba najti primerna nadomestna zemljišča. Veliko zemljišč je v Sloveniji takšnih, ki se zaraščajo, in to je posledica slabe kmetijske politike. Kakorkoli je, zato je treba pristopiti k temu, da se to ne bi dogajalo. Po mnenju nekaterih strokovnjakov so zemljišča, ki bi lahko bila ponovno predelana ali izkoriščena v pridelovalne površine. Nam pa je pomembno seveda to, da razmislimo tudi o možnostih, da se pravica pri plačilu oziroma pravica za spremembo namembnosti plača in da se ta denar potem tudi nameni za obujanje novih zemljišč, torej da se uredijo zaraščena zemljišča. Torej, veliko izzivov za novega ministra. Jaz upam, da bo ves ta trud, ki ga je vložil na obstoječem položaju, uporabil in vložil tudi v nov položaj, ko bo postal minister in da bodo rezultati vidni kaj kmalu. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Hvala lepa. Besedo ima gospod mag. Andrej Vizjak.

MAG. ANDREJ VIZJAK: Hvala lepa. Spoštovani. Prav žal mi je, da kandidat za ministra ne bo mogel odgovoriti na številne stvari, ki danes tu so izgovorjene, predvsem v nekam konstruktivnem duhu. Danes smo si tu zelo enotni. Enotni smo si v tem, da je slovensko kmetijstvo na psu in da potrebuje učinkovite, hitre in seveda odločne ukrepe. Enotni smo si

lahko tudi v tem, da si pri tem tako eni kot drugi delimo tudi neke odgovornosti. Danes je bila seveda sporočena tudi vrsta nekih nasvetov oziroma gledanj, videnj posameznih poslancev, na reševanje te problematike, vendar od tega si bo kandidat za ministra bore malo lahko pomagal. Kajti izrečenih je bilo veliko načelnih nasvetov, nič pa konkretnih ukrepov. Kajti minister, če želi izvajati neko kmetijsko politiko, mora imeti arzenal konkretnih ukrepov, ki primejo čim prej, tem bolje.

Pa bom mogoče dal enega sam. Zbodlo me je pri kandidatu za ministra njegovo stališče, ki je bilo jasno izraženo in ki je dvoumno. Želel bi, da ga pojasni, kajti to je zelo pomembno tudi za mojo podporo njemu, vendar tega pač ne bo mogel. Izjavil je namreč: "Ne pristajam na to, da bi se delali prostorski akti na zalogo. Torej, da bi se kmetijska zemljišča kar tako spreminjala v stavbna na zalogo." Ja spoštovani, kako pa se delajo prostorski akti, če je na zalogo? Prostorski akt je neko videnje prostorskega razvoja neke lokalne skupnosti ali celo države na dolgi rok. Prej je kolega poslanec Bevk povedal, da v občini Idrija, pa to ni osamljen primer, takih primerov je veliko, traja že 5 let, sprejemanje prostorskega akta, v vseh občinah je skoraj tako. Ja, kako spoštovani, naj prostorski akti potekajo, če je na zalogo? Kako naj tam prostorski načrtovalci na neko strateško zalogo predvidevajo zazidljiva zemljišča? Nikakor drugače kot na zalogo. Kajti takrat, ko se pripravljajo prostorski akti, ni konkretnih investitorjev, kajti nekdo, nihče ne bo čakal 5 let cele procedure, da bo potem lahko začel zidati. Investitorji pridejo po tem, ko je podlaga ustvarjena in zato delajo to občinski prostorski načrtovalci na zalogo in tako stališče ministra je lahko nevarno, ker bo delal tako kot so delali doslej, a priori ne. Zato mu konkretno predlagam, da naj na kmetijskem ministrstvu tudi v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi definirajo tiste strateške kmetijske komplekse, ki so dolgoročno zanimivi za kmetijsko proizvodnjo in jih opredelijo kot nekaj svetega in naj opredelijo tudi tiste površine, kjer pa je pod določenimi pogoji možno posegati tudi v spremembo namembnosti in s tem omogočati neke razvojne ambicije lokalnim skupnostim. Tudi to stališče, veste, da v nekaterih občinah so obrtne cone, ki so prazne, v drugih občinah jih pa ni in jih tudi ne bo dokler one ne bodo. Ja, spoštovani, gospodarstvo ne gleda kar tako po celi Sloveniji, kje bi lahko bilo, ampak se odloča na podlagi številnih drugih kriterijev, kje bo gradilo in kje se bo uveljavljalo v poslovnem smislu.

Jaz bi pričakoval nekaj manj togosti, topogledno, kajti sicer če bo taka togost tudi v prihodnje, bomo dolgo čakali in bodo te procedure sprejemanja OPN še kako dolge.

V Posavju imamo gospodarsko logistično središče Fenix, kjer je predvidena z državnim prostorskim načrtom pozidava doslej kmetijskih zemljišč na zalogo, kako pa drugače. Kako naj nekdo stopi do konkretnega investitorja in mu ponudi

zemljo, če niti ne ve, kaj lahko gradi, pod katerimi pogoji gradi in če sploh lahko gradi? Kajti v trenutku, ko je ta stvar v pripravi, ko državni prostorski načrt ni sprejet, nihče niti približno ne more povedati, kaj in kako bo. Kaj šele, ko se začne taka zadeva pripravljati. Zato je eno tako togo stališče, če sem ga seveda prav razumel, jaz sem ga prebral iz njegovih izjav, lahko tudi nevarno. Pa upam, ker izhaja iz gospodarskih krogov, da ni dobesedno tako mislil, kot je bilo za razumeti to njegovo izjavo. To je ena stvar.

Druga stvar pa je, mene izredno žalostijo posledice teh dosedanjih kmetijskih politik. Tudi sam sem ljubiteljski vinogradnik. Imam približno 1.200 trsov. In vam moram povedati, da levo od mene, nad menoj in pod menoj v teh letih sekajo trsje. In ta površina se bo nekontrolirano zarasla. To je ena stvar. Druga stvar je, v dolini pod mojim vinogradom je Arnovo selo, to je priznan sadjarski kraj. Ko se pogovarjam s temi ljudmi, so mi povedali, da je samo ena družina, doslej jih je kar precej, ki se ukvarjajo s sadjarstvom, samo ena družina, kjer se je mladi odločil, da bo nadaljeval v kmetijski smeri. Torej vsi ostali so preprosto izračunali, da v tem kmetijstvu, sadjarstvu ni za preživeti. To so stvari, ki izjemno skrbijo in so posledica. To ni ukrep, ki se ga da spremeniti. Te posledica tega, da se ljudje ne vidijo v tej branži v prihodnje, sploh pa ne mladi. In to, spoštovani, skrbi. Če bo kanček rešitve prinesel ta minister, bo seveda to zelo v korist vseh v naši državi.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Gospod Marijan Križman. Izvolite.

MARIJAN KRIŽMAN: Hvala lepa, gospod predsedujoči. Spoštovani kolegice in kolegi!

Mag. Dejan Židan bo imel še dovolj časa na razpolago, da bo uveljavil vse tisto, kar si je zamislil v sektorju za kmetijstvo ozirom na Ministrstvu za kmetijstvo, in po mojem prepričanju si je dobro zastavil te cilje. Zelo pomembno je, da je zrastel v teh krogih, zelo pomembno je, da je delal v podjetju, v katerem je pač do zdaj delal kot predsednik uprave, in s tem se je tudi nekako zgradil. Tako da odlično, kot je nekdo že rekel, na kmetijstvu bomo imeli človeka, ki bo znal voditi kot menedžer. Mislim, da so to prednosti. To, da ni sodeloval v nobeni politiki do sedaj, je mogoče tudi prednost, ker je dostopen za vse in je tudi neobremenjen s tovrstnimi zadevami.

Jaz bi izpostavil samo nekaj, če dovolite, o čemer je bilo govora na Odboru za kmetijstvu, kjer se je gospod Židan predstavil, pa mi dovolite samo, da preberem to alinejo, ker vendarle je zelo pomembna za kasnejšo razjasnitev njegovih stališč, glede tega vprašanja. Pogosto se dogaja, da posamezne občine izsiljujejo soglasje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za spremembo namembnosti kmetijskih

zemljišč v stavbna zemljišča, kljub temu, da so bila v sprejetih družbenih planih v posameznih občinah nekatera območja določena kot zazidljiva, pa sploh še niso pozidana. To pomeni, da občine znova na zalogo posegajo na območje kmetijskih zemljišč, čeprav imajo še neizkoriščena nepozidana stavbna zemljišča, ki so v naravi še vedno kmetijska. S takšnimi ukrepi bi kandidat, kasneje sprašujejo seveda navedeno, ravnal glede tega vprašanja.

Vprašanje je bilo bolj kot na mestu, kajti to je v tem trenutku najbolj pereče vprašanje po mojem prepričanju glede kmetijskih zemljišč, kajti mi smo uspeli toliko občin v tej naši mali državi skovati, da vsaka občina žene svojo politiko, vsak župan želi čim več takih zemljišč spremeniti v zazidalna zemljišča, da seveda udejanja svojo politiko, pa tudi če s silo in če tudi ne ravno tako, kot bi bilo dobro, da bi ravnal tudi zaradi kasnejših generacij, ki prihajajo. Tukaj bo potrebno narediti en red, tukaj so stvari malo šle iz rok. Dolgoročni načrti, plani, prostorski načrti in tako dalje, so postali nekako ali pa so odrinjeni bolj na stran. V nekaterih občinah celo z obveznimi razlagami po hitrem postopku spreminjajo plane in na hitro pozidajo tisto, kar je za pozidati in še posebej je to priljubljeno pred volitvami. Tako kot je nekdo za šalo rekel, tudi asfaltiranje po koruzi.

Prihajam, iz slovenske Istre. To je bil včasih, mogoče bo tudi ponovno, zelenjavni vrt. To je bil včasih zelenjavni vrt za Dunaj, za Trst, danes je za nas, za Slovenijo. Tudi v Ljubljani imamo zelo veliko zelenjave iz slovenske Istre. Jaz sem prepričan, da si bo minister našel čas, povabil ga bom, da pride med nas v slovensko Istro, da si ogleda, kako v zadnjih letih naše podeželje, po mojem prepričanju, napredovalo. Vendar je treba še veliko stvari postoriti, še posebej na področju kmetijstva, kajti nekateri ljudje so se odločili, da bodo doma razvili bolj intenzivno, kmetijstvo, drugi so se odločili, da bodo veliko naredili na področju turistične ponudbe. In ker se turizem počasi iz betonskih hotelov seli na podeželje, kjer si turisti želijo miru in prijetnega oddiha, je seveda to povezano tudi s hrano. Tukaj vidimo vsi skupaj eno priložnost za zaposlovanje, eno priložnost za pospešeni razvoj ekološkega kmetijstva in če hočete tudi za razvoj krajine in na koncu tudi za razvoj infrastrukture, ki je neobhodna ali nujno potrebna za to, da se tovrstni turizem hitreje razvija. Od tega turizma bomo imeli veliko kmetijci, veliko bomo imeli turistični delavci in veliko bomo imeli od tega prav vsi.

Eno kratko vprašanje sem ob priložnosti postavil bodočemu ministru Židanu in sem bil z njegovim odgovorom zadovoljen, kajti tudi na to področje, čeprav ne gre za neko zelo, zelo veliko področje, gleda zelo pozitivno in z naklonjenostjo, tako da sem prepričan, da bo imel razumevanje tudi tu.

Sicer pa bom danes za gospoda Židana z veseljem glasoval, potrdil in prepričan sem, da bo v tem času, kot sem na začetku

rekel, pokazal vse svoje kvalitete in sposobnosti. Gospod Žnidaršič mu je napovedal tudi drugi mandat in jaz upam, da bo v tem mandatu res uspešen. Hvala lepa.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Gospod Franc Pukšič, prosim.

FRANC PUKŠIČ: Hvala lepa. Kolegice in kolegi, podpredsednik, ministrica in minister!

Torej, rečeno je bilo, da smo si enotni, da je kmetijstvo danes v zelo slabi kondiciji. Kar je kolega pred mano rekel sicer nekoliko odstopa od tega splošnega stališča in veseli me, če je v Istri bolje. V Slovenskih Goricah in Halozah sigurno ni. Odgovornost za to, da je kmetijstvo na tako nizki ravni, bi pa radi nekateri pripisovali prav Slovenski ljudski stranki, ki je samo osem let vodila resor kmetijstva v 65-letni zgodovini. Torej, odgovornosti za tisto, kdo je kmetijstvo uničil ni, nobene odgovornosti ni in nihče ne odgovarja. Včeraj je leva prominienca obeležila 30-letnico smrti diktatorja Josipa Broza in 65 let je od tega, drage kolegice in kolegi, kar se je slovenskemu kmetijstvu zabil nož v hrbet, takrat se je začelo razpadanje slovenskega kmeta in slovenskega kmetijstva. Prav takrat, ko se je kmetu začelo jemati zemljo, in tista zemlja, ki je bila vzeta in dana tako imenovanim socialističnim kulakom, danes zarašča. In seveda, vsega tega, dva ministra Slovenske ljudske stranke nista mogla popraviti. Samo spomnimo se, v času tandema Smrkolj - But, ko je But skupaj s Potočnikom, ki je danes v Bruslju, izpogajal za slovensko kmetijstvo zelo dobra izhodišča. In ne samo to, v tistem času je bilo tudi veliko ali daleč največ na vseh področjih izkoriščenih prav sredstev Evropske skupnosti na kmetijskem področju. To so eksaktne zadeve. In seveda po tolikih letih narediš in ostaneš živ in potem nihče o tem ne odgovarja in ne prevzame nobene odgovornosti, kot je bilo že danes rečeno, da pričakujemo tudi, ne samo objektivne, ampak tudi subjektivne odgovornosti, in če bo treba, in zagotovo bo treba tudi kazenske ovadbe proti tistim, ki so delali narobe, tudi v primeru bulmastifov.

Danes je nekdo celo očital prejšnji vladi in bivšima ministrici in ministru, da sta za to kriva ona. Kakorkoli, Lukačičeva in Jarc sta jih držala v zavetiščih, torej v priporu. Nista jih onadva dala nazaj. In bi bivši minister, ki je odstopil, je - to je ugotovil tudi predsednik Vlade, vendar je zdaj treba potegniti tudi druge poteze - enostavno kriv in odgovoren, da je dovolil, da so se ti psi vrnili. Pri gospodu Pahorju, pri predsedniku Vlade, se je že večkrat izkazalo, da najprej trdno stoji za temi svojimi ministri, potem pa prekine ali pa da na črno listo neko firmo, prej pa je strogo stal za tem, ko je zagovarjal svojo ministrico ali Golobiča, ki je lagal pred slovensko javnostjo in tako dalje.

Jaz seveda pričakujem, da bo minister naredil bistveno več na birokraciji, ki se je danes, v zadnjih dveh letih tako

razpasla, da baje že mravlja ne pride več skozi kmetijska ministrska vrata, oziroma sploh. Tako na Agenciji za kmetijske trge ni niti razpisov, ki bi morali biti ali pa so neki razpisi, za katere pa izgleda da so namenjeni nekim posameznikom. Jaz pričakujem, da bo minister, na kar smo v Slovenski ljudski stranki že vseskozi opozarjali, tudi kaj več naredil, čeprav seveda on prihaja kot direktor ene gospodarske organizacije, torej, ki je narejena po zakonu o gospodarskih družbah. Verjamem, da ne pozna in da se bo dal podučiti, kako funkcionirajo zadruga oziroma zadruga, ki so ustanovljene na osnovi Zakona o zadrugah in da bo seveda na tem naredil več, tako da bodo tudi zadruga lahko prisostvovala tako ali pa participirale pri evropskih razpisih, da bodo lahko participirale tudi pri drugih zadevah izhoda iz krize. Namreč, zadruga niso bile nič prisotne, ne pri državni pomoči, niti pri skrajšanju delovnega časa in tako dalje. Skratka, vse to bo potrebno narediti. Minister, čakamo, pol leta čakamo tudi na razpis vasi in tako dalje.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospa mag. Julijana Bizjak Mlakar.

MAG. JULIJANA BIZJAK MLAKAR: Hvala lepa za besedo, gospod predsedujoči. Spoštovani poslanci, spoštovani poslanki. Gospa ministrica, gospod minister in ostali prisotni.

Podprla bom imenovanje mag. Dejana Židana za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Kandidat ima ustrezno izobrazbo in strokovna znanja, ter izkušnje, da bi lahko ministrstvo ustrezno vodil. Kako si bo prizadeval za javno dobro, kar je potrebna lastnost vsakega ministra, pa se iz doslej predstavljenih podatkov še ne da sklepati. Ministrstvo, ki naj bi ga kandidat prevzel, je relativno zahtevno. Veliko je še nalog in odprtih problemov. Ali bo kandidat kos tem nalogam, se bo pokazalo ob opravljanju ministrskih nalog. Vendar verjamem, da bo. Predsednik Vlade ima pristojnost, da kandidata predlaga, seveda pa nosi tudi odgovornost za svojo izbiro. Nimam razloga, da ne bi verjela, da je kandidat za ministra iz pravega testa. Kandidata bom torej podprla in prepričana sem, da bo danes dobil zadostno podporo poslancev za prevzem ministrske funkcije. Tako kot pri ostalih ministrih, ki smo jih potrdili, moja podpora tudi tokrat ni brezpogojna. Od kandidata pričakujem, da bo ravnal v javnem interesu, da bo uresničil koalicijski program in program Socialnih demokratov na področju kmetijske politike, zato bom njegovo delo skrbno spremljala. V preteklosti se je namreč dogajalo, da so ministri po imenovanju v parlamentu pozabili na prisego, da bodo delali v javnem interesu. Začeli so delati v svojo korist, v korist svojih prijateljev in znancev. Prav na področju, ki ga najbolj skrbno spremljam, to je v zdravstvu, so nekateri ministri celo spodbujali ravnanja v nasprotju z javnim interesom. Zaradi nekdanjih, nekaterih

premalo odgovornih ministrov je danes v Sloveniji toliko težav na mnogih področjih, zato država pogosto ne deluje tako, kot bi morala.

Naloge, ki jih je kandidat predstavil kot prednostne, so dobre. Dokončati namerava strategijo kmetijske politike in določiti prednostne cilje. Slovenija potrebuje močno strategijo razvoja podeželja, ki bo osredotočena na močno strategijo razvoja podeželja, ki bo osredotočena na razvoj gospodarskih dejavnosti na podeželju in na vključevanju kmetij v možnosti zaposlitve zunaj kmetijstva. Zmanjšati namerava administrativne ovire na področju kmetijstva in proizvodnje hrane. Poskrbeti želi, da bo proizvodnja hrane varna in zdrava. S tem namenom želi poskrbeti za ustrezen sistem sledljivosti in nadzora. Narediti namerava načrt, po katerem bodo lažje živeli tudi manjši pridelovalci hrane. Povečati želi učinkovitost javnih služb v kmetijstvu, povečati obseg črpanja evropskega denarja in z njim izboljšati razmere na podeželju. Bolje želi zaščititi kmetijska zemljišča, povečati samooskrbo in podobno. Pričakujem, da bo samooskrba s hrano enem izmed strateških ciljev Slovenije.

Pričakujem tudi, da bo spremljal izvajanje nedavno sprejetega zakona o skladu kmetijskih zemljišč, kot je to obljubil, v primeru, da zakon res ne varuje dovolj javnega interesa, kot menijo nekateri, pa poskrbel za njegove spremembe.

Skoraj polovica prebivalcev Slovenije živi na podeželju. Kmetje, polkmetje in drugi prebivalci podeželja pričakujejo več spodbud in sredstev ter razvojno strategijo, ki bo omogočila razvoj podeželja in tudi ohranitev kmetijskih zemljišč. Kmetijstvo je vse bolj odgovorno tudi za varovanje čistega okolja in za smotrno rabo energije. Naloge ministrstva, za vodenje katerega se poteguje kandidat, so torej zelo odgovorne. Obljub kandidata je bilo v teh dneh veliko, zato je veliko tudi pričakovanj. Želim, da bi kandidat obljube izpolnil. Pričakujem, da bo dobro in v skladu z javnim interesom opravljaj ministrske naloge. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Franc Jurša.

FRANC JURŠA: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Lep pozdrav velja ministrici in ministru, ki sta se nam pridružila v dvorani! Kolegice in kolegi!

Na samem začetku moram povedati, da bom glasoval za izvolitev gospoda mag. Židana za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije. Skozi predstavitev stališč poslanske skupine sem navedel kar nekaj vprašanj, ki bi jih rad razrešil, zato jih ne bom ponavljal, imam pa tri, štiri dodatna vprašanja oziroma želim na njih opozoriti.

Rad bi povedal, da je zame kmetijstvo zelo pomembna gospodarska panoga. Tudi sam sem se s to dejavnostjo ukvarjal

in vem, da je to težko, garaško delo. V vseh kmetijskih panogah so agroekonomisti izračunali izgubo, ne samo v lanskem letu, tudi že v predpreteklem letu, tako da novega ministra čaka ogromno dela. Kmetje dobesedno čakajo, da se bo kar čim več stvari na tem področju spremenilo.

Pri predstavitvi stališč naše poslanske skupine sem omenil, da je neobhodno treba izdelati strategijo; o tem več ali manj vsi govorimo. Jasno moramo povedati, ali si v Sloveniji želimo 200 kmetij ali kmetijskih gospodarstev ali pa želimo tudi majhne kmetije, da bo naše podeželje ustrezno in primerno urejeno. Tu bi želel opozoriti na to, če bo strategija taka, da bomo imeli v Sloveniji 200 kmetij oziroma 200 kmetijskih gospodarstev, potem se nam lahko zgodi, da bo tista dobra zemlja obdelana, vsepovsod drugod pa se bo Slovenija zaraščala. Če mislimo, da bomo ceneje urejali to vprašanje, se pravi, zaraščenost Slovenije, mogoče s kakimi komunalnimi podjetji, se motimo, takrat še desetkratne subvencije ne bodo zadostovale.

Naslednje vprašanje, ki sem ga že omenil v parlamentu oziroma v tej dvorani, je vprašanje povezano z zakonom o vinu. Leta 2006 smo sprejeli oziroma ste sprejeli nekateri, ki ste bili v tej dvorani takrat, zakon o vinu. 14 vinorodnih okolišev je bilo svoj čas. Z novim zakonom jih je nastalo 9. vinorodnih okolišev, od tega se je v devetea vključilo kar 7 nekdanjih. Med njimi je bil tudi vinorodni okoliš Ljutomersko-Ormoških goric. Vinogradniki si želijo nazaj vinorodnega okoliša oziroma vinogradniki želijo novi vinorodni okoliš z imenom Jeruzalemski vinorodni okoliš. Pričakujem, da bo novi minister temu prisluhnil.

Zelo zanimivo vprašanje in pogled, prepričan sem, novega ministra, je tudi na Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov. Iz tega konteksta bi se dalo hitro oceniti, ali podpira družinske kmetije ali seveda razmišlja o tem, da bi tudi v prihodnosti ta sklad ugasnil, saj je opravil večino svoje funkcije. Seveda zelo pomembno je tudi to, da se vidi, ali bodo stavbna zemljišča dejansko prešla v last oziroma v upravljanje občin. Ne bom mogel več govoriti o občinskih poslanski .../Izklop mikrofona./...

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Hvala lepa. Besedo ima gospod Zmago Jelinčič Plemeniti. Ga ni. Gospod Matevž Frangež - ga tudi ni. Jožef Jerovšek. Prosim.

JOŽEF JEROVŠEK: Hvala lepa. Lep pozdrav kolegice in kolegi, ministrica in minister. Lepo je, da je po dveh urah prisotnost Vlade, kajti sem bil prepričan, da kandidat za ministra že v osnovi nima zaledja in podpore v Vladi, in zdi se mi, da je po tej agoniji, ko mesec in pol vodila stranka ni bila v stanju poiskati kandidata za ministra, da so pravzaprav našli v Prekmurju, pa ne Prekmurca, našega soseda, Štajerca, ki bo žrtveno jagnje koalicijske kmetijske politike. Skoraj sem

prepričan, da mu bodo naprtili po dveh letih krivdo za še večjo krizo, še slabši položaj kmeta, kajti slovenski kmet dobesedno umira in ga naganjate v rezervate kot Indijance v Ameriki. S tem ne zmanjšujem kvalitet novega ministra. Skušam samo pledirati, da naj se osamosvoji od koalicijske politike na kmetijskem področju in naj se osamosvoji od birokracije znotraj kmetijskega ministrstva. Kajti to birokracijo so pod ministri iz Ljudske stranke in pod našimi nastavljala gozdna gospodarstva in agrokombinati in živilska industrija in trgovina. Tako birokracija ni doslej delala za kmeta in ne želi delati za kmeta. Bili so ministri doslej žrtve notranje birokracije. Zato je tako zafurano marsikaj v kmetijstvu.

Poglejte, gospod minister je na predstavitvi poudaril pomembno anketoslovensko, evropsko - , da 95% Slovencev in 90% Evropejcev meni, da je kmetijstvo pomembno in da vpliva na njihovo življenje in to je dejstvo. Vendar žal dve leti vladanja te koalicije pričata, da za to vlado in za to koalicijo in kmetijstvo, predvsem pa kmet slovenski ni pomemben, kajti v teh dveh letih so kmetje prišli v tako mizeren ekonomski položaj. V lanskem letu so se cene pridelkov znižale za 100%. Jabolka namizna so bila za polovico cenejša. Kmetje niso pokrili nobenih stroškov. Z izgubo! Pri pšenici je enako, pri govedu je enako. Ne mi reči, da govorim na pamet. Ko sem bil mlad razvojniki inženir, sem dve leti za dodaten dohodek redil 4.000 brojlerjev za Perutnino Ptuj. Takrat se je tam nekaj zaslužilo, danes pa tisti tajkuni kupujejo Večer in tako naprej.

Gospod predsednik Vlade je v obrazložitvi, kjer se ni ukvarjal s kmetijskim resorjem, ugotovil, da je interes človeka pred interesom živali. Ampak to je ugotovil z zamudo dveh mesecev. To je bilo slehernemu v zvezi z bulmastifi jasno takrat, ko se je afera zgodila, ko smo vložili interpelacijo. Takrat gospod Pahor tega ni ugotovil. In tako za to koalicijo tudi ni interes kmeta pred interesom tajkunov in tistih v predelovalni industriji in trgovini. Ta koalicija in ideologija te koalicije je takšna, da je bilo doslej treba izčrpavati kmeta. Ravnala se je po rimskem pravilu, kako se rešuje oblast: ljudstvu kruha in iger. Kruh morajo kmetje pridelati skoraj zastonj, sicer se potem bogatijo v predelavi in trgovci, vendar je hrana še vedno poceni. V teh časih, ko je takšna kriza, ko je država zadolžena do onemoglosti, pa vidim v današnjih časopisih, da župan Janković prireja v soboto razkošno praznovanje. Najrazkošnejše v 30 letih, za katerega bo porabljenega ogromno denarja! Kajti kupujete volitve, kupujete referendum, gospe in gospodje. Sedaj se vidi, zakaj ste dali Jankoviću tak zakon, da se napaja direktno iz proračuna. To razkošje, te igre plačujejo ljudje, proračun in davkoplačevalci. V tem kriznem času tako razkošno praznovanje! Ja, kam smo prišli! In zaradi tega minister ne bo mogel delati, kajti še tisto, kar je v proračunu, kar iz Evrope pride, bodo vzeli in speljali v te vode, da bodo lahko

prirejali igre, kmetje pa bodo umirali in propadali. Te igre, to pravilo "kruha in iger", je bilo značilno za zadnje dekadentno obdobje starega Rima. In žal smo, zgleda, v tej paraleli, da boste zapravili državo s to dekadenco, s tem razsipništvom na račun žuljev kmetov in delavcev.

V zvezi s kmetijskim resorjem se je gospod Pahor prej vprašal, zakaj ni dodane vrednosti pri lesu, saj smo tretja najbolj poraščena država z gozdovi v Evropi. Ali se je to treba spraševati? To je posledica 65-letne politike v kmetijstvu, kjer je bil kmet-gozdar tlačan v prejšnjem sistemu, gozdna gospodarstva pa izpostava Udbe. Na vrhu so bili stalno najvišji predstavniki Udbe. In ni bilo naravne akumulacije. Kmetje, gozdarji so delali tlačansko, niso dobili nič. Drugače bi bila situacija ista kot v Avstriji, bi zgradili predelovalno industrijo na zdravih temeljih in bi doma pridelovali les in bi bila dodana vrednost tu in to bi bila rezerva te države. To je vaša krivda, gospodje, in to je katastrofalno stanje, ki smo ga podedovali in žal ni možno niti na kmetijskem ministrstvu niti gospodarskem zaradi te birokracije, ki je bila plačevana skozi takšno politiko, nič spremeniti. Zato ministra pozivam, da spremeni, da se otrese ljudi, ki so delali za takšno politiko, da je dodana vrednost odhajala drugam.

Gospod kandidat je govoril o tem, da je treba povečati učinkovitost javnih služb v kmetijstvu. S tem se strinjam. Samo svetovalne službe so postale do kmeta izkoriščevalske. Zdaj delajo za dodani denar, za ekstra plačilo, projekte za javna sredstva v kmetijstvu. Ne, to je njihova delovna obveznost in zato kmetje ne bi smeli plačevati! Potem pa tako ne dobijo, ker gredo večinoma sredstva za tiste tajkune v kmetijstvu. Pravi minister, kandidat tudi, da je potrebno preseči ločitev na primarno proizvodnjo in živilsko pridelovalno industrijo. Kje vidi to ločitev? Te ločitve žal doslej ni bilo, jo je pa treba vzpostaviti. Kajti primarna proizvodnja, kmetje so bili pod karatelo, oblastjo pridelave in trgovine. Saj pa v tej oblasti kmeta ni nihče upošteval in to ločitev je potrebo vzpostaviti in primarna proizvodnja je tista dodana vrednost, ki jo je treba spoštovati, ki je za 95% Slovencev pomembna in za 90% Evropejcev. In spoštujte to, kar ljudje instinktivno čutijo, da je slovenski kmet tisti, ki je ohranil slovenstvo, ki je omogočil tudi, da smo v tem času Slovenci kot narod preživeli in nimate pravice, da ga uničite v tem času. Nimate. Zato še enkrat pozivam kandidata, da naj da prednost kmetu pred tajkuni, ki so šli iz gozdnih gospodarstev in agrokombinatov in ki danes kupujejo časopisna podjetja, banke in ne vem kaj vse. Od kot jim akumulacije? Iz žuljev kmetov. Hvala.

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Vito Rožej - ga ni. Gospod Andrej Magajna.

ANDREJ MAGAJNA: Lep pozdrav vsem navzočim. Podprl bom kandidaturo ministra Dejana Židana, seveda pa kot tudi drugi predgovorniki bom izpostavil določena vprašanja, dileme. Na veliko od teh je že spoštovani kandidat za ministra odgovoril v predhodnih razpravah in pogovorih na matičnem odboru.

Veliko sogovornikov je izpostavilo dileme samooskrbe, kako zaščititi slovenskega kmeta. Na tej točki pa čaka kateregakoli ministra izredno hudo in zapleteno delo: zaščita naših proizvodov kmetijskih in seveda posredno s tem tudi slovenskega kmeta. Noben minister ne more dokončno rešiti to vprašanje. Ne zato, ker je zapleteno, ker smo pač v sklopu svetovne trgovinske organizacije, ki postavlja pravila igre. Ta pravila igre so po moji presoji - pa ne samo po moji, tudi nekaterih ekonomistov - napisana tako, da ščitijo interese velekapitala, multinacionalk tudi na tem področju pridelave hrane. V Sloveniji se danes srečujemo z uvozom hrane, ki se pravzaprav proizvaja po dumpinskih cenah, ne samo zaradi subvencij, tudi pri nas imamo subvencije, predvsem zato, ker ti pridelovalci uporabljajo metode in tehnike, da pridejo do čim nižje cene. Celo z druge strani sveta je proizvod, ki pride v Slovenijo, cenejši kot proizvod slovenskega kmeta. Kako je to mogoče? Mogoče je le na ta način, da se izkoriščajo resursi nerazvitih držav, da se ne plačuje delovne sile in v takih pogojih mi seveda ne moremo konkurirati. Teh pravil ne more nihče spremeniti, kot neke vrste, bi lahko rekel, uzakonjena nelojalna konkurenca. In če se to ne bo na globalni ravni rešilo, tudi z ne vem kakšnimi ukrepi matičnih držav, se te zadeve ne morejo spremeniti. Treba pa je biti glasen in tudi na te nepravilne razmere v mednarodni menjavi je treba opozarjati in biti glasen.

Samooskrba. O tem je bilo tudi veliko povedanega. Kako se bomo tega lotili, da bo Slovenija v večji meri neodvisna od mednarodne menjave, ta problem bo pa posebno pereč takrat, če bi se kdaj približali tudi grškemu scenariju in upam, da se ne bomo nikoli. Takrat pa problem samooskrbe postane vitalnega pomena za naš narod.

Slišimo tudi, da je pereč problem v Sloveniji pozidava kmetijskih zemljišč, nekajkrat večji problem pa je seveda zaraščanje obdelovalnih površin, zato bo potrebna tudi politika in tudi sredstva, da se ohranjajo te kmetijske površine in gozdovi. Slišali smo, da bodoči minister, če bo izvoljen, verjetno bo, je dober poznavalec kmetijske politike, posebno pa predelovalne industrije. Kot so me kolegi opozorili, ne vem, če je podatek pravilen, je vodja, direktor uprave predelovalne industrije Panvita, če je še, je treba pač opozoriti tudi na določeno navzkrižje interesov. Jaz bi bil bolj vesel, če bi bil direktor kakšne kmetijske zadruga, s tem bi lažje prisluhnil interesom proizvajalcev. Ti proizvajalci, čeprav se nekateri vemo, tudi znajdejo, pa dobijo kakšna sredstva od države, ki jim ne pripadajo, ampak so podhranjeni

finančno, ne dobijo tistega, kar vlagajo s svojim delom, posebno mali kmetje ali kmetje na obrobni področjih.

Skratka, treba je vedno opozarjati na navzkrižje interesov in želim, da se bo bodoči minister res posvetil primarni proizvodnji, torej ljudem, tistim neposrednim, prvemu členu v verigi.

Glede afere, o kateri je uvodoma bilo veliko bilo govora. Mislil, da se on ne bo s tem ukvarjal, kaj je eventualno zagrešil prejšnji minister. Tudi jaz se zato pravzaprav ne bi oglašal, saj to ni njegovo področje, to je stvar pravosodnega ministra, preiskovalnih in nadzornih institucij. Vendar sem bil med temi, ki sem bil skeptičen, da je bilo v aferi bulmastifi s strani kmetijskega ministrstva vse korektno izpeljalo. Še pred štirinajstimi dnevi je bilo popolno zaupanje v prejšnjega ministra, da je bilo vse v redu. Ko sem sam nekajkrat na to opozoril, sem bil deležen celo določenih kritik, danes pa se o tem govori. Pa upam, da se ne govori zaradi tega, da ne bi nekdo prehitel in razkril teh zadev, ampak da se bodo res zadeve obelodanile in da se nič ne bo pometalo pod preprogo, kot se reče. Vesel sem, da se je zadeva odvila, da stvari dobivajo epilog, vendar, da ni to spet nek slepilni maneuver, se bodo v bistvu zadeve prekrile in zamolčale.

Pa kot rečeno, ne bi o tem. Želim bodočemu ministru veliko srečne roke in, kot rečeno, posluh predvsem za te, ki so prvi člen v verigi kmetijske proizvodnje.

PODPRESEDNİK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Marjan Bezjak.

MARJAN BEZJAK: Hvala za besedo gospod, predsedujoči. Lepo pozdravljena gospa ministrica, gospod minister, poslanke in poslanci. Zelo sem vesel, da je dejansko premierju uspelo po dveh mesecih najti, prepričati osebo in dobiti na prestol ministra za kmetijstvo. Še bolj sem pa vesel, da dejansko je minister, ki izhaja nekako iz Štajerske, ki ni oseba ministra, ki bi predaval na fakultetah, tako kot so vsi ostali, in da dejansko izhaja iz prakse in da bo znal regulirati med kmeti, velikimi kmeti in majhnimi kmeti. Dejansko, da bo znal regulirati kmetijske subjekte in jih pravilno uravnovesiti v slovensko kmetijsko ministrstvo. Vsi se zavedamo, da dejansko po letu 2013 ne bo več subvencij v kmetijstvu. Upam, da tudi kandidat za ministra, gospod Židan razmišlja o tem, da bo in kaj bo takrat njegova vizija za kmete, za pridelovalce našega življenja, za pridelovalce hrane, ki jo nekako iz dneva v dan vsi potrebujemo.

Res je, da se trenutno zelo dosti hrane uvaža iz področja cenejše pridelave, iz drugih držav in da dejansko slovenski kmetje pojejo pesmico zelo tanko. Res pa je, da ne sme pozabiti na kmete, na pridelovalce, ki so v manjšini, v manjših obsegi kvadratur ali hektarjev. Takšni kmetje so

predvsem v Slovenskih goricah in Halozah. Morate vedeti, da je v lanskem letu na področju kmetijstva padla cena na produkt tudi do 100%, cene pri končnih porabnikih, v trgovinah, so ostale enake. Jaz upam, da bo kandidat za ministra, gospod Židan, znal stopiti na prste tistim, ki so med proizvajalcem, kmetom in med končnim porabnikom, ki so grosisti in zadruge. Kajti ti so edini faktor, ki lahko pocenijo življenje nas, državljanek in državljanov. Kajti ti so tisti, ki lahko nadomestijo subvencije po letu 2013. Bil bi zelo vesel, če bi dejansko grosisti subvencionirali kmetijstvo, kajti ti imajo, verjemite, od 30 pa preko 200% marže, in to plačujemo državljanke in državljanji.

Tu ne smemo pozabiti, še enkrat poudarjam, na malega kmeta, na malega pridelovalca, na malo osebo, ki ima malo kmetijo. Tudi ta del Slovenije mora biti obdelan. In verjemite, da je tudi teh kmetij kar veliko število. Se spomnite, ko smo govorili o pokojninah, tudi teh kmetov je mnogo, preko 2.800, ki imajo pokojnine 220 evrov. In če jim po letu 2013 vzamemo še subvencije - kako bodo živeli ti ljudje? Zato je pomembno, ko bo gospod Židan postal minister, da ne bo pozabil na te ljudi.

Zelo pomembna je tudi vizija prihodnosti do leta 2013, kajti moramo se zavedati, da moramo pripraviti te majhne kmetije živeti, proizvajati brez subvencij, kajti tega ne bo več - in kaj bomo takrat? Takrat bomo imeli zapuščene njive, zapuščene travnike, porušene gozdove in potem bo dodane vrednosti še manj, kot jo je trenutno sedaj v kmetijstvu. Verjamem, da bo prisluhnil vsem kmetom, vsem pridelovalcem prehranske industrije, da bo znal motivirati, pravilno stimulirati te kmetije, ki so majhne kmetije, ne samo velike, in da bo znal najti skupen konsenz z vsemi kmeti v Sloveniji. Upam, da bo znal prisluhniti tistemu delu "Slovenije onkraj Trojan", kot radi rečemo, Štajerski, pa Koroški, Beli krajini in Prekmurju, da bo tudi znal prisluhniti. Če ne bo enakomernih porazdeljenih sredstev po celotni Sloveniji, da bo dal tudi velik glas zraven k ustanovitvi avtonomne pokrajine Štajerske. Hvala.

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Milenko Zihlerl.

MILENKO ZIHERL: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Lep pozdrav vsem prisotnim, posebej gospe ministrici in ministru. Po dolgem času smo prišli do uporabnega kandidata za ministra za kmetijstvo. Ta čas je vsekakor bil za kmetijstvo izgubljen, kajti kmetijstvo se nahaja v precejšnji krizi, bodisi da je to posledica splošne ekonomske krize bodisi da se je ta kriza vlekla že iz prejšnjih časov, nekako podedovana še iz prejšnje države. Vsekakor želimo novemu ministru veliko delovnih uspehov. Delovno vnemo je nekako nakazal na hearingu na Odboru za kmetijstvo, ker se je na to pripravljaj zelo omejen čas, ni

mogel vsega povedati tako, kot smo pričakovali. Dajmo času čas in v teh dveh letih, ki sledita, ima minister vsekakor priložnost, da se izkaže.

Ne morem pa mimo tega, da se je ta proces imenovanja ministra vlekel toliko časa. Nekako bi lahko rekli, da so se v tem času spremenili razpisni pogoji za ministrstvo, ker so v predhodnem obdobju nekateri kandidati že odklonili ponudbo, in sicer razpisni pogoji v smislu, da je treba vsekakor ohraniti lik predhodnika, torej prejšnjega ministra Pogačnika. In tako eden od njih med drugim piše od kandidatov za ministra. "Tvoja nedvoumno izražena želja za ohranitev integritete dr. Pogačnika v zadevi z bulmastifi," in potem tako naprej "odklanjam kot kandidat za ministra za kmetijstvo." Torej niso bili vzroki, da so bili pač v sorodu z nekaterimi našimi kolegi, ker to nikogar ne bi motilo, če je strokovnjak, je strokovnjak in naj se izkaže. Ko je pa celo sam premier z zamudo priznal Pogačnikovo krivdo, so se pa razmere toliko spremenile, da smo končno dobili kandidata. Torej, vsekakor lahko izražam globok protest, da pač zaradi nekih minulih dogodkov, ki jih je treba na nek način pomesti pod preprogo, trpi cel resor.

Vsekakor izražam velik protest tudi glede današnje predstavitve kandidata s strani predsednika Vlade, kolegi so že povedali, tisti, ki so ocenjevali čas, 9 minut samo o prejšnjem ministru in nisem se mogel znebiti vtisa, da je bil cilj predsednika Vlade danes oprati prejšnjega ministra in tako na hitro povedati, da zdaj pa imamo kandidata, ki ga pač potrdimo. Pa še nekaj, na kar sem že opozoril oziroma vprašal na hearigu na Odboru za kmetijstvo.

Že dolgo časa se vleče primer graditve cen. To je evropski problem, v Sloveniji je pa še nekoliko bolj potenciran. Da razložim, za kaj gre. V verigi pridelovalec, predelovalec, trgovina, kupec, si trgovina reže nerazumno velik delež predvsem na račun pridelovalca, torej kmeta, in na račun kupca. Pridelovalec dobi premalo, kupec pa plača preveč, živilsko-predelovalna ravno, da izhaja iz dneva v dan, trgovina pa s previsokimi maržami pač negativno vpliva na trg. Zakaj je to Sloveniji prepotencirano? Zato, ker se kljub padanju kupne moči še vedno gradijo trgovski centri in morda tako, kot je bilo nekoč v socializmu popularno "elektriko v vsako vas", bo zdaj geslo "supermarket v vsako vas". In seveda, ker izgradnja supermarketa stane, potem je premalo kupcev, pa vsa infrastruktura pa parkirišče in tako dalje, vsi to nekako kompenzirajo s temi razlikami med nakupno ceno in prodajno ceno hrane. Poleg tega trgovina diktira tempo v tej verigi tudi zaradi tega, ker si pač z velikimi akcijami nabavi neko robo, potem na hitro prodati, kar ostane, pa se zavrže. Tako pri nekaterih pridelkih govorimo tudi, da gre v uničenje tudi do 20% izdelkov. In kakšen smisel ima potem subvencija, zato da preko izdelka konča na nekem smetišču? Sam osebno trdim, da je zmagovalec, resnični prejemnik subvencije,

trgovina. Ker kmet brez subvencije ne more živeti, ker ga je trgovina in cela veriga potisnila tako daleč, da brez subvencije ne more preživeti. Kaj bo po letu 2013, ne vem.

Vsekakor od ministra pričakujem, da bo bolj zaščitil blagovne znamke oziroma domačo pridelavo, ker bi s tem dvignil interes pri kupcih in povečal delež samooskrbe, ki je na nekaterih področjih že na zaskrbljujoče nizkem nivoju, zaskrbljujoče nizkem odstotku. Da povprečna slovenska kmetija meri 6 in pol hektarja, ni nujno, da je to neka ovira, če se na teh šestih hektarjih pač nekaj drugega prideluje. Ne more biti na šestih hektarjih neka mlečno-mesna pridelava, ampak lahko je zelenjadarstvo, lahko je reja malih živali. Tukaj čaka ministra, da pač usmerja preusmeritev kmetij, pa dodatne dejavnosti na kmetije in potem bo tudi šestinpol - hektarska kmetija preživela, čeprav je seveda treba podpirati tudi splošni trend, ki traja že nekaj let, glede zapuščanja manjših kmetij, da se pač kmetije združujejo, ko večji kmet to odkupi.

Kmetijstvo je vsekakor pomembna panoga. Ne toliko po dohodku, ker zelo malo prispeva v proračun, raje več iz njega vzame, kot notri da, vsaj v evropskem primeru je tako. 3% evropskega prebivalstva potroši 40% evropskega proračuna in potem vrne notri samo 15%. To je zelo dobra ekonomika. Ampak nečesa se vse evropske države zavedajo: kmetijstvo poskrbi za urejeno, poseljeno krajino. Če tam pač nekaj ekonomskega ne pridelajo, je pa pokrajina urejena. Ni podvržena zaraščanju, so urejeni vodotoki, hudourniki pa še vse te zadeve, s katerimi se kmetje morajo spopasti pri svojem delu.

Na koncu bi še enkrat poudaril, da ministru želim čim bolj uspešno delo, zadostno podporo naj mu kar zagotovi koalicija, ker je to njeno delo, če se je odločila, da vlada, naj vlada. Sam se bom verjetno, tako kot na odboru, glasovanja vzdržal. Ni pa rečeno, da ne želim dobro sodelovati z novim ministrom. Imam pa majhen strah in upam, da ne bom tako razočaran, kot sem bil s predhodnim. Po začetnem sprejemu na ministrstvu, predstavitvi dela in tako naprej in tako naprej, sem v dveh letih bil vsak dan bolj razočaran, predvsem pa reagiranje na dogodke na svečnico, torej 2. februarja. Tisto izmotavanje je prešlo mejo vsakega dobrega okusa. Vendar to naj ne bo slaba popotnica novemu ministru, ki ga čaka veliko delo. Njegov uspeh bo lahko veselje in zadovoljstvo naših kmetov, pa tudi vseh nas. Njegovo dobro delo. Ne bo lahko odražalo, posledice bomo lahko čutili vsi mi in lahko ugodno vplivajo na vse nas. Hvala lepa.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod mag. Borut Sajovic.

MAG. BORUT SAJOVIC: Hvala lepa, gospod predsedujoči, za besedo. Pozdrav ministrici in ministrom. Res zanimivo popoldne v parlamentu, ki potrjuje tezo, da se v Sloveniji na nogomet, politiko in kmetijstvo vsi razumemo. Danes sem slišal številne

zanimive razprave. Nekatere, moram reči, da prav občudujem. Dotaknil se bom tistih s pozitivnim sporočilom, ki mlademu človeku, ki ima znanje, željo, voljo, predvsem pa pogum in odločnost, da stopi na neko pot, želijo vse dobro, čestitati, pomagati in z njim sodelovati.

Seveda tudi negativcev ni manjkalo, ki bi si želeli, tako kot sem večkrat slišal, da se subvencije po letu 2013 ukinejo. Za božjo voljo ljudje, zakaj pa že, saj enostavno preživetja evropskega kmetijstva in urejanje krajine brez subvencij ni! Na slovenskih kmetijah marsikje, še posebej pa pri tistih območjih s težjimi pogoji za pridelavo, predstavljajo več kot 50% dohodka. Vesel sem, da je tudi minister, ki se je poslovil, prispeval velik korak k temu, da subvencijske kampanje potekajo boljše, bolj tekoče, so bile leta, ko so se razsuvali sistemi računalniški in drugačni. Danes o tem ne slišimo nič več, ker vse teče, vse deluje. 15. maja bo kampanja zaključena, tam nekje med 70 in 75.000 upravičencev do teh subvencij bo oddalo vloge in tudi dobilo zaslužno in potrebno plačilo. Zakaj? Zato, ker evropska družba, pa tudi Slovenija tem ljudem priznava, da opravljajo za okolje, za krajino izjemno potrebno, pomembno delo in jih za to tudi nagraduje. Drugo poglavje pa je, kakšne so cene kmetijskih pridelkov. Tisti, ki bi danes radi sporočili eno, pa v praksi še vedno kupujejo cenene španske, italijanske in še kakšne čezmorske izdelke, ki so bili obrani nezreli, zeleni, s pomočjo kemije in tehnologije prestali nekajdnevno pot, ali tudi nekajtedensko, do slovenskih polic, mogoče barvno in na oči lepo in dobro izgledajo, to je pa tudi vse. Vsi ti imajo možnost, da se z zdravo, kvalitetno slovensko hrano oskrbijo pri domačih, slovenskih proizvajalcih, in teh je kar dovolj, samo nočemo jim priznati poštene cene. Meso z gorenjskih planin se v nekem velikem centru prodaja za enako ceno kot argentinsko ali kakšno drugo govedo. In na nas, potrošnikih, je, da cenimo njihovo delo, da cenimo pomen kvalitetnega živila za naše zdravje in kondicijo in da smo za kvalitetne slovenske izdelke pripravljeni odšteti tudi kakšen evro več. In za to gre. Velikokrat slišimo, da je hrana draga, pa se vprašajmo, ali je res. Ponovil bom stavek: pri nas, na gorenjskem podeželju, je mogoče za ceno enega piva v enem od sosednjih lokalov parlamenta dobiti deset jajc, liter mleka in kilogram krompirja. Od tega se preživi, ampak lokali so še vedno polni, runde padajo ena za drugo, pa nihče ne reče, da je to drago. Ko pa se gre po mleko, ko se gre po jajca ali kmetijske pridelke, je pa vse predrago - zato ker je premalo znanja in poznavanja, kaj vse je treba imeti in vložiti, da po sajenju pridelkov jeseni nekaj zraste.

Na tem področju kandidata za ministra je kar nekaj težav. Sam ga bom z veseljem podprl in mu pri delu tudi pomagal kot poslanec.

Želim pa opozoriti še na pomembno področje, področje zavarovalništva. Kmetijstvo opravlja rizično dejavnost, ki je

v luči podnebnih sprememb in izjemnih vremenskih dogodkov vse manj donosna. In tudi tu morajo pristopiti zavarovalnice. Seveda ni naloga zavarovalnic, da pokrijejo sektor in poberejo dobičke tam, kjer se zasluzka ne da zgrešiti, to so avtomobilska in ostala obvezna zavarovanja. Dobiček iz zavarovalništva se mora pokriti in razporediti kot celovit projekt tudi na področju zavarovanj iz kmetijstva.

Naslednje pomembno področje, na katerega bi rad opozoril, je les in slovenski gozdovi. Tu bi opozoril na skoraj še toplo brošuro, ki vam jo kažem in predstavljam, ki nosi naslov "Obvladajmo podnebne spremembe, uporabimo les". Izjemno delo, ki je bilo iz evropskega prostora prevedeno v slovenski prostor in se deli brezplačno v nakladi 6.000 izvodov. Zasluga za financiranje gre gospodu Jelku Kacinu, evropskemu poslancu, ki je omogočil prevod. Iz tega je razbrati, kaj les lahko da in kaj pomeni. Poglejte slovenske reklame, Honka hiše, skandinavski bor, sibirski cedra, afriški tik in še kaj bi se našlo. V naših gozdovih, korak od parlamenta, v Tivoliju na Rožniku pa raste seveda visoko kvaliteten les, samo njemu je treba dati več dela, več energije vložiti v lesnopridelovalno industrijo in potem bo seveda lažje in bolje. Veliko lahko pri tem storimo tudi poslanke in poslanci. Poglejte zakonodajo. Vsaka malo večja gorenjska vas je imela svojo žago, svoj mlin in pa tudi svojo oskrbo s peskom in gradbenim materialom. Kam smo prišli danes? Te objekte je v prostor nemogoče umestiti, ker je v tem sistemu vse bolj zaščiten, kot je pa zaščiten človek. Tu je še eden od izzivov.

Ker pa seveda smo danes govorili veliko tudi o živalih pa predvsem o slabi naravi, bi opozoril tudi na tisto dobro. Slovenska živinoreja ima izjemen živalski fond na številnih področjih, ima dobro stroko, kmetijsko, živinorejsko in tudi veterinarske, iz katere vsaj po osnovni izobrazbi prihaja kandidat. To je treba ceniti, spoštovati in razvijati naprej ter tudi do živali gojiti ustrezen odnos. Živali so redkokdaj česa krive veliko pa smo krivi mi, lastniki. In v teh zgodbah gre predvsem za več znanja, več izobrazbe, za odgovorno lastništvo in takrat, kadar sistemi zatajijo, tudi nadzor. Razburil sem del slovenske javnosti, tudi strokovne, s podatkom, da je skoraj vsak tretji slovenski štirinožec, predvsem v urbanih središčih, neregistriran, necepljen, nadzora s strani inšpekcije je premalo, ker je inšpektorjev enostavno premalo in zato je treba nadzorstveno funkcijo širiti, tudi v smer redarstva in mogoče medobčinskih inšpektorjev.

Časa zmanjkuje, ministru želim vse dobro in pa čestitke za pogumno odločitev pa tudi zaslug .../Izklop mikrofona./...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Prosim, postopkovno, gospod Brulc.

MIRKO BRULC: Hvala gospod, predsednik. Kandidat za ministra je tam, če ni zaklenjen v sobi, dobil danes toliko napotkov, da nam je pobegnil. Predlagam, da mu nehamo dati nasvete. Že peto uro dobiva samo napotke, kaj mora narediti in mislim, da je brezpredmetno tako razpravljanje. Jaz ga bom podprl in upam, da bo sprejel to mojo pobudo. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Vaš predlog bom na žalost moral zavrniti. Namreč, ostal je samo še en razpravljavec. Moram pa iz svojih izkušenj povedati, da ti nasveti še niso nič. Kaj vse mu bo še sledilo, ko bo izvoljen! Besedo ima gospod Janko Veber. Prosim.

JANKO VEBER: Hvala za opozorilo. Nisem slišal takoj poziva za to, da imam besedo.

Pri današnjem dnevu, ko poskušamo resnično priti do tistega trenutka, ko bo Državni zbor tudi odločil o tem, da sprejme predlog predsednika Vlade in da imenuje mag. Dejana Židana za novega kmetijskega ministra, bi vendarle veljalo opozoriti še na nekatera dejstva, pa tudi nekatera izkrivljena, ki smo jih danes tukaj ponovno lahko poslušali.

Naj mogoče samo na ta očitek, ki je bil dan s strani Poslanske skupine SDS kandidatu, češ da bi bilo zelo slabo, če občine pripravljajo prostorske akte na način, da opredeljujejo zemljišča za pozidavo na zalogo. Kandidat je dal odgovor na vprašanje oziroma nekako obvestilo v razpravi na odboru za kmetijstvo, da je veliko površin takih, ki so opredeljene za pozidavo že 10, 20 let, pa se na teh površinah v teh 20-ih letih ni zgodilo nič. Gre za bolj smotrno izrabo vseh površin, ki jih imamo, in v novih prostorskih aktih bo treba to tudi upoštevati. Sam pa želim opozoriti na dejstvo, da smo v parlamentu sprejeli odlok o strategiji prostorskega razvoja, ko se je sprejemal zakon o urejanju prostora in ta dokument o strategiji prostorskega razvoja določa tudi, katera so najboljša kmetijska zemljišča, katera so tista zemljišča, ki imajo omejeno možnost za kmetovanje in je seveda tudi možna večnamenska raba teh zemljišč.

Poglejte, ravno vlada v prejšnjem mandatu predlaga spremembo tega zakona in predlaga zakon o urejanju prostora, ki predvideva ukinitve strategije prostorskega razvoja Republike Slovenije. Zakaj? Sprašujem tiste, ki ste takrat to odločitev sprejeli. Zakaj se je ta strategija prostorskega razvoja z zakonom o prostorskem načrtovanju ukinila? Samo zato, ker se je s tem dejansko sprostito poseganje na vsa zemljišča, brez nekega kontroliranega načina, in samo zato, da so se lahko prostorski akti začeli pripravljati na način, da nihče pravzaprav ni varoval z neko zakonsko podlago nobenih površin ali pa predvsem kmetijskih površin ne. In to je tudi v veliki meri botrovalo temu in botruje temu, da danes občine planirajo na površinah, ki jih sicer ne bi namenile temu, če bi ta akt spoštovali in ga tudi poskušali uveljaviti v svojih

pristojnostih, ki jih imajo posamezna ministrstva in posamezne vlade. Torej, zakaj se je spodbujalo spreminjanje kmetijskih zemljišč v tolikšni meri? Zakaj smo toliko kmetijskih zemljišč - gospod Jerovšek, ki je govoril, kako vse narobe je bilo pred 65-mi leti, ampak zakaj se je toliko kmetijskih zemljišč, ki so bila obvarovana v teh 65-ih letih, spremenilo v zazidljiva, v takšne, da so še kmetijska, ampak nihče na njih ne kmetuje? Zakaj je v postopku denacionalizacije bilo vrnjeno ogromno kmetijskih površin tistim, ki se s kmetijstvom sploh ne ukvarjajo? Zakaj? To so tista vprašanja, ki so danes aktualna zato, da lahko govorimo o tem, ali bomo v Sloveniji imeli kmetijska gospodarstva in družinske kmetije, ki bodo imele dovolj površin na razpolago. Zelo težko, ko pa pravzaprav dodeljujemo kmetijska zemljišča tistim, ki jih sploh ne obdelujejo oziroma se s to dejavnostjo ne ukvarjajo. In če je bila že primerjava tudi gospoda Jerovška, kako vse dobro je bilo, ko je bila kraljevina nekoč na tem ozemlju, ampak vprašajte ljudi, kašne davke so takrat kmetje plačevali, in ugotovili boste, da so bili izjemno obremenjeni.

Zdaj pa sprašujem tudi prejšnjo politično oblast, zakaj se je obdavčilo male kmete, zakaj se je obdavčilo lastnike kmetijskih zemljišč, ki ne prejemaajo subvencij za ta zemljišča, in zakaj še danes morajo pisati pritožbe, da se jim ta davek ne zaračuna? In zakaj se je zaradi tega zmanjšala davčna obremenitev? Tistim, ki prejemaajo po 10, 20, 30, 40, 50 tisoč evrov subvencij, se je zmanjšala davčna obremenitev, tiste, ki pa subvencije sploh niso prejemale, se jih je pa obdavčilo! Zakaj? To so tista vprašanja, na katera bi rad, da mi nanje danes nekdo odgovori. Predvsem gospod Jerovšek je veliko o tem govoril, kako je vse narobe in kako kandidat ne sme poslušati zdajšnje aktualne koalicije pri rešitvah. Rešitve, ki jih imamo, gredo v smer, da se ohrani poseljenost podeželja in da se predvsem dela načrtno in plansko, ne pa stihijsko. In to so pomembne razlike med to politiko, ki smo jo do danes lahko spremljali oziroma do prejšnjega mandata in ki jo želimo spremeniti.

Glede tudi samih plačil, neposrednih plačil, ki jih prejemaajo kmetje za dejavnost, ki jo opravljajo. V prejšnjem mandatu so čakali 4 leta, da so prejeli plačilo za nekaj, kar jim je pripadalo najmanj po dveh letih - če upoštevamo evropsko zakonodajo. Zakaj so čakali 4 leta? Ta odgovor naj mi da Jerovšek, pa bo potem razumljivo, ali naj današnji minister posluša prejšnjo oblast ali to. Zelo enostaven odgovor, zelo jasen, ki ga ljudje tudi poznajo in občutijo pri vsakodnevnem življenju! Samo ta odgovor bi želel imeti, kajti plačila v tem mandatu tečejo po bistveno krajših rokih in tečejo na način, da dejansko omogočajo, da dobijo kmetje denar takrat, ko ga najbolj potrebujejo. In to so tisti ukrepi, ki jih bo treba v prihodnosti tudi udejanjati in izvajati. In ne nazadnje, tudi ko smo obravnavali zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov, ki ga je v obravnavo vložila ponovno Ljudska stranka,

je v obrazložitvi bilo povedano, da tudi zaradi tega, ker je bil sprejet zakon o skladu kmetijskih zemljišč, ki omogoča večji nadzor Vlade, ki omogoča večji nadzor Računskemu sodišču in vsem organom, ki spremljajo delovanje tega sklada, želi to preprečiti. In da je bil to tudi eden od tistih pomembnih razlogov, da je minister Pogačnik moral odstopiti.

Torej, želimo vzpostaviti nadzor nad prodajo kmetijskih zemljišč in želimo vzpostaviti zemljiško kmetijsko politiko, ki bo omogočala predvsem razvoj kmetijstva. To so tisti ukrepi, ki smo jih do zdaj v tem mandatu že izvedli. Čakamo še na zakon o kmetijskih zemljiščih in tudi tam se bomo lahko soočili - ali bo prevladal kapitalski interes ali bo prevladal interes razvoja kmetijstva. Vse to so aktivnosti, ki nastajajo ali so že nastale v tem mandatu in so resnično izjemno pomembne za nadaljnji razvoj kmetijstva. In prepričan sem, da bo mag. Dejan Židan nadaljeval to pot, ne nazadnje tudi zaradi tega, ker zagotovo ni pristaš tega, da v Sloveniji nimamo kmetijskih podjetij. Desnica si je ves čas od osamosvojitve prizadevala, da uničimo kmetijska podjetja v Sloveniji. Lepo vas prosim, zakaj?! Najbolj izobraženi ljudje na področju kmetijstva so ravno v teh podjetjih in to se je želelo uničiti, pa ne glede na to, da je tudi 30 tisoč ljudi bilo zaposlenih v teh podjetjih - ni bilo važno, samo da razdelimo zemljo, tudi tistim, ki se ne ukvarjajo s kmetijstvom, in to je bil cilj. Vseh teh odločitev dejansko ne odobravamo, želimo jih preprečevati in seveda predvsem razvijati tudi kmetijska podjetja, mala kmetijska gospodarstva in tudi tiste kmetije, ki že danes lahko preživijo zaradi dovolj ekonomičnega poslovanja in dovolj velikih površin na trgu, ki je seveda neizprosna. In vse to, sem prepričan, bomo tudi v tem mandatu v veliki meri tudi dosegli in zato tudi podpora novemu predlaganemu kandidatu za ministra.

Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Vsi prijavljeni razpravljalci, ki ste to želeli, ste dobili besedo.

Ker čas, določen za razpravo, še ni potekel, sprašujem, ali želi na podlagi prvega odstavka 71. člena Poslovnika Državnega zbora še kdo razpravljati. Ne vidim pobud za to.

Zaključujem razpravo in prehajamo na odločanje. Poslanke in poslance prosim, da preverite delovanje svojih glasovalnih naprav. Odločali bomo o naslednjem predlogu sklepa: Za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se imenuje mag. Dejan Židan. Glasujemo. Glasovanje teče. Navzočih je 63 poslank in poslancev, za je glasovalo 50, proti nihče.

(Za je glasovalo 50.) (Proti nihče.)

Ugotavljam, da je mag. Dejan Židan imenovan za ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. .../Aplavz./... Počakajmo, da pride novi minister v dvorano. Ministru čestitam k imenovanju in mu želim uspešno opravljanje dolžnosti. Prosim

novooimenovanega ministra, da v skladu s 113. členom Ustave Republike Slovenije priseže pred Državnim zborom.

MAG. DEJAN ŽIDAN: Prisegam, da bom spoštoval ustavni red, da bom ravnal po svoji vesti in z vsemi svojimi močmi deloval za blaginjo Slovenije. .../Aplavz./....

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Želi minister spregovoriti pred Državnim zborom? Prosim, minister, za govornico.

MAG. DEJAN ŽIDAN: Spoštovane poslanke in poslanci. Zahvaljujem se vam za podporo, ki sem jo danes dobil. Te podpore ne razumem samo kot podpore meni osebno, ampak zlasti sektorju, ki proizvaja na način, da bo v proizvodnjo verigo vključeno kmetijstvo, mala kmetija, srednja kmetija, velika kmetija, kmetijska gospodarstva in agroživilska industrija, ki v Sloveniji proizvaja hrano, na katero smo lahko ponosni. Ta hrana je varna, je zdrava, nadpovprečne kakovosti, okusna in ima tradicijo.

Kot minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se bom zavzemal, da bo vsak, ki deluje v tej verigi, ali deluje na kmetiji, ali kot delavec v agroživilski industriji ponosen, da se ukvarja z dejavnostjo, ki je strateško pomembna tudi za Slovenijo kakor tudi za celotno Evropo. Tudi ta dejavnost, to je proizvodnja hrane, ki obsega kmetijstvo in pridelavo in predelavo, je trenutno v krizi. S skupnimi močmi vseh udeležencev - kakor tudi, ob tem računam tudi na nasvete, ki jih bom dobil iz Državnega zbora, te nasvete bom pri svojem delu zelo upošteval - verjamem, da bomo tudi to krizo premagali na način, da bo proizvodnja hrane v Sloveniji čez čas še bolj pomembna, kakor je sedaj. Hvala. .../Aplavz./...

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. S tem zaključujem to točko dnevnega reda. Zaključujem tudi 23. izredno sejo zbora. Hvala lepa. Nasvidenje.

(Seja se je končala 5. maja 2010 ob 19.14 uri.)

VSEBINA

Določitev dnevnega reda.....	2
1. točka dnevnega reda: PREDLOG ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O RATIFIKACIJI ARBITRAŽNEGA SPORAZUMA MED VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE IN VLADO REPUBLIKE HRVAŠKE (ODZRBHRAS), EPA 1020-V.....	3
BOJAN KONTIČ.....	3
JANEZ JANŠA.....	4
JANJA KLASINC.....	8
BORUT PAHOR.....	10
ANTON URH.....	16
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI.....	17
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI.....	17
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI.....	20
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI.....	20
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI.....	21
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI.....	21
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI.....	22
ANTON ANDERLIČ.....	22
DARJA LAVTIŽAR BEBLER.....	24
JOŽE TANKO.....	27
CVETKA ZALOKAR ORAŽEM.....	34
MAG. RADOVAN ŽERJAV.....	37
SAMUEL ŽBOGAR.....	39
JANJA KLASINC.....	41
FRANCO JURI.....	43
FRANC PUKŠIČ.....	47
SILVEN MAJHENIČ.....	50
LJUBO GERMIČ.....	51
SAMO BEVK.....	52
MAG. BRANKO GRIMS.....	53
JANJA KLASINC.....	57
MAG. BRANKO GRIMS.....	58
DR. PATRICK VLAČIČ.....	58
RENATA BRUNSKOLE.....	59
FRANC BOGOVIČ.....	61
DEJAN LEVANIČ.....	63
SAMUEL ŽBOGAR.....	65
MAG. BORUT SAJOVIC.....	67
SILVA ČRNUGELJ.....	68
JANEZ JANŠA.....	70
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ.....	76
ANTON COLARIČ.....	78
DR. LUKA JURI.....	79
MIRO PETEK.....	80
MIRO PETEK.....	81
MIRO PETEK.....	81
MELITA ŽUPEVC.....	82
SAMUEL ŽBOGAR.....	83
DR. VINKO GORENAK.....	86

JANKO VEBER	88
MARIJAN KRIŽMAN	89
ANTON KAMPUŠ	91
MATEVŽ FRANGEŽ	92
ANTON ANDERLIČ	94
ZVONKO ČERNAČ	95
DARJA LAVTIŽAR BEBLER	97
SAMUEL ŽBOGAR	99
BOJAN KONTIČ	99
JANEZ JANŠA	101
JANEZ JANŠA	105
2. točka dnevnega reda: PONOVO ODLOČANJE O ZAKONU O UPRAVLJANJU KAPITALSKIH NALOŽB REPUBLIKE SLOVENIJE (ZUKN), EPA 818-	106
BOGOMIR VNUČEC	106
RENATA BRUNSKOLE	107
DR. FRANC KRIŽANIČ	109
BOGDAN BAROVIČ	111
MAG. BORUT SAJOVIC	112
MATEVŽ FRANGEŽ	113
ZVONKO ČERNAČ	115
VILI TROFENIK	116
JAKOB PRESEČNIK	117
FRANC JURŠA	119
MATEVŽ FRANGEŽ	120
BOGDAN BAROVIČ	120
MAG. ANDREJ VIZJAK	121
FRANCE CUKJATI	122
3. točka dnevnega reda: PREDLOG KANDIDATA ZA MINISTRA ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO, EPA 1021-V	122
BORUT PAHOR	123
BORUT PAHOR	124
MAG. BRANKO GRIMS	125
FRANC BOGOVIČ	126
FRANC BOGOVIČ	126
MAG. BORUT SAJOVIC	127
DR. LÁSZLÓ GÖNCZ	130
JANKO VEBER	132
JOŽE TANKO	136
TADEJ SLAPNIK	143
FRANC BOGOVIČ	144
FRANC JURŠA	147
ZMAGO JELINČIČ PLEMENITI	148
FRANCO JURI	151
GVIDO KRES	153
SILVEN MAJHENIČ	154
BREDA PEČAN	155
ROBERT HROVAT	156
MAG. RADOVAN ŽERJAV	159
MAG. MAJDA POTRATA	161
SILVA ČRNUGELJ	163

IVAN GRILL.....	165
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ.....	167
ANTON KAMPUŠ.....	168
JANEZ RIBIČ.....	169
MIRO PETEK.....	170
SAMO BEVK.....	172
MIRAN GYÖREK.....	173
DEJAN LEVANIČ.....	176
MAG. ANDREJ VIZJAK.....	177
MARIJAN KRIŽMAN.....	179
FRANC PUKŠIČ.....	181
MAG. JULIJANA BIZJAK MLAKAR.....	182
FRANC JURŠA.....	183
JOŽEF JEROVŠEK.....	184
ANDREJ MAGAJNA.....	187
MARJAN BEZJAK.....	188
MILENKO ZIHERL.....	189
MAG. BORUT SAJOVIC.....	191
MIRKO BRULC.....	194
JANKO VEBER.....	194
MAG. DEJAN ŽIDAN.....	197
MAG. DEJAN ŽIDAN.....	197

SEZNAM GOVORNIKOV

A

ANDERLIČ, ANTON..... 22, 94

B

BAROVIČ, BOGDAN..... 111, 120

BEVK, SAMO..... 52, 172

BEZJAK, MARJAN..... 188

BIZJAK MLAKAR, MAG. JULIJANA..... 182

BOGOVIČ, FRANC..... 61, 126, 144

BRULC, MIRKO..... 194

BRUNSKOLE, RENATA..... 59, 107

C

COLARIČ, ANTON..... 78

CUKJATI, FRANCE..... 122

Č

ČERNAČ, ZVONKO..... 95, 115

ČRNUGELJ, SILVA..... 68, 163

F

FRANGEŽ, MATEVŽ..... 92, 113, 120

G

GERMIČ, LJUBO..... 51

GÖNCZ, DR. LÁSZLÓ..... 130

GORENAK, DR. VINKO..... 86

GRILL, IVAN..... 165

GRIMS, MAG. BRANKO..... 53, 58, 125

GYÖREK, MIRAN..... 173

H

HROVAT, ROBERT..... 156

J

JANŠA, JANEZ..... 4, 70, 101, 105

JELINČIČ PLEMENITI, ZMAGO..... 17, 20, 21, 22, 148

JEROVŠEK, JOŽEF..... 184

JURI, DR. LUKA..... 79

JURI, FRANCO..... 43, 151

JURŠA, FRANC..... 119, 147, 183

K

KAMPUŠ, ANTON..... 91, 168

KLASINC, JANJA..... 8, 41, 57

KONTIČ, BOJAN..... 3, 99

KRES GVIDO..... 153

KRIŽANIČ, DR. FRANC..... 109

KRIŽMAN, MARIJAN..... 89, 179

L

LAVTIŽAR BEBLER, DARJA.....	24, 97
LEVANIČ, DEJAN.....	63, 176

M

MAGAJNA, ANDREJ.....	187
MAJHENIČ, SILVEN.....	50, 154

P

PAHOR, BORUT.....	10, 123, 124
PEČAN, BREDA.....	155
PETEK, MIRO.....	80, 81, 170
POTRATA, MAG. MAJDA.....	161
PRESEČNIK, JAKOB.....	117
PUKŠIČ, FRANC.....	47, 181

R

RIBIČ, JANEZ.....	169
-------------------	-----

S

SAJOVIC, MAG. BORUT.....	67, 112, 127, 191
SLAPNIK, TADEJ.....	143

T

TANKO, JOŽE.....	27, 136
TROFENIK, VILI.....	116

U

URH, ANTON.....	16
-----------------	----

V

VEBER, JANKO.....	88, 132, 194
VIZJAK, MAG. ANDREJ.....	121, 177
VLAČIČ, DR. PATRICK.....	58
VNUČEC, BOGOMIR.....	106

Z

ZALOKAR ORAŽEM, CVETKA.....	34
-----------------------------	----

Ž

ŽBOGAR, SAMUEL.....	39, 65, 83, 99
ŽERJAV, MAG. RADOVAN.....	37, 159
ŽIDAN, MAG. DEJAN.....	197
ZIHERL, MILENKO.....	189
ŽNIDARŠIČ, MAG. FRANC.....	76, 167
ŽUPEVC, MELITA.....	82